Sherpa-English and English-Sherpa Dictionary With Literary Tibetan and Nepali equivalents

Nicolas Tournadre, Lhakpa Norbu Sherpa, Gyurme Chodrak, Guillaume Oisel

▶ **To cite this version:**

Nicolas Tournadre, Lhakpa Norbu Sherpa, Gyurme Chodrak, Guillaume Oisel. Sherpa-English and English-Sherpa Dictionary With Literary Tibetan and Nepali equivalents. Vajra Publications, 2009, 978-9937-506-35-9. ⟨hal-03768783⟩

HAL Id: hal-03768783

https://hal.science/hal-03768783v1

Submitted on 23 May 2023

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

HAL Authorization

Sherpa-English and English-Sherpa Dictionary

Sherpa-English and English-Sherpa Dictionary

with Literary Tibetan and Nepali equivalents

Nicolas Tournadre, Lhakpa Norbu Sherpa, Gyurme Chodrak and Guillaume Oisel

ཤེར་བའི་གཏམ་སྒྲུབ་ཆོག་མཛོད།

བདེ་ཆེན་རབ་བརྟན། ཤེར་པ་ལྷག་པ་ནོར་བུ། འཇྱུར་མེད་ཆོས་གྲགས་དང་། ཆོ་རིང་རྣམ་རྒྱལ།

First Edition, 2009

Published by:
Vajra Publications
Jyatha, Thamel,
P.O. Box 21779, Kathmandu, Nepal
Tel.: 977-1-4220562, Fax: 977-1-4246536
e-mail: bidur_la@mos.com.np
www.vajrabooks.com.np

Distributor:
Vajra Books
Kathmandu, Nepal

© by Authors
Cover photo © by Nicolas Tournadre

ISBN: 978-9937-506-35-9

Printed in Nepal

Table of contents

Foreword 7

Preface 9

Acknowledgments 13

Overview 15

Introduction 17

1. The Sherpa people and the Sherpa-speaking area 19
2. The Sherpa language 21
   - 2.1 Linguistic affiliation 21
   - 2.2 Dialect variation 21
   - 2.3 Languages closely related to Sherpa 22
   - 2.4 Emergence of a writing system for Sherpa 22
   - 2.5 Previous studies of the Sherpa language 23
3. Sherpa romanization 24
   - 3.1 Pronunciation of the letters 24
   - 3.2 Tone registers 29
   - 3.3 Tone contours 30
   - 3.4 Vowel length 30
4. Sherpa script in the dictionary 30
   - 4.1 The alphabet 31
   - 4.2 Spelling issues 32
   - 4.3 Syllable structure 33
   - 4.4 Pronunciation of the second syllable 41
5. Guide for the user of this dictionary 43

List of abbreviations 44

Sherpa-English-Tibetan-Nepali dictionary 45

English-Sherpa dictionary 155

Nepali Sherpa dictionary 203

Appendices 255
Appendix 1 Transliteration 257
Appendix 2 Choosing a script for Sherpa 259
Appendix 3 The main phonological and morphological characteristics of the Sherpa language 262
1. The phonemic system 262
2. Phonological correspondences of Literary Tibetan in Sherpa 264
2.1 Suffixed letters 264
2.2 Initial consonant clusters 267
2.3 Loss of aspiration 268
2.4 Tone shifts 268
3. Main morphological characteristics 269
3.1 Nominal suffixes 269
3.2 Adjectival suffixes 270
3.3 Linking verbs 270
3.4 Verb suffixes 271
3.5 Verb stems 274
3.6 Variation of the stem according to the verbal suffix 276
3.7 Negative affixes 279
3.8 Interrogative particles 280
Appendix 4 Irregular verbs 281

Bibliography 291

Foreword

As is the case for many indigenous peoples around the world, the preservation of culture and identity is important for the Sherpas. Language and scripts play an important role in this endeavor.

The Sherpas are one of the main Himalayan indigenous ethnic groups, and their language is widely spoken in many isolated communities. Unfortunately, its use is diminishing rapidly due to the influences of outside society and culture. Luckily, many Sherpas of the present generation feel strongly that preservation of the language is important. Therefore, all of us must work hard to make this happen. This Sherpa-English dictionary, which has been compiled by expert linguist Professor Dr. Nicolas Tournadre, Lopon Gyurme Chodrak Sherpa, Dr. Lhakpa Norbu Sherpa, and doctoral student Mr. Guillaume Oisel, is an excellent model of the kind of high quality work that will help conserve the Sherpa language. I would like to thank all the co-authors for their dedication and contributions.

The financial and logistic support of The Mountain Institute played a vital role in completion of this valuable work. I trust that this dictionary will play a positive role in conservation of the Sherpa language.

Nawang Tenzin Zangpo,

Reincarnate Lama,

Tengboche Monastery,

the 6th of February 2007

དོར་སྤྲོར།

།། དེང་འཛམ་གླིང་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གི་སྐད་ཡིག་རྣམས་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་གྱི་ཐབས་ལ་བརྩོན་གལ་ཆེ་བ་བཞིན། འདིར་ཤར་པ་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་མི་ཉམས་ཆེད་ཤར་པའི་སྐད་ཡིག་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། སྐད་ཡིག་མེད་ན་ཤར་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་ནང་ནས་བྱང་ཐེན་པ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཐུབ། ཤར་པའི་སྐད་ཡིག་ནི་ཅི་ཙམ་ལ་ཡའི་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཁྱངས་ལྡན་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཐད། སྤོན་ནས་དེ་བར་མི་དམངས་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་བརྟལ་དུ་གྲགས་ཤིང་བེད་སྤྱོད་བྱེད་བཞིན་པ་ཡིན། དཔལ་ཐང་ཡིག་ཚང་སྐད་ཡིག་ཞིབ་དཔྱོད་ཁང་གིས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་སྐྱེད་ཆེར་བཟུང་ཞིང་མི་དམངས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་སྐྱེད་བཞིན་ཡིན་མོད། ཕྱིས་སུ་དང་བུ་ཚའི་སྐབས་འདི་ཙམ་འབྱུང་བ་ཡང་ཆེས་དཀའ་བ་ཡིན་པས་ཀུན་གྱིས་དོ་སྣང་མཛད་དགོས། དཔེར་ཤར་པའི་སྐད་ཡིག་སྤྱང་སྐྱོབ་མཚོན་བྱེད་དུ་དམིགས་ནས། ཐང་སྟོད་ཅོག་ཤར་ལྷག་པ་རོར་བུ་ལཁས་དང་། སྟེང་ཆའི་སྐྱོབ་དཔོན་འཁྱུར་མེད་ཆོས་གྲགས་ལཁས། ཨ་རན་སིའི་མ་ཁས་དབང་ཀྱི་སྐུ་བདེ་ཆེན་རབ་བརྟན་ལཁས། ཨ་རན་སིའི་སྐྱོབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དགེ་ཚལ་སྐྱོབ་མ་གྲྭི་ཡོམ་བཅས་ནས་ཤར་པའི་ཆོག་མཛོད་འདི་ཉིད་གསར་དུ་བྱིས་ཏེ་གང་ལེགས་ཐོན་པར་རྗེས་སུ་ཡི་རང་དང་བསྟུགས་བརྗོད་ཞུ་བ་དང་ཆབ་གཅིག འདིར་ཤར་པའི་ཆོག་མཛོད་ཆེད་རྒྱབ་གཉིར་མཐུན་རྐྱེན་གནང་མཁན་མཐའ་མཐོའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པའི་དབུ་འཛིན་ཐང་སྟོད་ཅོག་ཤར་ལྷག་པ་རོར་བུ་གཙོས་ལས་བྱེད་ཡོངས་ལ་སྙན་ཞུ་བཅས།

སྤྱི་ལོ་མིང་དགུ་དབང་བསྟན་འཛིན་བཅང་ཞོ་ནས། ཕྱི་ལོ་༢༠༠༧་རྟ་༢་ཚེས་༡༧་ལ།།

Preface

The Sherpas are a minority ethnic group of Nepal. Their ancestors are believed to have migrated south from the Tibetan plateau over 500 years ago, and entered into the Khumbu, a vacant valley on the south slopes of Jomolangma (Mount Everest / Sagarmatha). The Khumbu was regarded as a *beyul* - one of Padmasambhava's sacred hidden valleys. The culture and language of the Sherpa people evolved in this isolated environment, and thus developed their own unique characteristics over the centuries.

Sherpa is one of the Tibetic languages within the Tibeto-Burman group of the Sino-Tibetan family of languages. In recent years, the use of the Sherpa language has been declining rapidly. Because of unfavorable education policies and the increasing influence of dominant cultures, Sherpa is not being effectively passed on from one generation to the next, and it is not properly documented or taught in schools. If no action is taken, the Sherpa language could die out within several generations, thus threatening our identity and culture.

As a member of the Sherpa community, I am very proud of our unique culture and traditions, and the prospect of losing this heritage has been worrying me. In the year 2000, I had an opportunity to express these concerns to the Tengpoche Rinpoche, Nawang Tenzin Zangpo. Rinpoche not only shared my concerns, but he himself had been thinking about compiling a glossary of Sherpa words for quite some time. Towards this goal, he had already collected a trunk full of documents. We agreed that the responsibility of preserving a language lies with the people who speak it. Therefore, we agreed that we must try to do something before it was too late.

At that time, I was working on a multi-year Project in the Tibetan Autonomous Region (TAR, PRC) which made it difficult to start up language conservation in Khumbu. But in 2003, Rinpoche initiated the work of documenting the Sherpa language, with the assistance of Loppon Gyurme Chodrak, a native Sherpa who had graduated from a program in advanced Buddhist studies in India. By the time I returned from Tibet in 2005, over 10,000 Sherpa words had been collected and documented - with expanded definitions and explanations - to produce the draft *Sherpa'i tshig mdzod chen mo kun gsal me long* ("The great Sherpa dictionary: a clear mirror"). This compilation also contains histories and biographies of religious sites and personalities of the Solukhumbu region.

In 2005, at Rinpoche's request, I took over responsibility for completing the Sherpa dictionary project. The first priority was to assist with completion and publication of the *Shar pa'i tshig mdzod*

chen mo kun gsal me long. The second priority was to make the work more accessible. While the *Shar pa'i tshig mdzod chen mo kun gsal me long* is an invaluable compilation and a great resource book, it is written entirely in the Sambhota (Tibetan) script, and thus cannot be used by younger generations of Sherpa, who are educated only in Nepali and English. This led to the idea of developing a Sherpa lexicon with English, Nepali, and Tibetan translations, using Sambhota, Roman, and Devanagari scripts.

The challenge was that simply knowing how to speak the three languages is not enough to develop a quality language dictionary. It requires input from many speakers, and from expert linguists. We were fortunate that we were able to call on the expertise of Dr. Nicolas Tournadre, Professor of Linguistics at University of Provence, France who specializes in Tibetan languages. Dr. Tournadre not only agreed to collaborate on the dictionary, but also involved his doctoral student, Mr. Guillaume Oisel. They took an active role in developing the Sherpa orthography and romanization system, in analyzing Sherpa phonology, and in providing Tibetan translations. Mr. Oisel took on the initial bibliographic research, computer entry, formatting, and layout of the dictionary. Most importantly, they contributed the academic rigor and linguistic expertise necessary to produce a quality work.

Mr. Gyurme Chodrak, for his part, contributed to the writing of Sherpa words using the Sambhota script. Many of the Sherpa words in this dictionary were borrowed from the *Shar pa'i tshig mdzod chen mo* - though it must be noted that, in order to represent authentic spoken Sherpa, we had to modify many words before integrating them into the dictionary, as they reflected the influence of Literary Tibetan. My own contribution was not that of an expert, but rather, a jack-of-all-trades. I assisted with ensuring overall consistency in translations between languages (Sherpa, Tibetan, English, and Nepali), and provided information on the Sherpa words and their pronunciation. I also raised some funds to support the operating costs of the project and served in the role of Director for the Project.

This dictionary thus represents a great collaborative effort, and is the result of nearly four years of hard work (2005 to 2009). My wife Helen Sherpa and our children kept asking when the project would be completed. My 13 year old daughter, Pasang Yangjin, once said "it seems odd that my father is making a Sherpa dictionary but I know so little of it". This dictionary has been prepared both to help preserve the language and to help younger generations of Sherpas become more familiar with their ancestral language. Documentation of a language has no use unless there are people to use it. I

hope many interested young Sherpas will find this helpful to reconnect with their community and culture.

Although there are some dialectal differences, there is generally good intelligibility throughout the whole Sherpa linguistic area. Some would argue that the differences are significant between Solu and Khumbu. In any language, similarities and differences can be found. If the aim is to take into account all the dialectal variations, then designing a dictionary can become overwhelming. Therefore, it must be stated here that this dictionary is based mainly on the Khumbu dialect. I hope that this work will provide a basis for Sherpas from different regions to judge for themselves the similarities and differences. As we learn more about the language, we hope to offer information about other dialects and varieties.

Lhakpa Norbu Sherpa, PhD.,

Project Director of the Sherpa Language Preservation and Development Program,
Kathmandu, Nepal, June 2009

Acknowledgments

The completion of this work would not have been possible without the contributions of a number of highly motivated individuals.

The Tengboche Rinpoche, Ngawang Tenzing Zangbu, deserves our special gratitude for initiating this work and for serving as a continued source of inspiration and encouragement.

Dr. Nancy Caplow provided valuable input throughout the project, reading the entire manuscript several times at various stages. We are especially grateful for her thorough review of the Introduction and Appendices, and her insightful comments on aspects of the linguistic analysis and presentation. She also checked and edited all dictionary entries, clarifying English definitions and grammatical labeling. Her edits and her suggestions regarding overall organization and structure have greatly improved this work.

Ms. Pasang Dolma Sherpa assisted with Nepali translations and devoted considerable time to the typing of the Devanagari entries. Mr.Yuba Raj Ghimire and Mr. Bhim Narayan Regmi reviewed and edited the Nepali translations.

Originally from the Tö area of the Tibetan Autonomous Region, Trulku Ngawang Chokdup is bilingual in Sherpa and Standard Tibetan, and is also highly educated in Literary Tibetan. He was thus able to offer to refine some of the definitions and translations, clarify and confirm the pronunciation of Sherpa words, and also provide many useful comments on the development of the Sherpa orthography.

Mr. Michel Tournadre edited the illustrations and converted color photographs to black and white. Dr. Jeremy Spoon provided information on Sherpa plant and animal names.

We are also grateful to the many other members of the Sherpa community who took an interest in this project and provided encouragement.

Finally, we would like to acknowledge financial support from the Ford Foundation and the Royal Netherlands Government, which was made available through The Mountain Institute (TMI). The Lacito Laboratory of the CNRS (Centre National de la Recherche Scientifique) supported the travel costs and time of Dr. Nicolas Tournadre and Mr. Guillaume Oisel with PICS grant No. 2554. The University of Virginia's Tibetan and Himalayan Digital Library (THDL) program and the CNRS Dallith website have offered to host this document on their websites in future.

Overview

There are three sections to this book: five introductory chapters, the body of the dictionary, and four appendices.

The introductory chapters provide background on the Sherpa people and the Sherpa-speaking area (Chapter 1), the Sherpa language (Chapter 2), the system of romanization used in this dictionary to represent Sherpa pronunciation (Chapter 3), the Sambhota script as it is used to write Sherpa (Chapter 4), and a guide for users of the dictionary (Chapter 5).

The body of the dictionary consists of three parts: first a Sherpa-English-Nepali dictionary, next an English-Sherpa dictionary , and finally a Nepali-Sherpa dictionary.

The appendices provide further linguistic detail on the system of transliteration (Appendix 1), factors taken into consideration in developing a script for Sherpa (Appendix 2), the main phonological and morphological characteristics of Sherpa (Appendix 3), and a table of irregular verb forms (Appendix 5).

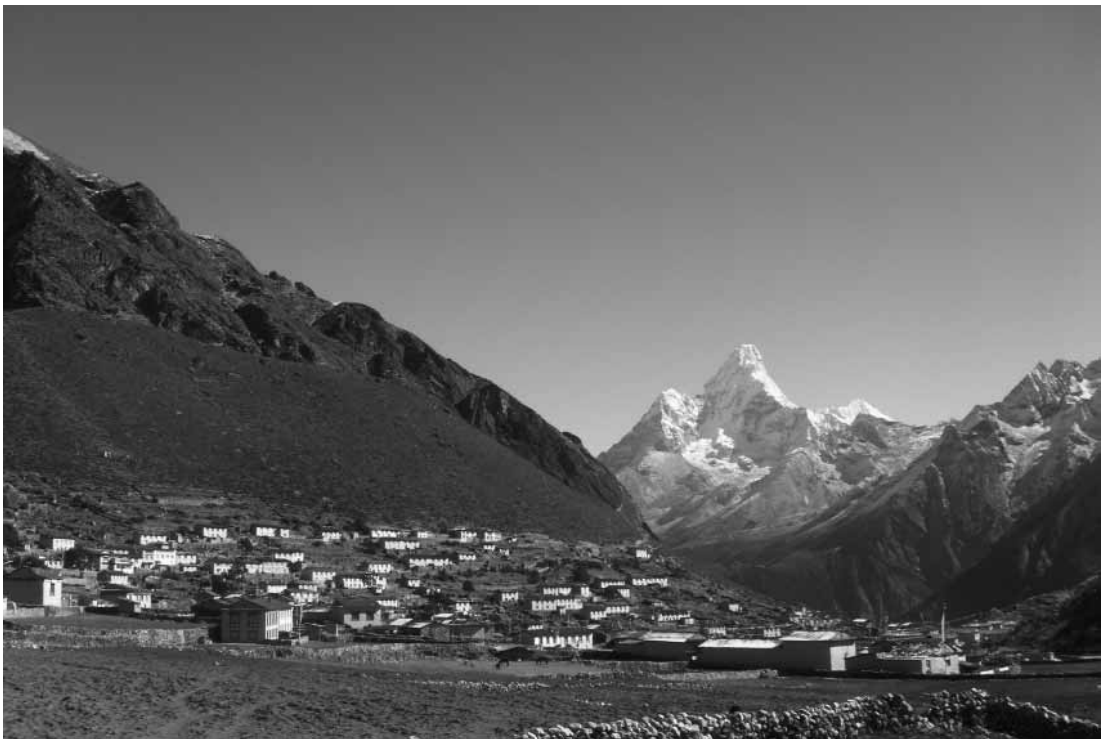

© Lhakpa Norbu Sherpa

Khumjung village with Mt. Amadablam in the background

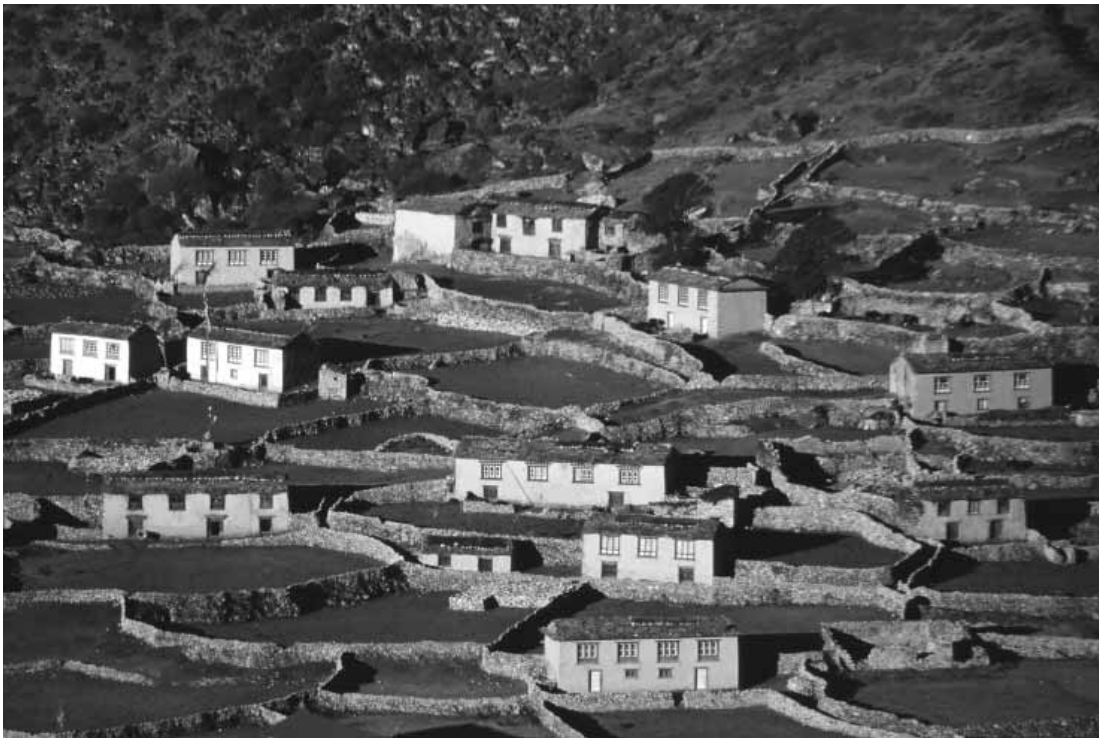

© Lhakpa Norbu Sherpa

Thameteng, one of the last villages with a traditional architecture

© Lhakpa Norbu Sherpa

Students in a classroom of Hillary School in Thame village

© Lhakpa Norbu Sherpa

Ancient mani stones along the trail to Sewongma village

© Lhakpa Norbu Sherpa

Changing generations of Sherpas in Khumbu

© Lhakpa Norbu Sherpa

Himalayan tahr among lush monsoon vegetation in Sagarmatha National Park

© Lhakpa Norbu Sherpa

A monk dressed to perform black-hat dance

© Lhakpa Norbu Sherpa

Khumbi Yulha, the guardian deity of Khumbu, cloaked in monsoon clouds

© Lhakpa Norbu Sherpa

First view of Jomolangma (Mt. Everest) in Khumbu

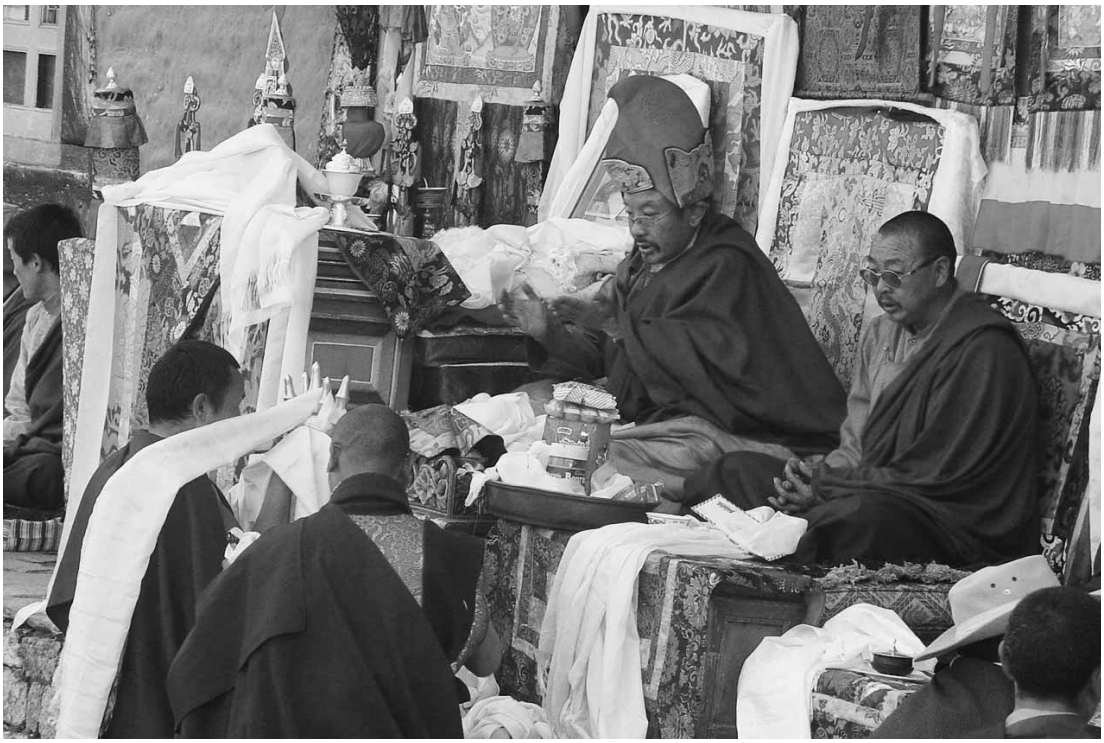

© Lhakpa Norbu Sherpa

Monks offering Mandala to a Rinpoche of Thame Monastery

© Lhakpa Norbu Sherpa

Sun rises over Tengboche Monastery

© Nicolas Tournadre

Traditional charcoal brazier and tea kettle set for serving butter tea

© Nicolas Tournadre

Buddhist mantra carved on slate stone

© Nicolas Tournadre

Sherpa wedding cake alongside with a chang bottle

© Nicolas Tournadre

Wooden chang barrel in a Sherpa house

Introduction

1. The Sherpa people and the Sherpa-speaking area

The Sherpas are a people of Tibetan origin and cultural affinities. They migrated from eastern Tibet in several different waves in the 16th through 18th centuries, and settled in the present Solukhumbu area of Nepal, south of the Himalayas, near Mt. Jomolangma (Mount Everest).

The Solukhumbu District lies within the Sagarmatha Zone, one of Nepal's fourteen administrative zones. The District itself consists of 34 Village Development Committees (VDCs). Three of the world's 8000-meter peaks – Cho Oyu, Lhotse, and Jomolangma – are located within the Khumbu, the higher region of Sherpa country. This highland is drained by the Dudh Kosi and its tributaries: the Bhote Kosi, the Imja Khola, and the Solu Khola. The Khumbu area is part of Sagarmatha (Mt. Everest) National Park, a UNESCO World Heritage area. It is one of the main mountain tourist destinations of Nepal. The area is accessible by road from Kathmandu as far as Jiri, and then from Jiri on foot. It is also accessible by airplane, via the two small airports at Phaplu and Lukla.

To the east of the Dudh Kosi river valley lies the Arun river valley, whose upper slopes are populated by Sherpa people. Sherpas are also found in three other regions adjacent to the Khumbu: Shorong (Solu), Pharak, and Rolwaling. Sherpa settlements are generally found at elevations between 2000 and 4500 meters above sea level.

The four main Sherpa villages of Khumbu are Nauche (Nep: Namche Bazaar), Khumjung-Khunde, and Thame. The others are Tengpoche (Nep: Thyangpoche), Pangpoche, Dingpoche, Pheriche, Lopuche, Gorakshep, Phortse, Gokyo, Dole, Luza, Macharma, Khumjung, Khumde (alt: Khunde), Thamo, Thame, and Yilajung (alt: Yulajung).

The Sherpa villages of Pharak are Thumbuk, Monzo, Phemkaro, Phakdingma, Chhutrawa, Yulnying, Kusum Tsangka, Nacho Pomdo, Lomzo, Kyongmo, Buwa, Tate, Seogma, Rimejung, Tshermadingma, Lukla, and Dungde.

In the Shorung (Solu) region there are many more Sherpa settlements, and Salleri is particularly populous because of its status as District administrative center. The other Sherpa settlements in this region are Katidrangka (Nep: Kharikola), Manidingma (Nep: Nunthala), Trakshingtok, Ringmo, Salung, Jung (Nep: Junbesi), Thraktobuk, Changma (Nep: Bhandar), Thodung, Phaplu, Patale, Kyilkording, Gyapzuwa, Gholila, Setra, Sakar, Jalsa, Pang Khongma, Tsatuk, Kyama, Nyimare, and Mopung.

A substantial number of Sherpa speakers are also found in Sankhuwasabha and Taplejung districts to the east of Solukhumbu, and in Dolakha, Sindupalchok, and Ramechaap districts to the west of Solukhumbu. There are also some Sherpa speakers in Rasuwa district, which is otherwise predominantly populated by Tamangs. Today the capital city of Kathmandu has become a meeting place for Sherpa speakers from different mountain regions. In Tibet (the TAR, or Tibetan Autonomous Region), a small population of Sherpa speakers is found in the Dram area.

Based on a 2001 census, the Central Bureau of Statistics (CBS) of Nepal reported that there were 154,622 Sherpas in Nepal, 19,706 of them living in the Solukhumbu area. An accurate figure for the total number of Sherpa speakers is difficult to determine. According to Graves (2007:16), estimates typically range between 15,000 and 70,000. Bradley (1997) estimated the number of speakers as 50,000. There are several reasons for the discrepancy between estimates of Sherpa population size and estimates of Sherpa speakers. Some young Sherpas living in Kathmandu or elsewhere outside of the Solukhumbu area no longer speak the language. Also, members of other ethnic groups with which the Sherpa are in close contact may identify themselves as Sherpas, though they do not speak the language.

Sherpa culture developed and evolved in a high-altitude environment. The Sherpas have traditionally cultivated potatoes, buckwheat, and corn, and herded yaks, cows, and yak-cow hybrids called zomo and zo. These agro-pastoral activities are supplemented by trade. In recent decades, the Sherpas have become increasingly involved in running tourism businesses such as travel logistics, lodge operation, climbing, and guiding. Sherpas have also gained international recognition for their mountaineering skills, and some of them have become quite famous.

The Sherpas practice Vajrayana Buddhism and are followers of the Nyingma school. They are proud of their rich tradition, which they would like to preserve and develop.

Since they settled in the southern Himalayas, the Sherpas have been in contact with other indigenous groups in the area, such as the Magar, Rai, Gurung, Sunwar, Jirel, and Hindu hill castes.

2. The Sherpa language

2.1 Linguistic affiliation

The Sherpa language belongs to the Tibetic family[1], which comprises at least 25 languages and more than 200 hundred dialects. These varieties share a common history: they are all derived from Old Tibetan, a language attested at the time of the Tibetan Empire (7th-9th centuries).

The Tibetic family is itself included in a larger linguistic family called Tibeto-Burman, which comprises about 400 languages. Although the Tibeto-Burman languages are genetically related, they exhibit tremendous diversity and they may differ entirely in their vocabulary and syntax. This is not at all the case with in the Tibetic family, whose languages are closely related and share many common features – even when they are not always readily mutually intelligible.

The Tibetic languages are currently spoken in five countries: China, India, Nepal, Bhutan and Pakistan. The main languages or groups of dialects are Ü-Tsang, Kham-Hor, Amdo, Thewo-Chone, Ladakhi, Balti, Purki, Spiti, Dzongkha, Drenjong, Kyirong-Kagate, Jirel, and Sherpa.

2.2 Dialect variation

Within Tibetic, the Sherpa language is comprised of several dialects, named for the areas in which they are spoken: Shorong (Nep: Solu), Pharak, Khumbu, Rolwaling, and Dram. The Sherpa-speaking community of Dram is now very small, since the Sherpas there have intermarried with people of the Tö-speaking community, and have been gradually adopting the Tö dialect.

The differences between the dialects involve minor elements of the phonology (sound patterns) and morphology (word structure). There is also variation in some lexical expressions (vocabulary).Despite these differences, however, there is still a high degree of mutual intelligibility. As noted, this dictionary is based on the Khumbu dialect, which is the native speech of two of the co-authors, Gyurme Chodrak and Lhakpa Norbu. Additional data was also collected from other speakers of this dialect during fieldwork in the Khumbu area.

[1] Until quite recently, linguists have typically used the term “Tibetan dialects” rather than :Tibetic languages” . However, as described in Tournadre (2008), this term is not appropriate, since the various Tibetic languages are not mutually intelligible. Adaptation of the term “Tibetic” parallels use of the term “Sinitic” to refer to the diverse range of Chinese languages.

2.3 Languages closely related to Sherpa

Sherpa phonology and vocabulary bear many similarities with the Tö and Tsang dialects of the Ü-Tsang or "Central Tibetan" language, which are spoken on the northern side of Jomolangma (Mount Everest). Some Kham influences can also be identified, as well as a few features shared with Dzongkha and Drenjong, two Tibetic languages spoken south of the Himalayas, predominantly in Bhutan and Sikkim. As far as morphology and syntax are concerned, one may also observe similarities with Tö and Tsang, but Sherpa has undergone its own evolution, especially in terms of verb morphology[2]. The influences of the Tö, Tsang, and Kham dialects on Sherpa can be explained by historical factors: the Sherpa migrated from Tibet via Kham (in eastern Tibet) to Tö (in western Tibet) before settling in the present Solukhumbu area.

Jirel is another Tibetic language which is closely related to Sherpa. Most Jirel speakers live in Jiri, a village in the Dolakha district, near the Solu area. Jirel has preserved a number of conservative phonological features which were lost in Sherpa (such as the final /t/ sound, as discussed in section 2.1 of Appendix 3). The mutual intelligibility between Sherpa and Jirel is not high. Jirel has been more strongly influenced by Nepali and Hindu language and culture than has Sherpa.

Yolmo is another Tibetic language spoken in Sindhupalchok and Nuwakot districts. It is often referred to as "Helambu Sherpa" by the Nepalese people. However, as demonstrated by Anna Maria Hari (2004: 699), Yolmo is closely related to Kagate, and is not a Sherpa dialect.

2.4 Emergence of a writing system for Sherpa

In the Solukhumbu, as in many other Tibetic-speaking areas outside Tibet, knowledge of the Tibetan or "Sambhota" script is mainly limited to religious scholars (monks and nuns). Lay Sherpas are educated mainly in Nepali and English. As a result, when Sherpa speakers wish to communicate in writing, they are more likely to use the Nepali or English languages rather than Sherpa itself.

Another important factor leading to the decline of the Sherpa language is that many Sherpas have settled outside of the Solukhumbu area, mainly in Kathmandu, but also in Darjeeling, Hong Kong, Great Britain, and North America. Over time, they – and their children – use the dominant languages of these areas more and more.

[2] The unique verbal morphology of Sherpa is discussed in detail in Appendices 3 and 4.

Aware of this difficult linguistic situation and aware of the fact that the absence of a written standard can hasten the extinction of a language, the Tengpoche Rinpoche, an important Buddhist leader in the Solukhumbu, has urged the development of a written Sherpa language. He has received strong support from two of the co-authors of this dictionary, Lhakpa Norbu and Gyurme Chodrak, and more generally from the Sherpa elite, both lay and religious.

Thus in the present work, we use the writing system developed by Thonmi Sambhota in the 7th century, at the behest of the Tibetan king Songtsan Gampo. We refer to this script as the "Sambhota script", in honor of its inventor, rather than as the "Tibetan script". The latter term focuses on the connection to Literary Tibetan and "Standard Tibetan" ; we prefer to emphasize its usefulness for all of the Tibetic languages.

In the past, there have been a number of attempts to document and describe Sherpa using the Latin and Devanagari scripts. The linguistic and cultural advantages of our choice of the Sambhota script are discussed in some detail in Appendix 2.

2.5 Previous studies of the Sherpa language

Despite the international fame of the Sherpa people, there have been relatively few studies of the Sherpa language up to the present time. In the 1970's, a series of articles were published by Burkhard Schöttelndreyer (1970, 1971, 1973, 1975, 1978, 1980), Heiderose Schöttelndreyer (1971), Kent Gordon (1969, 1970), Austin Hale (1970, 1973, 1975), and Stephen Watters (1999), under the auspices of the Summer Institute of Linguistics. Most of these articles addressed the sounds and sound patterns (the phonetics and phonology) of the Solu dialect, and some of them are not easily accessible even for linguists because of the theoretical framework used by the authors. In the 1980's, Talmy Givón (1982) and Anthony Woodbury (1986) published articles on Sherpa evidentiality. More recently, Barbara Kelly (2004) published a sketch grammar and a glossary based on her MA thesis, and Thomas Graves (2007) devoted his PhD to the variety of Sherpa spoken in Hile. Both of these works concern the Solu dialect.

A number of Sherpas have compiled word lists, lexicons, and glossaries. These Sherpa authors include Ang Pinjo Sherpa (1999), Lopon Ngawang Jigdrel Sherpa (2006), and Lhakpa Doma et. al. (2006). The most complete lexicographic work on the Sherpa language so far is Gyurme Chodrak's (2008) *Shar pa'i tshig mdzod chen mo kun gsal me long*, "The great Sherpa dictionary: a clear mirror".

3. Sherpa romanization

In all three sections of this dictionary – Sherpa-English-Tibetan-Nepali, English-Sherpa, and Nepali-Sherpa – the pronunciation of Sherpa words is indicated using the familiar Latin alphabet. The system of "romanization" that we have developed and adopted for use here has been kept as simple as possible: we use only letters which are available on any computer, without requiring any special fonts. The transcription system we have chosen allows rendering all of the phonological oppositions found in Sherpa. The only special signs are those used to indicate the high and low tones.

Sherpa romanization includes the following consonants: **p**, **ph**, **b**, **t**, **th**, **d**, **tr**, **thr**, **dr**, **ky**, **khy**, **gy**, **k**, **kh**, **g**, **'**, **ts**, **tsh**, **ch**, **chh**, **s**, **z**, **shr**, **sh**, **j**, **h**, **lh**, **l**, **r**, **m**, **n**, **ny**, **ng**, **w**, and **y**, and the following vowels: **i**, **e**, **a**, **u**, **o**, **ü**, and **ö**. The Sherpa pronunciation represented by these letters is described below. The romanized letters are shown in a plain font, with the pronunciation indicated between slashes (//).[3]

3.1 Pronunciation of the letters

p : similar to *p* in English *spot* or *spell*. It is not aspirated.

Ex.: /**p**āu/ 'skin', /**p**ēnpu/ 'chief, leader', /**p**īn/ 'relatives, cousins'

ph : similar to *p* in English *pot* or *poor*. This sound is aspirated. The aspiration is stronger when **ph** occurs in a syllable with a high tone than when it occurs in a syllable with a low tone.

Ex.: /**ph**ītok/ 'afternoon', /**ph**ē/ 'flour', /**ph**a̲lip/ 'butterfly', /**ph**a̲rak/ 'Pharak region'

[3] In the body of the dictionary, romanized pronunciation is shown in plain font without slashes. In Appendix 1, we discuss the system of transliteration from the Sambhota script; This will be shown in italics.

Some Sherpa speakers may pronounce *p* and *ph* in place of /f/ in foreign loanwords such as 'phone': /**ph**ōn/ or /**f**ōn/. However, in native Sherpa words, **ph** always corresponds to an aspirated /ph/, and never to /f/.

b : similar to *b* in English *bye-bye.*

Ex.: /**b**alwa/ 'frog', /**b**ermang/ 'cat', /**b**uta/ 'bellows'

Some Sherpa speakers may produce *b* for /v/ in foreign loanwords such as 'TV (television)': /trī**b**i/ or /trī**v**i/.

t : similar to *t* in English *stop* or *stone*, but with the tip of the tongue against the back of the teeth. It is not aspirated.

Ex.: /**t**āmnye'/ 'language', /**t**ā/ 'horse', /**t**ōr/ 'to lose'

th : similar to *t* in English *top,* but with the tip of the tongue against the back of the teeth as in French 'tasse'. The /t/ is aspirated. The aspiration is stronger when **th** occurs in a syllable with a high tone than when it occurs in a syllable with a low tone. Note that *th* is not pronounced like the English 'think'.

Ex.: /**th**āngpu/ 'in good health', /**th**āp/ 'stove', /**th**ūrme/ 'short', /**th**ama/ 'then', /**th**arung/ 'still, yet'

d : similar to *d* in French *dur* or in English *down*, but with the tip of the tongue against the back of the teeth.

Ex.: **d**ang 'yesterday', **d**ongpu 'tree', **d**aasa 'place'

tr : This sound does not exist in English. It is called a "voiceless retroflex plosive" and is pronounced with the tip of the tongue curled back to touch the hard palate or alveolar ridge. It is roughly similar to *tr* in English *astronomy*.

Ex.: **tr**āapa 'stairs', **tr**ōlum 'butter churn', **tr**ūm 'to crush'

thr : The sound *thr* is pronounced like *tr* but aspirated, as in English *true*. Note that the notation *thr* is not pronounced like the English 'thr', in 'throw'. Once again, the aspiration is stronger when **thr** occurs in a syllable with a high tone than when it occurs in a syllable with a low tone.

Ex.: **thr**āk 'blood', **thr**īiwa 'bile', **thr**a 'wheat', **thr**al 'tax', **thr**ik 'knife'

dr : This sound does not exist in English. It is called a "voiced retroflex plosive". It is roughly similar to *dr* in *drew*, but with the tip of the tongue curled back to touch the hard palate or alveolar ridge.

Ex.: **dr**o 'to go', **dr**aa 'rice', **dr**â 'enemy'

ky : similar to *cu* in English *acute*. It is not aspirated.

Ex.: **ky**î 'dog', **ky**ē 'to be born', **ky**īrmu 'pleasant'

khy : similar to *cu* in English acute. The aspiration is stronger when *khy* occurs in a syllable with a high tone than when it occurs in a syllable with a low tone.

Ex.: **khy**ē 'to be able', **khy**orong 'you', **khy**ōwa 'husband', **khy**ir 'will do', **khy**ongpu 'rough'

gy : similar to the sequence of letters *gu* in English *regular.*

Ex.: **gy**alung 'mirror', **gy**alam 'main road', **gy**aamu 'fat'

k : similar to *k* in English *skip*. It is not aspirated.

Ex.: **k**âlak 'crow', **k**ûr 'bread', **k**ēltang 'waist'

In informal speech, the sound /k/ at the end of a word is reduced to a glottal stop (see below), and is barely pronounced.

kh : similar to *k* in English *kill*. The aspiration is stronger when **kh** occurs in a syllable with a high tone than when it occurs in a syllable with a low tone.

Ex.: **kh**āamu 'expert', **kh**āp 'needle', **kh**ēmu 'cheap', **kh**ani 'where', **kh**angpa 'house'

g : similar to *g* in English *go.*

Ex.: **g**u 'nine', **g**omu 'evening', **g**orak 'raven'

' : This sign corresponds to a glottal stop. In American English this sound is found at the beginning and in the middle of the expression 'uh oh'. It is also found in cockney English in some words such as *what* pronounced as *wha'*.

Ex.:gye**'** 'eight', kē**'** 'sound'

Nota bene: The glottal stop sign **'** is also used to mark verbs ending in /k/ since this sound is normally weakened.

Ex.: jo**'** 'to put' instead of j**o**k.

ts : similar to *ts* in English in *patsy* or *lots.*

Ex.: **ts**ô 'lake', **ts**ēng-ge 'clean', **ts**ēt 'to wake s.o up'

tsh : similar to *ts* in German *Zeit* 'time' or *zehn* 'ten' or English *patsy,* but aspirated.

Ex.: **tsh**āndi 'hot', **tsh**āsi 'very', **tsh**ūlim 'this side'

ch : similar to *ch* in English *itching*. It is not aspirated.

Ex.: **ch**īndi 'heavy', **ch**ēla 'tongue', **ch**ē-nga 'fifteen'

chh : similar to *ch* in English *chair.* The aspiration is stronger when **chh** occurs in a syllable with a high tone than when it occurs in a syllable with a low tone.

Ex.: **chh**ū 'water', **chh**īnpa 'liver', **chh**aaram 'ice', **chh**uurung 'funeral cairn'

s : similar to *s* in English *song.*

Ex.: **s**ū 'who', **s**ēm 'mind', **s**êr 'hail'

z : similar to *z* in English *zoo*. Alternatively, this sound may be pronounced as a voiced dental affricate [*dz*], i.e., *d* quickly followed by *z* as in *adze*.

Ex.: **z**opkyok 'male hybrid of yak and cattle', **z**îm 'to catch', **z**eemu 'beautiful'

shr : This sound does not exist in English. It is roughly similar to *sh* in English *shoe*, but it is pronounced with the tip of the tongue curled back to touch the hard palate or alveolar ridge, like Nepali *ṣaḍyantra* 'conspiracy', *varṣa* 'monsoon', *biṣaya / viṣaya* 'subject, discipline'. This sound is called a "retroflex fricative".

Ex.: **shr**ā 'hair', **shr**āndi 'hard', **shr**în 'to guard', **shr**îk 'monkey'

sh : similar to *sh* in English *shoe*.

Ex.: **sh**ār 'east', **sh**ī 'die', **sh**ēl 'glass'

j : similar to *s* in English *vision* and *pleasure*, and to *zh* in *Brezhnev.* Alternatively, it may be pronounced as the voiced palatal affricate [d**ʒ**], i.e. *j* in English *juice* or *jazz*.

Ex.: **j**iiwa 'fear', **j**enpi 'wheat flour', **j**et 'to forget'

h : similar to *h* in English *hair*,when it is pronounced with a high tone.

Ex.: **h**ūru ‘energetic’, **h**āmpa ‘brutal’

When occurring with a low tone, **h** is pronounced as [ɦ], a voiced glottal fricative, which is very weak and sometimes barely perceptible.

Ex.: **h**orong ‘we’, **h**in ‘(I) am’, **h**ama gaga ‘grandmother’

lh : this sound does not exist in English. It corresponds to a heavily-aspirated *l*, as in Lhasa.

Ex.: **lh**â ‘to look at’, **lh**āawa ‘wind’, **lh**ô ‘south’

l : similar to *l* in English *long*.

Ex.: **l**eemu ‘good’, **l**aaka ‘work’, **l**imik ‘key’

r : similar to *r* in English *right* (but with retracted rather than rounded lips).

Ex.: **r**ang ‘honey’, **r**iki ‘potato’, **r**ingpu ‘long’

m : similar to *m* in English *money*.

Ex.: **m**aasa ‘sleeping bed’, **m**anja ‘clothes’, **m**ar ‘butter’

n : similar to *n* in English *no*.

Ex.: **n**am ‘when’, **n**aatri’ ‘forest’, **n**empi ‘night’

ny : similar to *ny* in English *canyon*.

Ex.: **ny**a ‘fish’, **ny**o ‘to buy’, **ny**ēt ‘to find’

ng : similar to *ng* in English *song*.

Ex.: **ng**ūl ‘silver’, **ng**â ‘five’, **ng**āmu ‘early’

w : similar to *w* in English *west*.

Ex.: **w**e’ ‘(I) have’, **w**ok-la ‘under’, **w**azik ‘fox’

y : similar to *y* in English *yes*.

Ex.: **y**anglong ‘again’, **y**ampa ‘other’, **y**ambu ‘Kathmandu’

i : similar to *i* in English *machine*.

Ex.: chīnd**i** ‘heavy’, ky**î** ‘dog’, shr**î**n ‘to guard’, d**i**n ‘seven’

e : similar to *e* in English *hey*, or to *é* in French *été*.

Ex.: j**e**t ‘to forget’, ky**ē** ‘to be born’, ph**ē** ‘flour’

a : similar to *a* in English *father*.

Ex.: dr**a**a ‘rice’, l**a**aka ‘work’, gy**a**lung ‘ mirror’

o : similar to *o* in English *so*.

Ex.: g**o**mu ‘evening’, g**o**rak ‘raven’, khy**ō**wa ‘husband’

u : similar to *o* in English *two*.

Ex.: g**u** ‘nine’, chh**ū** ‘water’, s**ū** ‘who’

Two additional sounds – ö and ü – also occur in Sherpa, but they are marginal in the system.

ö : does not occur in English. It is similar to the sound *eu* in French *bleu* ‘blue’.

Ex.: j**ö**ntang ‘ability’, kh**ö**n ‘to dress’

ü : does not occur in English. It is similar to the sound *u* in French *rue* ‘street’ or to *ü* in German *Bücher*.

Ex.: d**ü**’ ‘demon’, kh**ü**n ‘a loss’

3.2 Tone registers

In our transcription system, high tone is marked by a line over the vowel, and low tone is marked by a line under the vowel. High tone is produced with a high pitch, giving the impression that the speaker is “singing”, while low tone is produced with a low pitch corresponding to the “normal register” of the speaker.

Ex.: /sā/ ‘tooth’ *vs*. /s**a**/ ‘to eat’; /nām/ ‘sky’ *vs*. /n**a**m/ ‘when’; /lāa/ ‘musk deer’ *vs*. /l**a**a/ ‘month’; /nāa/ ‘day after tomorrow’ *vs*. /n**a**a/ ‘barley’; /nāng/ ‘to give’ (H) *vs*. /n**a**ng-la/ ‘inside’.

In words of more than one syllable, tone is only marked on the first syllable, because the tone distinction is neutralized on the second syllable.

Ex.: /l**a**aka/ ‘work’, /l**a**kpa/ ‘hand’, /r**o**ngpa/ ‘low-lander’

3.3 Tone contours

In some words, high and low tones are produced with different contours: level, falling or rising. If we take into account both the contour and the register, we can distinguish four types of tone: high level, high-falling, low level and low-rising. We use a circumflex (^) to indicate a contour tone, so the four possible tone types are indicated by the following signs:

high level : ā; *high-falling*: â; *low level*: a̲; *low rising* : â̲

Ex.: /kyīrmu/ ‘pleasant’ *vs.* /kyîrmu/ ‘round’ ; /tōngpa/ ‘empty’ *vs.* /tôngpa/ ‘fermented millet chang drunk through straw’; /dâ̲kpu/ ‘owner’ *vs.* /da̲kpu/ ‘we (inclusive)’

3.4 Vowel length

Vowels may be short or long. In some cases, vowel length is crucial in distinguishing meanings. Longer vowels are indicated in the romanized transcription by repeating the vowel.

Ex.: /ra̲/ ‘goat’ *vs*. /ra̲a/ ‘cotton’; /do̲/ ‘stone’ *vs*. /do̲o/ ‘dough figurines and thread-crosses’; /na̲/ ‘to be sick’ *vs*. /na̲a/ ‘barley’; /tāa/ ‘sign, mark’ *vs*. /tā/ ‘horse’.

4. Sherpa script in the dictionary

In the past, entries in Sherpa dictionaries and glossaries have been given using the Devanagari, Latin, or Sambhota (“Tibetan”) alphabets. The most comprehensive Sherpa dictionary available to date – the *Shar pa’i tshig mdzod chen mo kun gsal me long*, “The great Sherpa dictionary: a clear mirror” composed by our co-author Gyurme Chodrak – is written using the Sambhota alphabet. This script has been used to write literary Tibetan for more than a thousand years, since it was developed by Thonmi Sambhota in the 7th century. In recent decades, languages such as Dzongkha (the national language of Bhutan), Ladakhi and Drenjong (the language of Sikkim) have also begun to use this script.

Since Sherpa is derived from Old Tibetan, its vocabulary and its grammar exhibit many regular correspondences with Classical Literary Tibetan. Thus it is quite easy to use the Sambhota alphabet to transcribe Sherpa. Another obvious advantage to using this script is that it better suits the Sherpa phonology and tones than does Devanagari (as discussed in greater detail in Appendix 2).

The use of the Sambhota script for writing Sherpa is described below.

4.1 The alphabet

The Sambhota alphabet has thirty consonants and four diacritic vowels. The tables below show each of the consonant and vowel letters, and how they are pronounced in Sherpa.

Table 1: The thirty consonants གསལ་བྱེད་གསུམ་ཅུ་

ཀ་ kā	ཁ་ khā	ག་ kha	ང་ nga
ཅ་ chā	ཆ་ chhā	ཇ་ chha	ཉ་ nya
ཏ་ tā	ཐ་ thā	ད་ ta	ན་ na
པ་ pā	ཕ་ phā	བ་ pha	མ་ ma
ཙ་ tsā	ཚ་ tshā	ཛ་ za	ཝ་ wa
ཞ་ sha	ཟ་ sa	འ་ ha	ཡ་ ya
ར་ ra	ལ་ la	ཤ་ shā	ས་ sā
ཧ་ hā	ཨ་ ā		

Table 2: The four diacritic vowels དབྱངས་བཞི་

ི་ i ུ་ u ེ་ e ོ་ o

In the following sections, the pronunciation of letter names is shown in parentheses, while the sound represented by the letter is shown between slashes. For example, for English, we could say that the name of the letter 'b' is pronounced (bee), and that the sound represented by this letter is /b/. Likewise, for Sherpa, we say that the name of the letter ཀ་ is pronounced (kā), and the sound represented by this letter is /k/.

The sounds represented by the Sambhota letters in Sherpa are practically identical to the sounds of Standard Tibetan (or Lhasa dialect) pronunciation. However, in some cases when letters occur in certain combinations, the Sherpa sounds differs from those of Standard Tibetan[4]. A few specific details of Sherpa pronunciation are provided below; further details can be found in section 4.3.

[4] Just as the pronunciation of the Latin alphabet in Italian, Spanish and French is generally very similar, though some combinations of letters such as *chi, ci, gi,* etc. are pronounced in a very different way in the three languages.

The letter ཧ་ (ha) represents the sound of a voiced glottal fricative (phonetically [ɦ]). However, it should be noted that ཧ་ (ha) occurs only with a low tone, and is much less audible than the letter ཧཱ་ (hā) which is produced with a high tone.

The distinction in the pronunciation of some letters is neutralized in certain contexts. This is the case for the letters ང་ (nga) and ཉ་ (nya); ཤ་ (sha) and ཇ་ (chha); and ས་ (sa) and ཟ་ (za).

The letter ང་ (nga) represents the sound /ng/ in front of the vowel sounds /a/, /u/, and /o/ (ང་ /nga/, ངུ /ngu/, and ངོ་ /ngo/), but becomes closer to the sound /ny/ (just like the letter ཉ (nya)) in front of the vowel sounds /i/ and /e/ (ཉི་ /nyi/ and ཉེ་ /nye/). This neutralization is not reflected in the spelling.

The letter ས་ (sa) represents the sound /s/, except that it becomes /z/ (just like the letter ཟ (za)) when it occurs with a written prefixed letter. (This is discussed in greater detail in section 4.3 below).

Likewise, the letters ཤ་ (sha) and ཇ་ (chha) are both pronounced /ja/ when they occur with a written prefixed letter.

Combinations used for transliterating Devanagari-Sanskrit

Apart from the 30 letters of the Sambhota alphabet, some additional letters such as the 6 reversed letters ལོག་ར་བྱུག་ and the five subscript *ha* མཐུག་ཏོ་ཛྲ་ are used to transliterate the retroflex and aspirated sounds of the Sanskrit-Devanagari alphabet. These letters are not used in Sherpa and we will not discuss them here.

The 3 letters ཀྲ་ trā ཁྲ་ thra ཎ་ nā are used in a marginal way to transcribe some foreign loanwords.

Ex.: མ་ཎི་ /mani/ "jewel" (borrowed from the Sanskrit), མོ་ཏ་ /motra/ "car" (borrowed from the English motor) and ཏྲོ་ལར་ /trolar/ "dollar".

4.2 Spelling issues

The number of Sherpa publications – in either the Latin, Devanagari, or Sambhota alphabets – is still very limited, and there has been no standardization of spelling in any of these systems. In this dictionary, our general principle has been to use the traditional spelling of Classical Literary Tibetan whenever there is a clear, regular correspondence with Sherpa pronunciation. When the

correspondence is irregular or absent, we propose a phonetic rendering. That is, we use the Sambhota letters that best represent the Sherpa pronunciation.

This principle of using the traditional spelling whenever possible was also applied by Lopon Gyurme Chodrak (2008) in his dictionary. This preserves the etymology of many Sherpa words, and reflects the long history of the Sherpa language and its relationship to Literary Tibetan and other Tibetic languages.

4.3 Syllable structure

In Sherpa, as in written Tibetan, a syllable consists of

- **a radical letter** called མིང་གཞི་ /mingshi/ corresponding to one of the thirty consonants introduced above.

It may additionally consist of:

- **a vowel** called དབྱངས་ /yāng/. As shown in Table 2, there are four vowels – ཨི་ /ī/, ཨུ་ /ū/, ཨེ་ /ē/, and ཨོ་ /ō/ – which are indicated with diacritical marks above or below the consonants (note that the letter ཨ་ (ā) is considered to be a consonant in the Tibetan grammatical tradition, because it referred, originally, to a glottal stop). There is also a default vowel /a,/ which is not marked by any specific sign but it is inherent to the thirty consonants of the alphabet. Note that there is no tones associated with the vowels themselves. The tones come from the radical letter with which it occurs.
- **a superscribed letter** མགོ་ཅན་ /gochen/ placed immediately above the radical. There are three superscribed consonants : ར་ (ra), ལ་ (la), and ས་ (sā).
- **a subscribed letter** འདོག་ཅན་ /dokchen/ placed immediately below the radical. There are four subscribed consonants : ཡ་ (ya), ར་ (ra), ལ་ (la), and ཝ་ (wa).
- **a prefixed letter** སྔོན་འཇུག་ /ngonjuk/ placed immediately before the radical letter. There are five prefixed consonants : ཁ་ (kha), ང་ (nga), ཐ་ (tha), མ་ (ma), and འ་ (ha).
- **a suffixed letter** རྗེས་འཇུག་ /jenjuk/ placed immediately after the radical. There are ten first suffixes : ག་ (kha), ང་ (nga), ད་ (tha), ན་ (na), བ་ (pha), མ་ (ma), འ་ (ha), ར་ (ra), ལ་ (la), and ས་ (sā).

- **a second suffixed letter** ཡང་འཇུག་/yangjuk/ placed immediately after the first suffixed letter. The only second suffix letter is ས་ /sā/. This is used rarely, and only for spelling reasons; it is never pronounced.

Vowels

As mentioned above, the vowel /a/ is inherent to all radicals, unless a different vowel sound is indicated by a diacritic either above or below the radical. The vowel signs ི /i/, ེ /e/ and ོ /o/ are written above the radical consonant while the vowel sign ུ /u/ is written below. In written Sherpa, as in Literary Tibetan, the radical is in most cases easily identified since it bears the vowel symbol.

Ex. : ར་ /ra/. This basic syllable is simply composed of a radical letter: ར་ /ra/ with no diacritic. རི་ /ri/ This syllable is composed of a radical letter ར་ /ra/ with the diacritic sign ི /i/. Similarly we have རེ /re/, རུ /ru/, and རོ /ro/.

Superscribed and prefixed letters

From the point of view of their pronunciation, both "prefixed letters" and "superscribed letters" occur before the radical consonant and may thus be called "preradical consonants". In modern Sherpa, as in modern literary Tibetan, these letters correspond to the traditional spelling, but are usually not pronounced. However, their presence is reflected in the impact they have on tone and aspiration.

The three superscribed consonants are : ར་ (ra), ལ་ (la), and ས་ (sā).

Each of these three superscribed consonants may appear with a limited number of radicals, or root letters. The shape of the letters ར་(ra), ལ་(la), and ས་ (sā) are slightly modified when they are written above the radical letters, as shown in the charts below.

Table 3: The 12 consonants with the superscript ར་ (r<u>a</u>)

རྐ་	kā	རྒ་	རྔ་	nga	རྨ་
རྕ་		རྗ་	རྙ་	ja	རྟ་
རྟ་	tā	རྡ་	རྣ་	da	རྣ་
རྤ་		རྦ་	རྨ་	ba	རྩ་
རྩ་	tsā	རྫ་	རྭ་	za	རྮ་
རྦ་		རྫྷ་	རྮ་		རྯ་
རྨ་		རྩྭ་	རྱ་		རྰ་
རྭ་		རྩྷ་	རྲ་		རྴ་

Table 4: The 10 consonants with the superscript ལ་ (l<u>a</u>)

ལྐ་	kā	ལྒ་	ལྔ་	ga	ལྨ་
ལྕ་	cā	ལྗ་	ལྙ་	ja	ལྷ་
ལྟ་	tā	ལྡ་	ལྣ་	da	ལཱ་
ལྤ་	pā	ལྦ་	ལྨ་	ba	ལ་
ལྕ་		ལྫ་	ལྱ་		ལྯ་
ལྦ་		ལྫྷ་	ལྲ་		ལྰ་
ལྨ་		ལྩྭ་	ལྴ་		ལྵ་
ལྷ་	lhā	ལྩྷ་			

Table 5: The 11 consonants with the superscript ས་ (sā).

སྐ་	kā	སྒ་	སྔ་	ga	སྨ་
སྕ་		སྗ་	སྙ་		སྷ་
སྟ་	tā	སྡ་	སྣ་	da	སཱ་
སྤ་	pā	སྦ་	སྨ་	ba	ས་
སྩ་	tsā	སྫ་	སྱ་		སྯ་
སྦ་		སྫྷ་	སྲ་		སྰ་
སྨ་		སྩྭ་	སྴ་		སྵ་
སྭ་		སྩྷ་			

As mentioned above, all the preradical letters – both the superscribed letters ར་ (r<u>a</u>), ལ་ (l<u>a</u>) ས་ (sā) and the prefixed letters ག་ (kh<u>a</u>), ང་ (ng<u>a</u>), ད་ (th<u>a</u>), མ་ (m<u>a</u>), and འ་ (h<u>a</u>) – are silent, but they play a crucial role in indicating tone and loss of aspiration.

When they carry a prefixed letter or a superscript, the radicals ཁ (kha), ཆ (cha), ཐ (tha), and ཕ (pha) lose their aspiration and become voiced. In that setting, they are thus pronounced, respectively, as /ga/, /ja/, /da/, and /ba/.

Ex .: དགུ /**g**u/ 'nine', མགོ /**g**oo/ 'head', ཀཀ /**g**aga/ 'grandfather, elder', མཇལ /**j**al/ 'to meet' (H), འཇིཝ /**j**iiwa/ 'fear', སྡོངཔུ /**d**ongpu/ 'tree', འདོར་བ /**d**orpa/ 'desire', འབུད་ཏ /**b**uta/ 'bellows', སྦེར་མང /**b**ermang/ 'cat'.

When the four nasal consonants carry a prefixed letter or a superscript, they shift to a high tone. In that setting, ང (nga), ཉ (nya), ན (na), and མ (ma) are pronounced respectively as /ngā/, /nyā/, /nā/, and /mā/.

Ex.: ང /ng**a**/ 'I' *vs.* ལྔ /ng**â**/ 'five'; ནམ /n**a**m/ 'when' *vs.* གནམ /n**ā**m/ 'sky'

When ཡ (ya) is prefixed, it, too, takes on a high tone /yā/.

Ex : གཡག /y**ā**k/ 'yak' *vs.* ཡར /y**a**r/ 'upwards'

There are two specific combinations in which the prefix ད has a more significant impact on pronunciation : དབ /ā/ and དཔ /yā/.

Ex : དབོང་ཆ /**ō**ngcha/ 'power', དཔུ /**û**/ 'head (H)', དཔར་ཏུ /**yā**ru/ 'summer'

In rare cases, when they occur at the beginning of the second syllable of a two-syllable word, the prefixed or superscribed letters are still pronounced. For example, the nasal sound /n/ in མི་འདུག /mi**n**du'/ corresponds to the letter འ (ha) at the beginning of the second syllable. The /p/ in དགུ་བཅུ /gu**p**chu/ comes from the letter ཕ (pha) found at the beginning of the second syllable. The same is true for the /r/ of ཁྱ་རྒུད /chha**r**gu'/ 'Himalayan Griffon (vulture), where the medial /r/ soundscomes from the superscribed letter ར (ra), found in the second syllable (རྒུད)

In some cases, an intersyllabic /p/ which is not etymological occurs between two syllables of a compound word. Just as in Standard Tibetan, we do not note this intersyllabic /p/ in the spelling.

Ex : རྒྱུ་དགས /gyu**p**dak/ 'quality', རྟ་ཆའ /tā**p**cha/ 'horse saddle paraphernalia', བཟོ་ཐ /zo**p**ta/ 'appearance'

Subscribed letters

The subscribed letters correspond to sounds that occur after the radical letter, and can thus be called "postradical". Unlike preradicals (either prefixed or superscribed), the subscribed postradical letters usually modify the pronunciation of the radical consonant.

There are four subscribed consonants : the letters ཡ (ya̲), ར (ra̲), ལ (la̲), and ཝ (wa̲).

When these letters are subscribed, their shape is more or less modified as follows[5]:

Table 6: Modified forms of the subscribed consonants

ྱ ya̲	ྲ ra̲	ླ la̲	ྭ wa̲

Table 7: The 7 consonants with the subscript ཡ (ya̲)

ཀྱ	kyā	ཁྱ	khyā	ཁྱ	khya̲	ཉ	
ཅ		ཆ		ཇ		ཉ	
ཀྱ		ཁྱ		ཁྱ		ཉ	
ཙ	chā	ཚ	chhā	ཚ	chha̲	ཛ	nya̲
ཅ		ཆ		ཇ		ཉ	
ཉ		ཛ		ཉ		ཉ	
ཉ		ཟ		ཉ		ཉ	
ཧྱ	*hyā	ཧ					

Table 8: The 13 consonants with the subscript ར (ra̲)

ཀྲ	trā	ཁྲ	thrā	ཁྲ	thra̲	ཉ	
ཅ		ཆ		ཇ		ཉ	
ཀྲ	*trā	ཁྲ	*thrā	ཁྲ	thra̲	ཉ	
ཏྲ	trā	ཐྲ	thrā	ཐྲ	thra̲	ཛ	*mā
ཅ		ཆ		ཇ		ཉ	
ཉ		ཛ		ཉ		ཉ	
ཤ		ཥ		ཤ	*shā	ཤ	shrā
ཤྲ	shrā	ཥ					

[5] The star indicates that the combinations are only used in literary Tibetan but they are not used in Sherpa.

Table 9: The 6 consonants with the subscript ལ (la̲)

རྒ	lā	ཁ		རྨ	lā	ད	
ཅ		ཆ		ཉ		ཏ	
ཀ		ཐ		ད		ན	
ཇ		ཇ		རྩ	lā	ཝ	
ཉ		ཛ		ཉ		ཞ	
ཏ		ཝཱ	ta̲	ཟ		ཡ	
རྐ	lā	ཟ		ཤ		རྟ	lā
ཀ		ཧ					

Table 10: The 16 consonants with the subscript ཝ (wa̲)

ཀྭ	kā	ཁྭ	khā	ཀྱ	kha̲	ད	
ཅྭ	cā	ཆ		ཉ		ཉྭ	nya̲
ཀྲ	tā	ཐ		ཀྲ	tha̲	ན	
ཇ		ཇ		ཏྲ		ཝ	
ཚྭ	tsā	ཚྭ	tshā	ཀྵ		ཞ	
ཤྭ	sha̲	ཀྵ	sa̲	ཟ		ཡ	
རྭ	ra̲	ཧྭ	la̲	ཤྭ	shā	ཤྱ	sā
ཧྭ	hā	ཨ					

We now briefly summarise the main modifications in pronunciation induced by the subscribed letters.

The subscribed letter ཡ (ya̲)

With the velars ཀ (kā), ཁ (khā), and ཀྱ (kha̲), the subscribed ཡ (ya̲) yields the palatal plosives /kyā/, /khyā/, and /khya̲/, respectively (see Table 7 above). The combination གྱ is pronounced /gya̲/ when it is preceded by a prefixed or superscribed letter.

Ex.: ཀྱི /kyî/ 'dog', སྐྱུརུ /kyūru/ 'sour', སྐྱེ /kyē/ 'to be born', རྒྱས་མ /gye̲ma/ 'intestine'

With the labials པ་ (pā), ཕ་ (phā), and བ་ (pha), the subscribed ཡ (ya) yields the palatal fricatives /chā/, chhā/, and /chha/ (see Table 7 above). The combination ཇ་ is pronounced /ja/ when it is preceded by a prefixed or superscribed letter.

Ex.: ཇ་རྒུད་ /chhargu/ 'vulture', ཇང་ /chhang/ 'north', ཇུ་རུག་ /chhuruk/ 'coral', ཕྱུར་ཝི་ /chhūrwi/ 'dry' cheese', སྐྱར་ /jar/ 'to stick'

With the nasal མ་ (ma), the subscribed ཡ (ya) yields /nya/.

Ex.: ཉམས་སྨྱོང་ /nyamnyung/ 'experience'

The subscribed letter ར (ra)

With the velars ཀ་ (kā), ཁ་ (khā), and ག་ (kha), the dentals ཏ་ (tā), ཐ་ (thā), and ད་ (tha), and the labials པ་ (pā), ཕ་ (phā), and བ་ (pha), the subscribed ར (ra) yields the retroflex plosives /trā/, /thrā/ and /thra/. (See Table 8 above). When they are preceded by a prefixed or superscribed letter, the combinations བྲ་ thra, དྲ་ thra, and སྡ་ thra lose their aspiration and are pronounced as the voiced sound /dra/.

Ex.: ཀྲོལུམ /trōlum/ 'churn'; འབྲའ /draa/ 'rice'; དཔྲལ་ལ /trāla/ 'forehead', འབྲ་ཆའ་སུ་ /dra chhāamu/ 'nice'

The radical ཤ་ (sā) with a subscript ར་ (ra) is pronounced /shrā/.

Ex.: ཤ་ /shrā/ 'hair', ཤྲེལ་མ་ /shrēlma/ 'pea', ཤྲིན། /shrīn/ 'cloud', ཤྲ་འདི་ /shrāndi/ 'hard, solid'

Combinations of the letters མ་ (ma) and ཤ་ (shā) with a subscribed ར (ra) are extremely rare. These combinations only occur in Sherpa in the case of borrowings from Literary Tibetan; they do not appear in this dictionary.

The combination of ཧ་ (hā) with a subscribed ར (ra) is also rare but it occurs in some Sherpa words. It is pronounced /shrā/ in the same way as ཤ་

Ex.: ཧྲིལ་སུ་ /shrīlmu/ 'performance'; ཧྲེད་གོག་ /shrēkok/ 'scrap of dried food'

The subscribed letter ལ (la)

All combinations that contain a subscript ལ་ la produce the sound /lā/ with ahigh tone; the lone exception is བླ་ *zla*, which is pronounced /da/. (See Table 9 above.)

Ex.: ཟླ་དེ་ /lēta/ ‘brain’, ལུ་ /lû/ ‘song’, སློབ་ /lōp/ ‘to teach’, རྒོམ་ /lōm/ ‘to fry’, ཟླ་བ་དགུ་བ་ /dawa guwa/ ‘the ninth month’

The subscribed letter ཝ (wa)

Combinations including a subscribed ཝ་ (wa) are very rare and do not change the sound of the radical to which it is attached. The subscribed /wa/ is used only because it corresponds to the traditional spelling.

Ex.: ཐྲ་བ་ /thrawa/ ‘monk’, རྦ་ཡོག་ /sayok/ ‘nettles’. ཞྭ་སྨུང་ /shamung/ ‘hat’

Suffixed letters

The final consonant letters are called “suffixed letters”. There are ten suffixes: ཁ (kha), ང (nga), ད (tha), ན (na), བ (pha), མ (ma), འ (ha),ར (ra), ལ (la), and ས (sā). Except for ད (tha), འ (ha), and ས (sā), these suffixes are pronounced more or less clearly, as we will see below.

The suffixed letter ཁ (kha) is pronounced /k/ as in ལི་མིག /limik/ ‘key’, གོ་རག /gorak/ ‘raven’. However the /k/ is often reduced to a glottal stop which transcribed by an apostrophe /’/: ནོ་ /no’/ ‘to be situated’, ལི་མི་ /limi’/ ‘key’, གོ་ར་ /gora’/ ‘raven’.

The suffixed letter ང (nga) is pronounced /ng/ as in ཤཱ་སྨུང་/shāmung/ ‘mushroom’, ལང་ /lang/ ‘to get up/ to be enough’.

The suffixed letter ན (na) is pronounced /n/ as in བདུན་ /dun/ ‘seven’, རྩེན་པི་ /jenpi/ ‘wheat, flour’, དགུན་པུ་ /gunpu/ ‘winter’.

The suffixed letter བ (pha) is pronounced /p/ as in ནུབ་ /nup/ ‘west’, སློབ་ /lōp/ ‘to teach’, ཁབ་ /khāp/ ‘needle’.

The suffixed letter མ (ma) is pronounced /m/ as in རྒོམ་ /lōm/ ‘to fry’, ལམ་ /lam/ ‘road’, གསུམ་ /sūm/ ‘three’ .

The suffixed letter ར (ra) is pronounced /r/ as in མར་ /mar/ ‘butter’, ཀུར་ /kûr/ ‘bread’, བར་མི་ /phermi’/ ‘wife’.

The suffixed letter ལ (la) is pronounced /l/ as in བལ་ /phal/ ‘wool’, རུལ་ /rul/ ‘snake’;

The suffixed letter ད (tha) is not pronounced, but instead usually generates in the final position a glottal stop which is transcribed by an apostrophe /'/: ཕེད་ /we'/ 'to have'; སྐད་ /kē'/ 'sound, language'; དགྱེ་ /gye'/ 'eight'; or simply disappears in the middle of a word: ཁྱོད་རང་ /khyorong/ 'you'; སྐྱིད་སྡུག /kyīduk/ 'community; network'; ཕེད་པ་ /phepa/ 'Tibetan'. In some instances, the /t/ is maintained in the middle of a word. In such a case, the ད་ is reduplicated in the Sambhota spelling[6]: ཐོད་ད་ /throta/ 'stomach'; ཤེད་ད་ /lēta/ 'brain'; འཇེད་དུ་ཟེ་ /jet-tuza/ '(I) forgot'; ཕེད་དིན་ /pēt-tin/ '(I) opened'

The suffix འ (ha) is not pronounced but usually causes lengthening of the preceding vowel འབྲའ་ draa 'rice'; ཀླའ་བ་ /lāawa/ 'steam'; སྤོའུ་ /pōo/ 'incense'. In some cases, the འ་ ha does not produce lengthening, but rather is used in order to reflect the traditional spelling of Literary Tibetan: འཇའ་ /ja/ 'rainbow'.

The suffix ས sā occurs only in a few words (about 20 items) of the present dictionary and it is used in most cases for etymological reasons. It mainly appears after the vowels a, e, and i. The suffix /s/ is always mute, but usually generates a lengthening of the vowel in monosyllabic words. Moreover, when the suffix /s/ occurs after the vowel /a/ it causes a change in the preceding vowel: a → e དཀའ་ལས་ /kāle/ 'difficulty, hard work'; ཁ་ཟས་ /khāpse/ 'goodies'; གནས་ /nēe/ 'holy place'; གཉིས་ /nyīi/ 'two'. In some rare words, we use a second suffix ས (sā) which reflects the traditional spelling found in Literary Tibetan, but is never pronounced.

Ex.: ལུགས་སོ་ /lūkso/ 'custom'. བརྩི་ཐབས་ /tsītap/ 'respect', སངས་རྒྱས་ /sānggye/ 'Buddha'.

4.4 Pronunciation of the second syllable

In Sherpa, as in most other Tibetic languages, the onset of the second syllable is usually weakened (a phonological tendency referred to as "lenition"). The initial aspirated consonant loses its aspiration, and the syllable does not bear a distinctive tone. For instance, the word ཆུ་ /chhū/ 'water' is pronounced with an aspirated consonant /chh/ when produced as an isolated word, but without aspiration when it occurs as the second syllable of a compound word. Thus in the compound word མིག་ཆུ་ /mīkchu/ 'tear' (Lit. 'eye water'), ཆུ་ /chhū/ 'water' is pronounced without aspiration. The loss of aspiration and the absence of distinctive tone are represented in the romanization (which shows the

[6] In the romanization, the /t/ is not reduplicated when the word is a noun. In the case of a verb, one encounters a reduplication when the verb is followed by some verbal suffixes. The second /t/ belongs to the verbal suffix but it remains silent.

pronunciation), but is not marked in the spelling; this is consistent with the traditional spelling in Classical Tibetan. This allows preservation of the same spelling for the word *water* regardless of its position within the compound word.

Another reflection of second syllable lenition is that, in some environments, the initial consonant undergoes voicing. For instance, based on its spelling, we would expect the word ཁ་ཆུ་ ‘saliva’ (Lit. ‘mouth water’) to be pronounced /khāchu/; instead, it is usually pronounced [khāju], with a voiced /j/ rather than the voiceless /ch/. Since the change from a voiceless to a voiced consonant follows an entirely regular pattern and is predictable, we do not indicate it in the spelling. And we do not mark it in the romanized pronunciation, either; instead, we consistently write /chu/ ‘water’ so that it is transcribed in the same way for khāchu ‘saliva’ and mīkchu ‘tear’.

The presence or absence of voicing is predictable, and depends on the final consonant of the first syllable and the initial consonant of the second syllable. For example, when the second syllable of a word begins with the letter པ (pā), this consonant remains voiceless [p] if the preceding consonant is a /k/ but it becomes voiced [b] if the preceding consonant is a vowel or a nasal. Compare the following words: འབྲོག་པ། [dr<u>o</u>kpa], ཐྲོང་པ། [thr<u>o</u>ngba], བཀའ་པ། [ph<u>a</u>kpa], ཙཱམ་པ། [tsāmba]. The reality is however slightly more complex, since in many cases, the initial consonant of the second syllable is neither fully voiced nor voiceless but in between the two sounds. In the romanization, we write respectively /dr<u>o</u>kpa/, /thr<u>o</u>ngpa/, /ph<u>a</u>kpa/, /tsāmpa/ because the voicing is entirely natural and predictible.

In brief, following the traditional orthography of Literary Tibetan, the loss of aspiration and distinctive tone in the second syllable is not marked in the spelling, but appears in the romanization. The parameter of voicing (k/g, p/b, ch/j, ts/z, tr/dr, t/d) is not marked in either the Sherpa spelling or in the romanization.

Another important shift occurring in the initial consonant of the second syllable should be noted: the consonant བ། which corresponds to ph<u>a</u> (or b<u>a</u>) becomes /wa/.

Ex.: ཕ་ལིབ། /**ph<u>a</u>**lip/ ‘butterfly’; ཕ་ཞུང་། /**ph<u>a</u>**mung/ ‘cow’; འབུད་དྲ། /**b**<u>u</u>ta/ ‘bellows’; ཤར་ཝ། /shār**wa**/ ‘Sherpa’; མཁྲིའ་ཝ། /thrīi**wa/** ‘bile’; སྦལ་ཝ། /b<u>a</u>l**wa/** ‘frog’

5. Guide for the user of this dictionary

The dictionary is composed of three sections: Sherpa-English-Tibetan-Nepali, English-Sherpa, and Nepali-Sherpa.

In the Sherpa-English-Tibetan-Nepali section, entries are listed according to Sherpa alphabetical order, indicated in the table in section 4.1. The Sherpa words are presented first, followed by the romanization, and then by the translations in English, Standard Tibetan, and Nepali. When the Sherpa form is lexically different from the Standard Tibetan form, we also provide the etymology found in Classical Literary Tibetan.

As noted, the romanization provided corresponds to pronunciation in the Khumbu dialect; we hope in subsequent editions of the dictionary to provide also Solu and Pharak versions, when they differ. In some rare cases, two pronunciations are given. They correspond to variations between the Khumbu consultants we worked with.

For each entry, we indicate the lexical category, or word class, in square brackets [n.] "noun", [adj.] "adjective", [v.] "verb", etc. (A complete list of abbreviations used in the dictionary can be found at the end of this section.) For verbs that have different stems according to the various tense-aspects and moods, the stem forms are given in a summary chart in Appendix 4 at the end of the dictionary. We also specify whether each verb is [v.inv] "involuntary or non volitional verb" or [v.vol] "voluntary or volitional verb". In Sherpa, as in other Tibetic languages, this grammatical opposition is fundamental.

We must thus distinguish ཇེད། /chhe̲t/ [v.inv.] 'to enflame, to catch on fire, to spread (for fire)' *vs.* ཅེད། chēt [v.vol.] 'to light, to ignite (on purpose)'; ཆོག /chhō'/ [v.inv.] 'to be broken' *vs.* གཅོག /chō'/ [v.vol.] 'to break (on purpose)', ཉིད་ཚད་ /nyī' tshēt/ 'to wake up' [v.inv.] *vs.* ཉིད་བཙད་ /nyī' tsēt/ 'to wake from sleep' [v.vol.].

The Sherpa verbs are given in their present tense form without a nominalizing suffix (or infinitive marker).

When appropriate, entries also indicate if the word belongs to honorific (H) or humilific speech (h). The former is used to show respect, while the latter is a special form used in 1st person speech to show humility or deference.

List of abbreviations

adj.: adjective
adv.: adverb
alt.: alternative spelling
arch.: archaism
art.: article
aux.: auxiliary
co: connective
dem.: demonstrative
Eng: English
Etym.: Etymology
H: honorific
h: humilific
idiom.: idiomatic expression
ind.pr.: indefinite pronoun
int. pr. interrogative pronoun
inv : involuntary or non volitional verb
mod : modal verb
Mong : Mongolian
n.: noun
Nep : Nepali
num : numeral
pers. pr. : personal pronoun
pl.: plural
post : postposition (like prepositions, but placed after the noun.)
poss.: possessive
poss. adj.: possessive adjective
poss.pr.: possessive pronoun
pr. n. : proper noun
reg.: regular verb
Syn.: synonym
sg.: singular
Skt : Sanskrit
Tib.: Tibetan
v.: verb
vol : volitional or controllable (verb)

Sherpa-English-Tibetan-Nepali dictionary

ཀཱ kā

ཀཱ་ཁ། **kāka [n.]** (Sambhota) alphabet ཀ་ཁ། समबोटा लिपि

ཀ་ཏག **V+kātak [v. suff.]** to be obliged, to be compelled (Syn.: ཀ་མེད། kāme') *Ex.*: ངས་འགྲོ་ཀ་ཏག་སྐྱོང་སུང་། ngaa ma-dro-kātak chhung-sung *'I was compelled to go'* མ་+V.+ཀ་མེད། बाध्य हुनु, विवश हुनु

ཀ་ཏིར། **kātir [n.]** large copper plate ཟངས་གཞོང་། तामाको ठूलो थाल

ཀཱ་ནི། **kāni [n.]** village entrance gate with mantras སོང་སྲིན་ལ་འཇུག་སའི་སྒོ། बुद्धको मन्त्र सहितको प्रवेशद्धार

ཀ་མེད། **kāme' [v. suff.]** to be obliged, to be compelled (Syn.: ཀ་ཏག kātak) མ་+V.+ཀ་མེད། बाध्य हुनु, विवश हुनु

ཀ་ཡུང་། **kāyung, kāyu [n.]** porcelain cup or and bowl དཀར་ཡོལ། चीनियाँ कप

ཀ་རེ། **kāre [n.]** wooden flask for serving alchohol ཆང་གི་བི་དམ། जाँड रास्ने काठको ठेकी

ཀ་ལ་སི། **klās [n.]** class འཕྲིན་གྲྭ། कक्षा

ཀ་ལེ་ཇི། **kālej [n.] (<Eng.)** college སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ། कलेज

ཀཾ་པུ་ཏར། **kāmputrar [n.] (<Eng.)** computer སྒོག་གྲབ། कम्प्युटर

ཀཱའ། **kāa [n.]** pillar ཀ་བ། खम्बा

ཀཱལ་མ། **kâlma [n.]** shrub rhododendron མེ་ཏོག་གི་རིགས་ཤིག gुराँसको होचो होचो प्रजाति

ཀ་ལག **kâlak [n.]** crow ག་ཏ། काग

ཀི་ཏབ། **kîtap [n.] (<Nep.)** book དེབ། किताब

ཀི་ལོ། **kīlo [n.]** kilogram རྒྱ་དོ། किलो(तौल)

ཀུང་པུ། **kūngpu [n.]** butter lamp cup གོང་བུ། पानस

ཀུར། **kûr [n.]** pancake, bread བག་ལེབ། रोटी

ཀུར་མུ། **kûrmu [n.]** boil, abscess གཉན་འདུར། पिलो

ཀུར་ཤི། **kūrshi [n.] (< Nep.)** chair རྒྱབ་ཀྱབ། कुर्सी

ཀེ་ར། **kēra [n.]** banana ཀེ་ར། केरा

ཀེམ་ར། **kēmra [n.] (Nep. < Eng.)** camera ཕར་ཆས། क्यामरा

ཀོ་འབ། **kōo [n.]** leather ཀོ་བ། छाला

ཀོ་ནམ། **kōnam [n.]** head strap for carrying load, tump line རྐྱབ་ཁྲེས་ལྟེར་བྱེད་ཐག་པ། नाम्लो

ཀོ་ཏ། **kōtra [n.] (< Nep.)** room ཁང་མིག कोठा

ཀོ་ཏེ། **kōtre [n.]** walnut སྐར་ཁ། ओखर

ཀོ་ཕི། **kōpi, kōfi [n.] (<Eng.)** coffee ཀོ་ཕི། कफी

ཀཱ་མི་ཏྲི། **kāmitri [n.] (<Eng.)** committee ཚོགས་པ། समिति

ཀོ་མུ། **kōmu [n.]** broom འཕྱག་མ། कुचो

ཀོ་རེ། **kōre [n.]** small eating bowl made of brass ལི་ཕོར། डबका

ཀོམ་གདན། **kōmden [n.]** seating mat made of animal pelt ལགས་གདན། छालाको चकटी

ཀྱི། **kyî [n.]** dog ཁྱི། कुकुर

ཀྱི་སྤྱང་། **kyīpchang [n.]** jackal ཁྱི་སྤྱང་། स्याल

ཀྱི་རྩ་ལང་། **kyīptsa la̲ng [v.inv.]** to come on heat or oestrus (for a dog) ཁྱི་རྩ་ལང་། यौन उत्तेजनामा आउनु (कुकुर)

ཀྱི་རེ་བ། **kyīrewa [n.]** hunter ཁྱི་ར་བ། सिकारी

ཀྱི་ཟུག **kyîpruk [n.]** puppy, young dog ཁྱི་ཕྲུག छाउरो

ཀྱི་ཤེག **kyīshik [n.]** flea ཁྱི་ཤེག ठपियाँ

ཀྱི་ལོ། **kyīlo [n.]** year of the dog ཁྱི་ལོ། कुकुर वर्ष

ཀྱི་འཇ། **kyîja [n.]** dog excreta ཁྱི་སྐྱག कुकुरको दिसा

ཀྱིག **kyī' [v.vol.]** to tie འཁྱིག སྡོམ། बाँध्नु, कस्नु

ཀྱིའུ་སུར། **kyīisur [n.]** dwarf rhododendron བ་ལུ་མེ་རྐོག་དང་འདྲ་བའི་མེ་རྐོག་གི་རིགས་ཤིག रॉसको होचो प्रजाति

ཀྱིར་ཀུམ་པ། **kyîrtumpa [adj.]** circular, round སྐུམ་པོ། वृत्ताकार, गोलाकार

ཀྱོང་ཀྱོང་། **kyōngkyong [adj.]** hollow, concave ཀྱོང་ཀྱོང་། खाल्टो परेको, खोपिल्टो परेको, दबेको

ཀྲཱ་པ། **trāapa [n.]** stairs སྐས་འཛེགས། भऱ्याङ

ཀྲི་ཀཊ། **trīkatr [n.] (<Eng.)** ticket སྒེས། टिकट

ཀྲིད། **trī(t) [v.vol.]** to lead, to guide འཁྲིད། बाटो देखाउनु, डोऱ्याउनु

ཀྲིན་། **trīn [n.]** tin (metal), container made of tin ལྕགས་ཀྲིན། टिनको भाँडा

ཀྲེ་དན། **trē-ngen [adj.]** reluctant to be sociable, shy དོར་ཚ། लज्जालु

ཀྲེ་ལུང་། **trēlung [n.]** ankle-bone ལོང་སྟ། गोलीगाँठो

ཀྲོ་ལུམ། **trōlum [n.]** wooden butter churn མདོང་མོ། दही मथ्ने ढुङ्ग्रो

ཀྲོལ། **trōl [n.]** custom, tradition སྲོལ། चलन, परम्परा

ཀྲུད། **trū(t) [v.vol.]** to wash འཁྲུད། धुनु

ཀྲུན་སུ། **trūnpu [n.]** water well ཁྲོན་པ། इनार

ཀླད་ད། **lēta [n.]** brain ཀླད་པ། दिमाग

ཀླུ། **lû [n.]** water serpent deity, *nāga* ཀླུ། नाग

ཀླུ་གཏུར། **lūptur [n.]** ritual offering to a *nāga* ཀླུ་གཏོར། नाग पूजा

དཀའ་ལས། **kāle [n.]** difficulty, hard work དཀའ་ལས། कठिन, गाह्रो

དཀར་ཆུ། **kārchu [n.]** yoghurt ཞོ། दही

དཀར་རུ། **kāru [adj.]** white དཀར་པོ། सेतो

དཀར་ཕྱི། **kārwi [n.]** roasted flour (tsampa) རྩམ་པ། सातु

དཀར་ཤ། **kārsha [n.]** agaric (meadow mushroom) དཀར་ཤ། लेकाली च्याठ

དཀར་གསུར། **kārsur [n.]** milk and butter offerings to spirits དཀར་གསུར། घिउको धुप

དཀོན་མཆོག་གསུམ། **kōnchok sūm [n.]** the three jewels of Buddhism (Buddha, Dharma, Sangha) དཀོན་མཆོག་གསུམ། बुद्ध धर्मका तीन महत्वपूर्ण काय (बुद्ध,धर्म,संघ)

དཀོན་གཉེར། **kōnnyer [n.]** caretaker of a holy site (H) དཀོན་གཉེར། पुजारी

དཀོར་མུ། **kōrmu [adj.]** scarce, rare དཀོན་པོ། सजिलै नपाईने, दुर्लभ

དཀྱུར་མ། **kyūma [adj.]** ordinary, plain དཀྱུས་མ། साधारण, सादा

དཀྲིལ། **trīl [v.vol.]** to wrap གཡོག पहिरनु, लगाउनु

དཀྲུག **trū' [v.vol.]** to stir, to agitate དཀྲུག उत्तेजित हुनु, आन्दोलित हुनु

དཀྲུམ། **trūm [v.vol.]** to crush, to smash into pieces དཀྲུམ། फुटाउनु, टुक्रा पार्नु

དཀྲོག་དཀྲོག **trōktrok [adj.]** uppity, naughty དཀྲོག་དཀྲོག बदमास, चकचके

བཀག **kā' [v.vol.]** to split, to cut (wood) གཅོག चिर्नु

བཀའ། **kā [n.]** order, command བཀའ། आदेश

བཀའ་བཀྱིན། **kāpkyin [v.vol.reg.]** to scold, to criticize (H) བཀའ་བཀྱོན། हप्काउनु, गाली गर्नु, आलोचना गर्नु (आ)

བཀའ་འགྱུར། **kānggyur [n.]** Buddhist canon བཀའ་འགྱུར། वुद्ध ग्रन्थ

བཀའ་སྩལ། **kāju [n.]** Buddhist teaching (H) བཀའ་ཆོས། बुद्धको उपदेश

བཀའ་དྲིན། **kādrin [n.]** kindness (H) བཀའ་དྲིན། कृपा, दया

བཀའ་འདྲི། **kāndri [n.]** question (H) བཀའ་འདྲི། प्रश्न

བཀྱལ། **kāl [v.vol.]** to spin (wool) འཁྱལ། ऊन कात्नु

བཀོད་པ་རྒྱག **kōpa gya' [v.vol]** to order, to direct བཀོད་སྤྱོག་བྱེད། अह्राउनु

བཀྲ་ཤིས་པ། **trāshiwa [adj.]** proper, orderly བཀྲ་ཤིས་པ། शुभ मङ्गमय

བཀྲ་ཤིས་བདེ་ལེའུ། **trāshi dele [idiom]** best wishes བཀྲ་ཤིས་བདེ་ལེགས། शुभकामना

བཀྲག་ཤོག **trākshok [n.]** plastic paper འཇིག་ཤོག
नरम प्लास्टिक

ཀཱ། **kâ [n.]** irrigation canal ཡུར་བ། नहर, कुलो

ཀང་པ། **kāngpa [n.]** foot, leg ཀང་པ། खुट्टा, पाठ

ཀང་རྟེན། **kāngten [adv.]** especially ཆེད་མངགས། खास गरी, विशेष गरी

ཀང་ནི། **kāngni [adv.]** never རྩ་བ་རེས་+V.NEG། कहिले पनि

ཀང་ལག **kānglak [n.]** limb, arm, leg ཀང་ལག
हातखुट्टा

ཀཱའ་རྗེན་པ། **kāa je̲npa [adv.]** barefoot ཀང་རྗེན་མ། खाली खुट्टा

ཀཱའ་སྣམ། **kāanam [n.]** trousers *Etym.*: ཀང་སྣམ། "leg cloth" དོར་མ། सुरुवाल

ཀེལ་སྟང་ས། **kēltang [n.]** waist ཀེད་པ། कम्मर

ཀོ་མ། **kōma [n.]** weeding tool ཀོ་མ། गोडमेल गर्ने औजार

ཀོ་བ། **kō' [v.vol.reg.]** to carve; to dig ཀོ། खोप्नु, खन्नु

ཀོང་། **kōng [n.]** scabies པགས་ནད། लुतो

ཀུར་མ། **kūrma [n.]** thief ཀུན་མ། चोर

ཀུབ། **kûp [n.]** vagina སྐུ། योनी

ཀྱང་མ། **kyāngma [adj.]** single, alone ཀྱང་པ།
एकसरो

ཀྱོང་། **kyōng [v.vol.]** to stretch, to extend ཀྱོང་།
पसार्नु, तेर्स्याउनु

སྐཱ་མ། **kāma [n.]** barren or non-milking animal སྐམ། बाँझो, थारो

སྐཱ་ར། **kāra [n.]** belt, sash སྐེ་རྟ། पेटी, पटुका

སྐཱ་རུང་། **kārung [n.]** window *Etym.*: སྐར་ཁུང་། "star hole" སྐེའུ་ཁུང་། झ्याल

སྐད། **kē' [n.]** sound, language སྐད། སྐྱ། आवाज, भाषा, ध्वनि

སྐད་བྲ། **kēdra [n.]** fame སྐད་གྲགས། विख्याति

སྐད་རྒྱག **kē' gya̲' [v.vol.]** to shout, to make noise སྐད་རྒྱག कराउनु

སྐད་སྒྱུར། **kē' gyu̲r [v.vol.reg.]** to translate སྐད་སྒྱུར། अनुवाद गर्नु, उल्था गर्नु

སྐད་སྒྱུར་རྟུ་མི། **kēgyurru mi̲ [n.]** translator སྐད་སྒྱུར་བ། अनुवादक

སྐད་སྐྱ **kēdra [n.]** noise, shout སྐད་སྐྱ हल्ला

སྐད་གཏོང་། **kē' tōng [v.vol.]** to call འབོད། बोलाउनु

སྐད་ལོག **kēlok [n.]** noise, shout ཀྱེ་ཧོ། हल्ला

སྐཱ་འདི། **kāndi, kēndi [adj.]** pasty, thick (liquid) སྐ་བ། बाक्लो

སྐམ་སྟང་། **kâmtang [n.]** pincers, tongs སྐམ་པ།
चिम्टा

ཀཱམ་པུ། **kāmpu [adj.]** dry ཤམ་པོ། सुख्खा, सुकेको

ཀཱར་མ། **kārma [n.]** star ཤར་མ། तारा

ཀཱལ་ལ། **kāla, kālda [n.]** share, portion ཤལ་བ། भाग, अंश

སྐུ། **kū [n.]** statue སྐུ། मूर्ति

སྐུ། **kū** *honorific prefix* སྐུ། आदर बुझाउने उपसर्ग

སྐུ་སྐྱང་། **kūkyang [adj.]** alone (H) སྐུ་སྐྱང་། एक्लो (आ)

སྐུ་ཁམས་བཟང་པུ། **kūnkam sangpu [idiom.]** How do you do? (H) སྐུ་ཁམས་བཟང་། कुशलै (आ)

སྐུ་མདུན། **kūmdün [n.]** in the presence of (a lama) སྐུ་མདུན། उपस्थितिमा (लामाको)

སྐུ་པར། **kūpar [n.]** photograph, painting (H) སྐུ་པར། फोटो, चित्र, तस्बिर(आ)

སྐུ་ཚེ། **kūtse [n.]** life (H) སྐུ་ཚེ། जीवन, जिन्दगानी (आ)

སྐུ་གཟུགས། **kūsuk [n.]** body (H) སྐུ་གཟུགས། शरीर (आ)

སྐུ་ཡིན། **kūyin [n.]** wage (H) སྐུ་ཡིན། दक्षिणा

སྐུ་རིམ། **kūrim [n.]** prevention or healing ritual for misfortune (H) ཞབས་རིམ། ग्रहशान्ति पूजा

སྐུད། **kū(t) [v.vol.reg.]** to put to work, to use (people, animal) སྐུལ། काममा लागाउनु, प्रयोग गर्नु

སྐུར། **kûr [v.vol.]** to send སྐུར། पठाउनु

སྐེག **kêk [n.]** obstacle, vulnerable time in a person's life སྐེག दसा, विघ्न बाधा

སྐོན། **kōn [v.vol.]** to put on, to wrap, to cover གཡོག पहिर्‍याउनु, लगाईदिनु

སྐོམ་པ། **kōmpa [n.]** thirst ཁ་སྐོམ་པ། तिर्खा

སྐོར། **kōr [v.vol.reg.]** to circumambulate, to go around, to wander སྐོར། परिक्रमा गर्नु, घुम्नु

སྐོར་ར། **kōra [n.]** circumambulation སྐོར་བ། प्रदक्षिणा, परिक्रमा

སྐོར་ལ། **kōr-la [post.]** about, regarding སྐོར་ལ། बारेमा

སྐོར་ལམ། **kōrlam [n.]** circumambulation path སྐོར་ལམ། परिक्रमा मार्ग, परिपथ

སྐོལ། **kōl [v.vol. reg.]** to boil སྐོལ། उमाल्नु

སྐྱ་བཏང་། **kyātang [n.]** dawn ཐོ་རེངས། मिर्मिरे

སྐྱ་ལྗིང་ངི་། **kyāding-ngi [adj.]** whitish སྐྱ་ཐིང་ངི་། सेताम्मे

སྐྱ་སངས་ངི་། **kyāsang-ngi [adj.]** crystal clear སྐྱ་སངས་ངི་། निर्मल, कञ्चन, सफा

སྐྱག་པ། **kyākpa [n.]** faeces, excreta, shit སྐྱག་པ། दिसा

སྐྱག་པ་གཏོང་། **kyākpa tōng [v.vol.]** to defecate, to shit སྐྱག་པ་གཏོང་། दिसा गर्नु

སྐྱག་པ་ཤོར། **kyākpa shōr [v.inv. reg.]** to release faeces (involuntarily) སྐྱག་པ་ཤོར། दिसा ठम्काउनु

སྐྱག་ལང་། **kyāklang [v.inv.reg.]** to get spoiled, to get habituated སྐྱག་ལང་། बिग्रेको हुनु

སྐྱག་སང་། **kyāksang [n.]** anus འོག་སྐྱོ། ལཱཌང་ལམ། मलद्वार

སྐྱབས་བཅོལ་བ། **kyāpchölwa [n.]** refugee སྐྱབས་བཅོལ་བ། शरणार्थी

སྐྱའ་ཆང་། **kyāachang [n.]** housewarming drink ཁང་གསོལ། घर सर्दा खाइने सगुनको जाँड

སྐྱིད་སྡུག **kyīduk [n.]** 1. economic status སྐྱིད་སྡུག आर्थिक अवस्था 2. community social support network सुख दुखमा सहयोग पुऱ्याउने समूह, गुठी

སྐྱིན། **kyīn [v.vol.reg.]** to borrow (food, money) གཡར། सापट लिनु (खानेकुरा, पैसा)

སྐྱིན་ཁབ། **kyīnkap [n.]** high quality embroidery སྐྱིན་ཁབ། रङगीन रेसमी धागोको बुट्टा

སྐྱིན་པ། **kyīnpa [n.]** replacement སྐྱིན་པ། पैचो

སྐྱིར། **kyîr [v.vol.reg.]** to turn, to spin སྐོར། घुमाउनु

སྐྱིར་སྨུ། **kyīrmu [adj.]** pleasant སྐྱིད་པོ། आनन्दित, रमाइलो, सुखी

སྐྱིར་སྨུ། **kyîrmu [adj.]** round སྐོར་སྐོར། गोलो

སྐྱིལ་ཀྲུམ། **kyīltum [n.]** cross-legged position སྐྱིལ་ཀྲུང་། पलेटी

སྐྱུ། **kyū [n.]** porridge སྐྱོ་མ། खोले

སྐྱུ་བ། **kyūwa [n.]** vomit སྐྱུགས་པ། बान्ता

སྐྱུག **kyū' [v.vol.]** to vomit སྐྱུག छाद्नु

སྐྱུག་མ། **kyūngma [n.]** nausea སྐྱུག་མེད། वाकवाक

སྐྱུར། **kyūr [v.vol.reg.]** to throw out, to discard སྐྱུར། འཕེན། फ्याँक्नु

སྐྱུར་རུ། **kyūru [adj.]** sour, acidic tasting སྐྱུར་པོ། अमिलो

སྐྱེ། **kyē [v.inv.]** to be born, to grow སྐྱེ། जन्मनु, ठम्रनु

སྐྱེ་སྡུག **kyēsuk [n.]** labor pain སྐྱེ་སྡུག सुत्केरी व्यथा

སྐྱེ་འ། **kyēa [n.]** interest (money) སྐྱེད་པ། ब्याज

སྐྱེ་ས། **kyēsa [n.]** birth place སྐྱེ་ཡུལ། སྐྱེ་ས། जन्मस्थान

སྐྱེན། **kyēn [n.]** fault, defect, damage སྐྱོན། दोष, खराबी, नोक्सानी

སྐྱེན་འདེན། **kyēnden [v.vol.]** to criticize སྐྱོན་འདོན། आलोचना गर्नु

སྐྱེས་ཀ། **kyēka [n.]** present, gift ལེགས་སྐྱེས། ལཀ་ཧགས། कोसेली, उपहार

སྐྱོ་སྐྱེ། **kyōkye [n.]** sadness, self pity སྐྱོ་བ། दिक्दारी, लाचारी

སྐྱོ་སྐྱེ་ལང་། **kyōkye lang [v.inv.]** to be sad སྐྱོ་སྐྱེ། दिक्दार हुनु, लाचार हुनु

སྐྱོ་སྣང་། **kyōnang [n.]** feeling of sadness, self pity སྐྱོ་སྣང་། दिक्क, लाचार

སྐྱོ་མ། **kyōma [n.]** false accusation, libel ཟོ་མ། बक्बाद्

སྐྱོབ། **kyōp [v.vol.]** to defend, to protect སྐྱོབ། बचाउनु, रक्षा गर्नु

སྐྱོལ། **kyōl [v.vol.]** to deliver, to carry, to bring སྐྱེལ། पुऱ्याउनु

སྐྱོའུ། **kyōu [adj.]** weak, poor སྐྱོ་བོ། ཉམ་ཐག་པ། कमजोर, गरिब

བསྐྱར་མ། **kyārma [adv.]** again, repeatedly ཡང་བསྐྱར། फेरि, फेरिफ

ཁ་ khā

ཁ། **khā [n.]** 1. mouth ཁ། मुख 2. surface ཁ། सतह

ཁ་སྐད། **khāke' [n.]** spoken language ཁ་སྐད། कथ्य भाषा

ཁ་སྐོམ། **khā kōm [v.vol.reg.]** to be thirsty ཁ་སྐོམ། तिर्खा लाग्नु

ཁ་ཁྱེ་བ་ལང་། **khā khyēwa l<u>a</u>ng [v.inv.]** to feel embarrassed ཁ་སྐྱེངས། लाजमर्दो हुनु

ཁ་མཁའ་སུ། **khā khāamu [adj.]** eloquent ཁ་མཁས་པ། चेपारे

ཁ་མཁའ་སུ་གྱི། **khā khāamu khy<u>i</u> [v.vol.]** to flatter སྨྲ་ལ་ལད་ལ་ཟླ། बोलीले ठिक्क पार्नु, बोलीले मख्ख पार्नु

ཁ་གུད། **khā kh<u>u</u>(t) [v.inv.reg.]** to become mute ཁ་ཐུག། बोली गुम्नु, बोली हराउनु

ཁ་གྱེ། **khā khy<u>e</u>e [v.vol.]** to separate, to split ཁ་འགྱེས། अलग्गिनु

ཁ་གྱོང་པུ། **khā khy<u>o</u>ngpu [adj.]** sharp-tongued ཁ་གྱོང་པོ། ཁ་རྩུབ་པོ། मुख छुचो

ཁ་རྒྱབ་སུ། **khā gy<u>a</u>amu [adj.]** rude ཁ་རྒྱགས་པ། ठाडो (बोली), अशिष्ट

ཁ་ཆི་འདི། **khā chīndi [adj.]** taciturn, not talkative person ཁ་ཆུད་པོ། कम बोल्ने, घोसे

ཁ་ཆག་པ། **khā chākpa [adj.]** broken mouth, chipped edge ཁ་ཆག། फुटेको, चर्केको (कप)

ཁ་ཆུ། **khāchu [n.]** saliva, drool ཁ་ཆུ། च्याल

ཁ་མཆུ། **khāmchu [n.]** legal dispute ཁ་མཆུ། मुद्दा

ཁ་འཇམ་པུ། **khā j<u>a</u>mpu [adj.]** soft-spoken ཁ་འཇམ་པོ། मीठो बोली भएको, शिष्ट, मिष्टभाषी

ཁ་ཏེར་སུ། **khā tērmu [adj.]** reliable ཁ་བརྟན་པོ། विश्वासिलो

ཁ་བཏགས། **khātak [n.]** silk offering scarf ཁ་བཏགས། खादा

ཁ་འཐབ། **khāndap [n.]** argument, quarrel ཁ་འཐབ། ཁ་རྩོད། विवाद, झगडा

ཁ་འཐབ་རྒྱབ། **khāndap gy<u>a</u>' [v.vol.]** to argue, to quarrel ཁ་རྩོད་རྒྱབ། झगडा गर्नु, विवाद गर्नु

ཁ་དམ་པུ། **khā th<u>a</u>mpu [adj.]** tightly sealed, securely tight (bag) ཁ་དམ་པོ། राम्रोसंग बाँधिएको

ཁ་དོག་པུ། **khā th<u>o</u>kpu [adj.]** 1. tight-lipped, taciturn ཁ་དོག་པོ། हत्तपत्त नबोल्ने 2. fussy eater खानमा किचकिचे, मिठाउरे

ཁ་བདེ་སྨུ། **khā dimu [adj.]** talkative ཁ་བདེ་པོ། धेरै बोल्ने, बोलक्कड

ཁ་མདའ། **khāmta [n.]** bridle སྣག लगाम

ཁ་བསྡམས། **khā dam [v.vol.reg.]** to seal an opening (bag) by tying ཁ་སྡོམ། बन्द गर्नु, कस्नु

ཁ་བྱང་། **khājang [n.]** address ཁ་བྱང་། ठेगाना

ཁ་བྲལ། **khātral [v.inv.reg.]** to be separated, to divorce ཁ་བྲལ། बिछोडिनु

ཁ་མང་སྨུ། **khā mangmu [adj.]** of different opinions, lacking agreement ཁ་མང་པོ། फरक फरक विचारको

ཁ་མེ་ཉན། **khā me nyen [v.vol.reg.]** to refuse, to disagree *Ex.*: ཁོ་ངའི་ཁ་ལ་མ་ཉན། khō nge khā-la ma-nyen *'he refused to listen to me.'* ཁས་མི་ལེན། नमान्नु, अस्वीकार गर्नु, असमहत हुनु

ཁ་ཙེག **khātsek [n.]** smile ཁ་ཚེ་ཚེ། འཇུམ་དམྱལ་བ། मुस्कान

ཁ་བཙོའ་གཏམ། **khā tsōotam [n.]** vulgar talk བཙོག་གཏམ། छाडा बोली

ཁ་ཚ་འདི། **khā tshāndi [adj.]** 1. sharp-tongued ཁ་ཚ་པོ། मुखाले, चोथाले 2. hot (food), spicy ཁ་ཚ་པོ། पिरो(खाना)

ཁ་ཟས། **khāpse [n.]** goodies, sweets ཁ་ཟས། मिठाई (विभिन्न परिकारको रोटी र मिठाई)

ཁ་ཡ་མ་ཁྱིའི། **khāya ma khyii [idiom.]** don't respond, ignore it ! (imperative) ཡ་མ་སྤྱིད། छोड, वास्ता नगर

ཁ་ཡེའུ་སྨུ། **khā yeemu [adj.]** not fussy (with food) ཁ་ཡང་པོ། खाना ख्वाठन सजिलो

ཁ་རག་པ། **khā rakpa [adv.]** quietly, secretly ཁ་རོག chupchap, गोप्यतापूर्वक

ཁ་རུབ། **khārup [n.]** verbal attack ཁ་རུབ། सामुहिक गाली

ཁ་ལ། **khā-la [post.]** on the top of, on the surface of *Etym.*: ཁ་ལ། "on the mouth" སྤུང་ལ། སྟེང་ལ། ཐོག་ལ། माथि, मा

ཁ་ལ་ཉེར་སྨུ། **khā-la nyermu [adj.]** obedient ཁ་ཉན་པོ། भनेको मान्ने, आज्ञाकारी

ཁ་ལག **khālak [n.]** 1. face and hand ཁ་དང་ལག་པ། हातमुख 2. food ཁ་ལག खाना

ཁ་ལོག **khā lo' [v.vol.reg.]** to talk back ཡར་ལན། ལན་ལོག मुख फर्काउनु

ཁ་ལོག་ཆོག་ལོག **khālo' tshīklo' [v.vol.reg.]** to talk back ཁ་ལོག་ཆོག་ལོག मुख फर्काउनु

ཁ་གསལ་སྨུ། **khā sālmu [adj.]** frank, open (person) ཁ་གསལ་པོ། फरासिलो

ཁཱག་ཆེན་སྨུ། **khāk chhērmu [adj.]** important, urgent གལ་ཆེན་པོ། महत्त्वपूर्ण, जरुरी

ཁཱག་མེད། **khākme' [adj.]** blameless, faultless ཁག་མེད། गालपुक्त, निर्दोष

ཁཱབ། **khāp [n.]** needle ཁབ། सियो

ཁཱམས། **khām [pr.n.]** Khams, area in Eastern Tibet ཁམས། खाम, तिब्बतको पूर्वी भाग

ཁཱམས་སངས། **khāmsang [idiom.]** 1. to get fresh air *Ex.*: ཁཱམས་སངས་ལ་འགྲོའི། khāmsang-la dri *'let's go to get fresh air!'* ཁམས་སངས། थकाइ मेट्न निस्कनु, शुद्ध हावा खानु 2. **[v.inv.]** to become alert ཁམས་སངས། बिउँझिनु,फुर्तिलो हुनु

ཁཱའ་སྟན། **khāaten [n.]** decorative rug ཁ་གདན། सिँगारका लागि ओच्छ्याइने गलैचा

ཁཱར་སྣུབ། **khārnup [adv.]** the day before yesterday ཁ་ཉིན། अस्ति

ཁཾ་ལིང་། **khē liṅg [v.vol.]** 1. to take responsibility, to agree ཁས་ལེན། འཐན་འགྱུར། सहमत हुनु, जिम्मा लिनु 2. to promise དམ་བཅའ་འཇོག वाचा गर्नु

ཁུ་སིམ་པུ། **khūsimpu [adj.]** quiet, peaceful ཁུ་སིམ་པོ། शान्त

ཁུང་། **khūng [n.]** source, proof ཁུངས། आधार, स्रोत, प्रमाण

ཁུང་སྐྱོལ། **khūngkyol [v.vol.]** to provide explanation, to prove ཁུངས་སྐྱེལ། साबित गर्नु

ཁུམས་སྟེད། **khūmte'/ khūngte' [pr.n]|** Khunde (place name) ཁུམས་སྟོད། खुन्दे

ཁེ་སྨུ། **khēmu [adj.]** cheap ཁེ་པོ། सस्तो

ཁེ་བསང་། **khēpsang [n.]** profit, benefit ཁེ་བཟང་། नाफा, फाइदा

ཁོ་བ། **khōwa [pers. pr.]** they (H) *Etym.*: ཁོ་པ། "he, this person" ཁོང་ཚོ། उहाँहरू

ཁོ་ར། **khōra [n.]** butter container མར་སྟོད། घिउ राख्ने भाँडो, हर्पे

ཁོག་པ། **khōkpa [n.]** stomach *Etym.*: ཁོག་པ། "the inside of the trunk of the body" སྤྱོད་ཁོག སྤྱོད་པ། भुँडी

ཁོང་པ། **khōngpa [pers. pr.]** she, he (H) ཁོང་། उहाँ

ཁྱད་པར། **khyēpar [n.]** difference ཁྱད་པར། ফेरक

ཁྱད་མཚར་རུ། **khyēntsaru [adj.]** unusual, amazing ཁྱད་མཚར། आश्चर्यजनक, अस्वाभाविक

ཁྱིམ་པོག **khyīmpok [n.]** spoon ཐུར་མ། ཁྱིམ་བུ། चम्चा

ཁྱེ། **khyē [v. inv.reg.]** to be able, can ཐུབ། सक्नु, सक्षम हुनु

ཁྱེབ། **khyēp [n.] (<Nep.)** times ཚོད། ཐེངས། खेप, पल्ट, चोटी

ཁྱོ་བ། **khyōwa [n.]** husband ཁྱོ་གེ ལোগ্নে

ཁྱོག་བེས་ཇ། **khyōk phe̲za [n.]** adult male *Etym.:* * ཁྱོག་ 'young adult' བེུས་ཚ། 'nephew' ཕོ་གསར། युवा, वयस्क

ཁྲ་ཁྲ་པ། **thrātra pātra [adj.]** variegated, checkered ཁ་ཁྲ་པ། छिर्बिरे, टाटेपाटे

ཁྲག **thrāk [n.]** blood ཁྲག रगत

ཁྲི། **thrī [n.]** throne ཁྲི། गद्दी

ཁྲོ་བོ། **thrōwo [n.]** wrath ཁྲོ་བོ། रिस, क्रोध

མཁའ་འགྲོ་མ། **khāndroma [n.]** dakini, female celestial being མཁའ་འགྲོ་མ། स्वर्गकी परी

མཁའ་མུ། **khāamu [adj.]** expert མཁས་པ། सिपालु, विशेषज्ञ

མཁན་པོ། **khēnpo [n.]** abbot མཁན་པོ། लामा विद्यामा निपुण व्यक्ति

མཁྲིས་བ། **thrīiwa [n.]** bile མཁྲིས་པ། पित्त

འཁན་པ། **khēnpa [n.]** artemisia species (plants) འཁན་པ། तितेपाती

འཁུར། **khūr [v.vol.reg.]** to carry, to bring འཁུར། འཕེར། बोक्नु, ल्याउनु

འཁེལ། **khēl [v.inv.reg.]** to fall on, to coincide with འཁེལ། मिल्नु, संयोग पर्नु

འཁོན། **khōn [v.inv.]** to be upset འཁོན། रिस उठ्नु

འཁོར་ལུ། **khōrlu [n.]** wheel འཁོར་ལོ། चक्र, चक्का, पाङ्ग्रा

འཁོལ། **khōl [v.inv.reg.]** to get boiled[འཁོལ། उम्लनु

འཁྱམ། **khyām [v.vol.reg.]** to wander, to loiter འཕྱམ། भौंतारिनु

འཁྱིར། **khyīr [v.inv.reg.]** to rotate, to spin འཁྱིར། འཁོར། फन्का मार्नु, घुम्नु

འཁྱེ་བ་ལང་། **khyēwa la̲ng [v.inv.]** to feel cold འཕྱག जाडो हुनु

འཁྱོལ། **khyōl [v.inv.reg.]** to reach, to be delivered འཁྱོལ། पुग्नु

འཁྲུང། **thrūng [v.inv.reg.]** to be born (H) འཕྲུང་། पैदा हुनु, जन्म लिनु, जन्मनु

འཁྲུལ། **thrūl [v.inv.reg.]** to have an illusion འཕྲུལ། भ्रममा पर्नु, मोहित हुनु

འཁྲོལ། **thrōl [v.vol.]** to fall apart (wooden *chang* container or wooden milking pail when they become dried) འཁྲོལ། खुकुलो हुनु, फुस्क

ཁ་ kha

ཁ་རྐྱང་། **kharkyang [adv.]** only, solely རྐྱང་ རྐྱང་། मात्र

ཁ་ཐབས། **khatap [n.]** ability འཇོན་ཐང་། क्षमता

ཁ་མདོག **khamdok [n.]** facial appearance རྣམ་ པ། ཁ་མདོག मुखाकृति, अनुहार

ཁ་མདོག་མཛེས་སུ། **khamdok zeemu [adj.]** beautiful, pretty སྐྱིང་རྗེ་ཡོ། सुन्दर, राम्री

ཁ་མདོག་ལེའུ་སུ། **khamdok leemu [adj.]** handsome སྐྱིང་རྗེ་ཡོ། ལྷ་ཐཙོ་དོད་ཡོ། सुन्दर, राम्रो, रुपवान

ཁ་ནི། **khani [int.pr.]** where གང་ན། ཁ་པར། कहाँ

ཁ་ནི་ཁ་ནི། **khani khani [int.pr.]** where (enumeration) ཁ་པར་ཁ་པར། कहाँ कहाँ

ཁ་ནི་ཁ་ནི། **khani khani [idiom.]** let alone! nevermind ཁལ་བྱེད་གི་མ་རེད། कता-कता

ཁ་ནི་ཁ་ནི། **khani khani [co.]** instead of *Ex.*: ལའ་ག་ལ་འཇང་གུང་ཁ་ནི་ཁ་ང་ཁཉིད་ལོག་ བརྒལ་སྡུང་། laaka-la hung-gup khani khani khangpa nyīlok gaa-sung *'He went home to sleep instead of coming to work.'* ཚབ་ལ། सट्टा

ཁ་ནི་མ། **khanima [int.pr.]** where from? ཁ་ནས། कहाँबाट

ཁ་ནི་སང་། **khanisang [adv.]** 1. everywhere ཁ་ ས་ཁ་ལ། जहाँतही 2. anywhere (+ NEG.) ཁ་ས་ཁ་ལ། कहीं पनि

ཁ་ནི་ལང་། **khanilang [adv.]** everywhere ཁ་ས་ ཁ་ལ། जहाँतही, सबैतिर

ཁ་རྩེ། **khartse [adv.]** a while ago སྔ་མ་ ནས། केही पहिले, भर्खरै

ཁ་ལུ། **khalu [n.]** proverb, saying *Etym.*: ཁ་ ལུགས། "oral tradition" ཨོད་སྲོལ། भनाइ, ठखान

ཁོ་ནད། **khone' [n.]** communicable disease འཁོ་ ནད། सरुवा रोग

ཁང་། **khang [int.pr.]** what ཁང་། ཅི། ཁ་རེ། के

ཁང་ཁང་། **khangkang [int.pr.]** what kind ཁ་རེ་ ཁ་རེ། के के

ཁང་བྱ་སྐ། **khangkyasa [adv.]** everywhere, all over ཁ་ས་ཁ་ལ། जताततै

ཁང་བྱའ་སྡུང་། **khang khyaa-sung [idiom.]** what happened ? ཁ་རེ་བྱས་སོང་། के भयो?

ཁང་གླ། **khangla [n.]** house rent ཁང་གླ། घरभाडा, बहाल

ཁང་སྔ་སྔ། **khang ngā-nga [adv.]** as early as possible ཁང་སྔ་སྔ། जतिसक्दो चाँडो

ཁང་ཐུབ་ཐུབ། **khang thūtup [adv.]** as much as one can ཁང་ཐུབ་ཐུབ། जतिसक्दो

གང་དྲག་དྲག **khang thratrak [adv.]** as good as possible གང་དྲག་དྲག जति सक्दो राम्रो

གང་པ། **khangpa [n.]** house ཁང་པ། घर

གང་པ་མར་རུ། **khangpa maru [n.]** jail *Etym.*: ཁང་པ་དམར་པོ། "red house" བཙོན་ཁང་། झ्यालखाना

གང་ལ། **khang-la [int.pr.]** why, what for ? གང་རེ་བྱས་ནས། किन

གང་ལ་ཟི་སིན། **khangla sisin [co.]** because [used at the beginning of a clause] གང་ཡིན་ཟེར་ན། किनभने

གང་སང་། **khangsang [adv.]** 1. everything གང་ཡང་། हरेक, सबै 2. nothing (+NEG.) གང་ཡང་། केहि पनि, शून्य

གངས་རི། **khangri [n.]** snowy mountain གངས་རི། हिम शिखर

གབ་གཅུད། **khapchu' [n.]** cover, lid ཁེབས་གཅོད། बिर्को, ढकनी

གམ་བུ། **khambu [n.]** peach ཁམ་བུ། आरु

གཱ། **khaa [n.]** snow ཁ་བ། གངས། हिउँ

གཱ་རྒྱག **khaa gya' [v.inv.]** to snow ཁ་བ་འབབ། हिउँ पर्नु

གཱ་པ། **khaapa [n.]** thangka painter, artist *Etym.*: མཁས་པ། "expert" ལྷ་བྱེས་པ། चित्रकार

གཱ་བ། **khaawa, khalwa [n.]** crack གས་པ། चर्केको

གཱ་ཤ། **khaasha [n.]** barking deer ཤ་བ། रतुवा मृग

གཱུ། **khau [n.]** charm box jewelry གཱུ། महिलाले लगाउने एकप्रकारको गहना

གཱུང་མ། **khaung-ma [n.]** face down *Ex.*: མི་ཏི་གཱུང་མ་ཤི་ནོ་ mi-ti khaung-ma shī-no' *'This person died face down.' Ex.2*: ཨ་ང་ཏི་གཱུང་མ་གཉིད་བཀལ་ནོ་ ā-nga-ti khaung-ma nyī' gal-no' *'This baby went to sleep face down.'* ཁ་སྒྲུབ་པ། घोप्टो

གར་མ། **kharma [adj.]** strong (drink, taste) གར་པོ། कडा (पेय पदार्थ)

གལ། **khal [n.]** *measure word for 20,* twenty *Etym.*: ཁལ། "load, burden, standard Tibetan volume measure equal to 30 lbs" ཉི་ཤུ། बीस

གལ་གཅིག **khal chīk [num.]** twenty ཉི་ཤུ། बीस

གལ་གཉིས། **khal nyīi [num.]** forty བཞི་བཅུ། चालीस

གལ་ཕེ་ར་ངྒ། **khalpera ngā [num.]** ninety དགུ་བཅུ། नब्बे

གལ་ཕེ་ར་གཉིས། **khalpera nyīi [num.]** thirty སུམ་བཅུ། तीस

གལ་ཁེ་ར་བཞི། **kha̲lpera shi̲ [num.]** seventy ནད་བཅུ། सत्तरी

གལ་ཁེ་ར་གསུམ། **kha̲lpera sūm [num.]** fifty ལྔ་བཅུ། पचास

གལ་གསུམ། **kha̲l sūm [num.]** sixty དྲུག་ཅུ། साठी

གལ་བཞི། **kha̲l shi̲ [num.]** eighty བརྒྱད་ཅུ། असी

གལ་ལྔ། **kha̲l ngâ [num.]** one hundred བརྒྱ། सय

གལ་སིད། **kha̲asi' [co.]** if, in case གལ་སྲིད། यदि

གྲུ་དོག་པུ། **khu̲ tho̲kpu [adj.]** congested, slow གྲུ་དོག་པོ། लोसे, ढिलो

གླུའ་བ། **khu̲uwa [adj.]** idiotic, mute, stupid སྐྱག་པ། मूर्ख, लाटो

གྲུ་ཡེའ་མུ། **khu̲ ye̲mu [adj.]** spacious, open གྲུ་ཡངས་པོ། खुला, फराकिलो

གུ་རུ་རིན་པུ་ཆེ། **gu̲ru ri̲npuche [pr.n.]** Padmasambhava གུ་རུ་རིན་པོ་ཆེ། पद्मसम्भव

གུག **khu̲' [v.inv.reg.]** to get/ be bent གུག बाङगिनु

གུང་། **khu̲ng [n.]** center, middle གུང་། དགྱིལ། बीच भाग

གུ་དུག **khu̲tuk [adv.]** separately, aside, apart from རྡོ་དུ། ལོགས་སུ། बेग्लै, छुट्टै

གུན། **khü̲n [n.]** loss གུན། ह्रास् घाटा

གུམས་བུ། **khu̲mbu [pr.n]** *Khumbu*, Sherpa area near Mt. Everest གྲུམས་བུ། खुम्बु, सगरमाथा नजिकको शेर्पा बस्ती

གུམས་བུའི་ཡུལ་ལྷ། **khu̲mbi yu̲lla, khu̲mbi yi̲lla [n.]** deity of *Khumbu* གྲུམས་བུའི་ཡུལ་ལྷ། खुम्बु क्षेत्रको कुल देउता

གུར། **khu̲r [n.]** tent གུར། पाल

གུར་པ། **khu̲rpa [n.] (<Nep.)** Gurkha knife བཡ་ཡུལ་གྱི་གྲི། खुकुरी

གུར་མན། **khu̲rmen [n.]** coolie, porter རྡོག་ཐེས་ཐྲེར་མ་ཁན། भरिया

གུར་མུ། **khu̲rmu [adj.]** expensive གོང་ཆེན་པོ། महँगो

གུར་རུ། **khu̲ru [n.]** load, luggage གྲུར་པོ། भारी

གུར་ཤིང་། **khu̲rshing [n.]** frame for carrying load གྲུར་ཤིང་། भारी बोक्दा प्रयोग गर्ने फ्रेम

གེ་སར་རྒྱལ་ལུ། **khe̲sar gya̲lu [pr.n.]** King Gesar (the Tibetan epic hero) གེ་སར་རྒྱལ་པོ། खेसार राजा (तिब्बती महाकाव्यका नायक)

གེང་། **khe̲ng [inv.reg.]** to be full གང་། भरिनु

ཁེམ། **kh<u>e</u>m [v.inv.reg.]** to become dry སྐམ་པོ་ཆགས། सुक्नु

ཁོ་ང་། **kh<u>o</u>-nga [n.]** collar, lapel, neckband ཁོང་བ། कलर

ཁོ་ཆེད་དུ། **kh<u>o</u>chetu [adj.]** capable; useful ཁོ་ཆོད། ཕན་ཐོགས། लायाक, सक्षम, उपयोगी

ཁོ་རེ། **kh<u>o</u>re [poss. pr.]** his ཁོ་རང་གི उसको

ཁོ་རོང་། **kh<u>o</u>rong [pers. pr.]** he, himself ཁོ་རང། ऊ

ཁོ་ལེ་ཁོ་ལེ། **kh<u>o</u>le k<u>o</u>le [adv.]** slowly, gradually གཅེ་གཅེ། बिस्तारै

ཁོ་ལེ་ཕེབས། **kh<u>o</u>le phēp [idiom.]** good bye གཅེ་ཕེབས། बिस्तारै जानुहोस्

ཁོག་པུ། **kh<u>o</u>kpu [adj.]** bad *Etym.*: ཁོག་པོ། "dilapidated, in ruins" དན་པ། नराम्रो, बिग्रेको

ཁོང་ཁྲུ། **kh<u>o</u>ngtru [n.]** anger ཁོང་ཁྲོ། रिस

ཁོང་ཁྲུ་གཡི **kh<u>o</u>ngtru khy<u>i</u> [v.vol.]** to be angry ཆོག་པ་ཟ། रिसाउनु

ཁོང་ཁྲུ་ལང་། **kh<u>o</u>ngtru l<u>a</u>ng [v.inv.]** to get angry ཁོང་ཁྲོ་ལང་། रिस उठ्नु

ཁོད། **kh<u>o</u>' [n.]** misfortune, hindrance ཁོད། བར་ཆད། दुर्भाग्य, बाधा

ཁོན། **kh<u>ö</u>n [v.vol.reg.]** to put on, to dress, to wear ཁོན། पहिरनु, लगाउनु

ཁོམ་པ། **kh<u>o</u>mpa [n.]** step ཁོམ་པ། पाइला

ཁོའོ། **kh<u>o</u>o [v.inv.reg.]** to hear ཁོ། सुन्नु

ཁོའོ་ཆེན། **kh<u>o</u>ochen [n.]** brocade ཁོས་ཆེན། खोचेन (रेशमको महँगो कपडा)

ཁྭ་བ། **kh<u>a</u>wa [n.]** livestock with white mark on its face ཁྭ་པ། अनुहार सेतो भएको जनावर

ཁྱའ་ནང་ཁྱའ་ནི། **khy<u>a</u>a-nang khy<u>a</u>a-ni [idiom.] V+nang+V+ni** doing someting repeatedly *Ex.*: ན་ནང་ན་ནི། n<u>a</u>-nang n<u>a</u>-ni *'being sick repeatedly' Ex.2*: དུ་ནང་དུ་ནི། ng<u>u</u>-nang ng<u>u</u>-ni *'crying continuously'* སུ་མཐུད་ནས། बारम्बार

ཁྱའ་སེན། **khy<u>a</u>asin [co.]** therefore, if that is so བྱས་ན། त्यसो भएमा, तसर्थ, त्यसैले

ཁྱི **khy<u>i</u> [v.vol.]** to do བྱེད། བཀྱེད། गर्नु

ཁྱི་སྟངས། **khy<u>i</u>tang [n.]** manner, method བྱེད་སྟངས། विधि, तरिका

ཁྱི་དབས། **khy<u>i</u>tap [n.]** means to do something བྱེད་ཐབས། उपाय, समाधान, माध्यम

ཁྱི་མ་ཕྱི། **khy<u>i</u> mā khyē [v.inv.]** to fail to do something *Ex.*: འགྲོ་མ་ཕྱི། dr<u>o</u> mā khyē *'couldn't go/reach' Ex.2*: ཟ་མ་ཕྱི། s<u>a</u> mā

khyē *'couldn't eat it'* ཁྱེ་མི་སྤྱག་ गर्न नसक्नु, असफल हुनु

ཁྱིད་རང་། **khyi̲rang [pers. pr.]** you (*plural*) *Etym.*: *ཁྱེད་རང་། 'you' (plural) ཁྱེད་རང་ ཚོ། तिमीहरु

ཁྱིད་རེ། **khyi̲re [poss. pr.]** your (*plural*) ཁྱེད་རང་ཚོའི། तिमीहरूको

ཁྱིམ་མཚེའུ། **khyi̲mtsi [n.]** neighbour ཁྱིམ་མཚེས། छिमेकी

ཁྱིར། **khyi̲r [v.vol.]** will do (future of 'to do')

ཁྱིལ། **khyi̲l [v.inv.reg.]** to gather, to accumulate (water) འཁྱིལ། जम्मा हुनु, जम्नु

ཁྱེན། **khye̲n [n.]** uphill, upslope ཁྱེན། ठकालो

ཁྱེར་པ། **khye̲rpa [n.]** exposed earth bank/ soil གཡང་རོང་། གཡང་ས། पहिरो

ཁྱེའུ། **khye̲e [v.vol.reg.]** to disband, to disperse ཁ་འཕྱེས། छरिनु

ཁྱོང་པུ། **khyo̲ngpu [adj.]** rough, coarse, crude *Etym.*: ཁྱོང་པོ། "strong, tough, self-sufficient, competent" རྩྭ་པོ། खस्रो, रुखो

ཁྱོད་རེ། **khyo̲re [poss. pr.]** your (*singular*) ཁྱེད་རང་ཚོའི། तिम्रो

ཁྱོད་རོང་། **khyo̲rong [pers. pr.]** you (*singular*) ཁྱོད་རང་། तिमी

ཐྲ **thra̲ [n.]** wheat ཐོ། गहुँ

ཐྲ་འཛིག **thra̲ndrik [n.]** preparation ཐ་སྒྲིག तयारी

ཐྲ་འཛིག་ཁྱི **thra̲ndrik khyi̲ [v.vol.]** to prepare, to organize ཐ་སྒྲིག་ཁྱེད། तयारी गर्नु, व्यवस्था गर्नु

ཐྲ་འཛིག་སྤུ། **thra̲ dri̲kpu [adj.]** well-equipped, well-organized ཐ་འཛིག་པོ། व्यवस्थित, सुसज्जित

ཐྲང་གཞི། **thra̲ngshi [n.]** gonorrhea ཐང་གཞི། स्त्री यौन रोग

ཐྲམ་རྡོག **thra̲mdok [n.]** paste-like mixture སྐྱེ་མ། लेदो

ཐྲལ། **thra̲l [n.]** 1. tax ཁྲལ། कर 2. line, row ཐལ། लहर, पङ्क्ति

ཐྲལ་སྒྲིག **thra̲ldri' [v.vol.]** to sit down in rows ཐལ་སྒྲིག लहरै बस्नु

ཐྲི། **thri̲ [n.]** crack ཐ་ག། चिरा

ཐྲི་སྨུང་། **thri̲mung, thre̲mung [n.]** elbow སྨུ་མོ། कुहिनो

ཐྲིག **thri̲k [n.]** knife ཐྲི། छुरा

ཐྲིབ **thri̲p [n.]** spiritual contamination ཐྲིབ། विकार

ཐྲིབ་སྐྱེན། **thri̲pkyen [n.]** epileptic fit ཐྲིབ་སྐྱེན། छारे रोग

ཐྲིམ་པུ། **thr̲impu [adj.]** fast, quick *Etym.*: ཐྲིམ་པོ། "tight, firm" མཇུག་མཐོ། झुरु-पो। छिटो, चाँडो

ཐྲིམས། **thr̲im [n.]** justice, law, rule ཁྲིམས། न्याय, कानुन, नियम

ཐྲིམས་ཁང་། **thr̲imkang [n.]** court, tribunal ཁྲིམས་ཁང་། अदालत, विशेष अदालत

ཐྲིམས་ལ་མོ་འགྲོ། **thr̲im la m̲ondro [idiom.]** illegal, against the law *Etym.:* ཁྲིམས་ལ་མ་འགྲོ་ "not following the laws" ཁྲིམས་དང་འགལ། गैरकानुनी

ཐྲིམས་ལ་འབྲོ། **thr̲im la dr̲o [idiom.]** legal ཁྲིམས་མཐུན། कानुनी

གྲུ། **thr̲u [n.]** boat གྲུ། डुङ्गा

གྲུ་བཞི། **thr̲upshi [n.]** square གྲུ་བཞི། चारकुने, वर्गाकार

གྲུབ། **thr̲u(p) [v.inv.reg.]** to achieve, to fulfill, to complete འགྲུབ། पूरा हुनु, समाप्त हुनु, सकिनु

ཐྲེ་ཤག **thr̲ewak [n.]** ruin of a house ཞིག་རོ། घरको भग्नावशेष

ཐྲེང་གེ **thr̲engge [adj.]** cold གྲང་མོ། चिसो

ཐྲེངས་ཀ **thr̲engka [n.]** number གྲངས་ཀ། सङ्ख्या

ཐྲོ་མ། **thr̲oma [n.]** potentilla ཐོ་མ། एक प्रकारको कन्दमूल

ཐྲོག **thr̲ok [n.]** windfall, unexpected gain ཐོག नसोचेको भौतिक उपलब्धि

ཐྲོག་པ། **thr̲okpa [n.]** landslide ས་རྡུད། पहिरो

ཐྲོག་པའི་སྒོ་ལ། **thr̲okpi g̲ola [pr.n.]** *Tropke gola*, a Tibetan-speaking area in Nepal. བལ་ཡུལ་ལ་བོད་སྐད་རྒྱག་ཡུལ་ཞང་ཕྱོགས་ཞིག तोप्केगोला

ཐྲོག་མ། **thr̲ongma [n.]** ant ཐོག་མ། कमिला

ཐྲོག་ཚང་། **thr̲oktsang [n.]** ants' nest ཐོག་ཚང་། कमिलाको गुँड

ཐྲོང་ཆོག **thr̲ongchok [n.]** rituals performed by monks in village households ཐྲོང་ཆོག गाउँघरमा गरिने पूजा

ཐྲོང་པ། **thr̲ongpa [n.]** household ཐྲོང་པ། घरपरिवार

ཐྲོངས། **thr̲ong [v.inv.reg.]** to die (H) ཐྲོངས། स्वर्गवास हुनु

ཐྲོད་ད། **thr̲ota [n.]** stomach, belly ཐྲོད་ཁོག ཐྲོད་པ། भुँडी, पेट

ཐྲོལ། **thr̲ol [v.inv.reg.]** 1. to be untied (shoelaces, belt) ཐོལ། फुस्किनु, फुक्नु (पेटी, पटुका, तुना) 2. to come on heat or oestrus (for a *dri*) [past

tense] यौन उत्तेजनामा आउनु (गाईवस्तु)

ཐྲོན་མག་ **thr<u>o</u>nggu [n.]** advice *Etym.*: ?ཐྲོས། "advice, talks" + མཉེ། "to please" བསྟན་བཙུ། सुझाव

ཐྲོན་མག་ཁྱི **thr<u>o</u>nggu khy<u>i</u> [v.vol.]** to advise བསྟན་བཙུ་གཏོང་། सल्लाह दिनु, सुझाव दिनु

ཐྲོན་མུ། **thr<u>o</u>omu [n.]** ritual friend (between females) ཐྲོག་མ་མོ་ཤག་པོ། मितिनी

ཐྲོའུ། **thr<u>o</u>u [n.]** ritual friend (between males) ཐྲོག་མ་པོ། मीत

གྲྭ་བ། **thr<u>a</u>wa [n.]** monk གྲྭ་པ། लामा

གྲྭ་ཤག **thr<u>a</u>shak [n.]** monk's quarters གྲྭ་ཤག लामाको घर

ལྷ། **lâ [n.]** wage, salary ལྷ་རྩ། ज्याला, तलब

ལྷ་བ། **lâwa [n.]** servant, helper ལྷ་པ། नोकर, सहयोग गर्ने व्यक्ति

ལྷ་རྩི། **lârtsi [n.]** musk pod ལྷ་རྩི། कस्तुरीको बिना

ལྷག **lâk [n.]** eagle ལྷག गरुड़

ལྷང་། **lâng [n.]** ox ལྷང་གོག गोरु

ལྷང་པའི་སྣ། **lângpesa [n.]** elephant tusk, ivory བ་སོ། हात्तीको दाँत, हस्तिहाड

ལྷང་སྤུ། **lângpu [n.]** elephant ལྷང་ཆེན། हात्ती

ལྷང་མ། **lângma [n.]** willow species ལྷང་མ། बैंस प्रजातिका बिरुवा

ལྷང་ལོ། **lânglo [n.]** year of the ox ལྷང་ལོ། गोरु वर्ष

ལྷའ། **lâa [n.]** musk deer ལྷ་བ། कस्तुरी

ལྷིང་ཀ **lîngka [n.]** park, garden ལྷིང་ཀ ঘুমন্ত। बगैचा

ལུ། **lû [n.]** song ལུ། གཞས། गीत

ལུ་ལིང་། **lû l<u>i</u>ng [v.vol.]** to sing གཞས་གཏོང་། ལུ་ལེན། गीत गाउनु

ལཱུང་སུ། **lûumu [n.]** flute ལྷིང་བུ། मुरली

ལྷེ་སུ། **lêmu [n.]** small bamboo basket ལྷོ་མ། चोयाको सानो ढकिया

ལྷེན་ཀྱོག **lênkyok [n.]** dumb, mentally retarded ལྷེན་པ། लाटो, सुस्त मनस्थितिको

ལྷོ་རྒྱ་ **lô gy<u>a</u>' [v.inv.]** to cough ལྷོ་རྒྱ། खोक्नु

ལྷོ་སྨན་ཐང་། **lômentang [pr.n.]** *Mustang*, a Tibetan-speaking area in Nepal ལྷོ་སྨོན་ཐང་། मुस्ताङ

ལྷོག་ཁང་། **lôkkang [n.]** electric powerplant ལྷོག་ཁང་། विद्युत उत्पादन केन्द्र

ལྷོའ། **lôo [n.]** lungs ལྷོ་བ། फोक्सो

དགའ། **g<u>a</u>a [v.inv.reg.]** to like, to love དགའ། मन पराउनु, माया गर्नु

དགའ་སྣང་། **gaanang [n.]** expression of appreciation དགའ་སྣང་། कृतज्ञताको अभिव्यक्ति

དགའ་སུར། **gaasur [n.]** feeling of happiness དགའ་ཚོར། कृतज्ञता

དགའ་ལང་། **gaa lang [v.inv.]** to become happy དགའ་པོ་ཡོང་། खुशी हुनु

དགུ **gu [num.]** nine དགུ नौ

དགུ་བཅུ། **gupchu [num.]** ninety དགུ་བཅུ། नब्बे

དགུ་ཐུག **gutuk [n.]** soup made of nine ingredients traditionally consumed during losar དགུ་ཐུག नौ किसिमको अन्न मिसाएर पकाइने खोले

དགུ་ནིང་། **guning [adv.]** three years ago དགུ་ནིང་། परार

དགུན་པུ། **gunpu [n.]** winter དགུན་ཁ། हिउँद

དགེ་རྒན། **gergen [n.]** teacher དགེ་རྒན། शिक्षक

དགེ་ཕྱུག **getruk [n.]** student, pupil དགེ་ཕྱུག विद्यार्थी

དགེ་བ། **gewa [n.]** merit, virtue དགེ་བ། पुण्य, धर्म

དགེ་ཚུལ། **getsul [n.]** monk with novice vows དགེ་ཚུལ། शपथ लिएको भिक्षु

དགེ་བཤེས། **geshi [n.]** monk with advanced degree དགེ་བཤེས། उच्च शिक्षा हासिल गरेका भिक्षु

དགེ་སློང་། **gelung [n.]** fully ordained monk, *bikshu* དགེ་སློང་། ब्रह्मछारी भिक्षु

དགོ་སུ། **gomu [n.]** evening དགོང་མོ། साँझ

དགོང་ལོ། **gonglo [n.]** age (H) དགུང་ལོ། उमेर (आ)

དགོངས་པ། **gongpa [n.]** thought, idea (H) དགོངས་པ། विचार

དགོད་ཐ་ཁྱི **gotra khyi [v.vol.]** to laugh གད་མོ་དགོད། हाँस्नु

དགོད་ཐ་ཤོར། **gotra shōr [v.inv.reg.]** to laugh གད་མོ་ཤོར། खित्का छोड्नु

དགོད་ཐ་ལང་། **gotra lang [v.inv.]** to laugh གད་མོ་ཐོ། हाँसो उठ्नु

དགོད་ཐོ་སློང་། **gotro lōng [v.vol.]** to joke, to make someone laugh གད་མོ་སློང་། हँसाउनु

དགོན་སྡེ། **gonde [n.]** monastery དགོན་པ། गुम्बा

དགོའ། **goo [mod.v.]** need, must དགོས། बाँडचुँड गर्नु

དགྲ། **drâ [n.]** enemy དགྲ་བོ། शत्रु

བགོའ། **goo [v.vol.reg.]** to split, to share བགོ་བཱ་ཅུད གर्नु

བགོའ་ནི་བཟོ། **gooni so [v.vol.]** to share (food) བགོ་བཤའ་རྒྱག बाँडिचुँडी खानु

བདྲེས་བུ། **dr̲ewu [n.]** elderly man (H) བདྲེས་པོ། वृद्ध

བདྲེས་སུ། **dr̲emu [n.]** elderly woman (H) བདྲེས་མོ། बृद्धा

མགལ་བ། **g̲alwa [n.]** piece of firewood མགལ་བ། दाउरा

མགུལ་ཆམ། **g̲ulcham [n.]** cold, flu (H) མགུལ་ཆམ། रुघाखोकी (आ)

མགུལ་དར། **g̲uldar [n.]** ceremonial scarf (H) མགུལ་དར། खादा

མགོ། **g̲oo [n.]** 1. head *Etym.*: མགོ་བོ། "head" མགོ་ टाउको 2. top, apex མགོ་ टुप्पो, शीर

མགོ་སྐོར། **g̲oo kōr [v.vol.reg.]** to distract, to take advantage of, to cheat མགོ་སྐོར་གཏོང་། भुलाउनु, ठग्नु

མགོ་འཁོར། **g̲oo khōr [v.inv.reg.]** to be distracted མགོ་འཁོར། अलमलिनु

མགོ་ཐེན་པུ། **g̲oo thēnpu [adj.]** independent (person) མགོ་ཐེན་པོ། सक्षम, काम गर्ने सक्ने

མགོ་འཐོམ། **g̲oo thōm [v.inv.reg.]** to be puzzled, to be confused མགོ་འཐོམ། अन्योलमा पर्नु, दोधारमा गर्नु

མགོ་བདེ་སུ། **g̲oo d̲imu [adj.]** fast, clever མགོ་བདེ་པོ། चलाख, बाठो

མགོ་རྡུང་། **g̲oo d̲ung [v.vol.]** to bargain hard གོང་སྐྱེག རྩོད་པ་རྒྱག मोलतोल गर्नु

མགོ་སྨན། **g̲oomen [n.]** headache medicine མགོ་སྨན། टाउको दुख्दा खाने औषधी

མགོ་ཡབ། **g̲ooyap [n.]** grease used for hair oil མགོ་ལ་བྱུག་རྒྱུའི་མར། कपालमा लगाउने घिउ

མགྲོན་ཁང་། **dr̲onkang [n.]** guest house མགྲོན་ཁང་། धर्मशाला, होटल

མགྲོན་པུ། **dr̲onpu [n.]** guest མགྲོན་པོ། पाहुना

འགག་དོག་པུ། **g̲ak th̲okpu [adj.]** narrow, constricted འགག་དོག་པོ། साँगुरो ठाउँ

འགན། **g̲en [n.]** responsibility, duty ལས་འགན། जिम्मेवारी, दायित्व

འགན་འཁུར། **g̲en khūr [v.vol.reg.]** to take responsibility འགན་འཁུར། जिम्मेवारी लिनु

འགམ། **g̲am [v.vol.]** to eat dry powdery food འགམ། फुक्कै खानु

འགའ་ཡི་རེ། **g̲aire [adj.]** all, entire ཐམས་ཅད། सबै

འགུག **g̲u' [v.vol.]** to summon, to call, to send for འགུག बोलाउनु

འགེང་། **g̲eng [v.vol.]** to fill up འགེངས། भर्नु

འགེབ། **ge(p) [v.vol.]** to cover འགེབས། छाउनु, ढाक्नु

འགེམ། **gem [v.vol.]** to dry སྐེམ། सुकाउनु

འགེལ། **gel [v.vol.]** to load on, to hang འགེལ། बोकाउनु, झुन्ड्याउनु

འགོ **go [n.]** beginning འགོ सुरु

འགོ་འཛུད། **go zu(t) [v.vol.]** to begin འགོ་རྩོམས། सुरु गर्नु

འགོ་སྣམ། **gonam [n.]** woven woolen cloth[འགོ་སྣམ། ऊनी कपडा

འགོ་མ་ལ། **goma-la [post.]** before, at first ཐོག་མ། अघि

འགོམ། **gom [v.vol.reg.]** to step over, to step across *Ex.*:འགོམ་ནི་བརྒལ་ནོ་ག gom-ni gal-no' *'he went by stepping over'* འགोམ། नाघ्नु

འགོད། **goo [n.]** lead, pilot འགོ अगुवा

འགོར། **gor [v.inv.reg.]** to take time འགོར། समय लाग्नु

འགྱང་། **gyang [v.inv.reg.]** to be delayed, to be postponed འགྱངས། ढिलो हुनु, पछाडि सार्नु

འགྱི། **gyi [v.inv.]** to be all right; to fit འགྱིག हुनु

འགྱི། **gyi [v.vol.]** to come (present; Syn.: ཐུང་། hung) ཡོང་། आउनु

འགྱིའི་ཕྱིད། **gyiwi' [idiom.]** it's all right འགྱིག་གི་རེད། हुन्छ, ठिक छ

འགྱུར། **gyur [v.inv.reg.]** to change, to alter འགྱུར། फेरिनु, साटिनु

འགྱེད་པ། **gyepa [n.]** regret, remorse འགྱོད་པ། पश्चात्ताप, पछुतो

འགྲམ་ལྷག **dramchak [n.]** slap on the face འགྲམ་ལྷག थप्पड

འགྲམ་གཞི། **dramshi [n.]** foundation, base རྨང་གཞི། जग

འགྲམ་ས། **dramsa [n.]** molar teeth འགྲམ་སོ། [बङगारा

འགྲམ་པ། **drampa [n.]** cheek འགྲམ་པ། गाला

འགྲའ། **draa [v.inv.reg.]** to be full (stomach) འགྲང་། झुगास། अघाउनु

འགྲིབ། **drib(p) [v.vol.reg.]** to block, to cover, to shade འགྲིབ། ढाक्नु, छोप्नु

འགྲིལ། **dril [v.inv.reg.]** to topple, to fall down འགྱེལ། लड्नु

འགྲུལ་བ། **drulwa [n.]** traveler འགྲུལ་པ། यात्री, बटुवा

འགྲེང་པ། **drengpa [n.]** tricoloma lentinus (a kind of mushroom) ཨ་མོའི་རིགས་ཤིག एक किसिमको च्याउ

འགྲེལ་བཤད། **drel shē' [n.]** explanation,

commentary འགྲེལ་པོད། व्याख्या, टिप्पणी

འགྲོ། **dr<u>o</u> [v.vol.]** to go འགྲो। जानु

འགྲོ་སྟངས། **dr<u>o</u>tang [n.]** custom, system འགྲོ་སྟངས། चालचलन, रीतिरिवाज

འགྲོ་ས། **dr<u>o</u>sa [n.]** place to go, destination འགྲོ་ཡུལ། जानु पर्ने ठाउँ, गन्तव्य

འགྲོ་སྲུང་། **dr<u>o</u>sung [n.]** expenditure, expense འགྲོས་སྐད་། खर्च

འགྲོ་སྲུང་རྒྱག **dr<u>o</u>sung gya' [v.vol.]** to sponsor, to fund འགྲོས་སྐད་གཏོང་། खर्च व्यहोर्नु

འགྲོའི། **dr<u>i</u> [idiom.]** let's go *Ex.*: འོར་འགྲོའི། h<u>o</u>rong dr<u>i</u> *'Let's go together!'* དཔའགྲོ जाऊँ

འགྲོལ། **dr<u>o</u>l [v.vol.]** to untie (shoelaces, belt) འགྲོལ། फुकाठनु, खोल्नु

རྒ་རྒ། **g<u>a</u>ga [n.]** grandfather, elder སྤྱིའོ། बाजे, हजुरबा

རྒ་བ། **g<u>a</u>wa [n.]** old (male), elder རྒད་པོ། बूढो मान्छे

རྒ་མ། **g<u>a</u>ma [n.]** old (female), elder རྒད་མོ། बुढी मान्छे

རྒ་རི། **g<u>a</u>ri [n.] (<Nep.)** car མོ་ཊ། कार, सानो गाडी

རྒ་རི་གཏོང་གུ་མི། **g<u>a</u>ri tōnggu m<u>i</u> [n.]** driver མོ་ཊ་གཏོང་མཁན། ड्राइभर, चालक

རྒན་ཆུང། **g<u>e</u>nchu [n.]** living a religious life at old age རྒན་ཚེས། बुढेसकालको धार्मिक जीवन

རྒན་པ། **g<u>e</u>npa [n.]** senior རྒན་པ། बुढापाका

རྒའ། **g<u>a</u>a [v.inv.reg.]** to become old རྒ། बूढो हुनु

རྒུ་རྩུ་བ་ལང་། **g<u>u</u>tsuwa l<u>a</u>ng [v.inv.]** to feel hot ཚད་པ་ཐོག ཚད་པ་ཆ། गर्मी लाग्नु

རྒྱུད། **g<u>ü</u>(t) [v.inv.reg.]** to decline, to deteriorate (health) རྒྱུད། घट्नु, खस्किनु

རྒྱུན་འབྲུམ། **g<u>u</u>ndrum [n.]** grape, raisin རྒྱུན་འབྲུམ། अङ्गुर

རྒོ་རྐ། **g<u>o</u>rak [n.]** raven ཕོ་རོག ठूलो काग

རྒོ་ལི། **g<u>o</u>li [n.] (<Nep.)** ball སྤྱོ་ལེ། भकुण्डो

རྒོར་པུ། **g<u>o</u>rpu [adj.]** hard-working *Etym.*: རྒོད་པོ། "capable, strong" འཚོན་པོ། सक्षम, मेहनती

རྒྱ། **gy<u>a</u> [n.]** 1. lowlands, plains, Teraï རྒྱ་ཐང་། तराई, मधेस 2. serow རྒྱ་ར། जङ्गली बाख्राको एक प्रजाति

རྒྱ་གར། **gy<u>a</u>gar [n.]** India རྒྱ་གར། भारत

རྒྱ་གར། **gy<u>a</u>gar [n.]** Indian རྒྱ་གར་གྱི་མི། भारतीय

ཀྱ་གུང་། **gya<u>g</u>ung [n.]** back of human body ཤ་ལ་པ། ढाड

ཀྱ་གླིང་། **gya<u>l</u>ing [n.]** clarinet, religious instrument ཀྱ་གླིང་། सनही

ཀྱ་ཇོག **gya<u>c</u>hok [n.]** table (Chinese style) ཇོག་རྟེ། टेबल (चीनियाँ ढाचाको)

ཀྱ་ཆེར་སུ། **gya chērmu [adj.]** broad, wide, extensive ཀྱ་ཆེན་པོ། फराकिलो, व्यापक

ཀྱ་ནག **gya<u>n</u>ak [n.]** China ཀྱ་ནག चीन

ཀྱ་མི། **gya<u>m</u>i [n.]** Han Chinese ཀྱ་མི། चिनिया

ཀྱ་མཚོ། **gya<u>m</u>tsu [n.]** ocean, sea ཀྱ་མཚོ། समुद्र

ཀྱ་ལམ། **gya<u>l</u>am [n.]** main path, road གཞུང་ལམ། मूल बाटो

ཀྱ་ལུང་། **gya<u>l</u>ung [n.]** mirror ཞེལ་སྒྲོ། ऐना

ཀྱ་ཤོག **gya<u>s</u>hok [n.]** Chinese paper ཀྱ་ཤོག चिनियाँ कागज

ཀྱག **gya' [v.vol.]** to make, to build ཀྱག निर्माण गर्नु, बनाउनु

ཀྱག་ཏྲེ། **gya<u>k</u>tre [n.]** competition, dispute འགན་བསྡུར། प्रतिस्पर्धा, विवाद

ཀྱང་བདའ། **gya<u>n</u>gda [n.]** congregation bell ཀྱང་བཏ། भेलाका लागि बजाइने धण्टी

ཀྱང་རིང་ཐུ། **gya<u>n</u>g ringpu [adj.]** far, distant (time, space) ཀྱང་རིང་པོ། लामो दुरीको

ཀྱེན། **gye<u>n</u> [n.]** butter or tsampa dab placed on wall or cups for good luck ཡ་མེ། सगुनको पिठो/नौनी

ཀྱེན་སྐྱུད། **gye<u>n</u> kū(t) [v.vol.reg.]** to put auspicious markings of tsampa or butter on the bride and grooms head during the wedding རྟང་མ་ཀྱག་དུས་རིམ་འགྲོ་ཁེག विवाहको टिकाटालो गर्नु

ཀྱེན་ཆ། **gye<u>n</u>cha [n.]** jewelry ཀྱེན་ཆ། गहना

ཀྱབ་རྩ། **gya<u>p</u>tsa [n.]** reinforcement, support ཀྱབ་རོགས། सहयोग, समर्थन

ཀྱབ་ལ། **gya<u>p</u>-la [post.]** behind ཀྱབ་ལ། पछाडि

ཀྱའ་སུ། **gya<u>a</u>mu [adj.]** fat (person), fatty ཀྱག་པ། मोटो

ཀྱའ་ཝི། **gya<u>a</u>wi [n.]** food supply, provisions ཀྱག་ཐུ། सामल

ཀྱའ་ཞིང་། **gya<u>a</u>shing [n.]** part of land given for subsistence ས་ཞིང་གི་སྐལ་བ། अंशमा परेको बारी

ཀྱའུ། **gya<u>u</u> [n.]** beard ཀྱ་པོ། ཙ་རེ། दाह्री

ཀྱར། **gya<u>r</u> [n.]** millet (grain) སོ་བ། ཁོ། कोदो

ཀྱར་རྫི། **gya<u>r</u>zi [n.]** clay pot རྫ་མ་ཆེན་པོ། माटोको घैला

ཀྱལ། **gya<u>l</u> [v.inv.reg.]** to win ཀྱལ། जित्नु

ཀྱལ་ལུའི་ཕོ་བྲང་། **gya<u>l</u>ui phōdrang [n.]** king's palace ཕོ་བྲང་ राजदरबार

རྒྱལ་ཁབ། **gyalkap [n.]** state, nation རྒྱལ་ཁབ། देश, राष्ट्र, राज्य

རྒྱལ་བ་རིན་པུ་ཆེ། **gyalwa rinpuche [pr.n.]** Dalai Lama རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ། दलाई लामा

རྒྱལ་མུ། **gyalmu [n.]** queen རྒྱལ་མོ། रानी

རྒྱལ་ལུ། **gyalu, gyalwu [n.]** king རྒྱལ་པོ། राजा

རྒྱལ་ས། **gyalsa [n.]** capital, city རྒྱལ་ས། राजधानी

རྒྱུ་དག **gyupdak [n.]** quality (clothes, food), character (man) (Syn.: ཕུཊ་ཙེ་ pūutse') རྒྱུ་དག गुण, गुणस्तर

རྒྱུ་འབྲས། **gyumdre [n.]** causality, consequence རྒྱུ་འབྲས། कर्म

རྒྱུག་ས། **gyuk [v.]** go away ! (imperative) རྒྱུག་ས། जाऊ

རྒྱེ་མ། **gyema [n.]** intestine རྒྱུ་མ། आन्द्रा

རྒྱེ་རོག **gyerok [n.]** mustache ཙ་ར། जुँगा

རྒྱེ་ཤར། **gyeshar [n.]** ginger སྐ་སྨུག अदुवा

གླང་པ། **gangpa [n.]** balloon, bladder གླང་བུ། बेलुन, पिसाब थैली

གླ་ཆའ། **gapcha [n.]** yak saddle set གླ་ཆས། काठीको सरसामान

གླ་སྐྱེན། **gapten [n.]** saddle blanket གླ་སྐྱེན། काठीमुनि राखिने बाक्लो कपडा

གླང་པུ། **gangpu [adj.]** all, everybody ཚང་མ། ऑल सबै

གླམ། **gam [n.]** box གླམ། बाकस

གླར། **gar [n.]** weight measure རྒྱ་མ། तुलो

གླིར་པུ། **gyirpu [adj.]** big ཆེན་པོ། ठूलो

གླུད། **gu(t) [v.vol.]** to wait གླུག पर्खनु

གླུར་ཀྱོག **gurkyok [adj.]** bent, crooked འཁྱོག་པ། बाङ्गो, बाङ्गिएको

གླུལ། **gul [v.inv.reg.]** to move, to shake གླུལ། हल्लाउनु, चल्नु

གླེར་གི **gerki [adj.]** private, personal གླེར་པ། निजी, व्यक्तिगत

གློ། **gô [n.]** door གློ། ढोका

གློ་ཏྲི། **gotri [n.]** wooden floor འོག་ལ་བཏྲིང་ཞིའི་ཞང་ལེབ། काठको भुइँ

གློ་ང། **go-nga [n.]** testicles *Etym.*: གློ་ང། "eggs" གློང་རྡོག अण्डकोष

གློ་ཆད། **gô chē(t) [v.vol.reg.]** to close the door གློ་རྒྱག ढोका बन्द गर्नु

གློ་ལྕད། **golcha [n.]** padlock གློ་ལྕགས། ताल्चा

གློ་དར། **godar [n.]** flag that signals the birth of a child ཕུ་གུ་རྒྱེ་དམིགས་གསལ་ཀྱི་དར་ལྗོགས་བཙུགས་པ་དེའི་མིང་ཡིན་ནོ། न्वारानको दिन गाडिने ध्वजा

གློ་རྡུང། **gô dung [v.vol.]** to knock at the door གློ་རྡུང། ढोका ढकढकाउनु

གློ་སྨུང། **gomung [n.]** plank སྨུང་ལེབ། फल्याक

སྒོ་ཡངས། **go̲pyang [n.]** door plank སྒོ་ལེབ། ढोकाको फल्याक

སྒོ་ཡོལ། **go̲yol [n.]** door curtain སྒོ་ཡོལ། ढोकाको पर्दा

སྒོ་ལག **go̲lak [n.]** gate of a fence སྒོ་འགག་པའི་ཤིང་། तगारो

སྒོག་པ། **go̲kpa [n.]** garlic, onion སྒོག་པ། लसुन

སྒོག་ཆུ། **go̲kchu [n.]** garlic sauce སྒོག་ཆུ། लसुनको रस

སྒོག་རྩུམ། **go̲ktsum [n.]** mortar and pestle (for chili) སྐམ་པོ་བསྲུངས་སྣ། खल, खुर्सानी पिस्ने भाँडो

སྒོང་། **go̲ng [n.]** price གོང་ཚད། རེན་པ། मूल्य

སྒོང་། **go̲ng [v.vol.]** to gather, to pile སྒོང་། जम्मा पार्नु, थुपार्नु

སྒོམ། **go̲m [v.vol.reg.]** to meditate སྒོམ། ध्यान गर्नु

སྒོམ་ཆེན། **go̲mchen [n.]** yogi, ascetic, hermit སྒོམ་ཆེན། तपश्वी

སྒྱིག **gyi̲k [n.]** small cloth bag སྒྱིད་སྣོད། कपडाको सानो झोला

སྒྱིད་བུང་། **gyi̲bung [n.]** three-stone fireplace སྒྱིད་བུ། अगेना

སྒྱིལ། **gyi̲l [v.vol.]** to hold back, to dam up (water) སྒྱིལ། पानी थुन्नु, छेक्नु

སྒྱུར། **gyu̲r [v.vol.reg.]** to change, to modify, translate སྒྱུར། परिवर्तन गर्नु, फेरबदल गर्नु

སྒྲ་སྙན། **dra̲mnyang [n.]** a three-stringed lute, kind of guitar སྒྲ་སྙན། तीनतारे सारङ्गी

སྒྲིག **dri̲' [v.vol.]** to arrange, to set up སྒྲིག मिलाउनु, तयार पार्नु

སྒྲིག་ལམ། **dri̲klam [n.]** discipline སྒྲིག་ཐིམས། अनुशासन

སྒྲུབ། **dru̲(p) [v.vol.reg.]** to achieve སྒྲུབ། प्राप्त गर्नु

སྒྲུམ་མཆིད། **dru̲mchi' [pr.n.]** Drumji, a Sherpa religious festival སྒྲུབ་མཆོད། ड्रुम्जी (शेर्पाहरूको चाड)

སྒྲོལ་མ། **dro̲lma [pr.n.]** the goddess Tara སྒྲོལ་མ། तारा (देवी)

བརྒལ། **ga̲l [v.vol.]** went, left (*past tense of* འགྲོ་'to go'; Syn.: བོན། ph*i̲*n) *Ex.*: ངའམ་བུ་ལ་བརྒལ་ལིན། ng*a̲* y*a̲*mbu-la g*a̲*l-lin *'I went to Kathmandu.'* བརྒལ། སོང་། गयो

བརྒྱ་མཆུད། **gya̲mchu' [n.]** an offering of one hundred butter lamps བརྒྱ་མཆོད། सय बत्ती

བརྒྱ་བཞི། **gya̲pshi [n.]** exorcism ritual བརྒྱ་བཞི། झारफुक

བརྒྱ་ལོར། **gya̲lor [n.]** hundred-rupee note བརྒྱ་ཕེའོག་དངུལ། सय रुपियाको नोट

བརྒྱད། **gye̲' [num.]** eight བརྒྱད། आठ

བརྒྱད་སྟོང་པ། **gye̲' tōngpa [n.]** name of a Buddist sutra བརྒྱད་སྟོང་པ། बुद्ध सूत्र ग्रन्थ

བརྒྱུད། **gyu̲u [v.vol.reg.]** to string (rosary, rope), to thread (needle) བརྒྱུད། ठन्नु, छिराठनु

བརྒྱུད་པ། **gyu̲rpa [n.]** lineage, line བརྒྱུད་པ། वंश पुख्यौल

ང་ nga

ང་| **ng<u>a</u> [pers. pr.]** I ང་| म

ང་རེ| **ng<u>a</u>re [poss.pr.]** mine ང་རང་གི| मेरो

ངང་རྒྱིད| **ng<u>a</u>ng-gyi' [n.]** patience ངང་རྒྱུད| धैर्य

ངང་པ| **ng<u>a</u>ngpa [n.]** wild duck ངང་པ|
जङ्गली हाँस

ངའན་སྒྲ| **ng<u>a</u>ndra [n.]** temper (nature, disposition) *Etym.*: ངར་སྒྲ "a roar" ངར|
जोश

ངམ་པ| **ng<u>a</u>mpa [n.]** ledge; wall རྡོག་པ|
कान्लो

ངའང་| **ng<u>a</u>ang [pers.pr.+adv.]** me also ང་ཡང་|
म पनि

ངའི| **ny<u>e</u> [poss.adj.]** my ངའི| मेरो

ངར| **ng<u>a</u>r [n.]** temper (nature, disposition), energy ངར| तेज, कडा, फुर्तिलो, खरो

ང་རྒྱལ| **ng<u>a</u>rgyal [adj.]** aggressive ང་རྒྱལ|
आक्रामक

ངར་གདོང་| **ng<u>a</u>rdong [n.]** shin-bone ངར་གདོང་|
नली हाड

ངར་མ| **ng<u>a</u>rma [adj.]** strong, vigorous, energetic ངར་པོ| फुर्तिलो, बलियो

ངའ་གསོ| **ng<u>a</u>aso [v.vol.]** to rest ངལ་གསོ་རྒྱག|
आराम गर्नु

ངིད་བ| **ng<u>i</u>wa [pers.pr.]** we (*exclusive*) *Etym.*: ངེད| "I" (H), "we" ང་ཚོ| हामी

ངིད་རང་| **ng<u>i</u>rang [pers.pr.]** we, ourself (*exclusive*) ང་རང་ཚོ| हामी

ངིད་རེ| **ng<u>i</u>re [poss.pr.]** our (*exclusive*) ང་ཚོའི|
हाम्रो

ངུ| **ng<u>u</u> [v.inv.]** to cry, to weep ངུ་| रुनु

ངུ་འཛིན་འདེབས| **ng<u>u</u>zin d<u>e</u>(p) [v.vol.]** to pretend to cry ངུ་རྫུ་འདེབས| रोएजस्तो गर्नु

ངུ་ལབ| **ng<u>u</u>lap [n.]** weeping while talking ངུ་ལབ| रुन्चे बोली

ངུ་ལབ་འཆོར| **ng<u>u</u>lap chhōr [v.inv.reg.]** to weep while talking, to talk emotionally ངུ་ལབ་རྒྱག| रुँदै बोल्नु

ངོ་བོག| **ng<u>o</u>tok [adj.]** real, true དངོས་གནས|
साँचो, सत्य

ངོ་གདོང་| **ng<u>o</u>dong [n.]** face གདོང་པ| अनुहार

ངོ་མ| **ng<u>o</u>ma [adj.]** real, original ངོ་མ|
सक्कली

ངོ་ཚ| **ng<u>o</u>tsa [n.]** shame ངོ་ཚ| लाज

ངོ་ཚ་ལང་| **ng<u>o</u>tsha l<u>a</u>ng [v.inv.]** to be ashamed, to be embarassed ངོ་ཚ|
लज्जित हुनु

ངོ་ལོག **ngolo' [v.vol.reg.]** to protest ངོ་རྩོལ་བྱེད། विरोध गर्नु, ठजुरी गर्नु

ངོ་ཤེས་གཏོང་། **ngoshi tōng [v.vol.]** to introduce ངོ་སྤྲོད་གཏོང་། परिचय गर्नु, चिनाउनु

ངོ་ཤེད། **ngo shēe [v.inv.reg.]** to recognize, to identify, to know (somebody) ངོ་ཤེས། चिन्नु

ངོ་སུ། **ngosu [n.]** appreciation ངོ་སོ། प्रशंसा

ངོ་སུ་གཏོང་། **ngosu tōng [v.vol.]** to show appreciation ངོ་སོ་གཏོང་། प्रशंसा गर्नु, कदर गर्नु

ངོ་ཁྲུར་རྒྱག **ngopshur gya' [v.inv.]** to tell off, to embarrass ངོ་ཚ་སྤྲོང་། गाली गर्नु

ངོམ། **ngom [v.inv.reg.]** to be satisfied, content, satiated ངོམ། ཚིམ། धित मर्नु

ངོམ་སུ། **ngomsu [n.]** showing off, flaunting, bragging ངོམ་སོ། ढर्रा, आडम्बर, तडकभडक

ངོམ་སུ་སྐྱེད། **ngomsu kū(t) [v.vol.reg.]** to show off, to flaunt, to brag ངོམ་སོ་སྐྱེལ། तडकभडक गर्नु

ངོའོངས་ངེ། **ngoonzin [n.]** process of identifying an incarnation ངོས་འཛིན། औतारीको पहिचान विधि

ངོའོངས་ངེ་གྱི **ngoonzin khyi [v.vol.]** to identify an incarnation ངོས་འཛིན་བྱེད། औतारीको पहिचान गर्नु

དངངས་སྐྱག **ngāngtrak [n.]** rush, panic བྱེལ་ཚབ། त्रास, अत्यास

དངུལ། **ngūl [n.]** silver དངུལ། चाँदी

དངུལ་ཏིང་། **ngūlting [n.]** silver bowl for offering water དངུལ་ཏིང་། पानी चढाउने चाँदीको भाँडो

དངུལ་འཛིན། **ngūlzin [n.]** cheque book དངུལ་འཛིན། चेकबुक, रसिद

དངུལ་ཤམ། **ngūlsham [n.]** wooden bowl lined with silver དངུལ་ཤན་མ། चाँदीले मोडेको काठको फुरु

མངར་སུ། **ngārmu [adj.]** sweet མངར་མོ། गुलियो

མངོའོ་ཤེས། **ngōoshi [n.]** forethought, prediction མངོན་ཤེས། भविष्यवाणी

ཉ། **ngâ [n.]** drum ཉ། ढ्याङ्ग्रो

ཉ་གླིང་། **ngālding [n.]** drumstick ཉ་གཡོག ढ्याङ्ग्रो बजाउने लट्ठी

ཉ་མ། **ngāma [n.]** tail ཉ་མ། पुच्छर

ཉག **ngā' [v.vol.]** to cut (grass), to harvest ཉ། काट्नु

ཉམ་གཟིག **ngāmsik [adj.]** magnificent, majestic གཟི་བརྗིད། सुहाउँदो,

खाइलाग्दो

ངམ་སག **ngāmsak [n.]** greed ངམ་སེམས། लोभ

དུལ་ཆུ། **ngūlchu [n.]** sweat དུལ་ཆུ། पसिना

ལྔ། **ngâ [num.]** five ལྔ། पाँच

ལྔ་བཅུ། **ngāpchu [num.]** fifty ལྔ་བཅུ། पचास

ལྔའ་ལོར། **ngāalor [n.]** five-rupee note ལྔ་ཡི་ཞོག་དངུལ། पाँच रुपियाँको नोट

སྔ་གྲེང་གེ **ngā thr̲engge [adj.]** bad, inferior, low in quality, mean ཆ་ཤལ། छुचो, इज्जत नभएको

སྔ་ཐོག **ngātok [adv.]** earlier, earliest སྔ་རབས། चाँडै

སྔ་དྲོན་པུ། **ngā thr̲onpu [adj.]** robust བག་ཐོ་ལོ། राम्रो, खाइलाग्दो

སྔ་མུ། **ngāmu [adv.]** early སྔ་མོ། चाँडै

སྔ་མུ་ཤེབ། **ngāmu shēp [idiom.]** may you die soon! གང་མགྲོགས་ཤི་རྒྱུ། मरिजा! (श्राप)

སྔ་ལ། **ngāla [adv.]** earlier, earliest, first *Ex.*: སྔ་ལ་ཤོག ngāla shô' *'come earlier!' Ex.2*: སྔ་ལ་བཟོ། ngāla so̲ *'eat first!' Ex.3*: སྔ་ལ་ཁྱིའི། ngāla khyi̲ *'let's do that first!' Ex.4*: སྔ་ལ་འགྲོའི། ngāla dri̲ *'let's go earlier!'* སྟོན་སང་སང་། चाँडै

སྔ་ལི། **ngāli [int.pr.]** what time ? སྔ་ལོས། कुन समय, कति वजे

སྔ་ལོག **ngālok [n.]** labor reciprocity སྔ་ལས་སྐྱིན་ཚབ། पर्म, खेताला

སྔ་སེ། **ngāse [adv.]** earlier, earliest, fairly early སྔ་ས་རབས། སྔ་སང་སང་། अलि चाँडो, सबेरै

སྔའ། **ngāa [n.]** mantra སྔགས། मन्त्र

སྔའ་གྲི། **ngāatri [n.]** pillow སྔས་མགོ། सिरानी

སྔུན་པུ། **ngūnpu [adj.]** blue སྟོན་པོ། निलो

སྔའ་བ། **ngāawa [n.]** tantric priest སྔགས་པ། तान्त्रिक

སྔུར་མུ། **ngūrmu [adj.]** blue (sky), green (vegetation) སྟོན་པོ། निलो, हरियो

སྐོ་ཡམ། **ngōyam [n.]** mould སྐོ་དེག ढुसी

ཅ་ chā

ཅ་སིང་པུ། **chāsingpu [adj.]** troublesome, dangerous *Etym.*: ཅ་སྲུན་པོ། "troublesome" ཉེན་ཁ་ཆེ་པོ། अप्ठ्यारो, खतरनाक

ཅཱ་པུ། **chākpu [adj.]** careful, safe ཅཱ་སྦོན། ཅཱ་སྦོན། होसीयार, सुरक्षित

ཅཱ་པུ་ཁྱི། **chākpu khyi [v.vol.]** to take care, to be careful གཅཱ་པོ་བྱེད། གཟབ་གཟབ་བྱེད། ख्याल होसियारी गर्नु, सतर्क हुनु

ཅཱབ་དར། **chāpdar [n.]** white thin cotton clothes རས་དཀར། सूतीको पातलो सेतो कपडा

ཅཱ་ལ་ལ། **chāalak [n.]** thing, object ཅ་ལ་ལ། वस्तु, सामग

ཅཱ་ཝི། **chāawi [n.]** mosquito དུག་སྦྲང་། लाम्खुट्टे

ཅི་མདོག **chīndok [post.]** as ནང་བཞིན། ཇི་བཞིན། जस्तै

ཅི་ནི། **chīni [n.] (<Nep.)** sugar བྱེ་མ་ཀ་ར། चिनी

ཅི་ལ། **chīla [int.pr.]** why གཅི་བྱས་ནས། किन

ཅི་ལ་ཟི་སིན། **chīla sisin [co.]** because [used at the beginning of a clause] གང་ཡིན་ཟེར་ན། किनभने

ཅིན་ནི། **chīnni [n.]** wooden cup ཅན་ཅེ། काठको फुरु

ཆུ་ཏོག **chūptok [n.]** beak མཆུ་ཏོ། चुच्चो

ཆུ་ཏུ། **chūtu [n.]** lips མཆུ་ཏོ། ओठ

ཅེ་མག **chēmak [n.]** spit, spittle མཆེལ་མ། थुक, ज्याल

ཅེད། **chē(t) [v.vol.reg.]** to shine, to light a fire *Etym.*: མཆེད། "to spread, sweep over" སྤེལ། बाल्नु

ཅོག་འདྲ། **chōkdra [adj.]** 1. similar འདྲ་པོ། मिल्दोजुल्दो 2. same, identical གཅིག་པ། दुरुस्तै

ཅོག་སྡེ། **chōktsi [n.]** table ཅོག་སྡེ། टेबल

ཅོབ་གཏོགས། **chōptok [n.]** interference, meddling[བྱུས་གཏོགས། बढ्ता जान्दछ भन्ने ब्यवहार

ཅོར་རྟེན། **chōrten [n.]** stupa མཆོད་རྟེན། स्तुप

ཅོར་དཔེན། **chhōrpen [n.]** altar attendant མཆོད་དཔོན། पूजा, विधिमा सहायक

གཅིག **chīk [num.]** one གཅིག एक

གཅིག་པ། **chīkpa [adj.]** same, identical གཅིག་པ། उस्तै, उही

གཅིག་པ་རང་། **chīkparang [adj.]** exactly the same, identical འདྲ་པོ། मिल्दोजुल्दो, एउटै खालको

གཅིག་རང་། **chīkrang [adv.]** alone, only one, just one གཅིག་པུ། एक्लै, एउटा मात्रै

གཅིག་སང་། **chīksang [ind.pr.]** not even one གཅིག་ཀྱང་། एउटै पनि

གཅིང་། **chīng [n.]** urine གཅིན་པ། पिसाब

གཅིང་ཤོར། **chīng shōr [v.inv.]** to urinate (involuntarily) གཅིན་པ་ཤོར། पिसाब फुस्किनु

གཅུར། **chūr [v.inv.reg.]** to be squeezed གཅུར། च्यापिनु

གཅེལ་ལང་། **chēlang [n.]** spoiling, pampering གཅེལ་ལང་། སྐྱག་ལང་། पुलपुलि, माति

གཅོ་ **chô' [v.vol.]** 1. to break གཅོག་ भाँच्नु 2. to reduce (the price) གཅོག་ घटाउनु (मूल्य)

གཅོམ། **chōm [v.vol.]** to get ready (for a trip), to prepare ཐ་སྙིག་བྱེད། तयार हुनु (यात्रा)

གཅོར། **chōr [v.vol.]** to meet (h) གཅོར། भेट्नु (आ)

བཅད། **chē(t) [v.vol.reg.]** to cut (a rope), to stop (water) གཅོད། काट्नु, छेक्नु, थुन्नु

བཅའ་ནང་། **chāanang [n.]** ground floor འོག་བང་ནང་། भुइँ

བཅའ་ཡིག **chāyik [n.]** monastery charter བཅའ་ཡིག गुम्बाको नियम

བཅིང་། **chīng [v.vol.]** to bind, to tie འཆིང་། बाँध्नु

བཅུ་ཐམ་པ། **chū thāmpa [num.]** ten བཅུ། दश

བཅུ་གཅིག **chūchik [num.]** eleven བཅུ་གཅིག एघार

བཅུ་གཉིས། **chūnyi [num.]** twelve བཅུ་གཉིས། बाह्र

བཅུ་གསུམ། **chūksum [num.]** thirteen བཅུ་གསུམ། तेह्र

བཅུ་བཞི། **chūpshi [num.]** fourteen བཅུ་བཞི། चौध

བཅུ་དྲུག **chūruk [num.]** sixteen བཅུ་དྲུག सोह्र

བཅུ་བདུན། **chūpdin [num.]** seventeen བཅུ་བདུན། सत्र

བཅུ་དགུ **chūrgu [num.]** nineteen བཅུ་དགུ उन्नाइस

བཅུ་ལོར། **chūlor [n.]** ten-rupee note བཅུ་ཡི་ཞོག་དངུལ། दश रुपैयाको नोट

བཅུད། **chū' [n.]** highly nutritious food, nutrient བཅུད། पोषण

བཅེ་ལྔ། **chē-nga [num.]** fifteen བཅོ་ལྔ། पन्ध्र

བཅོ་བརྒྱད། **chōpgye' [n.]** eighteen བཅོ་བརྒྱད། अठार

ལྕང་མ། **chāngma [n.]** willow tree ལྕང་མ། बैंस

ལྕགས། **chāa [n.]** metal, iron ལྕགས། धातु, फलाम

ལྕགས་དཀར། **chāakar [n.]** metal sheet ལྕགས་པོད། जस्ता पाता

ལྕགས་སྒམ། **chāagam [n.]** metal trunk, chest ལྕགས་སྒམ། बाकस

ལྕགས་ཐག **chāatak [n.]** metal chain ལྕགས་ཐག साङ्लो

ལྕགས་ཐབ། **chāatap [n.]** metal hearth or stove ལྕགས་ཐབ། फलामको चुल्हो

ལྕགས་རི། **chāari [n.]** fence, enclosure ལྕགས་རི། बार

ལྕི་འདི། **chīndi [adj.]** heavy ལྕིད་པོ། गह्रौं

ལྕེའུ། **chēe [n.]** dung ལྕི་བ། गोबर

ལྕེ་ལ། **chēla [n.]** tongue ལྕེ། जिब्रो

ཆ་ chhā

ཆ། **chhâ [n.]** pair ཆ། जोडी

ཆ་འཇོག **chhā jo' [v.vol.]** to respect, to honour ཆ་འཇོག་བྱེད། आदर गर्नु, मान्नु

ཆ་སྙོམས་པ། **chhā nyōmpu [adj.]** even, equal ཆ་སྙོམས་པོ། एकनासे

ཆ་མེད། **chhāme' [idiom.]** I don't know, I'm not familiar with རྒྱུས་མེད། थाहा छैन

ཆ་ཕེད། **chhāwe' [idiom.]** I know, I'm familiar with *Etym.*: ཆ་ཡོད། "to be familiar with" རྒྱུས་ཡོད། थाहा छ

ཆག་པ། **chhākpa [adj.]** broken, damaged ཆག་པ། फुटेको, टुक्रिएको

ཆང་ཕེད། **chhāngpi' [n.]** chang offering to god དམྱལ། देउतालाई चढाउने जाँड

ཆང་མ། **chhāngma [n.]** chang (alcohol) seller ཆང་མ། जाँड व्यापारी

ཆབ་འཕྲུལ་ལི། **chhāptruli [adj.]** indispensable གྲུབ་ཆེན་པོ། अपरिहार्य, नभई नहुने

ཆིབས་པ། **chhīppa [n.]** horse (H) ཆིབས་རྟ། घोडा (आ)

ཆུ། **chhū [n.]** water ཆུ། पानी

ཆུ་སྐྱེའུ། **chhūkyo [n.]** water ladle ཆུ་སྐྱེགས། पानी उभाउने डाडु

ཆུ་འཐབ། **chhūta' [n.]** water mill ཆུ་འཐབ། पानीघट्ट

ཆུ་གདན། **chhūden [n.]** nappy, diaper ཆུ་གདན། थाङ्ना

ཆུ་མིག **chhūmik [n.]** source, spring ཆུ་མིག पानीको मुहान

ཆུ་ཚོད། **chhutsi' [n.]** hour ཆུ་ཚོད། घण्टा

ཆུ་ཚོད་ག་རི། **chhutsi gari [n.] (<Sherpa-Nep.)** watch, clock ཆུ་ཚོད་ घडी

ཆུ་ལུ་མ། **chhūluma [n.]** pool of water from a spring source ལུ་མ། मुहानको पानी

ཆུ་བླ། **chhūpla' [n.]** boiled water ཆུ་ཐོལ། उमालेको पानी

ཆུའུ་རིམ་པ། **chhūurimpa [n.]** wave ཆུ་རླབས། उछाल्

ཆེ་ཆུང་། **chhēchung [n.]** size ཆེ་ཆུང་། नाप, आकार

ཆེ་ཤེལ། **chhēshel [n.]** magnifying glass ཆེ་ཤེལ། ठूलो पार्ने ऐना

ཆེ་ཤོག **chhēshok [adj.]** biggest, largest, greatest ཆེ་ཤོས། सबभन्दा ठूलो

ཆེར་པ། **chhērpa [n.]** punishment, penalty, sentence ཆད་པ། दण्ड, जरिवाना

ཆེའ། **chhēe [adj.]** big, large *Etym.*: ཆེ་བ། "bigger" ཆེ། ठूलो

ཆེའ་མུ། **chhēemu [n.]** prostitute འཚལ་མོ། वेश्या

ཆེའུ། **chēu [n.]** sexual maniac (male) ठूले बाँदो, रन्डो

ཆོ་མེད་དུ། **chhō me̲du [adj.]** meaningless, aimless ཆོ་མེད་པ། निरर्थक, लक्ष्यहीन

ཆོ་ཕེད་དུ། **chhō we̲tu [adj.]** meaningful, sensible ཆོ་ཡོད་པ། अर्थपूर्ण

ཆོམ། **chhōm [v.vol.]** to dance (ritual dance. It sometimes refers to lay people dances.) འཆམ། ཞབས་རྡོ་རྒྱག नाच्नु

ཆོག **chhō' [v.inv.reg.]** to allow, to be allowed ཆོག गर्न मिल्नु, गर्न हुनु, गर्न पाइनु

ཆོག **chhō' [v.inv.]** 1. to be broken རྩ་ भाँचिनु 2. to be reduced (price) རྩ་ मूल्य घट्नु

ཆོའུ་ལུགས། **chhōoluk [n.]** religious sect ཆོས་ལུགས། धार्मिक सम्प्रदाय

མཆིག **chhīk [n.]** a flat stone grinder མཆིག सिलौटो

མཆིན་པ། **chhīnpa [n.]** liver མཆིན་པ། कलेजो

མཆེད་གྲྭ། **chhēdru [n.]** colleague, companion མཆེད་གྲོགས། साथी, सहयात्री, सहकर्मी

མཆེད་ཆང་། **chhēchang [n.]** *chang* (H) མཆེད་ཆང་། जाँड (आ)

མཆོད་པ། **chhōpa [n.]** religious offering མཆོད་པ། देउतालाई चढाइने कुरा, भेटी

མཆོད་འབྲུ། **chhōndru [n.]** grain offering to be tossed in the air མཆོད་འབྲུ། भगवानलाई चढाउने अन्न, अछेता

མཆོད་མིན། **chhōmin [n.]** butter lamp offering མཆོད་མེ། घिउको बत्ती

མཆོད་གཡོག **chhōyok [n.]** assistant altar attendant མཆོད་གཡོག सहायक लामा

མཆོད་གཤམ། **chhōsham [n.]** altar མཆོད་གཤོམ། मण्डप, पूजाको स्थान

འཆག་ལ། **chhākla [adv.]** secretly, behind the scenes སྐོག་ཏུ། सुटुक्क, गोप्यता साथ

འཆམ་དྲལ། **chhāmdral [n.]** jumping around, not standing still འཕག་འཚོག खुसीमा मग्न (जनावर)

འཆམ་དྲལ་རྒྱག **chhāmdral gya̲' [v.vol.]** to jump around, to not stand still འཕག་འཚོག खुसीले बुर्कुसी मार्नु (जनावर)

འཆར་གཞི། **chhārshi [n.]** plan, program འཆར་གཞི། योजना

འཆིག **chhī(p) [v.vol.reg.]** to ride (H) འཆིག चढ्नु (घोडा, मोटरसाइकल)

ཇ་ chha

ཇ། **chha [n.]** tea ཇ། चिया

ཇ་མངར་སྐུ། **chha ngārmu [n.]** sweet tea ཇ་མངར་མོ། गुलियो चिया

ཇ་ཐང་། **chhatang [n.]** black tea ཇ་ཐང་། कालो चिया

ཇ་དམ། **chhadam [n.]** thermos ཇ་དམ། थर्मस

ཇ་སྡིག **chhadik [n.]** large pot for brewing tea ཇ་བསྐོལ་ས་འི་སྡེད། चिया उमाल्ने ठूलो भाँडो

ཇ་ཕིད། **chhapi' [n.]** first offering of tea ཇ་ཕུད། भगवानलाई चढाउने चिया

ཇ་བག་ཆུང་། **chhapakchung [n.]** Chinese brick tea ཇ་བག་ཆུང་། चीनियाँ इटा चिया

ཇ་མོ་གླང་མ། **chhamo lāngma [pr.n.]** Mount Everest (8848 meters) Jomolangma (in Nepali Sagarmatha) is the residence of the deity called ཇོ་མོ་མི་གཡོ་གླང་བཟང་མ། Jomo Miyo Langsangma. ཇོ་མོ་གླང་མ། सगरमाथा

ཇ་ཚག་ས། **chhatsak [n.]** tea strainer ཇ་ཚག་ས། चिया छान्ने

ཇ་ལུད། **chhalu' [n.]** wasted tea *Etym.*: ?ཇ། "tea" + ལུད། "fertilizer, manure" ཇ་སྐྱིགས། चियाको थेग्रो

ཇག་པ། **chhakpa [n.]** brigand, bandit ཇག་པ། लुटेरा, डाका

ཇང་། **chhang [n.]** local alcohol made from grain ཆང་། जाँड

ཇད། **chhe(t) [v.inv.]** to be cut off (for a rope), to be short of (breath) ཆད། छिन्नु, चुँड्नु

ཇབ་ཏོག **chhaptok [n.]** bedpan ཆབ་ཏོག कोपरा

ཇབ་གཟི། **chhapshi [n.]** shape, appearance བཟོ་ཐ། बाहिरी रुप

ཇབ་གསང་། **chhapsang [n.]** urine (H) ཆབ་སངཿ། पिसाब

ཇམ་འུར། **chhamdur [n.]** tsampa mixed with tea (paste) ཇ་འུར། चियामा घोलेको सातु

ཇམ་པ། **chhampa [n.]** flu, cold ཆམ་པ། रुघा खोकी

ཇའ། **chhaa [n.]** manure, fertilizer *Etym.*: ཆག "horse food" ལུད། मल

ཇའ་རྒྱེན། **chhaakyen [n.]** drunken argument *Etym.*: ཆང་རྒྱེན། "*chang* circumstances" རྩོད་གླེང། སྐྱུར་འགོང་། जँड्याहा कुरा, किचकिच

ཇའ་ཁང་། **chhaakang [n.]** toilet, latrine *Etym.*: ཆབ་ཁང་། "water house" གསང་སྐྱེད། चर्पी

ཇའ་མཆིན་པ། **chhaa chhīnpa [n.]** maple tree ལྗོན་ཤིང་རིགས་ཤིག रूख

ཇའ་ནང་། **chha̲anang [n.]** jealousy *Etym.*:ཆགས་སྡང་། “love and hatred” ཕྲག་དོག ईर्ष्या, आरिस

ཇའ་བ། **chha̲awa [n.]** debt, loan བྱ་ལོན། ऋण, सापटी

ཇའ་རམ། **chha̲aram [n.]** ice *Etym.*: འཁྲུགས་རྡུམ། “glacier” འཁྲུགས་པ། बरफ

ཇར་བ། **chha̲rwa [n.]** rain ཆར་པ། वर्षा

ཇེད། **chhe̲(t) [v.inv.]** to enflame, to catch on fire, to spread (for fire) མཆེད། बल्नु, सल्कनु

ཇོ་དར། **chho̲dar [n.]** a tall prayer flag attached to a pole དར་ཆེན། अग्लो ध्वजा

ཇོང་། **chho̲ng [v.vol.]** to jump མཆོང་། हाम फाल्नु

ཇོའ། **chho̲o [n.]** dharma, religion ཆོས། धर्म

ཇོའ་བ། **chho̲owa [n.]** a religious person ཆོས་པ། धार्मिक व्यक्ति

ཇོའ་སེམས། **chho̲osem [n.]** piety, religiosity ཆོས་སེམས། धार्मिक विचारधारा

ཇོའ་རིམས་པ། **chho̲orimpa [n.]** disciplinarian at a public festival ཆོས་སྒྲིམས་པ། དགེ་སྐོས། गुम्बाको अनुशासन हेर्ने मान्छे

ཇུ་ར། **chhu̲ra [n.]** platform for resting water basin ཆུ་ཟངས་འཇོག་སྟེགས། पानीको भाँडा राख्ने ठाउँ

ཇུ་ཕང་། **chhu̲wang [n.]** blister ཆུ་ཕྱང་། छु पानी फोका

ཇུའུ་རུང་། **chhu̲urung [n.]** funeral cairn, tomb ཕུར་རུས་འཇོག་ས་ནི་ཁང་བཀྱེག་ས། स्मारक

མཇལ། **ja̲l [v.vol.]** to meet, to visit (H) མཇལ། भेट्नु

མཇལ་བ། **ja̲lka [n.]** audience མཇལ་བ། दर्शन गर्नु

མཇལ་དར། **ja̲ldar [n.]** ceremonial scarf (H) མཇལ་དར། खादा

མཇལ་ལ། **ja̲la [n.]** audience, religious visit to a monastery or a temple (H) མཆོད་མཇལ། धार्मिक स्थल र व्यक्तिको दर्शन

མཇིང་པ། **ji̲ngpa [n.]** neck མཇིང་པ། गर्धन, घाँटी

མཇུག་ལ། **ju̲k-la [post.]** after, later མཇུག་རྗེས་མ། पछाडि, पछि

འཇམ་ཐིང་དེ། **ja̲m thīng-ngi [adj.]** relieved (from pain, agitation) འཇམ་ཐིང་དེར། छुटकारा पाएको, निको भएको, मुक्त

འཇམ་ཐིང་ཁྱི **ja̲m thīng khyi̲ [v.inv.]** 1. to be relieved from *Ex.*: ཚེར་མང་ཀྱི་བཏེན་ནི་འཇམ་ཐིང་བྱུང་སུང་། tshērmang-ti tēn-ni ja̲m thīng khya̲a-sung *‘I was relieved after taking out the thorn’* སྐྱོང་སྐྱོང་ཆགས། छुटकारा मिल्नु, मुक्त हुनु

2. to be quiet, to be calm *Ex.*: ཨ་ང་ཀྱི་བ་ཐི་

ལ་བརྒལ་ནི་འཇམ་ཐིང་ཁྱའུ་སུང་། ā-nga-tiwa phī-la ga̲l-ni ja̲m thīng khya̲a-sung *'It was quiet after the children went out'* ঘ্লঁন'ঘ্লঁন'ন্তুন্ন। हल्का महसुस गर्नु

འཇམ་རྡར། **ja̲mdar [n.]** flint stone, sharpening stone འཇམ་རྡར། རྡར་རྡོ། सान गगाउने ढुङ्गा

འཇམ་པུ། **ja̲mpu [adj.]** soft (touch) འཇམ་པོ། नरम, चिप्लो

འཇའ། **ja̲ [n.]** rainbow འཇའ། इन्द्रेणी

འཇིག་རྟེན་པ། **ji̲ktenpa [n.]** layman སྐྱེ་སྐྱེ། सामान्य मानिस

འཇིད། **ji̲(t) [v.vol.]** to insert; to allow འཇུག ঘুसার্নু, अनुमति दिनु

འཇིབ། **ji̲(p) [v.vol.reg.]** to suck, to suckle འཇིབ། चुस्नु, चुसाठनु

འཇིའ་བ། **ji̲iwa [n.]** terror, fear *Etym.*: འཇིགས་པ། "fear" ཞེད་སྣང་། डर, त्रास

འཇིའ་བ་སྐྱེད། **ji̲iwa kū(t) [v.vol.reg.]** to frighten, to scare འཇིགས་པ་སྐྱེལ། डर देखाठनु, तर्साठनु

འཇིའ་བ་ལང་། **ji̲iwa la̲ng [v.inv.]** to be afraid, to fear *Etym.*: འཇིགས་པ་ལང་། "fear rises" འཇིགས། ཞེད། डराठनु, तर्सिनु

འཇོ། **jo̲ [v.vol.]** to milk འཇོ། दुध दुहुनु

འཇོ་ཏུང་། **jo̲tung [n.]** bamboo milking pail བཐོ་སྣོད། ལག་ཇེམ། दुध दुहुने ढुङ्गो, दुधेरी

འཇོག **jo̲' [v.vol.]** to put, to leave འཇོག रारख्नु, छोड्नु

འཇོན་ཐང་། **jo̲ntang [n.]** ability འཇོན་ཐང་། क्षमता, योग्यता

འཇོམ། **jo̲m [v.inv.reg.]** to reduce (a pain) འཇོམ། घट्नु, कम हुनु

འཇོན་པུ། **jo̲npu [adj.]** capable, hard-working, active འཇོན་པོ། འཇོན་ཐང་། सक्षम, मेहनती

རྗེ། **jê [v.vol.]** to change, to exchange རྗེ། साट्नु

རྗེའུ། **je̲e [n.]** imprint, trace, mark རྗེས། अत्तो-पत्तो, उद्देश्

རྗའན་པ། **ja̲npa [adj.]** raw or uncooked (food) རྗེན་པ། नपाकेको, काँचो

རྗེན་པི། **je̲npi [n.]** wheat flour གོ་ཞིབ། गहुँको पीठो

ལྕར་ལྕི་རེ། **ja̲ra ji̲re [adj.]** messy, untidy ཇ་རེ་ཇོ་རེ། लथालिङ्ग

ལྕང་སྨུ། **ja̲ngmu [adj.]** green ལྕང་ཁུ། हरियो

ལྕའ་ཚྭ། **ja̲atsa [n.]** salt (H) ལྕགས་ཚྭ། नुन (आ)

ལྕའ་ལན། **ja̲alen [n.]** reply; message; times (H) ལྕགས་ལན། जवाफ, सन्देश (आ)

ལྕི་ཡང་། **ji̲yang [n.]** weight ལྕི་ཡང་། तौल

བརྗེད། **je̲(t) [v.vol.reg.]** to forget བརྗེད། बिर्सनु

ཉ་ nya

ཉ། **nya [n.]** fish ཉ། माछा

ཉ་ཤ **nyasha [n.]** fish meat ཉ་ཤ माछाको मासु

ཉག་པ། **nyakpa [n.]** indentation, concave shape ཉག་པ། काटेर वा दबेर भित्र पसेको आकार

ཉག་མ། **nyangma [n.]** strand (of hair), blade (of grass) ཉག་མ། त्यान्द्रो

ཉན། **nyen [v.vol.]** to listen ཉན། सुन्नु

ཉམས། **nyam [v.inv.reg.]** to diminish, to deteriorate, to degenerate ཉམས། नासिनु, बिग्रनु

ཉམས་སྐྱོང་། **nyamnyung [n.]** experience ཉམས་སྐྱོང་། अनुभव

ཉམས་ཚོད། **nyamtsi' [n.]** experimenting/ feeling out ཉམས་ཚོད། प्रयोग, अनुभव

ཉམས་ལེན། **nyamlen [n.]** religious practice, application; experience ཉམས་ལེན། धर्म सम्बन्धी ज्ञान

ཉའ། **nyaa [n.]** weight measure ཉ་ག तुलो

ཉལ། **nyâl [v.vol.]** to lie down, to go to sleep ཉལ། ढल्कनु, सुत्नु

ཉལ་ས། **nyalsa [n.]** sleeping place, bedroom ཉལ་ས། ཨལ་ས། सुत्ने कोठा

ཉི་མ། **nyima [n.]** 1. sun ཉི་མ། घाम, सूर्य 2. day ཉི་མ། दिन **[pr.n.]** 3. Nyima ཉི་མ། निमा

ཉི་མའི་ཁུངས་ལ། **nyimi khungla [n.]** daytime ཉིན་མོ། दिउँसो

ཉི་ཤུ་ཐམ་པ། **nyishu thāmpa [num.]** twenty ཉི་ཤུ། बीस

ཉིན་གང་། **nyin khang [adv.]** whole day ཉིན་གང་། दिनभर

ཉིན་རྨུ། **nyirmu [n.]** noon, midday ཉིན་གུང་། मध्यान्ह

ཉིས་ཕྱག **nyiwak [n.]** double layer ཉིས་སྦྲག། दुई पत्र

ཉིས་ལོག **nyilok [adv.]** double, two times ཉིས་ལྡབ། दुई पल्ट, दोहोरो

ཉུང་ངའོག། **nyung-nga dro [v.inv.]** to decrease (involuntarily) ཉུང་དུའོག། घट्नु

ཉུང་ངགོང་། **nyung-nga tōng [v.vol.]** to decrease ཉུང་དུགོང་། घटाउनु

ཉུང་མེ། **nyungme [adj.]** a little, a few ཉུང་ཉུང་། थोरै, अलिकति

ཉུང་ཤོག **nyungshok [adj.]** minimum ཉུང་ཤོས། सबभन्दा थोरै, न्यूनतम

ཉེ་རིན། **nyerin [n.]** partiality *Etym.* : ཉེ་རིང་། "distance; partiality" ཕྱོགས་རིས། पक्षपात

ཉེར་མང་ **nyêrmang [n.]** wrath, anger ཁོང་ཁྲོ། क्रोध, रिस

ཉེར་མང་ཆྱི། **nyêrmang khyi [v.inv.]** to be angry, upset ཚོག་པ་ཟ། रिसाउनु

ཉེར་མང་ལང་། **nyêrmang lang [v.inv.]** to get angry, upset ཁོང་ཁྲོ་ལང་། रिस उठ्नु

ཉེར་མེ། **nyerme [adj.]** thin (meat), lean ཕ་སྐམ་པོ། पातलो, दुब्लो

ཉེའ། **nyee [v.inv.reg.]** to go wrong, to make a mistake རྩེར། ཉེས། गल्ती गर्नु, भुल गर्नु

ཉོ། **nyo [v.vol.]** to buy ཉོ། किन्नु

ཉོ་ཚ། **nyopcha [n.]** shopping ཉོ་ཚ། किनमेल

ཉོག་པུ། **nyokpu [adj.]** drowsy ཉོག་པོ། ཉོག་ཏོ། जाँगर नभएको, आनिदो

ཉོར་རི། **nyori [n.]** large amount ཉོར་རེ། थुप्रो

ཉ། **nya [n.]** calf muscle ཉ་རིལ། पिडौँला

གཉན། **nyēn [n.]** harm, injury, damage གཉོད་འཚེ། हानि, क्षति

གཉིད་བཀལ། **nyī' gal [v.inv.]** to go to sleep, to fall asleep [only used with the past tense] གཉིད་ཉལ། निदाउनु

གཉིད་སྒྲོལ། **nyī' thrōo [v.inv.reg.]** to be/feel sleepy གཉིད་སྒྲོ། निद्रा लाग्नु

གཉིད་ཙོལ། **nyī' tsē(t) [v.vol.reg.]** to wake from sleep གཉིད་སད། बिउँझनु

གཉིད་ཚོལ། **nyī' tshē(t) [v.inv.reg.]** to wake up, to be woken up, to be awakened གཉིད་སད། གཉིད་འདོག གཉིད་དགྲོག बिउँझाउनु

གཉིད་ལ་ཤོར། **nyīla shōr [v.inv.reg.]** to fall asleep གཉིད་ལ་ཤོར། निदाउनु

གཉིད་ཙོག་རྒྱ། **nyītsok gya' [v.inv.]** to be/feel sleepy གཉིད་ཙོག་རྒྱ། གཉིད་ལྷག། निद्रा लाग्नु

གཉིས། **nyīi [num.]** two གཉིས། दुई

གཉིས་ལོར། **nyīlor [n.]** two-rupee note ཀོག་དངུལ་སྐོར་གཉིས། दुई रुपियाँको नोटो

གཉེན་ས་མིན། **nyēn sāmin [n.]** relatives and in-laws གཉེན་ཚན། नाताकुटुम्ब, आफन्त, नातागोता

གཉེར་མ། **nyērma [n.]** wrinkle གཉེར་མ། चाठरी

གཉེར་སྨུ། **nyērmu [n.]** younger sister of husband or wife སྐྱེ་དགས་ཀྱི་ལོག་མ། साली

གཉེར་ཚང་། **nyērtsang [n.]** storehouse གཉེར་ཚང་། भण्डार

མཉེའ། **nyēe [v.inv.reg.]** to like (H); to be happy (H) མཉེས། मन पराउनु, खुसी हुनु

མཉེའ། **nyēe [v.vol.reg.]** to knead, to soften by rubbing མཉེད། मुछ्नु, दल्नु

སྙིང་པ། **nyīngpa [adj.]** old (for things) སྙིང་པ། पुरानो

རྙིང་མ། **nyīngma [pr.n.]** old school of Tibetan Buddhism རྙིང་མ་པ། डिङ्मा सम्प्रदाय

རྙེད། **nyē(t) [v.inv.reg.]** to find རྙེད། पाउनु

རྙོག་ཆུ། **nyōkchu [n.]** dirty water ཆུ་རྙོག fोहोर पानी, धमिलो पानी

སྙེད་འཚོལ། **nyētsol [v.vol.]** to look for trouble, to annoy སྙེད་འཚོལ། निहुँ खोज्नु, चिढाउनु

སྙམ་ཆུང་། **nyāmchung [adj.]** humble སྙམ་ཆུང་། नम्र

སྙིང་། **nyīng [n.]** heart སྙིང་། मुटु

སྙིང་རྗེ། **nyīngje [n.]** compassion སྙིང་རྗེ། करुणा

སྙིང་རྩུམ། **nyīngtsum [idiom.]** expressing pleasure at someone else's misfortune ཕན་པོ་བྱུང་། खुच्चिङ

སྙིང་འབྲུད། **nyīngdru [n.]** diligence, persistence སྙིང་རྩྭ། བརྩོན་འགྲུས། परिश्रम, लगनशीलता

སྙིང་སངས། **nyīngsang [adj.]** relieved, without worries སྐོ་བདེ་པོ། ढुक्क, निश्चिन्त

སྙུང་། **nyūng [v.inv.reg.]** to be sick (H) སྙུང་། बिरामी हुनु (आ)

སྙུང་གཞི། **nyūngshi [n.]** sickness, illness (H) སྙུང་གཞི། दुखबिमार (आ)

སྙེ། **nyē [v.vol.]** to borrow གཡར། अरुको सामान चलाउनु

སྙེན། **nyēn [v.vol.]** to loan ཕར་གཡར། सापटी लिनु, पैचो लिनु

སྙེར་སྨུ། **nyērmu [adj.]** pleasant to hear, interesting སྙན་པོ། कर्णप्रिय, आनन्ददायी

སྙོལ། **nyōl [v.vol.]** to put to sleep སྙོལ། सुताउनु

བརྙ། **nyā [v.vol.]** to lend ཆུར་གཡར། सापटी दिनु, पैँचो दिनु

བརྙ་པུ་སྐྱི་པུ་ཁྱི། **nyāpu kyīpu khyi [v.vol.]** to exchange, to lend and to borrow ཕར་གཡར་ཆུར་གཡར། बदल्नु, साट्नु

བརྙའ་བཅོའ། **nyāpcho [n.]** abusing, mistreating བརྙས་བཅོས། हेपाइ, दुर्व्यवहार

ཏ tā

ཏཱ་སཱ་ལ། **tāsala [n.]** a round cooking pot སྐྱོང་ཞིག तसला

ཏེན་ཏེན། **tēnten [adj.]** certain ཏེན་ཏེན། पक्का, निश्चित

ཏེན་ཏེན་ཁྱི། **tēnten khyi̲ [v.vol.]** to fix, to confirm ཏེན་ཏེན་བྱེད། पक्का गर्नु, निश्चित गर्नु

ཏཱི། **tī [sg.art.]** the (*singular definite article*)

ཏཱི་བ། **tīwa [pl.art.]** the (*plural definite article*)

ཏིང་། **tīng [n.]** bowl for offering water ཏིང་། भगवानलाई पानी चढाउने सानो कचौरा

ཏིང་ཛི་ལ་བརྒལ་ནོ་བ། **tīngzi-la ga̲l-no' [idiom.]** completely forgot རྗེད་དེ་བཞེད་པ། भुसुक्कै

ཏིཔ་ལི། **tīpli [n.]** tea kettle ཁོག་ཕྱིར། चिया कितली

ཏེར་རི། **tēri [adj.]** all, everybody ཚང་མ། ཐམས་ཅད། सबै, सबैजना

ཏོ་གེ **tōke [adv.]** still རང་འཇགས། थपक्क

ཏོང་དམར་མེན་ཏོག **tōngmar me̲ntok [n.]** flower of rhododendron arboreum *Etym.*: *ཏོག་དམར་མེ་ཏོག "flowers with red extremities" སྨན་མའི་མེ་ཏོག་དང་འདྲ་བའི་མེ་ཏོག་ཤིག लालीगुराँस

ཏོཀ་ཙི། **tōktsi [n.]** hoe ཏོག་ཙེ། ས་ཅོར་བྱེད་འཛོར། कोदालो, कुटो

ཏོག་ལང་། **tōklang [n.]** T-stick used for resting load འབར་རྒྱུགས། तोक्मा

ཏོར་བ། **tōrwa [n.]** trap རྣེ། पासो

ཏཀ་སི། **trāksi [n.]** taxi, cab གླ་བྱེད་མོ་ཊ། ट्याक्सी

ཏེང་ཀ **trēngka [n.]** money ངུལ་ཀ དངུལ། पैसा, रुपियाँ

ཏེ་བི། **trībi [n.] (<Eng.)** television བརྙན་འཕྲིན། टेलिभिजन

ཏཱམ་སྙད། **tāmnye' [n.]** language, word, speech སྐད་ཅ། कुरा, बोली, भाषा

ཏིང་རིང་པུ། **tīng ri̲ngpu [adj.]** deep གཏིང་རིང་པོ། गहिरो

ཏཱུམ་པི། **tūmpi [n.]** water bottle དམ་འབི། तुमलेट

ཏོང་། **tōng [v.vol.]** to send གཏོང་། पठाठनु, छोड्नु

ཏོང་པ། **tôngpa [n.]** fermented millet *chang* drunk through a straw ཚང་འཐུང་བྱེད་ཀྱི་སྐྱོད། तोङ्बा

ཏོར། **tōr [v.vol.reg.]** to scatter, to disperse གཏོར། छर्नु, छिरल्नु

གཏོར་མ། **tōrma [n.]** effigy made of dough གཏོར་མ། पिठोको मूर्ति, तोर्मा, पिण्ड

གཏོར་ཝུ། **tōrwu [idiom.]** destructive bastard ! (curse) དམའ་འབེབས་བྱས་པའི་ཚོག་ཨིག हरामी!

བཏགཱ **tā' [v.vol.]** to grind འཐག पिस्नु, पिँध्नु

བཏུམ། **tûm [v.vol.reg.]** to wrap, to pack གཏུམ། पोको पार्नु, लपेट्नु

རྟ། **tā [n.]** horse རྟ། घोडा

རྟ་ཆའ། **tāpcha [n.]** horse saddle set རྟ་ཆས། ཁ་ཆས། काठीको सामान

རྟ་མདར་གཏོང་། **tāmdar tōng [v.vol.]** to race a horse, to gallop རྟ་རྒྱུག། घोडा दौडाउनु

རྟ་མང་། **tāmang [pr.n.]** Tamang, Nepali ethnic group speaking a Bodic language རྟ་མང་། तामाङ

རྟ་ལོ། **tālo [n.]** year of the horse རྟ་ལོ། घोडा वर्ष

རྟག་པ། **tākpa [adv.]** always, regularly རྟག་པར། सधैँ

རྟགས་མ། **tāngma [n.]** medal, badge རྟགས་མ། पदक, तक्मा

རྟའ། **tāa [n.]** sign, logo, mark རྟགས། छापा

རྟའ་རྒྱག **tāa gya' [v.vol]** to make a mark or a sign རྟགས་རྒྱག चिह्न लगाउनु

རྟེགལ། **tēgal [n.]** horse saddle རྟ་སྐ काठी

རྟིང་རྟིང་། **tīngting [n.]** sound of a bell, bell རྟིང་རྟིང་། ट्वाङ्ग्रा घण्टी

རྟིང་སྐྱ། **tīng nyā [v.vol.]** to follow རྗེས་སུ་སྐྱེག पछ्याउनु

རྟིང་པ། **tīngpa [n.]** heel of the foot རྟིང་པ། घोडाको काठी

རྟིང་ལ། **tīng-la [post.]** after, behind རྗེས་ལ། पछाडि

རྟིའུ། **tīu [n.]** colt རྟིའུ། बछेडा

རྟེམ་འདྲིལ། **tēmdril [n.]** ceremony, auspicious occasion, celebration རྟེན་འབྲེལ། शुभअवसर

རྟོལ་ལུ། **tōlu [n.]** hybrid of ox and dzomo རྟོལ་ལེ། बाच्छो

ཐབ་སྐྱོད། **tāpkyo [n.]** saucepan སྐྱོད་ཡུ་བཟན། ताप्के

ཐབ་གྲི **tāpdri [n.]** penknife ཐེབ་གྲི सानो छुरी

ཐབ་རྒྱག **tāp gya' [v.vol.]** to fold ཐེབ་ཚོགས་རྒྱག पट्याउनु

ཐྲ་རི། **tāri [n.]** axe ཐྲ་རི། बन्चरो

ཐྲག **tâk [n.]** tiger ཐྲག बाघ

ཐྲག་པ། **tâkpa [n.]** birch tree ཐྲག་པ། भोजपत्र

ཐྲག་ལོ། **tâklo [n.]** year of the tiger ཐྲག་ལོ། बाघ वर्ष

ཐྲེན། **tēn [n.]** seating mat, carpet གདན། ཐྲེན། ओच्छ्यान, गलैँचा

སྟེན་སྦྱ། **tēnja [n.]** saddle blanket made of felt སྐ་སྟེན། སྐ་གདན། काठीमुनि राख्ने बाक्लो कम्बल

སྟབས་བདེ་སུ། **tāp di̱mu [adj.]** user-friendly, easy to use སྟབས་བདེ་པོ། सजिलो

སྟུན། **tū̃n [v.vol.reg.]** to connect, to establish relationship བསྟུན། सम्पर्क राख्नु

སྟེང་ལ། **tēng-la [post.]** on, above སྟེང་ལ། माथि

སྟེང་ཁང་། **tēngkang [n.]** two-story house ཐོག་མ་གཉིས་སྡེན་གྱི་ཁང་པ། दुई तल्ले घर

སྟེ། **tē' [n.]** 1. upper, above སྟོད། ऊच्च स्थान 2. Tö, area in Western Tibet སྟོད། ते, तिब्बतको पश्चिमी भाग

སྟེད་སྤུང་། **tētung [n.]** jacket སྟོད་སྤུང་། ज्याकेट

སྟེད་པ། **tēpa [n.]** Töpa, people from Tö སྟོད་པ། तेपा, तोबाट आएका मानिस

སྟེན། **tēn, tõn [n.]** autumn, fall སྟོན་ཁ། शरद ऋतु

སྟེན། **tēn [v.vol.reg.]** to consult a doctor, medium སྟེན། जँचाउनु, देखाउनु

སྟེར། **tēr [v.vol.]** to give སྟེར། दिनु

སྟོང་པ། **tōngpa [adj.]** empty, blank, void སྟོང་པ། खाली, रित्तो

སྟོང་ལོར། **tōnglor [n.]** thousand-rupee note སྟོང་གི་ཡོག་དངུལ། हजारको नोट

སྟོར། **tōr [v.inv.reg.]** to lose *Etym.*: སྟོར། "to lose, to scatter" བརླག། हराउनु

བརྟག་དཔྱད། **tākche' [n.]** study, research, examination བརྟག་དཔྱད། अध्ययन, अनुसन्धान

བརྟེར་སུ། **tērmu [adj.]** stable, safe བརྟན་པོ། सुरक्षित

བསྟན་འགྱུར། **tēngyur [n.]** Tengyur, Buddhist Canon commentaries བསྟན་འགྱུར། बौद्ध धर्म ग्रन्थ

བསྟོད་རེ། **tōre [n.]** compliment, praise བསྟོད་པ། प्रशंसा

བསྟོད་རེ་སློང་། **tōre lōng [v.vol.]** to praise, to admire བསྟོད་རེས་བྱེད། བསྟོད་ར་བྱེད། प्रशंसा गर्नु

ཐ thā

ཐ་མ། **thâma [n.]** tobacco, cigarette ཐ་མག सुर्ती, चुरोट

ཐ་མ། **thāma [n.]** low class རིགས་ཐ་མ། पिछडिएको वर्ग

ཐག་པ། **thākpa [n.]** rope ཐག་པ། डोरी

ཐག་གཅད། **thāk chē(t) [v.vol.reg.]** to decide ཐག་གཅད། निर्णय गर्नु

ཐག་རིང་པུ། **thā ringpu [adj.]** far, distant ཐག་རིང་པོ། टाढा

ཐང་པུ། **thāngpu [adj.]** in good health, well ཐང་པོ། བདེ་པོ། आराम, स्वस्थ

ཐང་པུ་ཡེ། **thāngpu ye [idiom.]** How are you? (greeting) བདེ་པོ་ཡིན་པས། सन्चै

ཐང་པུ་ཕྱེད། **thāngpu we' [idiom.]** I am fine! (greeting) བདེ་པོ་ཡིན། सन्चै छु

ཐང་མ། **thāngma [n.]** food grain spread out for sun drying འབྲུ་རིགས་ཐང་མར་བཏལ་བ། बिस्कुन

ཐེ་ཀ **thēka [adj.]** straight, direct ཐེ་ཀ། ཁ་ཐུག सिधा, सोझो

ཐབ། **thāp [n.]** stove ཐབ། चुलो

ཐའ་མ། **thāama [n.]** weaver ཐ་ག་པ། कपडा बुन्ने व्यक्ति, बुनकर

ཐར། **thār [v.inv.reg.]** to escape ཐར། बाँच्नु

ཐེག་ཤིང་། **thīkshing [n.]** ruler, measuring stick ཐེག་ཤིང་། रुलर, नाप्ने गज

ཐིམ། **thîm [v.inv.reg.]** to get absorbed, to soak ཐིམ། सोस्नु

ཐིའ་བ། **thīiwa [n.]** drop (of a liquid) ཐིག་ཝ། थोपा

ཐིའ་མུ། **thīimu [adj.]** accurate (divination) ཐིག་པོ། राम्रो (ज्योतिष)

ཐུག་པ། **thūkpa [n.]** noodle, pasta, noodle soup ཐུག་པ། थुक्पा

ཐུ་འདི། **thūndi [adj.]** seriously ill ནད་རིགས་ལ་ལྷིང་པོའི་དོན། सिकिस्त

ཐུའུ། **thūu [n.]** mind (H) ཐུགས། आत्मा

ཐུའུ་ཆེ། **thūuche [idiom.]** thank you ཐུགས་རྗེ་ཆེ། धन्यवाद

ཐུའུ་སེམས། **thūusem [n.]** heart (H) ཐུགས་སེམས། हृदय

ཐུབ། **thūp [n.]** durability ཐུབ་ཆེན་མོ། टिकाउपन

ཐུབ། **thū(p) [v.inv.reg.]** to be able, to handle ཐུབ། सक्नु

ཐུལ། **thūl [v.vol.reg.]** to pack up བསྡུ་ཚོགས། काम बन्द गर्नु, काम सक्नु

ཐུར་མེ། **thūrme [adj.]** short ཐུང་ཐུང་། ཐུང་དུ། छोटो

ཐེ་སི། **thēsi [n.]** stamp, seal ཐམ་པ། छाप

ཐེ་སུམ། **thēsum [n.]** doubt ཐེ་ཙོམ། शङ्का

ཐེན། **thēn [v.vol.reg.]** to go out, to come out *Ex.*: ཕི་ལ་ཐེན། phī-la thēn *'Get out!'* ཐོན། बाहिर निस्कनु

ཐེབས་ཆུ། **thēpchu [n.]** button ཐེབས་ཆི། ཆ་རྒྱ། टाँक

ཐོག **thôk [n.]** roof, ceiling ཐོག་ཁ། छाना

ཐོབ། **thō(p) [v.inv.reg.]** to get, to win ཐོབ། पाठनु, हासिल गर्नु

ཐོའོ། **thōo [v.inv.]** to hear ཐོས། सुन्नु

མཐའ་མ། **thāma [n.]** edge, periphery མཐའ། छेउ, किनारा

མཐུག་པུ། **thūkpu [adj.]** thick མཐུག་པོ། बाक्लो

མཐུད། **thű(t) [v.vol.reg.]** to connect, to join མཐུད། སྦྲེལ། སྦྱོར། जोड्नु

མཐེན་པུ། **thēnpu, thōnpu [adj.]** high མཐོན་པོ། अग्लो

མཐེབ་རྟོག **thēptok [n.]** thumb མཐེ་བོང་། बुढी औँला

མཐོང་། **thōng [v.inv.reg.]** to see མཐོང་། देख्नु

མཐོལ་ལི་བཤོགས། **thōli shōk [idiom.]** sorry ! *Etym.*: མཐོལ་ལོ་བཤགས། "confession" དགོངས་དག माफ गर्नुस्

འཐ་སུ། **thāmu [n.]** fight, quarrel འཐབ་མོ། झगडा

འཐ་སུ་བྱ་**'[v.vol.]** to fight, to quarrel འཐབ་འཛིངས་བྱེད། འཐབ་མོ་འགྱེད། झगडा गर्नु

འཐེན། **thēn [v.vol.reg.]** to pull, to drag འཐེན། तान्नु

ད་ tha

ད་ཏ། **thanta [adv.]** now ད་ཏ། अहिले

ད་མ། **thama [co.]** then དེ་ནས། ज'ने। अनि

ད་རུང་། **tharung [adv.]** still, yet ད་དུང་། अझै

ད་ལིང་། **thaling [adv.]** this time ད་ལན། यसपालि

ད་ལུ། **thalu [adv.]** this year ད་ལོ། यो वर्ष

ད་སག **thasak [adv.]** until now, up to now ད་བར། अहिलेसम्म

དང་། **thang, -tang [co.]** and དང་། र

དང་སྐུ། **thangku [n.]** thangka, traditional Buddhist painting ཐང་ག थाङ्का

དང་པུ། **thangpu [adj., adv.]** first, firstly དང་པོ། पहिलो

དང་པོ་སྔོན་ལ། **thangpo ngōnla [adv.]** in ancient time གནའ་སྐོལ། प्राचीन कालमा

དང་པོ་དང་པོ། **thangpo thangpo [adv.]** old days, ancient time གནའ་སྐོལ། ठहिले ठहिले

དད་པ། **thepa [n.]** faith དད་པ། विश्वास

དབ། **tha(p) [v.vol.]** to measure the length (of an object) or the volume (of grain) ཚད་རྒྱག नाप्नु

དབ་སང་། **thapsang [n.]** kitchen ཐབ་ཚང་། भान्साकोठा

དབས། **thaap [n.]** means, solution, treatment ཐབས། साधन, समाधान, उपाय

དམ་པུ། **thampu [adj.]** tight,strict དམ་པོ། कडा

དའ་ཤིང་། **thaashing [n.]** Fir tree species *Etym.*: ཐང་ཤིང་། "pine tree" གསོམ་ཤིང་། गोब्रे सल्ला

དའ་སམ། **thaasam [adv.]** around this time ད་ལྟའི་དུས་ལ། आजभोलि

དར་ཐག **thartak [n.]** prayer flags strung on rope དར་ཐག डोरीमा टाँगेको ध्वजा, तोरण

དར་ར། **thara [n.]** buttermilk དར་ག मही

དར་ཤིང་། **tharshing [n.]** square flag on bamboo stem དར་ཤིང་། निगालोमा टाँगेको ध्वजा, तोरङ

དལ་ལྕག **thalchak [n.]** slap ཐལ་ལྕག झापड

དལ་ལྕག་རྒྱག **thalchak gya' [v.vol.]** to slap with the palm ཐལ་ལྕག་གཞུ། झापड हान्नु

དལ་སྨུ། **thalmu [adj.]** relaxed, free, available དལ་པོ། फुर्सदिलो

དལ་རྩམ། **thaltsam [n.]** ash གོ་ཐལ། खरानी

དལ་ལ། **thala [n.]** dust, silt, soil ཐལ་ག धुलो, माटो

དེ། **thi [sg.dem.]** that; s/he དེ། त्यो

དེ་ག **thiwa [pl.dem.]** those; they དེ་ཚོ། ती

དེང་སང་། **thingsang [adv.]** nowadays, these days དེང་སང་། आजकाल

དུ་ལུ། **thulu [n.]** turnip ཐུང་མ། सलगम

དུག **thûk [n.]** poison དུག विष

དུང་། **thung [n.]** conch (shell) དུང་། शङ्ख

དུང་། **thung [v.vol.]** to drink འཐུང་། पिठनु

དུག་ཁུང་། **thukung [n.]** chimney དུག་ཁུང་། चिम्नी

དུད་དཱ། **thuta [n.]** smoke དུད་པ། धुँवा

དུས་ཆེན། **thuuchen [n.]** holiday, festival དུས་ཆེན། शुभ दिन

དུར་སུ། **thurmu [adj.]** harmonious, getting along well མཐུན་པོ། मिलनसार

དུར་སཱ། **thursa [n.]** cemetery, cremation site དུར་ཁྲོད། चिहान, घाट

དུལ། **thul [n.]** down slope, downhill ཐུར། ओरालो

དེན་དོན། **thentok [n.]** meaning, reason དོན་དག कारण, अर्थ

དོག **tho' [v.vol.]** to apply, to use *Etym.*: ཐོགས། "to take, carry" བེད་སྤྱོད་གཏོང་། प्रयोग गर्नु

དོག་སུ། **thokpu [adj.]** narrow, tight དོག་པོ། साँगुरो

དོང་ལ། **thong-la [adv.]** at first སྔོན་ལ། पहिले

དོམ། **thom [n.]** bear དོམ། भालु

དོའ། **thoo [n.]** hammer ཐོ་བ། हथौडा, घन

དོར་ཀྱུང་མ། **thor kyängma [n.]** improper dress དོར་མ་ཀྱུང་པ་གྱོན་པ།

དོལ་པོ། **tholpo [pr.n.]** *Dolpo*, name of Tibetan-speaking area in Nepal དོལ་པོ། डोल्पो

དྲའ་བ་ཀུར། **thraakur [idiom.]** please ! སྐུ་གཞིས་སྐུ་གཞིས། कृपया!

དྲན། **thren [v.inv.reg.]** to remember, to recollect དྲན། सम्झना गर्नु, याद गर्नु

དྲན་ཏ་ལང་། **threnta lang [v.inv.]** to miss, to remember དྲན། ཡིད་ལ་འབོར། सम्झना आठनु

དྲན་པ། **threnpa [n.]** consciousness, memory དྲན་པ། सातो, होस

དྲའ་གདན། **thraaden [n.]** chopping block དཀྲ་གདན། अचानो

དྲའ་སཱ། **thraasa [n.]** memory, recollection དཀྲ་གསོ། याद, संझना

དྲི། **thri [v.vol.reg.]** to ask *Ex.*: ལབ་ཚའོད་དྲིའི་ཨིད། lapshe' thri-wi' *'(I) am asking (you)'* འདྲི། सोध्नु

དྲི་བ། **thriwa [n.]** question དྲི་བ། प्रश्न

དྲི་མ། **thrima [n.]** smell དྲི་མ། बास्ना, गन्ध

དྲིན་ཆེར་སུ། **thrin chhērmu [adj.]** very kind དྲིན་ཆེན་པོ། दयालु

དྲིལ། **thr̲il [v.vol.reg.]** to roll, to wrap འདྲིལ། बेर्नु

དྲིལ་ལུ། **thr̲ilu [n.]** bell དྲིལ་བུ། घण्टी

དྲུ་ལུ། **thr̲ulu [n.]** ball of yarn/ thread དྲུ་གུ ধাগোকো डल्लो

དྲུག **thr̲uk [num.]** six དྲུག छ

དྲུག་ཅུ། **thr̲ukchu [num.]** sixty དྲུག་ཅུ། साठी

དྲུང་ཡིག **thr̲ung-yik [n.]** secretary དྲུང་ཡིག सचिव

དྲེ། **thr̲e [n.]** mule དྲེལ། खच्चर

དྲེག **thr̲e' [v.inv.reg.]** to improve, to recover དྲེག रामो हुनु, सन्चो हुनु

དྲེག་པ། **thr̲ekpa [n.]** soot, dirt དྲེག་པ། ध्वाँसो, कालो मोसो

དྲེང་སུ། **thr̲engpu [adj.]** honest, just, fair དྲངས་པོ། इमान्दार

དྲེད། **thr̲e(t) [v.inv.reg.]** to slip འདྲེད། चिप्लनु

དྲོལ་སུ། **thr̲olmu [adj.]** warm དྲོངས་པོ། तातो

དྲོན་ལ། **thr̲opla [n.]** morning ཞོགས་པ། སྤྱི་དོ། बिहान

དྲ་རྒྱག **th̲apruk [n.]** orphan དྲ་ཕྱུག ठूहुरा

གདང་། **d̲ang [n.]** rope used to tie cattle གདང་ཐག दाम्लो

གདའ། **d̲aa [n.]** tune, melody གདངས། सुर, धुन

གདའ་དེན། **d̲aa-ngen [n.]** Impeyan pheasant (national bird of Nepal) *Etym.*: ?གདངས་སྐན་པོ། "harmonious melody" རྨ་བྱ་དང་འདྲ་བའི་བྱ་རིགས་ཤིག ডाँफे

གདུང་མ། **d̲ungma [n.]** beam, girder གདུང་མ། दलिन

གདུང་ལ། **d̲ung-la [post.]** in front, ahead, before མདུན་ལ། अगाडि

གདོང་ཆང་། **d̲ongchang [n.]** welcoming drink གདོང་ཆང་། स्वागतमा दिइने पेय पदार्थ

བདག་པུ། **d̲âkpu [n.]** owner བདག་པོ། मालिक

བདག་པུ། **d̲akpu [pers.pr.]** 1. we (inclusive) ང་ཚོ། हामी 2. you (singular, H) ཁྱེད་རང་། तपाइँ

བདའ་བདག་པུ། **d̲aadakpu [adv.]** oneself *Etym.*: བདག་པོ། "owner, self" སོ་སོ། आफै

བདེ་སུ། **d̲imu [adj.]** comfortable བདེ་པོ། आरामदायी

བདུད། **dü', di' [n.]** demon (male) བདུད། राक्षस

བདུན **d̲in [num.]** seven བདུན། सात

བདུན་བཅུ། **d̲inchu [num.]** seventy བདུན་བཅུ། सत्तरी

བདུད་སུ། **d̲urmu [n.]** demon (female) བདུད་མོ། राक्षसनी

བདེན། **d<u>e</u>n [v.inv.reg.]** to be true

བདེན། जायज हुनु, ठिक हुनु,

བདེན་པ། **d<u>e</u>npa [n.]** truth བདེན་པ། सत्य

མདང་། **d<u>a</u>ng [adv.]** yesterday ཐ་སད་། མདང་། हिजो

མདང་ནེམ་པི། **d<u>a</u>ng n<u>e</u>mpi [adv.]** last night མདང་དགོང་། हिजो राती

མདངས་ཀ། **d<u>a</u>ngka [n.]** light, brightness འོད། དཀར་མདངས། प्रकाश, उज्यालो

མདའ། **d<u>a</u> [n.]** arrow མདའ། धनुष बाण

མདོ་རེ། **d<u>o</u>re [adj.]** similar, alike *Etym.:* མདོག "color, appearance" ནང་བཞིན། जस्तै, मिल्दोजुल्दो

མདོད་པུར། **d<u>o</u>pur [n.]** knot མདུད་པ། गाँठो

མདོག **d<u>o</u>k [n.]** color ཚོན་མདོག ཚོས་གཞི། रङ

མདོག་གི **d<u>o</u>kge [adj.]** similar, alike ནང་བཞིན། जस्तै, मिल्दोजुल्दो

མདོང་སྨུ། **d<u>o</u>ngmu [n.]** butter tea churn མདོང་མོ། नुनचिया घोल्ने ढुङ्गो

མདོའ། **d<u>o</u>o [n.]** dough figurines and thread-crosses prepared and discarded to get rid of evil spirits མདོས། मन्साएर फालेको सामाग्री

འདམ་པག **d<u>a</u>mpak [n.]** clay འདམ་བག लिप्ने माटो

འདམས། **d<u>a</u>m [v.vol.]** to choose འདེམས། छान्नु, रोज्नु

འདར། **d<u>a</u>r [v.inv.reg.]** to shiver འདར། काम्नु

འདར་གསེག་རྒྱག **d<u>a</u>rsi' gy<u>a</u>' [v.inv.]** to shiver འདར། काम्नु

འདི། **d<u>i</u> [sg.dem.]** this འདི། यो

འདི་ཝ། **d<u>i</u>wa [pl.dem.]** these འདི་ཚོ། यी

འདི་རང་། **d<u>i</u>rang [pl.dem.]** that's all, that's it འདི་གར་རང་། འདི་རང་། यति मात्र

འདིང་། **d<u>i</u>ng [v.vol.]** to lay འདིང་། बिछ्याउनु

འདེན། **d<u>e</u>n [v.vol.]** to take out (thorn) འདོན། निकाल्नु

འདེབས། **d<u>e</u>(p) [v.vol.]** to sow, to plant འདེབས། रोप्नु, छर्नु, सार्नु

འདེའ། **d<u>e</u>e [adv.]** here འདིར། यहाँ

འདོམ་པ། **d<u>o</u>mpa [n.]** span of a person's outstretched arms འདོམ་པ། दुवै हात फैलाएर लिइने नाप

འདོའ། **d<u>o</u>o [v.vol.]** to tie, to attach, to fasten; to wear (ornaments) འདོགས། बाँध्नु, लगाउनु

འདོར་པ། **d<u>o</u>rpa [n.]** desire, greed འདོད་པ། लोभ, चाहना

འདྲ་ཆའ་སྨུ། **dr<u>a</u> ch<u>ā</u>amu [adj.]** proper, nice འདྲ་ཆགས་པོ། राम्रो, उचित

དཱིག་སྒྲ། **d<u>i</u>kdra [n.]** thumping sound of footstep དཱིག་སྒྲ། हिँड्दा निस्केको आवाज

དུང་། **dung [v.vol.]** to beat དུང་། कुट्नु, पिट्नु

དུར་པིན། **durpin [n.] (< Nep.)** binoculars ཀྱིང་ཤེལ། दुरबिन

དུལ། **dul [n.]** dust དུལ། ढुलो

དོ། **do [n.]** stone དོ། ढुङ्गा

དོརྗེ། **dorje [n.]** vajra དོརྗེ། बज्र

དོར་བཅལ། **dopchal [n.]** stone pavement དོར་བཅལ། विछ्याएको ढुङ्गा

དོར་བག **doprak [n.]** pebble དོར་སྒྲུག मसिनो ढुङ्गा

དོར། **dor [v.vol.]** to rub, to sharpen དར། रगड्नु, धारिलो बनाउनु, उद्याउनु

བྱབ། **dap [n.]** double, twice བྱབ། दुईगुना

བྱེམ་ཆང་། **demchang [n.]** a stage in the wedding ceremony གཉེན་སྦྱིན་སྡོར་འགྲེའི་ཡས་རིམ། विवाहको एक चरण

བྱེམ་མི། **demmi [adj.]** full (with liquid) བྱེམ་མེར། भरिएको

བྱུར་རི། **duri [adj.]** semi-liquid བྱུར། लेदो

སྡང་བྱུ། **dangpu [adj.]** harassing, nagging སྡང་པོ། पिरोल्ने, दिक्क गराउने

སྡིག་པ། **dikpa [n.]** negative act, sin སྡིག་པ། पाप

སྡིངས་མ། **dingma [n.]** flat area ཐང་། मैदान

སྡུག་པ། **dukpa [adj.]** hardship དཀའ་ངལ། गाह्रो, कठिन

སྡུག་ཤི་རྒྱུ། **dukshi gyau [idiom.]** may you have a bad death (curse) मरिजा!

སྡུར། **dur [v.vol.reg.]** to compare སྡུར། तुलना गर्नु

སྡེར་མང་། **dermang [n.]** plate, saucer སྡེར་མ། थाल

སྡོང་བུ། **dongpu [n.]** tree ཤིང་སྡོང་། रूख

སྡོང་རལ། **dongral [n.]** cotton wick, lamp wick སྡོང་རས། बत्ती बाल्ने लोता, धागो

བདབ། **da(p) [v.inv.reg.]** to be thrashed རྡེབ། छारिनु

བསྡད། **de(t) [v.vol.reg.]** to stay, to live སྡོད། बस्नु, बाँच्नु

བསྡན། **den [v.vol.]** to show སྟོན། देखाउनु

བསྡའ་སར། **daasa [n.]** place; place to sit, seat སྡོད་སར། ठाउँ, बस्ने ठाउँ

ན་ na

ན། **na [v.inv.]** to be sick ན། बिरामी हुनु

ན་ནིང་། **naning [adv.]** last year ན་ནིང་། ङ་སྔོན། पोहोर साल

ན་ཚ། **natsa [n.]** sickness ན་ཚ། बिमार

ན་བཟའ། **namsa [n.]** clothes (H) ན་བཟའ། शाक (आ)

ན་རི། **nari [adv.]** frequently སྐྱོན་དུ། बारम्बार

ནག་ཏུར། **naktur [n.]** tsampa porridge for children སྐྱེ་མ། लिटो

ནག་པུ། **nakpu [adj.]** black ནག་པོ། कालो

ནག་ཚོང་། **naktsong [n.]** illegal trade ནག་ཚོང་། कालो बजारी

ནག་སྐ། **naksa [n.] (<Nep.)** photograph, picture དཔར། འདྲ་པར། फोटो, नक्सा

ནང་ལ། **nang-la [post.]** in, inside ནང་ལ། भित्र

ནང་འགྲུག **nangtruk [n.]** civil war, internal conflict ནང་འགྲུག गृहयुद्ध, आन्तरिक झगडा

ནང་ཆ། **nangcha [n.]** household items ནང་ཆ། घरका सामाग्रीहरु

ནང་གཏམ། **nangtam [n.]** local language, dialect ནང་གཏམ། स्थानीय भाषा

ནང་པ། **nangpa [n.]** insiders གཉེན་ཚན། आफन्त

ནང་ཚ། **nangtsa [n.]** internal organs, entrails ནང་ཁྲོལ། आन्द्रा-भुँडी

ནང་ཚང་། **nangtsang [n.]** couple, husband and wife བཟའ་ཚང་། लोग्ने-स्वास्नी

ནང་སུ། **nangsu [n.]** age (in years) ན་སོ། वर्ष

ནད། **ne' [n.]** sickness ནད། बिमार, रोग

ནད་པུ། **nepu [n.]** sick person, patient ནད་པ། बिरामी, रोगी

ནད་ལོག **nelok [n.]** relapse (illness) ནད་ལོག

ནམ། **nam [int. pr.]** when ནམ། གཏུས། कहिले

ནམ། **nam [adv.]** whenever གཏུས་ཡིན་ན་ཡང་། जहिले

ནམ་ལང་། **namlang [adv.]** ever, never (+NEG) ནམ་ཡང་། सधैँ

ནམ་ལང་། **namlang [adv.]** always གཏུས་ཡིན་ན་ཡང་། जहिले पनि

ནམ་ལང་ཡིན་ན། **namlang yinna [idiom]** it cannot be ! ཨ་ཡིན། असहमतिको अभिव्यक्ति

ནམ་སང་། **namsang [adv.]** always ནམ་ཡང་། सदैव

ནམ་སྲོད། **nam shrōo [v.inv.]** to get dark སྲ་སྲིག། रात पर्नु

ནའ། **naa [n.]** barley ནས་འབྲུ། उवा

ནད་གྲ་ **naatrak [n.] (<Nep.)** drama ཟློས་གར། नाटक

ནད་ཏྲི་ **naatri' [n.]** forest *Etym.*: ནགས་སྡོང་། "amid forest" ནགས་ཚལ། वीच जङ्गल

ནད་ཆུང་། **naachung [n.]** young person མི་གཞོན་གཞོན། जवान

ནད་ཏི། **naati [n.] (<Nep.)** grandson; grandchildren ཚ་སོ། नाति

ནད་ཏི་ནི། **naatini [n.] (<Nep.)** granddaughter ཚ་མོ། नातिनी

ནད་ལ། **naala, naalo, nalda, nalza [n.]** person of the same age ན་རྩ། समकालीन

ནད་ལོག་པ། **naalokpa [n.]** right way, right hand *Etym.*: ནང་ལོག་པ། "turned towards the inside" གཡས་པ། सुल्टो

ནད་ས་གཏོང་། **naasa tōng [v.inv.]** to be perished, ruined *Ex.*: གཞུ་ཐུ་ཏར་ཏི་ནད་ས་བཏང་ནོ། kāmputrar-ti naasa tāng-no' *'This computer has been ruined.'* འཕྱོ་བརླག་གཏོང་། ठज्रिनु, नासिनु

ནར་སི། **naars [n.] (<Eng.)** nurse སྨན་གཡོག nर्स

ནི། **ni** *imperative particle* དང་། आग्रहसूचक

ནི། **ni [co.]** and, after ནས། अनि, पछि

ནིང་ཟིན། **V+ning sin [v.suff.]** already *Ex.*: ང་ཅ་མ་ཟོའ་ནིང་ཟིན་ སུང་། nga sama soo-ning sin-sung *'I have already eaten.' Ex.2*: ཁོ་ལས་ཀ་ཁྱའ་ནིང་ཟིན་ནོ། khō laaka khyaa-ning sin-no' *'He has already worked.'* བྱས་ཚར། गरिसक्नु

ནུ། **nûk [n.]** younger brother སྤུ་ནོ། भाइ

ནུབ། **nup [n.]** west ནུབ། पश्चिम

ནུབ། **nu(p) [v.vol.reg.]** to sink ནུབ། डुब्नु

ནུབ། **nûp [adv.]** at night ནུབ། राती

ནུབ་རི། **nupri [pr.n.]** *Nubri*, Tibetan-speaking area ནུབ་རི་ཞེས་པ་ནི་བལ་ཡུལ་གྱི་ས་ཁུལ་ཞེག་ཡིན། नुब्री (ठाँउ)

ནུབ་ལ། **nûpla [adv.]** at night ནུབ་མོ། रातमा

སྣུམ། **num [n.]** 1. younger sister སྤུ་མོ། बहिनी 2. breast, nipple སྣུམ། ནུ་རྩྭ། दूधको मुन्टो

སྣུབ། **nuu [v.vol.reg.]** to dare to do something སྣུས། साहस गर्नु, आँट्नु

སྣུར་རུ། **nuru [n.]** jewel ནོར་བུ། रत्न

ནེ་པལ། **nepal [pr.n.] (<Nep.)** Nepal བལ་ཡུལ། नेपाल

ནེམ་པི། **nempi [n.]** night མཚན། रात

ནེའུ་ལེ། **neule [n.]** civet cat ནེའུ་ལེ། बन बिरालो

ནོ་ **no' [v.inv.]** there is, there are (*sensory*) འདུག छ

ནོར། **nor [n.]** wealth, possession, material ནོར། ཐུ་ཚ། सम्पत्ति, धन

ནོར། **nôr [v.inv.reg.]** to make a mistake ནོར། गल्ती गर्नु

ནོར་འཁྲུལ། **nortrul [n.]** mistake, error ནོར་འཁྲུལ། गल्ती, त्रुटि

ནོར་རེ། **nore [adj.]** alike, similar འདྲ་པོ། दुरुस्तै, मिल्दोजुल्दो

ནཱགས། **nâk [n.]** female yak འབྲི། གནག चौरी

ནཱགཏ་ཆུབ་བི། **nāktsubi [adj.]** dark, gloomy ནག་ཆུབ་ཝེ། अँध्यारो

ནཱང་། **nāng [v.vol.reg.]** 1. to give (H.) གནང་། दिनु (आ) 2. to do (H.) གནང་། गर्नु (आ)

ནཱངཔུ་ཕྱུད། **nāngpu' [adv.]** two years from now གནངས་ཕོད། दुई वर्ष पछि

ནཱམ། **nām [n.]** 1. sky གནམ། ནམ་མཁའ། आकाश 2. weather, climate གནམ་གཤིས། मौसम

ནཱམགང་། **nāmgang [n.]** new moon གནམ་གང་། औँसी

ནཱམདྲུ **nāmdru [n.]** airplane གནམ་སྟུ། हवाईजहाज, विमान

ནཱམདྲུ་བབས་ས། **nāmdru bapsa [n.]** airport གནམ་ཐང་། विमानस्थल

ནཱམ་ལ་གེལ། **nām-la gel [v.vol.reg.]** to hang གནམ་ལ་འཇོལ། झुन्ड्याउनु

ནཱམཤི་གཤིས། **nāmshi [n.]** weather, climate གནམ་གཤིས། हावापानी

ནཱའ། **nāa [adv.]** day after tomorrow གནངས་ཉིན། पर्सि

ནཱའ། **nâa [v.inv.reg.]** to cost གནས། खानु

ནཱགའ་གུང་ཆེན་སྨུ། **nāagung chērmu [adj.]** valuable, costly གནས་ཚད་མཐོ་བ། बहुमूल्य

ནཱགའ་སྟང་། **nāatang [n.]** situation གནས་སྟངས། परिस्थिति

ནཱའ་བ། **nāawa [n.]** permission གནང་བ། अनुमति

ནཱགས་སྐོར་རེ། **nēkore [n.]** pilgrim གནས་སྐོར་བ། तीर्थयात्री

ནོང་། **nōng [n.]** guilt ནོན་། अपराध्

ནོར་པ། **nōrpa [n.]** harm by evil spirit ནོན་པ། भुतप्रेत

ནེན། **nēn [v.vol.]** to press, to control ནོན། दबाउनु, थिच्नु

ནཱམ། **nāma [n.]** bride མནའ་མ། दुलही

ནཱཔ་སྐྱོལ། **nāpkyol [v.vol.]** to vow, to promise, to swear མནའ་སྐྱེལ། कसम खानु, शपथलिनु, प्रतिज्ञा गर्नु

ནཱཔ་བསྐྱལ་ཁྱི། **nāpkyal khyi [v.vol.]** to vow, to promise, to swear དམ་བཅའ་འཇོག कसम खानु

ནཱསམ། **nāasam [n.]** thought, intention *Etym.*: སེམས། "thought" བསམ་བློ། विचार, मनसाय

ནཱལ། **nāl [n.]** sleep (H) མནལ། निद्रा

ནཱལ། **nāl [v.inv.reg.]** to go out (butter lamp) (H) *Ex.*: མཆོད་མིན་མནལ་ནོ། chhōmin nāl-

no' *'The butter lamp went out'* མར་མེ་འཇམ་ལང་ཞི། निभ्नु

མནལ་ལམ། nālam [n.] dream (H) མནལ་ལམ། सपना (आ)

མནོད། nōo [v.inv.reg.] to think བསམ། मनै। विचार गर्नु, सोच्नु

ནག nâk [n.] pus ནག पिप

ནམ་ཐར། nāmthar [n.] biography, life story ནམ་ཐར། आत्मकथा

ནམ་རྟོག nāmtok [n.] superstition, bad feeling ནམ་རྟོག अन्धविश्वास, अपशकुन

ནམ་པ། nāmpa [n.] kind, sort, type ནམ་པ། प्रकार

ནཱ་རྩ། nārtsa [n.] temple, flat part on side of the head ནཱ་རྩ། कन्चट

སྣ་ཆུ། nāchu [n.] runny nose སྣ་ཆུ། पातलो सिँगान

སྣ་ཐག nātak [n.] snuff སྣ་ཐ། नस

སྣ་མིན་སྣ་ཚོག nāmin nātsok [n.] variety སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས། विभिन्न प्रकारको

སྣ་འུང་། nāung [n.] nose སྣ་ཕྲང་། नाक

སྣག་རྩི། nāktsi [n.] ink སྣག་ཚ། मसी

སྣང་ཆུང་། nāngchung [n.] holding in low esteem, not valuable, unimportant སྣང་ཆུང་། नगन्य, महत्त्वहीन

སྣབས། nā(p) [n.] snot, nasal mucus སྣབས་རྐྱ། सिँगान

སྣབས་ཕྱིས། nāpchi [n.] handkerchief སྣབས་ཕྱིས། रुमाल

སྣམ་བུ། nāmbu [n.] woolen cloth སྣམ་བུ། ऊनी कपडा

སྣའ་མ། nāama [n.] yarn སྣ་ཡ་མ། ऊनी, धागो

སྣའ་བ་སྐྱིར་སུ། nāawa kyīrmu [adj.] peaceful སྣང་བ་སྐྱིད་པོ། शान्तिपूर्ण

སྣའ་རག nāarak [n.] nose blood, bloody nose སྣ་ཁྲག नाथ्रो फुटेर बगेको रगत

སྣུམ། nûm [n.] oil སྣུམ། तेल

སྣུམ་རྩི། nûmtsi [n.] grease ཞག་རྩི། चिल्लो, घिउतेल

བསྣན་པ་རྒྱག nēnpa gya' [v.vol.] to add སྣོན། थप्नु

བསྣུལ། nūl [v.vol.reg.] to grind; to knead རྡེ། སྣར། पिस्नु, पिँध्नु

པ་ཕ་ཕ། **pâgaga [n.]** grandfather སྤྱོ་སོ། ज्यू
ब्वाँसा बाजे

པ་ཏ། **pāta [n.]** 1. leech རྨ་འཐུ། སྲིན་འཐུ། जुका 2. belief, trust ཡིད་ཆེས། पत्यार, विश्वास

པ་ཏ་གྱི། **pāta khyi̲ [v.inv.]** to believe, to trust ཡིད་ཆེས་བྱེད། पत्यार गर्नु, विश्वास गर्नु

པ་པ། **pāpa [n.]** father ཨ་པ། बुबा, पिता

པ་ལག་ཕ་ཕ། **pāla g̲aga [n.]** grandfather (H) སྤྱོ་ལག་ས། बाजे (आ)

པ་སངས། **pāsang [pr.n.]** Pasang པ་སངས། पासाङ

པ་སངས། **pāsang [n.]** Venus པ་སངས། शुक्र ग्रह

པ་སི། **pās [n.] (<Eng.)** permit ལག་འཁྱེར། अनुमति, स्वीकृति

པང་། **pāng [n.]** lap པང་། काख

པང་པ། **pāngpa [n.]** embrace, hug འཐམ་འཛུད། अँगालो

པང་པ་འདེབས། **pāngpa de̲(p) [v.vol.]** to hug, to embrace འཐམ། अँगालो हाल्नु

པད་ཏོག་ཤ་མུང་། **pētok shāmung [n.]** boletus lecinum (a kind of mushroom) ཤ་མོའི་སྤྱི་བྲག་ཅིག एक प्रकारको च्याउ

པད་མ། **pēma [n.]** lotus པད་མ། कमल

པད་མའི་མེན་ཏོག **pēmi me̲ntok [n.]** lotus flower མེ་ཏོག་པད་མ། कमलको फूल

པད་ཙུ། **pētsu [n.]** spinach པད་ཚལ། रायोको साग

པད་ལང་། **pēlang [n.]** buttock རྩུབ། འཕོང་ཚོད། चाक

པའུ། **pāu [n.]** skin, hide པགས་པ། छाला

པར་སྐྲོམ། **pārdrom [n.]** picture frame པར་སྐྲོམ། फोटोको फ्रेम

པར་ཤིང་། **pārshing [n.]** wooden printing block པར་ཤིང་། काठमा कुँदेर बनाइएको छाप

པར་བ། **pārwa [n.]** printer པར་པ། छाप्ने व्यक्ति

པལ་ཏྲམ། **pāltram [n.]** variegated ཁྲ་ཁྲ་པ་ཁ། टाटेपाटे

པའ་ལ། **pāala [n.] (<Nep.)** times, turn ཚར། ཐེངས། खेप, चोटी

པའུ་རོ་ཏི་བཟོ་ས། **pāu ro̲ti zo̲sa [n.] (<Nep.)** bakery བག་ལེབ་ཚོང་ཁང་། पाउरोटी बनाउने ठाउँ

པི། **pī [co.]** because [used after the verb of

the first clause] *Ex.*: མདངང་ནེམ་ཡི་གཉིད་མ་ལོག་པི་འ་རིང་ཉོག་པུ་མོག dang ne̲mpi nyī' ma̲-lo̲'-pi ha̲ring nyo̲kpu-no' *'Today I am drowsy because I did not sleep last night.'* པས། ཅང་। किनभने

པི་ཙར་མ། pītsarma [adv.] upside down མགོ་གཞུགས་བསྒྲོག་པ། མགོ་རྒྱིང་སྐྱར་བ། उल्टो

པི་ཝང་། pīwang [n.] one-stringed instrument played with a bow པི་ཝང་। एकतारे बाजा

པིར། pīr [n.] paint brush པིར། ब्रस

པིས་སྨུང་། pīmung [n.] knee པུས་མོ། घुँडा

པུ་ཁ pūka, pūkok [n.] kiss འོ། चुम्बन, म्वाइँ

པུ་ཁ་ཁྱི། pūka khyi̲ [v.vol.] to kiss འོ་བྱེད། འོ་སྐྱེལ། चुम्बन गर्नु

པུ་ལི་སི། pūlis [n.] police ཞེན་གཅོག་པ། सिपाही, प्रहरी

པུའུ་རུམ། pūurum [n.] pigeon ཕུག་རོན། परेवा

པུར་རང་། pūrang [n.] funeral cairn, memorial པུར་ཁང་། स्मारक

པུལ། pūl [v.vol.reg.] to offer, to give (h) ཕུལ། चढाउनु

པེན། pēn [n.] (<Eng.) pen སྐྱུ་གུ། कलम

པོག་ཤི pōkshi [n.] fermented grain (*chang*) སྦང་སྐྱམ། नछानेको जाँड

ཕྱག chā' [v.vol.] to clean a room, to sweep འཕྱག बढार्नु

ཕྲིག་པེ། trīkpe [adj.] little, small *Etym.*: ?ཕྲ་པོ། "thin, small" ཀྲུང་ཀྲུང་། थोरै, सानो

ཕྲིག་པེ་ཅིག trīkpechik [adv.] a little, a bit ཀྲུང་ཀྲུང་། ཏོག་ཙམ། अलिकति

ཕྲིག་མེ། trīngme [adj.] little, small (female) *Etym.*: ?ཕྲ་མོ། "thin, small" ཀྲུང་ཀྲུང་། सानी

ཕྲུ་བ། trūwa [adj.] smaller ཀྲུང་བ། भन्दा साटो

དཔང་པུ། pāngpu [n.] witness དཔང་པོ། साक्षी

དཔའ། pâu [n.] hero དཔའ་བོ། वीर पुरुष

དཔའ་མུ། pāmu [n.] heroine དཔའ་མོ། वीर महिला

དཔུང་པ། pūngpa [n.] shoulder དཔུང་པ། कुम, काँध

དཔེ། pê [n.] 1. story སྐྱེ་། कथा 2. example དཔེ། उदाहरण

དཔེ་ཆ། pēcha [n.] loose-leaf Tibetan-style book དཔེ་ཆ། खुलापानाको ग्रन्थ

དཔེ་གསར། pēsar [n.] new fashion དཔེ་གསར། नयाँ ढाँचा

དཔེ་ལ། **pēla [n.]** conversation, discussion ས्योंः कुराकानी, छलफल

དཔེ་ལ་ཁྱི། **pēla khyi̱ [n.]** to converse, to discuss སྨད་ཆ་ཚོད། कुराकानी गर्नु, छलफल गर्नु

དཔེན་པུ། **pēnpu [n.]** chief, leader དཔོན་པོ། नेता, मुखिया, प्रमुख

དབྱང་། **châng [v.inv.reg.]** to be suspended (by rope) དབྱང་། डोरीमा झुन्डिनु

དབྱལ་ལ། **trāla [n.]** forehead དབྱལ་བ། निधार

པཱག་ས། **pāk [n.]** tsampa dough པཱག་ས། मुछेको सातु

པཱག་སཔུར། **pākpur [n.]** bowl for serving tsampa རྩམ་ཕོར། པར་བུ། सातु राख्ने भाँडा

པཱང་། **pāng [n.]** meadow པཱང་པ། चउर

པཱམ། **pâm [n.]** dwarf juniper པ་མ། होचो प्रजातिको धुपी

པཱམ་སུ། **pāmu [adj.]** suitable, appropriate *Etym.*: པཱམ་པ། "suitable" ལེན་པོ། सुहाउँदो, मिल्दो

པཱའ། **pāa [n.]** sauce eaten with solid food (rice) པཱག་མ། तिहुन, तरकारी

པཱི་མ། **pīma [adj.]** joint, common *Etym.*: པཱི། "collective" ཐུན་མོང་། साझा

པཱིན། **pīn [n.]** relatives, cousins པུན་མཆེད། एउटै पुर्खाको सन्तान

པུ། **pû [n.]** fur, feather པུ། भुत्ला, प्वाँख

པཱུའུ་ཚ་ད། **pūutse' [n.]** quality པུས་ཚ་ད། गुणस्तर, गुण

པེ་རང་པུ། **pērangpu [n.]** poor people པྲང་པོ། མི་སྐྱོ་པོ། गरिब

པེན། **pēn [n.]** fart, gas རྒྱབ་རྡེ། पाद

པེན་གཏོང་། **pēn tōng [v.vol.]** to fart རྒྱབ་རྡེ་གཏོང་། पाद्नु

པེན་ཤོར། **pēn shōr [v.inv.]** to fart (involuntarily) རྒྱབ་རྡེ་ཤོར། पाद्नु

པེན་པ། **pēnpa [pr.n.]** Penpa པེན་པ། पेम्बा

པེན་པ། **pēnpa [n.]** Saturn པེན་པ། शनि ग्रह

པེམ། **pēm [n.]** ability to cause spiritual harm གནོད་པ། बोक्सी

པེར་སྟང་མ། **pērtangma [adj.]** naked, nude གཅེར་བུ། དམར་རྡེང་མ། नाङ्गो

པོང་། **pōng [v.vol.]** to give up པོང་། त्याग्नु

པོད། **pō(t) [v.vol.]** to move to another place པོ། सार्नु, अन्यत्र लैजानु

པོའོ། **pōo [n.]** incense པོས། धुप

པོཀར་དཀར། **pōkar [n.]** plastic པོས་དཀར། कडा प्लास्टिक

པོར་ **pōr [v.vol.]** to light པོར་ बाल्नु

པོའོ་རང་ **pōorang [n.]** stick incense པོས་རེངས་ सिन्के धुप

ཕྱུང་ཀུ **chāngku [n.]** wolf ཕྱུང་ཀུ ब्वाँसो

ཕྱུང་པུ **chāngpu [adj.]** clever, smart, intelligent ཕྱུང་པོ་ चलाख, बाठो

སྤྱན་ **chēn [n.]** eye (H) སྤྱན་ आँखा (आ)

སྤྱན་ཤེལ་ **chēnshel [n.]** eyeglasses (H) སྤྱན་ཤེལ་ चस्मा (आ)

ཕྱོར་པ་ **chōrpa [adj.]** naughty ཕྱོད་པ་རྩིང་པོ་ སྡོད་ཚུགས་མེད་པ་ बदमास

སྤྲུལ་སྐུ་ **trūlku [n.]** incarnate lama སྤྲུལ་སྐུ་ औतारी लामा

སྤྲེལ་ལོ་ **trēllo [n.] (<Tib.)** year of the monkey སྤྲེལ་ལོ་ बादर वर्ष

ཕ་ phā

ཕ་ལིམ། **phālim [n.]** other side, next one ཕར་ཕྱོགས། ठता पट्टि

ཕན། **phēn [v.inv.reg.]** to be useful ཕན། काम् लाग्नु

ཕན་སེམས། **phēnsem [n.]** good intentions, helpful thoughts ཕན་སེམས། सदाशय, राम्रो विचार

ཕའ་ནུབ། **phāanup [adv.]** three days ago ཕ་ནུབ། तीन दिन अघि

ཕའ་བ། **phāawa [n.]** frugality *Ex.*: རེད་ཀ་ཕའ་བ་མ་ཚྱི་འི། trēnga phaāwa ma-khyi *'Don't be frugal with money !'* ཕངས་སེམས། चुकचुकी, पछुतो, थकथकी

ཕའ་བ་ཚྱི། **phāawa khyi [v.vol.]** to be frugal, careful with money ཕངས་སེམས་བྱེད། चुकचुकाउनु, पछुताउनु

ཕི་སྐོགས། **phīkok [n.]** skin, wrapper ཚལ་དང་ཤིང་ཏོག་གི་པགས་པ། बोक्रा

ཕི་ཏོག **phītok [n.]** afternoon ཕྱི་དོ། दिउँसो

ཕི་མུ། **phīmu [adj.]** late ཕྱི་ཡོ། ढिलो

ཕི་སེ། **phīse [adj.]** latish, fairly late ཏོག་ཙམ་ཕྱི་ཡོ། अबेर

ཕི་ཡབ། **phīyap [n.]** raincoat, rainwear ཆར་གོས། बर्सादी

ཕི་ལ། **phī-la [post.]** outside ཕྱི་ལ། बाहिर

ཕི་ལ་ཐེན། **phī la thēn [v.vol.]** to go out, to come out ཕྱི་ལ་ཐོན། बाहिर निस्कनु

ཕི་ལོག **phīlok [n.]** inside out ཕྱི་ལོག ठल्टो

ཕི་ལོག་པ། **phīlokpa [n.]** wrong way, left (hand) *Etym.*: ཕྱི་ལོག་པ། "turned towards the outside" གཡོན་པ། ठल्टो, देब्रे (हात)

ཕིའི་མི། **phīimi [n.]** outsiders (people) ཕྱི་མི། बाहिरको मान्छे

ཕུག **phūk [n.]** cave ཕུག ओढार

ཕུང་པུ། **phūngpu [n.]** dead body ཕུང་པོ། शव (आ)

ཕུར་བུ། **phūru [pr.n.]** Puru ཕུར་བུ། फुरु

ཕུར་བུ། **phūru [n.]** Jupiter ཕུར་བུ། वृहस्पति ग्रह

ཕུལ་ཀོ་པི། **phūlkopi [n.] (<Nep.)** cauliflower མེ་ཏོག་པད་ཚལ། फूलकोबी

ཕེ། **phē [n.]** flour ཕྱེ། पिठो

ཕེ་མར། **phēmar [n.]** delicacy made of tsampa and butter ཕྱེ་མར། घिउमा मुछेको सातु

ཕེ་ཟག **phēzak [adv.]** little further away ཕར་ཙམ། अलि ठता

ཕེད། **phē(t) [v.vol.reg.]** to bite (by an insect,a dog) སྐྱག टोक्नु

ཕེབས། **phē(p) [v.vol.reg.]** to come, to go (H) ཕेབས། आउनु, जानु

ཕེབས་ལམ། **phēplam [n.]** walkway (H) ཕེབས་ལམ། बाटो (आ)

ཕེའུ། **phēe [n.]** marmot འཕྱི་བ། मुसा जस्तो जङ्गली जीव

ཕོ་ཀྲོག **phōtrok [n.]** mixer, blender དཀྱུག་ཆྱེད་པ། फिड्की, हाते मदानी

ཕོ་ཀྲོག་པ། **phōtrokpa [adj.]** temperamental སྐྱོ་ཐུང་ཐུང་། रिसाहा

ཕོ་ཡར། **phōyar [n.]** male calf ཕོ་རིགས། बाच्छो

ཕོག **phō' [v.inv.reg.]** to be hit/ struck; to be hurt (feelings) ཕོག लाग्नु, ठोक्किनु

ཕོན། **phōn, fōn [n.] (<Eng.)** phone ཁ་པར། फोन

ཕོན་གཏོང་། **phōn tōng [v.vol.]** to phone ཁ་པར་གཏོང་། फोन गर्नु

ཕོའུ། **phōo [adv.]** thither, over there ཕར། धातिर

ཕྱག **chhāk [n.]** hand (H) ཕྱག बाहुली, हात (आ)

ཕྱག་མཛོད། **chhāngdzö' [n.]** treasurer of a monastery ཕྱག་མཛོད། गुम्बाको मूल्यावान वस्तु

ཕྱི་རྒྱ། **chhīgya [n.]** foreigner ཕྱི་རྒྱལ། विदेशी

ཕྱུར་ཕྱི། **chhūrwi, chhūrpi [n.]** dry cheese ཕྱུར་བ། छुर्पी, दुर्खा

ཕྱུར་ཞིབ། **chhūrship [n.]** powdered cheese ཕྱུར་ཞིབ། मसिनो छुर्पी

ཁྲ་དོག **thrātok [n.]** envy ཁྲག་དོག ङाहा

ཁྲེང་ང་། **thrēng-nga [n.]** rosary ཁྲེང་བ། जपमाला

འཕར། **phār [v.inv.reg.]** to increase, to rise (price) འཕར། बढ्नु, ठट्नु

འཕིར། **phîr [v.vol.reg.]** to jump, to bound *Etym.*: འཕིར། "to fly" མཆོང་། ठक्रिनु

འཕེལ། **phēl [v.inv.reg.]** to increase, to multiply (population) འཕེལ། बढ्नु, फैलिनु

འཕུར། **phūr [v.vol.reg.]** to fly, to take off འཕུར། उड्नु

འཕྲད། **thrē(t) [v.inv.reg.]** to meet འཕྲད། ङ्ग भेट्नु

འཕྲུལ་བཤད། **thrūl shē(t) [v.vol.reg.]** to flirt འཕྲུལ་ཞོད། मस्कनु, जिस्कनु

འཕྲེད། **thrē' [n.]** horizontal (plane), sideways འཕྲེད། तेर्सो

བ་ pha

བ་ང་། **pha-nga [n.]** grain storage bin འབྲུ་རིགས་ཉར་སའི་སྡེར་ཌིག བང་བ། अन्न राख्ने काठको बाकस

བ་མ། **phama [n.]** parents ཕ་མ། मातापिता

བ་མག **phamak [n.]** hoarfrost བ་མོ། तुसारो

བ་མུང་། **phamung, phamu [n.]** cow བ་ཕྱུགས། गाई

བ་ཛི། **phazi [n.]** yak-hair sack སྐྱིད་སྡེད། चौँरीको रौँको बोरा

བ་གླང་། **phalang [n.]** cattle (cows and bulls) བ་གླང་། गाईगोरु, गाईबस्तु, बस्तुभाउ

བ་ལིབ། **phalip [n.]** butterfly ཕྲེ་མ་ལེབ། पुतली

བག་པ། **phakpa [n.]** pig ཕག་པ། सुँगुर

བག་ལོ། **phaklo [n.]** year of the pig ཕག་ལོ། सुँगुर वर्ष

བག་ཤ **phaksha [n.]** pork ཕག་ཤ सुँगुरको मासु

བབ། **phap [n.]** yeast ཕབ། मर्चा

བབ་ཁྱི། **phap khyi [v.inv.]** to be worried སེམས་ཁྲལ་བྱེད། चिन्ता गर्नु

བབ་ལང་། **phap lang [v.inv.]** to be worried སེམས་ཁྲལ་ཡོད། सुर्ताउनु, चिन्तित हुनु

བབས། **pha(p) [v.vol.]** to descend, to land འབབ། झर्नु, ओर्लिनु

བམ། **pham [v.inv.reg.]** to lose, to be defeated འཕམ། हार्नु, पराजित हुनु

བམ་པུ། **phampu [adj.]** (to be) lost, loss ཕམ་པོ། ཐོང་ཆེན་པོ། हार, क्षति

བའ་བརྒལ། **phaa gal [v.vol.]** to go away ཕར་འགྲོ་ उता जानु

བའ་ཏེ། **phaate [n.]** shelf བང་ཁྲི། तखता

བའ་ཕོ། **phaa phō [adv.]** thither, over there ཕ་གཞི་ उतातिर

བའ་བ། **phaawa [n.]** father and son ཕ་སྤུན། बाठ छोरा

བའ་མ་མ། **phaamama [n.]** family རང་མི། परिवार, जहान

བར། **phar [post.]** middle, in between ཕར། ཕ་གཞིར། बीच

བར་ཁེན། **phar khēn [n.]** other side of the river ཕར་ཁ། खोला पारि

བར་ཆིག **phar chīk [adv.]** sometimes, occasionally སྐབས་རེ། कहिलेकाहीँ

བར་ཆ། **pha̲rcha [n.]** loss, harm *Etym.*: བར་ཆད། "cut in between; hindrance" བར་ཆད། ཞོར། दशा

བར་དོ། **pha̲rdo [n.]** intermediate state of consciousness བར་དོ། मृत्युपछि अर्को अवस्थको टुङ्गो नलागेसम्मको आत्मा

བར་སྣང་། **pha̲rnang [n.]** space, atmosphere བར་སྣང་། वायुमण्डल, अन्तरिक्ष

བར་བ། **pha̲rwa [adj.]** middle འབྲིང་པོ། बीचको

བར་དྲག **pha̲rak [pr.n.]** middle area between *Solu* and *Khumbu* ཟོལ་སྡོང་སྣང་བར་ཀྱི་ཡུལ། फराक, सोलु र खुम्बु बीचको भाग

བར་འབྲིང་། **pha̲ndring [adj.]** medium འབྲིང་འབྲིང་། मध्यम, बीचको

བར་ཚུར། **pha̲r tshūr [adv.]** here and there, back and forth ཕན་ཚུན། यताउता

བར་ཚུར་འགྲོ **pha̲r tshūr dro̲ [v.vol.]** to travel འགྲིམ་འགྲུལ་བྱེད། यताउता जानु, यताउता गर्नु

བར་ལ། **pha̲r-la [post.]** in between བར་ལ། बिचमा

བལ། **pha̲l [n.]** wool བལ། ऊन

བི་འཇིམ། **phijim [adj.]** pregnant སྐྱེས་མ། गर्भवती

བི་ལིམ། **phi̲lim, fi̲lim [n.] (<Eng.)** movie སྐྱོག་བརྙན། चलचित्र, सिनेमा

བི་ཤིང་། **phi̲shing [n.]** oak བེར་ཤིང་། खस्रु

བིག **phi̲k [n.]** animal calf བཟུ། बाच्छा, बाच्छी

བིང་པ། **phi̲ngpa [n.]** felt ཕྱིང་པ། ऊन जमाएर बनाएको कम्बल, निमाजी

བིང་ཞྭ། **phi̲ngsha [n.]** felt hat ཕྱིང་ཞྭ། ऊन जमाएर बनाएको टोपी

བིད། **phi̲(t) [v.inv.reg.]** to come off ཐུག། फुस्कनु, निस्कनु

བིན། **phi̲n [v.vol.]** went (*past tense of* འགྲོ་ 'to go'; Syn.: བརྒལ། ga̲l) *Ex.*: ངའབ་ཀ་ལ་བིན་དིན། nga̲ la̲aka-la phi̲n-tin *'I went to work.'* ཕྱིན། गयो

བུ་ཆུང་། **phu̲chung [n.]** boy, son བུ་ཆུང་། छोरो, केटो

བུ་ལུམ། **phu̲lum [n.]** sleeve ཕུ་ཐུང་། बाहुला

བུང་གུ **phu̲nggu [n.]** donkey བོང་བུ། गधा

བུད། **phu̲(t) [v.vol.]** to blow ཕུ་རྒྱས། फुक्नु

བུམ། **phû̲m [n.]** girl, daughter བུ་མོ། छोरी, केटी

བུམ་པ། **phu̲mpa [n.]** ritual vase བུམ་པ། कलश

བུམ་བཟས་ཇ། **phu̲m phe̲za [n.]** young woman *Etym.:* *བུ་མོ་བྱིས་ཆ། "girl, child-nephew" མོ་གསར། तरुनी

བེ་སྒམ། **phe̲gam [n.]** flour storage bin འབྲུ་རིགས་ཉར་སའི་སྡོད་ཅིག पिठो राख्ने बाकस

བེད། **phe̲' [pr.n.]** Tibet བོད། तिब्बत

བེད་ཀ **phe̲ka [n.]** half ཕྱེད་ཀ आधी, आधा

བེད་ཇ། **phe̲ja [n.]** Tibetan salt tea བོད་ཇ། तिब्बती नुन चिया

བེད་པ། **phe̲pa [n.]** Tibetan བོད་པ། तिब्बती

བེད་སྨན། **phe̲men [n.]** Tibetan medicine (H) བོད་སྨན། तिब्बती औषधि

བེན་པུ། **phe̲npu [pr.n.]** Bonpo བོན་པོ། बोन्पो, एक किसिमको प्राचीन धर्म

བེའུ། **phe̲e [n.]** rat, mouse སྤེ་བ། ऊँदेउ। मुसा

བེའུ་མ། **phe̲ema [n.]** sand སྤེ་མ། बालुवा

བེར་ཀོག **phe̲rkok, pha̲rok [n.]** walking stick འཕར་བ། འཕར་རྒྱག लौरो, छडी

བེར་མིད། **phe̲rmi' [n.]** wife, spouse བྱད་མེད། श्रीमती, पत्नी

བེས་ཇ། **phe̲za [n.]** child *Etym.*: བྱིས་ཆ། "child-nephew" is compound of བྱིས་པ། "child" and ཚ་སོ། "nephew" བྱིས་པ། ཕྲུ་གུ་བུ་ཆ། (*Arch.*) शिशु, बच्चा

བོད། **pho̲(t) [v.inv.]** to be moved (from one place to another one) འཕོ། फेर्नु, सर्नु

བོའ། **pho̲o [n.]** ritual for releasing consciousness འཕོ་བ། मृत शरीरबाट आत्मालाई मुक्ति दिने विधि

བྱ། **chha̲ [n.]** bird ཁྱ། चरा

བྱ་སྐྱག **chha̲rkyak [n.]** bird droppings ཁྱ་སྐྱག सुली, बिष्टा

བྱ་རྒུད། **chha̲rgu' [n.]** Himalayan griffon (vulture) ཁྱ་རྒོད། गिद्ध

བྱ་མུ། **chha̲mu [n.]** hen ཁྱ་མོ། कुखुरी

བྱ་ལོ། **chha̲lo [n.]** year of the rooster ཁྱ་ལོ། चरा वर्ष

བྱ་ཤ **chha̲sha [n.]** bird meat, chicken ཁྱ་ཤ चराको मासु

བྱག་དེབ། **chha̲kpe [n.]** loose-leaf Tibetan-style book (H) ཕྱག་དེབ། पुस्तक

བྱག་དབང་། **chha̲wang [n.]** hand blessing ཕྱག་དབང་། आशीर्वाद

ཆག་རིས། **chha̲kri [n.]** hand-writing (H); letter (H) ཕྱག་རིས། अक्षर, हस्त लिपि

ཆར་ར། **chha̲ra [n.]** yak-hair blanket ཕྱར་བ། चौरीको चौँरीको रौँको कम्बल

ཆང་། **chha̲ng [n.]** North ཇང་། उत्तर

ཆང་དགུང་ཨ་མུང་། **chha̲ng-gung shāmung [n.]** boletus suilus (a kind of mushroom) ཨ་མེའི་བྱ་ཏག་ཅིག च्याउ

ཆང་ཤིང་། **chha̲ngshing [n.]** writing board (slate) ཇང་ཤིང་། लेख्ने पाटी, स्लेट

ཆམས་པུ། **chha̲mpu [adj.]** loving, kind, affectionate ཇམས་པོ། दयालु, मायालु

ཆེ་མེན་ཏོག **chhe̲ me̲ntok [n.]** egg *Etym.*: ཆེ་མེ་ཏོག "the flower of the hen" ཤྭ་ང་། अण्डा

ཆའུ། **chha̲u [n.]** rooster ཇོ། भाले

ཅི་བ། **chhi̲wa [num.]** one million *Etym.*: བྱེ་བ། "ten million" སྟོང་གཅིག दश लाख

ཅི་བ་ལོ་ཏ། **chhi̲wa lo̲ta [n.]** year of the mouse ཅི་བ་ལོ། मुसा वर्ष

ཅིན་རླབས། **chhi̲nlap [n.]** blessing ཅིན་རླབས། प्रसाद

ཆུ་བ། **chhu̲wa [n.]** traditional men's dress ཕྱུ་པ། पुरुषले लगाठने बख्खु

ཆུ་རུག། **chhu̲ruk [n.]** coral ཆུ་རྒྱ། मुगा

ཆུག་པུ། **chu̲kpu [adj.]** rich ཕྱུག་པོ། धनी

ཆུང་མ་མ། **chhu̲ngma [n.]** livestock *Etym.*: ཤོ་ཕྱུག་མ། "cattle" དུད་འགྲོ། गाईबस्तु

ཆུང་། **chhu̲ng [v.inv.reg.]** to get, to obtain འཆུང་། पाठनु

ཆེར་མུ། **chhe̲rmu [n.]** woman, wife *Etym.*: ཁྱིམ་མ། "cook, housewife" ཀྲྀ་དམན། आइमाई, श्रीमती

ཐག **thra̲k [n.]** rocky mountain ཐག चट्टानको पहाड, पहरो

ཐག་ཚ། **thra̲kcha [n.]** echo ཐག་ཚ། प्रतिध्वनि

ཐད། **thre̲(t) [v.vol.reg.]** to scratch, to scrape འཐད། कन्याठनु, कोट्याठनु

ཐའུ། **thra̲u [n.]** buckwheat ཐོ། फापर

ཐལ། **thra̲l [v.inv.reg.]** to be separated, to divorce འཐལ། छुट्टिनु, छोडपत्र गर्नु

ཐི། **thri̲' [v.vol.]** to write འཐི། लेख्नु

ཐིན། **thri̲n [v.vol.reg.]** to be marketable, to sell ཐིན། बिक्री हुनु

ཐྲེ་ཀ **thre̲ka [n.]** wooden barrel བི་དམ། ठेकी

ཐྲེ་མེ། **thre̲me [adj.]** thin, small ཕྱ་མོ། सानो, मसिनो

ཐྲེའི་ཡོ་ག་པ། **thre̲yokpa [n.]** pika mouse རྩྭ་པུ་ཆུར་ནམ་ཨེ་ཀོ་ལི་མུ་སཱ། पुच्छर नभएको हिमाली मुसा

ཐྲེག **thre̲' [v.vol.reg.]** to cut འབྲེག་ གཆུག། काट्नु

ཐྲེལ་སྨུ། **thre̲lmu [adj.]** busy ཐྲེལ་བ། व्यस्त

ཐྲོལ། **thro̲o [v.vol.reg.]** to escape, to run away, to flee འཐོས། भाग्नु

ཐྲོལ། **thro̲o [n.]** taste, flavor ཐྲོ་བ། स्वाद

བླ་མ། **lāma [n.]** lama, Buddhist priest བླ་མ། लामा

བླེད། **lē(t) [v.vol.reg.]** to chew, to ruminate བླད། ལྤད། चपाउनु

ལྷོ་བདེ་སྨུ། **lō di̲mu [adj.]** happy, content ལྷོ་བདེ་མོ། ལྷོ་བདེ་པོ། खुशी, सन्तोष

ལྷོ་ཤེད། **lōpshe' [n.]** courage, bravery ལྷོ་ཁོག साहस, वहादुरी

དབོང་། **ōng [n.]** initiation ritual དབང་། दीक्षा

དབོང་ཆ། **ōngcha [n.]** power, authority དབང་ཆ། अधिकार, शक्ति

དབོང་ཆེན་པུ། **ōng chhēnbu [adj.]** powerful དབང་ཆེན་པོ། शक्तिशाली

དབོང་ལ་སྦྱུད། **ōngla du̲u [v.vol.]** to control དབང་སྦྱ། नियन्त्रण गर्नु

དབོལ། **ōl [v.vol.reg.]** to mix *Etym.*: དབོལ། "to move" འབྲེལ་སྦྱ་འཇུག मिसाउनु

དབུ། **û [n.]** head (H) དབུ། शिर (आ)

དབུ་སྐྲ **ūtra [n.]** hair (H) དབུ་སྐྲ། कपाल (आ)

དབུ་མནའ། **ūna [n.]** oath, pledge (H) དབུ་མནའ། शपथ

དབུ་ཞྭ། **ūsha [n.]** hat (H) དབུ་ཞྭ། टोपी (आ)

དབུར་ཏི། **ūrti [n.]** pressing iron དབུར་ཏི། इस्त्री

དབུའ། **ūu [n.]** breath དབུགས། सास

དབུའ་གཏོང་། **ūu tōng [v vol]** to breathe དབུགས་གཏོང་། सास फेर्नु

དབུའ་འཞེན། **ūu thēn [n.]** to breathe in, to inhale དབུགས་རྔ། सास तान्नु

དབྱར་ཚང་། **yārchang [n.]** summer festival དབྱར་དུས་ཀྱི་ལྷ་གསོལ། वर्षे पर्व

དབྱར་རྩྭ་དགུན་འབུ། **yārtsa gu̲nbu [n.]** caterpillar fungus (cordiceps sinensis) དབྱར་རྩྭ་དགུན་འབུ། यार्चागुम्बु

དབྱར་རུ། **yāru [n.]** summer དབྱར་ཁ། वर्षा याम (ग्रीष्मकाल)

འབག་པ། **bakpa [n.]** mask འབག mुखुन्डो

འབར། **bar [v.inv.reg.]** to burn, to blaze འབར་ बल्नु, सल्कनु

འབྱིད། **bi(t) [v.vol.]** to take off, to pull out འབྱུད། फुकाल्नु, झिक्नु, खोल्नु, निकाल्नु

འབུ། **bu [n.]** worm, crawling insect འབུ། किरा

འབུད་ད། **buta [n.]** bellows འབུད་པ། खलाँती

འབུར་བ། **burwa [n.]** insect འབུ་སྦྲང་། किरा

འབེད། **be(t) [v.vol.]** to open འབྱེད། खोल्नु

འབོ་རའ། **bora [n.]** jute sack འབོག་ རས། जुटको बोरा

འབོག **bo' [v.vol.]** to unload, to take off འབེབས། सामान उतार्नु, झार्नु

འབོལ་སྦྱན། **bolten [n.]** cushion འབོལ་ གདན། नरम ओछ्यान

འབོལ་མུ། **bolmu [adj.]** 1. abundant, plentiful འབེལ་པོ། འབལ་པོ། प्रशस्त 2. soft མཉེན་པོ། कमलो, नरम

འཇོར། **jor [v.inv.reg.]** to receive, to get འཇོར། प्राप्त हुनु, पाउनु

འབྲས། **draa [n.]** rice འབྲས། चामल, भात

འབྲའ་སིལ། **draasil [n.]** sweet buttered rice འབྲས་སིལ། लट्टे, खाजा, चाम्रे

འབྲས་ལུ། **drelu [n.]** fruit འབྲས་བུ། बतिला, कलिलो फल

འབྲི་མཛོ། **drimzo [n.]** cross between nak (female yak) and cattle (Syn.: ཨུ་རང་ ūrang) འབྲི་མེའི་མཛོ། नाक र बहरको ठिमाहा बाच्छो

འབྲིང་། **dring [adj.]** medium quality འབྲིང་། मध्यम स्तरको

འབྲུ། **dru [n.]** grain འབྲུ། अन्न

འབྲུག **druk [n.]** dragon འབྲུག काल्पनिक अजिङ्गर

འབྲུག་རྒྱ། **druk gya' [v.inv.]** to thunder འབྲུག་སྐད་རྒྱ། मेघ गर्जिनु

འབྲུག་པ། **drukpa [n.]** Bhutanese འབྲུག་ པ། भुटानका बासिन्दा

འབྲུག་ཡུལ། **drukyul [n.]** Bhutan འབྲུག་ ཡུལ། भुटान

འབྲུག་ལོ། **druklo [n.]** year of the dragon འབྲུག་ལོ། अजिङ्गर वर्ष

འབྲེལ་བ། **drelwa [n.]** 1. relation, contact འབྲེལ་བ། सम्पर्क 2. gift to lama བླ་མར་འབུལ་རྒྱུའི་ཡོན་ འཕེལ། लामालाई दिइने दक्षिणा

འབྲོག་པ། **dr̲okpa [n.]** pastoralist འབྲོག་པ། गाईबस्तु पाल्ने

འབྲོང་པུ། **dr̲ongpu [n.]** lowlander (man) རྨང་ཕོ། बँसीमा बस्ने (पुरुष)

འབྲོང་མུ། **dr̲ongmu [n.]** lowlander (woman) རྨང་མོ། बँसीमा बस्ने (महिला)

བ་འཛར། **b̲azar [n.] (<Nep.)** marketplace, bazaar ཁྲོམ། बजार

བ་ཡ་སི་ཀོབ། **b̲aysikop [n.]** cinema, movie གློག་བརྙན། चलचित्र, सिनेमा

བ་ལྕགས། **b̲alap [n.]** rapids, waterfalls *Etym.*: བ་ལྕགས། "wave" ཆབ་རླུ། छहरो

བ་འ་ཛ། **b̲aaza [n.] (<Nep.)** musical instrument རོལ་དབྱངས། बाजा

བ་ཏ་ཏི། **b̲atti [n.] (<Nep.)** light (from lamp) གློག བत्ती

བ་ཏ་ཏི་སྤོར། **b̲atti pōr [v.vol.]** to turn on light གློག་སྤོར། बत्ती बाल्नु

བི་འཇུ་ལི། **bijuli [n.] (<Nep.)** electricity གློག बिजुली

བེ་ལ། **b̲ela [co.] (<Nep.)** when, during, while དུས་སུ། समय, बेला

རྫོད་ལྷག **b̲otr l̲u' [v.vol.] (<Eng.+Sherpa)** to vote འོས་སྤྲོག་ གྲུབ་ मत हाल्नु

སྦ་སྐྱོ། **b̲akyo [n.]** water scooping ladle རྩུ་སྐྱོགས། पानी ठभाउने डाडु

སྦ་ལུ། **b̲alu [n.]** rice *chang* འབྲས་ཆང་ । चामलको जाँड

སྦ་ཤིང་། **b̲ashing[n.]** dry bamboo stick སྦ་ཤིང་། सुकेको निगालो

སྦག **b̲âk [n.]** a lot of མང་པོ། प्रशस्त

སྦག **b̲ak [n.]** bamboo mat སྒྲུག་མ་ལས་བཟོས་པའི་གདན། चोयाको चित्रो (घर छाप्नको लागि)

སྦག་སྦག་རྒ་རི། **b̲akbak g̲ari [n.] (<Sherpa-Nep.)** motorbike སྦག་སྦག मोटरसाइकल

སྦང་། **b̲ang [v.vol.]** to soak, to wet སྦྱོང་ । भिज्नु, रुझ्नु

སྦང་ངི་། **b̲ang-ngi [adv.]** many, a lot, plenty ཞེ་དགས། धेरै, प्रशस्त

སྦང་རྫ། **b̲angza [n.]** food scraps for animal feed ཕྱུགས་ཟས། कुँडो

སྦ་འདྲ། **b̲andra [n.]** share, portion, allotment སྡེབ་སྐལ། भाग, अंश

སྦབ་ཆ། **b̲abcha [n.]** stack, ream (of paper) *Etym.*: སྦབ་ཆ། "package" ཆག་པ། ཐོག་པོ། चाङ, खात (कागजको)

སྦལ་དཀོ་པི། **b̲andakopi [n.] (<Nep.)** cabbage ཁ་རྔམ་པད་ཚལ། बन्दाकोबी

བྷ་ཙ་སྐྱེལ། **baatsil [n.]** fine bamboo basket སྐྱེགས་སྡོང་། सोली

བྷར་སང་། **barsang [n.]** scratch with claws *Etym.*: སྦར་མོ། "palm, finger and nails or claws" སྡེར་མོ། नङ्ग्याले चिथोरेका डामहरु

བྷར་སང་འདེབས། **barsang de(p) [v.vol.]** to claw སྡེར་མོ་རྒྱག། नङ्ग्याले चिथोर्नु

བྷལ་སྣ་པ། **balnakpa [n.]** thigh བརྡེ་ཁ། तिघ्रा

བྷལ་བ། **balwa [n.]** frog སྦལ་བ། भ्यागुता

བྷལ་བཙིར། **baltsir [n.]** rice *chang* residue ཆང་སྐྱེགས། जाँडको छोक्रा, पास

བྷིན། **bin [v.vol.]** to give (past of སྦྱིན་) སྦྱིན། दिनु

བྷུག་ལ། **bukla [n.]** inside ནང་ལོགས་ལ། भित्र

བྷུག་ཤལ། **bukshal [n.]** cymbals སྦུག་ཆལ། ჯ्याम्टा

བྷེར། **ber [n.] (<Eng.)** beer སྦྱི་རྒ། बियर

སྦེར་མང་། **bermang [n.]** cat *Etym.*: སྦར་མོ། "palm, finger and nails or claws" ཞེ་མི། ह्युम्चु। बिरालो

སྦོ་ཏལ། **botal [n.] (<Eng.)** bottle ཤེལ་དམ། बोतल

སྦོམ་པུ། **bompu [adj.]** thick, large, big (thread, rope, post) སྦོམ་པོ། मोटो, ठूलो

སྦྱར། **jar [v.vol.]** to stick, to attach, to paste སྦྱོར། टाँस्नु

སྦྱིན་བདག **jindak [n.]** sponsor, donor, owner སྦྱིན་བདག दाता, मालिक

སྦྱིན་སྲེག **jinsak, jinshak [n.]** fire-offering ritual སྦྱིན་སྲེག यज्ञ, होम

སྦྱོང་། **jong [v.vol.]** to practice, to train སྦྱོང་། अभ्यास गर्नु

སྦྱོང་དར་གྱི **jongdar khyi [v.vol.]** to train, to exercise སྦྱོང་དར་བྱེད། तालिम दिनु, अभ्यास गर्नु

སྦྲུལ་ལོ། **drullo [n.] (<Tib.)** year of the snake སྦྲུལ་ལོ། सर्प वर्ष

མ། **ma** *negation with the past tense and imperative. It is also used as a variant of the negation mi for verbs ending in the vowel /a/* མ། अस्वीकार जनाउने उपसर्ग

མ་ནི། **mani [n.]** prayer, mantra མ་ནི། मन्त्र, प्रार्थना

མ་ནི་ཆུ་འཁྲུར། **mani chhūnkur [n.]** water-driven mani wheel མ་ནི་ཆུ་འཁོར། पानीले चल्ने मानी

མ་ནི་ལག་འཁྲུར། **mani laakur [n.]** hand-held prayer wheel མ་ནི་ལག་སྐོར། हातले मानी मानी

མ་ནི་ལྷ་ཁང་། **mani lhāang [n.]** mani temple མ་ནི་ལྷ་ཁང་། मानी घर

མ་དཔེ། **mape [n.]** master copy མ་དཔེ། मूल प्रति

མ་བྱེན། **majen [n.]** cook མ་བྱེན། མ་ཆེན། भान्से

མ་རྩ། **martsa [n.]** principal, asset མ་རྩ། पूँजी

མ་རབས། **marap [n.]** unprincipled, immoral མ་རབས། अनैतिक, सिद्धान्तविहीन व्यक्ति

མ་ལག་ཁྱིའི། **malak khyii [idiom.]** do it quickly! (imperative) མཇུག་སྒམ་པོར་བྱེད། छिटो गर्नु

མ་ལོག **malok [adv.]** just now དུ་ཚ་རང་། तत्काल

མག་པ། **makpa [n.]** son-in-law, bridegroom མག་པ། ज्वाइँ, बेहुलो

མག་བསུ། **maksu [n.]** groom staying with bride's family མག་བསུ། घरज्वाइँ

མང་ཆེ། **mang chē [n.]** majority, most part མང་ཆེ་བ། बहुमत, अधिकांश

མང་ཉུང་། **mang-nyung [n.]** quantity, amount མང་ཉུང་། मात्रा

མང་མུ། **mangmu [adj.]** a lot, many མང་པོ། धेरै

མང་ཤོག **mangshok [adj.]** largest, most མང་ཤོས། सबभन्दा धेरै

མའ་མ། **maama [n.]** mother and children *Etym.*: མ་མད། "mother and daughter" མ་དང་ཕྲུ་གུ། आमा र छोराछोरी

མའ་མོ། **maamo [adv.]** down there མ་གཏི། तल

མའ་ས། **maasa [n.]** sleeping bed, bed མལ་ས། ཉལ་ས། ओछ्यान

མའ་ས་བཅོའ། **maasa chōo [v.vol.]** to make bed *Etym.*: འཆའ། "to draw up, prepare, construct, adjust" ཉལ་ས་བཟོ། ओछ्यान लगाउनु

མའན་ཇ། **manja [n.]** clothes གོས། कपडा

མའུ་ཀ **mauka [n.] (<Nep.)** opportunity གོ་སྐབས། मौका

མར། **mar [n.]** butter མར། घिउ

མར། **mar [adv.]** downwards མར། तलतिर, मुन्तिर

མར་ཐུ། **marku [n.]** melted butter མར་ཐུ། पगालेको घिउ

མར་གཏིས། **martip [n.]** boletus luridus (a kind of mushroom) ཨ་མེའི་རིགས་ཤིག एक किसिमको च्याउ

མར་རུ། **maru [adj.]** red དམར་པོ། रातो

མལ་ཏུར། **maltur [n.]** bedding ཉལ་ཆས། सिरक-डसना

མི། **mi [n.]** man, human being མི། अकरण बुझाउने उपसर्ग

མི། **mi, mī** *negation with verbs ending in the vowel /i/ to the present tense or the future* མི།

མི་ཆེ། **mi chhē [n.]** senior person, superior དར་མ། གོ་གནས་ཅན། ठूलो मान्छे, वरिष्ठ व्यक्ति

མི་དམངས། **mimang [n.]** people, public མི་དམངས། जनता

མི་ཚེ། **mitsi [n.]** human life-span མི་ཚེ། आयु

མི་འཚོགས། **mimtsok [n.]** crowd *Etym.*: མི། "man" + འཚོགས། "to assemble" མི་དམངས། भीड

མི་ཐོག **mitok [n.]** generation མི་རབས། पुस्ता

མི་གཟིར། **mizir [n.]** jealousy མིག་སེར། ईर्ष्या, शङ्का

མི་གཤེ། **mishi [n.]** temperament མི་གཤེ། स्वभाव, प्रकृति

མི་ཤི། **mishi [n.]** human death མི་ཤི། གོད། मानिसको मृत्यु

མི་སིར། **misir [n.]** subject མི་སེར། प्रजा, जनता

མིག **mīk [n.]** eye མིག आँखा

མིག་དཀར་རུ། **mīk kāru [n.]** westerners, caucasian *Etym.*: མིག་དཀར་པོ། "white eyes" དབྱིན་ཇི་མི་རིགས། गोरो, पश्चिमेली

མིག་ཆུ། **mīkchu [n.]** tear (from eye) མིག་ཆུ། आँसु

མིག་དམར། **mingmar [pr.n.]** Mingmar མིག་དམར། मिङ्मा

མིག་དམར། **mingmar [n.]** Mars མིག་དམར། मङ्गल ग्रह

མིག་ཙར། **mīktsar [n.]** eye mucus མིག་སྨུག། कचेरा

མིག་ལོག **mīlok [n.]** angry look མིག་ལོག रिसपूर्ण हेराइ, आँखा तराइ

མིག་ཤེལ། **mīkshel [n.]** eyeglasses, goggles མིག་ཤེལ། चस्मा

མིག་བསང་། **mīksang [n.]** small hole ཐུང་བ། ཞི་ཐུང་། सानो प्वाल, दुलो

མིང་། **ming [n.]** name མིང་། नाम

མིད་དུ། **mi̲ta [n.]** throat མིད་པ། घाँटी

མིད་དུ་གཏོང་། **mi̲ta tōng [v.vol.]** to swallow མིད་པ་གཏོང་། निल्नु

མིན། **mi̲n [aux.]** *negation of the linking verb* ཡིན། ***hi̲n*** མིན། होइन

མིན་ཆུང་ཏོ་ལེ། **mi̲nchung tōle [n.]** dwarf མིཅུ་ཆུང་། बामपुडके, बाठन्ने

མིན་སིན། **mi̲nsin [co.]** if it is not *Ex.*: ཅ་ལག་ཏེ་འི་རེ་མིན་སིན་འཁྲུར་ནི་མ་འཚོ། chālak-ti ho̲re mi̲n-sin khūr-ni ma̲-dro̲ *'If that item is not ours, don't take it!'* མིན་ན། नत्र भने, नभएमा, अन्यथा

མེན་ཏོག **me̲ntok [n.]** flower མེ་ཏོག फूल

མུ། **mu̲, mū** *variant of the negation* མི། ***mī, mi̲*** *used to the present and future with verbs ending in the vowel /u/* मी। नकारात्मक जनाउने उपसर्ग

མུ་ཏིག **mu̲tik [n.]** pearl मोती

མུ་ཚང་། **mu̲tsang [adv.]** together, in group *Etym.*: *མུ་ "with"ཚང་ "nest" སྡེབ་གཅིག सँगसँगै, समूहमा

མུ་ལ། **mu̲la [adv.]** together *Etym.*: མུར། "together" མཉམ་དུ། सँगै, साथ

མུ་སལ་མན། **mu̲salman [n.]** Muslim ཁ་ཆེ། सलमान

མུན་ནག **mu̲nnak [n.]** darkness མུན་པ། अँध्यारोपना

མུར། **mu̲r [v.vol.reg.]** to chew མུར། चपाउनु

མེ། **me̲ [n.]** fire མེ། आगो

མེ། **me̲, mē** *variant of the negation* མི། ***mī, mi̲*** *used to the present and future with verbs ending in the vowel /e/* मी। अकरण जनाउने उपसर्ग

མེ་སྟག **me̲tak [n.]** firebrand, spark མེ་སྟག आगोको झिल्का

མེ་ཐང་། **me̲tang [n.]** blue pine (pinus wallichiana) ཐང་ཤིང་། སྐྱིན་ཤིང་། एक किसीमको सल्ला

མེ་གཙང་གི **mē-tsāngge [n.]** menstruation *Etym.*: མི་གཙང་མ། "impure" རྒྱ་མཚན། रजस्वला, महिनावारी

མེ་ཕྱག **me̲wak [n.]** rifle, gun མེ་མདའ། बन्दुक

མེ་ལ་ཤོར། **me̲-la shōr [v.inv.reg.]** to catch on fire མེ་ཤོར། पोलिनु

མེ་སྐྱང་། **me̲lang [n.]** charcoal brazier མེ་སྐྱང་། མེ་ཕོར། कोइला बाल्ने भाँडो, मकल

མེ་ལ་སྲེག **me̲-la shrē' [v.vol.]** to burn མེ་སྲེག་གཏོང་། जलाउनु, पोल्नु

མེད། **me̲'** *negation of the linking verb* ཡོད། ***wē'*** མेद། अकरण, सूचक, उपसर्ग

མེམ། **me̲m [n.]** father-in-law བཟའ་མ་དང་མཚ་བའི་ཕ། ससुरा

མོ། **mo̲, mō** *variant of the negation* མི། ***mī, mi̲*** *used to the present and future with*

verbs ending in the vowel /o/ མི། अकरण बुझाउने उपसर्ग

མོ་ཏར། **mo̲trar [n.] (<Eng.)** car, vehicle བྱིངས་འཁོར། कार, सवारी

མོ་ནད། **mo̲ne' [n.]** gynecological problems མོ་ནད། स्त्री रोग

མོའ་བ། **mo̲owa [n.]** faith, respect མོས་པ། དད་པ། आदर, विश्वास

མོ་ཡམ། **mo̲yam [n.]** female calf མོ་རིགས། बाच्छी

མོ་རེ། **mo̲re [poss.pr.]** her མོའི། उनको

མོ་རོང་། **mo̲rong [pers.pr.]** she མོ། མོ་རང་། उनी

མོ་མོ། **mo̲mo [n.]** stuffed dumpling མོག་མོག मोमो

མོག་ཟངས། **mo̲ksang [n.]** *momo* steamer མོག་སྲུ། मोमो पकाउने भाँडो

དམག **māk [n.]** war དམག युद्ध, लडाइँ

དམག་མི། **mākmi [n.]** soldier དམག་མི། सिपाही

དམའ་མུ། **māmu [adj.]** low དམའ་པོ། होचो

དམར་ཏུམ། **mārtum [adj.]** dizzy, giddy མགོ་ཡུ། रिँगटा लाग्ने, घुमाउने

དམར་ཏུམ་ལང་། **mārtum la̲ng [v.inv.]** to feel dizzy, giddy མགོ་ཡུ་འཁོར། रिँगटा लाग्नु

དམར་རྩི། **mārtsi [n.]** chili pepper *Etym.*: དམར་རྩེ་བ། "bloody" མི་ཤན། खुर्सानी

དམོད། **mō' [n.]** backbiting སྐྱོན་བརྗོད། निन्दा

དམོད་ཁྱི **mō' khyi̲ [v.vol.]** to run down someone behind his/her back སྐྱོན་བརྗོད་སྤྱེད། निन्दा गर्नु, कुरा काट्नु

དམོད་དབ། **mōta [n.]** curse དམོད་དན། श्राप, सराप

དམོད་དགྱབ **mōta gya̲' [v.vol.]** to curse དམོད། राप्नु

དམྱལ་ལ། **nyāla [n.]** hell དམྱལ་བ། नर्क

མཱ། **mâ [n.]** injury, wound མཱ། घाउ

མཱ་སྨན། **māmen [n.]** medicine for wound, ointment མཱ་སྨན། घाउको औषधी

མཱ་བྱ། **māpcha [n.]** peacock མཱ་བྱ། मयुर

མཱ་མ་ག་ག **māma ga̲ga [n.]** grandmother མེ་མེ། बज्यै

སྨིལ་ལམ། **mīlam [n.]** dream སྨིལ་ལམ། གཉིད་ལམ། सपना

མོལ་ལྕ། **mōlcha [n.]** ploughshare *Etym.*: མོ "to plough"+ ལྕགས། "iron": མོལ་ལྕགས། फाली

སྨིག་དུང་། **mīkdung [n.]** pit, hole in the ground *Etym.*: སྨིག "hoof" དོང་། "hole" ས་དོང་། खाल्डो

སྨིག་དུང་བྱབ **mīkdung gya̲' [v.vol]** to bury ས་ལ་སྦེད། खाल्टोमा गाड्नु

སྨིག་དུང་བྱའུ **mīkdung gya̲u [idiom.]** may you be buried in a hole ! (curse) ཆོག་མཆོག་རིགས་ཤིག खाडल भित्र पुरिजाओस् (सराप)

སྨིལ་ལམ་མཐོང་། **mīlam thōng [v.inv.reg.]** to dream གཉིད་ལམ་གཟིགས། सपना देख्नु

སྨ་སུར། **māsur [n.]** dwarf rhododendron དཔལ་ཤིང་ནག་པོ། लाली गुराँसको होचो प्रजाति

སྨའ་རེ། **māare, māara [n.]** insult, humiliation སྨད་རྩ། अपमान, बेइज्जत

སྨའ་ར་གཏོང་། **māara tōng [v.vol.]** to insult, to down grade སྨད་རྩགཏོང་། होच्याएर बोल्नु

སྨད། **mē' [n.]** lower part/ region སྨད། तल्लो भाग, क्षेत्र

སྨན། **mēn [n.]** medicine, drug སྨན། औषधी

སྨན་ཁང་། **mēnkang [n.]** hospital, clinic སྨན་ཁང་། अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी

སྨར་ལྕག **mārchak [adj.]** making fun of, disparaging འཕྲོས། खिसी गर्नु

སྨར་སུ། **mārmu [adj.]** very useful ཕན་ཐོགས་ཆེ་བ། धेरै उपयोगी

སྨིན་སྤུར། **mīnpur [n.]** eyebrow སྨིན་མ། आँखीभौं

སྨུག་པ། **mūkpa [n.]** low cloud, mist སྨུག་པ། बादल, हुस्सु

སྨུའུ་སི་ལ། **mūusil [n.]** light rain, drizzle ཆར་སིལ། सिमसिमे पानी

སྨོ་ལམ་སྐྱོར། **mōlam kyōr [v.vol.reg.]** to recite a prayer སྨོན་ལམ་སྐྱོར། मन्त्र जप्नु

སྨོ་ལམ་གྱུག **mōlam gya' [v.vol.]** to pray, to bless སྨོན་ལམ་འདེབས། आशीर्वाद दिनु

སྨོ་ལམ་འདེན། **mōlam dēn [v.vol.]** to recite a prayer སྨོན་ལམ་འདོན། मन्त्र जप्नु

སྨྱིང་གནས། **nyīng-ne [n.]** fasting retreat སྨྱུང་གནས།

སྨྱུག་མ། **nyūngma [n.]** bamboo སྨྱུག་མ། निगालो, मालिङ्गो

སྨྱུག **nyūk [n.]** pen སྨྱུ་ག कलम

སྨྱེ། **nyē, nyō [v.inv.]** to become mentally ill སྨྱོ། मानसिक बिरामी हुनु

སྨྱེན་པུ། **nyēnpu, nyōnpu [n.]** madman, crazy man སྨྱོན་པ། बौलाहा, बहुलाहा, पागल

སྨྱེར་སུ། **nyērmu, nyōrmu [n.]** madwoman, crazy woman སྨྱོན་མ། बौलाही, बहुलाही, पागाल

ཙ་ tsā

ཙཱ་ལི། **tsākli [n.]** small Buddhist painting ཙ་ལི། सानो भित्ते चित्र

ཙཱག་སྒྲ་ **tsākdra [n.]** matches ཙཱག་སྒྲ་ སུ་ཟེ། सलाई

ཙོ་ད། **tsē(t) [v.vol.reg.]** to wake from sleep གཉིད་སད། बिउँझनु

ཙན་དན། **tsēnden [n.]** sandalwood ཙན་དན། श्रीखण्ड, चन्दनकाठ

ཙམ་པ་ཀ་མེན་ཏོག **tsāmpaka mentok [n.]** Tatelo flower མེ་ཏོག་ཙམ་པ་ཀ་ टटेलाको फूल

ཙི་ལམ། **tsīlam [n.]** lightning གློག་འཕྲུག बिजुली

ཙུ་རུག **tsūruk [n.]** traditional wool blanket བཙུགས་ཐུག ठनको कम्बल

ཙུག་ཁྱ་ད། **tsūk khyaa [int.pr.]** how ག་འདྲ། कसरी

ཙུམ་ཁྱི་ས། **tsūm khyi [idiom.]** shut up ! ཁ་རྩམ། चुप लाग!

ཙེ་ཅི་ཅིག **tsēechik [adv.]** a little bit, a little while ཁ་ཤས། འབའ་རེ། केही मात्रामा

ཙེ་བུ། **tsēu [n.]** bamboo basket སྐུག་སྒོང་། डोको

ཙོ། **tsô [n.]** lake, pond མཚོ། ताल, पोखरी

ཙོག་གེ **tsōkge [n.]** still position ཙོག་གེ स्थिर, अटल

ཙོག་པུ། **tsōkpu [n.]** upright position ཙོག་ཙོག सिधा आसन

ཙོག་པུ་བརྟེད། **tsōkpu de(t) [v.inv.reg.]** to sit in an upright position ཙོག་ཙོག་སྡོད། सीधा आसनमा रहनु

ཙོག་པུ་སྤོང་། **tsōkpu lōng [v.vol.]** to put upright ཙོག་ཙོག་སྤོང་། सीधा राख्नु

གཙང་སྒྲ། **tsāngdra [n.]** cleanliness, hygiene གཙང་སྒྲ། सफाइ, स्वच्छता

གཙང་པུ། **tsāngpu [n.]** river གཙང་པོ། नदी, खोला

གཙེང་གེ **tsēngge [adj.]** clean གཙང་མ། सफा

གཙེབ། **tsē(p) [v.vol.reg.]** to shred གཙབ། टुक्रा पार्नु

བཙའ་རྒྱ་ **tsāa gya' [v.vol.]** to wrestle ལུས་ཤུགས་འགྲན་བསྡུར་བྱེད། कुस्ती खेल्नु

བཙིར། **tsīr [v.vol.reg.]** to squeeze, to wring འཚིར། निचोर्नु

བཙོང་ཁང་། **tsōngkang [n.]** jail, prison བཙོང་ཁང་། जेल, झ्यालखाना

བཙོད་གཏམ། **tsōotam [n.]** vulgar words བཙོག་གཏམ། छाडा शब्द, अश्लील शब्द

བཙོག **tsē' [v.vol.]** to strain, to filter, to sift འཚག छान्नु, छुट्याउनु

བཙེམ། **tsēm [v.vol.reg.]** to sew, to stitch འཚེམ། सिलाउनु

བཙོང་། **tsōng [v.vol.]** to sell འཚོང་། बेच्नु

བཙོད། **tsō(t) [v.vol.]** to cook འཚོད། पकाउनु

རྩ། **tsâ [n.]** vein ཁྲག་རྩ། नसा

རྩ་བའི་བླ་མ། **tsāwi lāma [n.]** root lama/ guru རྩ་བའི་བླ་མ། मुख्य लामा, गुरु

རྩཱ་ཆེན་པུ། **tsāa chhēnpu [adj.]** sacred, holy རྩ་ཆེན་པོ། पवित्र

རྩཱ་རེ། **tsāare, tsāara [n.]** bottom, root རྩ་བ། फेद

རྩཱ་ལ། **tsāa-la [post.]** near, beside, by ཉེས་ལ། नजिक, छेउमा

རྩམ་རྒྱན། **tsāmgyen [n.]** decoration made of tsampa རྩམ་རྒྱན། सातुको सजावट

རྩམ་པའི་སྐྱུ་འུ། **tsāmpi kyūu [n.]** tsampa porridge རྩམ་སྐྱུ། खोले

རྩམ་དར། **tsāmdar [n.]** ceremonial tsampa marking རྩམ་པའི་དར་དཀར། सगुनको पिठोको टीका

རྩམ་པ། **tsāmpa [n.]** roasted barley flour རྩམ་པ། भुटेको ठवाको सातु

རྩམ་སྦྲིད། **tsāmdri' [n.]** strained nerve ལུས་ཀྱི་རྩ་སྦྲིད་པ།

རྩི། **tsî [n.]** paint ཚོན། रङ, रोगन

རྩི་གཏོང་། **tsī tōng [v.vol.]** to paint ཚོན་གཏོང་། रङ लगाउनु, पोत्नु

རྩེག་པ། **tsīkpa [n.]** rock wall རྩེག་པ། ढुङ्गाको पर्खाल

རྩེག་བསང་། **tsīksang [n.]** hole in the wall རྩེག་ཁུང་། पर्खालको प्वाल

རྩེད་མི། **tsīmi [n.]** game རྩེད་མོ། खेल

རྩེད་མི་རྩེ། **tsīmi tsē, tsērmi tsē [v.vol.]** to play རྩེད་མོ་རྩེ། खेल्नु

རྩེབ་ཀྱོག **tsīpkyok [n.]** rib cage དུས་སྡུད། करङ

རྩེམ། **tsīm [n.]** rib རྩེབ་མ། करङ

རྩེར་པ། **tsīrpa [n.]** yak hair རྩེད་པ། चौँरीको रौँ

རྩེས་རྒྱ། **tsīi gya' [v.vol.]** to account, to calculate རྩེས་རྒྱ། हिसाब गर्नु

རྩེས་བ། **tsīwa [n.]** accountant རྩེས་པ། लेखापाल

རྩེག **tsē' [v.vol.]** to pile up, to stack up རྩེག थाक लगाउनु, थुपार्नु

རྩོམ། **tsōm [v.vol.]** to compose རྩོམ། रच्नु, लेख्नु

རྩྭ། **tsā [n.]** grass རྩྭ། घाँस

རྩྭཱ། **tsāa [n.]** pasture, rangeland རྩྭ་ཐ། चराउने ठाँउ

རྩྭ་ཐག **tsātak [n.]** grass/straw/hemp rope རྩྭ་ཐག घाँसको अथवा खरको डोरी

རྩྭི་ས། **tsîsa [n.]** hayfield རྩྭ་ཞིང་། घाँसबारी, खरबारी

བརྩི་ཐབས། **tsītap [n.]** respect བརྩི་བཀུར། सम्मान, आदर

ཚ་ tshā

ཚ་འདི། **tshāndi [adj.]** hot ཚ་སོ། तातो

ཚ་སི། **tshāsi [adv.]** extremely, very ཞེ་ན་དག་མི་སྡེད། सारै

ཚཱ། **tsāk [n.]** brother-in-law, son-in-law མཁས་པ། भिनाजु, ज्वाइँ

ཚཱ་པར། **tshākpar [n.]** newspaper ཚཱ་པར། पत्रिका

ཚང་། **tshāng [n.]** 1. bird's nest བྱ་ཚང་། चराको गुँड 2. baby basket ཕྱུ་གུ་ཁལ་སྣོད། कोक्रो

ཚད། **tshē' [n.]** estimation ཚོད། अनुमान

ཚད། **tshē(t) [v.inv.reg.]** to be woken up གཉིད་འཇོག གཉིད་དབྱོག बिउँझाउनु

ཚད་ཁྱི། **tshē' khyi [v.vol.]** to estimate, to limit ཚོད་ཟྱེད། अड्कल गर्नु

ཚད་ད། **tshēta [n.]** heatstroke ཚ་བ། औले ज्वरो

ཚན་རིག་པ། **tshēnrikpa [n.]** scientist ཚན་རིག་པ། वैज्ञानिक

ཚབ། **tshāp [n.]** substitute ཚབ། सट्टा, विकल्प

ཚམ། **tshām [n.]** daughter-in-law, sister-in-law *Etym.*: ཚ་མོ། "niece" མནའ་མ། वुहारी, भाउजु

ཚའ། **tshāa [n.]** fever ཚ་བ། ज्वरो, रोग

ཚའ་བཙོག **tshāatsok [n.]** garbage, trash, rubbish གང་སྤྱིགས། फोहोर, मैला

ཚའ་རི། **tshāari [n.]** urine smell གཅིན་དྲི། पिसाबको गन्ध

ཚར། **tshār [n.]** times ཚར། ཐེངས། ལན། पटक, गुणा

ཚར་བཅད། **tshārche(t) [v.vol.reg.]** to torture ཚར་གཅོད། सास्ती दिनु, दु:ख दिनु

ཚལ་བདའ། **tshālda [n.]** level of spiciness ཁ་ཚ་བའི་ཐོ་བ། नुन खोर्सानी

ཚིང་གུར། **tshīnggur [n.]** body joints རུས་ཆིགས། जोर्नी

ཚིལ་ལུ། **tshīlu [n.]** fat ཚིལ་བུ། बोसो

ཚུ་ཀྲི། **tshūtri [n.] (<Nep.)** holiday, vacation གྲུང་གསེང་། बिदा, छुट्टी

ཚུ་ལིམ། **tshūlim [dem.]** this side ཚུར་ཕྱོགས། वल्लो

ཚུར། **tshūr [adv.]** hither, this way ཚུར། यतातिर, त्यतातिर

ཚུར་ཁན། **tshūr khēn [n.]** this side of the river ཚུར་ཁ། खोला वारि

ཚུར་ཏི། **tshūrti [idiom.]** on the way back ཚུར་ཞེར། फर्किदा खेरि

ཚེ། **tshē [n.]** life ཚེ། जीवन

ཚེ་ཁོག **tshēkok [n.]** chest སྙང་ཁོག छाती

ཚེ་ཐར། **tshētar [n.]** animal spared from being slaughtered for religious merit ཚེ་ཐར། जीवनदान पाएको जनावर

ཚེ་དབང་། **tshēwang [n.]** long life empowerment ཚེ་དབང་། दीर्घायुको आशीष

ཚེ་རིང་པུ། **tshē ri̲ngbu [n.]** long life ཚེ་རིང་པོ། दीर्घायु, लामो आयु

ཚེ་རིལ། **tshēril [n.]** long-life pills ཚེ་རིལ། दीर्घायुको लागि प्रसाद

ཚང་པ། **tshāngka [n.]** relatives གཉེན་ཚན། आफन्त, नातेदार

ཚེམ་བུ། **tshēmbu [n.]** sewing, stiching ཚེམ་པོ། सिलाई

ཚེར་མ། **tshērma [n.]** green vegetables སྡེ་ཚལ། सागपात

ཚེར་མང་། **tshērmang [n.]** thorn ཚེར་མ། काँडा

ཚེས་བཅུ། **tshē chū [n.]** tenth day of the lunar month ཚེས་བཅུ། शुक्लपक्षको दसौँ दिन, शुक्लदशमी

ཚེས་པ། **tshēwa [n.]** date ཚེས་པ། मिति, तारिख

ཚེས་རངས། **tshērang [n.]** date ཚེས་གྲངས། मिति

ཚོ། **tshô [n.]** group, division ཁག ཚོགས་པ། समूह, भाग

ཚོང་། **tsho̲ng [n.]** business, trade ཚོང་། ब्यापार

ཚོང་ཁང་། **tshōngkang [n.]** shop ཚོང་ཁང་། पसल, दोकान

ཚོང་འདུ། **tshōngdi [n.]** conference, meeting ཚོགས་འདུ། बैठक, गोष्ठी

ཚོང་པ། **tsho̲ngpa [n.]** merchant, trader ཚོང་པ། व्यापारी, पसले

ཚོད། **tshōo [int.pr.]** how much, how many གཅོད། कति

ཚོད་ལྟ། **tshō' lhā [v.vol.]** to test, to experiment ཚོད་ལྟ་བྱེད། परिक्षण गर्नु, जाँच गर्नु

ཚོམ་ཁོག **tshōmkok [n.]** mortar and pestle གཏུན། खल (कुट्ने)

ཚོ་ **tsho̲o [n.]** 1. blessed offering made of dough ཚོགས། प्रसाद 2. color ཚོས་གཞི། रङ

ཚོར་རུ། **tshōru [adj.]** dirty, contaminated བཙོག་པ། फोहर, दूषित

ཚྭ། **tshā [n.]** salt ཚྭ། नुन

ཚྭ་བར། **tshāwar [n.] (<Skt.)** clay tablets, small religious images made from clay ཙ་ཙ། माटोका स-साना देउताहरू

མཆེར་ར། **tshêra [adj.]** lazy ཉལ་ཏོ། अल्छी

མཆེར་ར་ལང་། **tshēra la̲ng [v.inv.]** 1. to become lazy ཉལ། ཉལ་ཏོ་ཆགས། अल्छी लाग्नु, झर्को लाग्नु 2. to get bored ཉལ།

ཚེས་མ། **tshēma [n.]** twins ཚེས་མ།

जुम्ल्याहा, जुम्ल्याही

ཚེས་རེ། **tshēre [n.]** male twins ཚེས་པུག

जुम्ल्याहा (छोरा)

ཚོན་ཆ། **tshōncha [n.]** weapon ཚོན་ཆ།

हतियार

འཚར། **tsh̲ār [v.inv.reg.]** to grow འཚར། बढ्नु

འཚིག **tshī' [v.inv.reg.]** to get burned འཚིག

जल्नु

འཚིག་པ། **tshīkpa [adj.]** burnt, scorched འཚིག་པ། डढेको

འཚུབ། **tshū(p) [v.inv.reg.]** to be covered (cloud, smoke) འཚུབ། ढाकिनु

འཚོལ། **tshōl [v.vol.]** to look for, to search འཚོལ། खोज्नु

ཟ་ za

མཛུབ་རྐྱོག zuptok [n.] index finger སྡེགས་མཛུབ། चोर औला

མཛུབ། zuu [n.] finger མཛུག་ངུ औँला

མཛེ། ze [n.] leprosy མཛེ། कुष्ठ रोग

མཛེ་ནད། zene' [n.] leprosy མཛེ་ནད། कुष्ठ रोग

མཛེར་བ། zerwa [n.] wart མཛེར་པ། जिठमा आठने मुसा

མཛེས་སུ། zeemu [adj.] beautiful, pretty མཛེས་མ། राम्री, सुन्दरी

མཛོ་སྐྱོག zopkyok [n.] *dzo*, male hybrid of yak and cow མཛོ། चौँरी र गाईबाट जन्मेको बाच्छा

མཛོ་སྤྲུག zopruk [n.] calf of a *dzo* མཛོ་ཕྲུག बाच्छी

མཛོམ། zom [n.] female hybrid of yak and cow མཛོམོ། चौँरी र गाईबाट जन्मेको बाच्छा /बाच्छी

འཛ་རུག zaruk [n.] wooden ladle ཤིང་གི་སྐྱོགས། काठको डाडु

འཛབ་ཙེ། zaptsi [n.] scissors རེམ་ཙེ། कैँची

འཛམ་གླིང་། zamling [n.] world འཛམ་གླིང་། संसार

འཛར་ར། zara [n.] snack, breakfast ཞོགས་ཐ། खाजा

འཛི་ལུང་། zilung [n.] handle ལུང་ཐག समात्ने भाग

འཛིམ། zîm [v.vol.reg.] to catch, to hold, to arrest འཛིན། समात्नु, गिरफ्तार गर्नु

འཛེམ། zem [v.vol.reg.] to avoid, to refrain from འཛེམ། जोगिनु, बीचमा नपर्नु

འཛུ་ཏ། zuta [n.] (<Nep.) shoe འཇར་ཏ། जुत्ता

འཛུག zu' [v.vol.] to plant, to erect, to establish འཛུགས། रोप्नु, खोल्नु, गाड्नु

འཛེ zé' [v.vol.] to climb འཛེག चढ्नु

འཛོམ། zom [v.vol.reg.] to gather, to meet འཛོམ། भेला हुनु, जम्मा हुनु

འཛོམ་པུ། zompu [adj.] well-endowed, well-equipped འཛོམ་པ། भेला, जम्मा

ཟ་མ། zama [n.] clay pot ཟ་མ། माटोको भाँडो

ཟ་མ་ཀོ་ཝར། zama kōwar [n.] yellow-throated marten ཟག་སྦོམ། मलसाँप्रो

ཟ་འོར་ཁ། zaarok [n.] bouldery area ཟ་ཡི། ढुङ्गाले भरिएको ठाउँ

ཟི་མ། zima [n.] eyelash ཟི་མ། परेला

ཟི་ཝུ། ziwu [n.] shepherd, herder ཟི་པོ། गोठालो

ཟི་ནོག zinok [n.] lie ཟུན། झुटो बोली

ཇི་རེ་གས་ལབ། **zinok la(p) [v.vol.]** to tell lies རྫུན་ཟེར་བ། झुटो बोल्नु

ཇི་རེ་གས་བཟོ། **zinok zo [v.vol.]** to tell lies རྫུན་བཟོ། झुटो बोल्नु

རྫུར་མ། **zurma [adj.]** counterfeit, fake རྫུན་མ། किर्ते, नक्कली

ཝ་ wa

ཝ་ཞྭ། **w<u>a</u>sha [n.]** fox fur hat झ्याउराको रौंको टोपी

ཝ་གཟིག **w<u>a</u>zik [n.]** fox झ्याउरो

ཝ་ལུང་། **w<u>a</u>lung [n.]** *Walungchung Gola*, a Tibetan-speaking area in Nepal ओलाङचुङगोला

ཡོད། **w<u>e</u>' [aux.]** to have, to be located (*egophoric*) यँहि छु

ཡོད་རེ། **w<u>e</u>za [aux.]** to have, to exist (*factual*) यँहि रहेछ

ཝོག་ལ། **w<u>o</u>k-la [post.]** under, beneath तँहि ल तल, मुनि

ཤ་ sha

ཤག **sha̲k [n.]** 24-hour period ཁག रात

ཤག་རྩི། **sha̲ktsi [n.]** greasy food ཁག་རྩི། चिल्लो

ཤང་། **sha̲ng [n.]** width ཞེང་པ། चौडाइ

ཤབས། **sha̲p [n.]** foot, leg (H) ཁབས། खुट्टा, पाठ

ཤབས་མྱི། **sha̲pchi [n.]** servant (H) ཁབས་མྱི། सेवक

ཤབས་རུ། **sha̲bru [n.]** dance ཁབས་སྐྱེ། नाच

ཤབས་རུ་རྒྱག **sha̲bru gya̲' [v.vol.]** to dance ཁབས་སྐྱེ་རྒྱག नाच्नु

ཤབས་སྒམ། **sha̲blam [n.]** boot, shoe (H) ཁབས་སྒམ། जुत्ता (आ)

ཤའ། **sha̲a [n.]** eating bowl (H) ཁལ་དཀར། खाने भाँडो (आ)

ཤའ། **sha̲a [v.inv.reg.]** to get torn རལ། च्यातिनु

ཤའ་བ། **sha̲awa [n.]** lasso ཁག་ས་པ། च्यातिएको

ཤའ་ས། **sha̲asa [n.]** place for night halt ཁག་ས། बास बस्ने ठाउँ

ཤར་བ། **sha̲rwa [n.]** blind male ཁར་བ། ऍंधो

ཤར་མ། **sha̲rma [n.]** blind female ཁར་མ། ऍंधी

ཤལ། **sha̲l [n.]** mouth (H) ཁལ། मुख (आ)

ཤལ་ལག **sha̲lak [n.]** meal; food (H) ཁལ་ལག खाना (आ)

ཤལ་འདྲ། **sha̲ldra [n.]** facial appearance ཁལ་རས། मुहार (आ)

ཞི་བདེ། **shi̲de [n.] (<Tib.)** peace ཞི་བདེ། शान्ति

ཞིག **-ji̲k [sg.art.]** a/ an ཞིག एउटा

ཞིང་། **shi̲ng [n.]** agricultural field ཞིང་པ། खेतबारी

ཞིང་པ། **shi̲ngpa [n.]** farmer, agriculturalist ཞིང་པ། किसान, कृषक

ཞིད། **shi̲(t) [v.inv.]** to melt ཟུ། पगाल्नु

ཞིམ་སུ། **shi̲mu [adj.]** powdery, fine ཞིམ་མོ། मसिनो, धुलो

ཞིམ་ཕུར། **shi̲mdur [n.]** pasty mixture of tsampa and tea (H of ཇ་ཕུར།) ཞིམ་ཕུར། चियामा घोलेको सातु

ཞིམ་པུ། **shi̲mpu [adj.]** delicious, tasty ཞིམ་པོ། स्वादिलो

ཟུ། **shu̲ [v.vol.]** to say, to ask (h) ཟུ། सोध्नु (आ), बिन्ती गर्नु

ཞུགས་འཇིད། **shu̲k ji̲(t) [v.vol.]** to let in, to allow in འཇུག पस्न दिनु, प्रवेश दिनु

ཞེ་སྤྲེལ། **she̲trel [v.inv.reg.]** to be annoyed *Etym.*: ཞེ་སྤྲེལ། "to dislike, to hate" སྡུག་པོ་བཟོ། दिक्क हुनु

ཞེ་སྡང་། **she̲dang [n.]** upset, anger ཞེ་སྡང་། ਖਿੰਨਤਾ, ਰਿਸ

ཞེ་སྡང་ལང་། **she̲dang la̲ng [v.inv.]** to be distressed, exhausted ཐང་ཆད། ਖਿੰਨ ਹੁਨੁ

ཞེ་སུ། **she̲su [n.]** honorific speech ཞེ་སྐ། ਆਦਰਬੋਧਕ ਬੋਲੀ

ཞེན། **she̲n [v.vol.reg.]** to ride ཞོན། ਚਢ਼ਨੁ

ཞོ། **sho̲ [n.]** yoghurt ཞོ། ਦਹੀ

ཞོའུ་ཆེ་མུ། **sho̲o chhēmu [adj.]** strong (healthy) ཤུགས་ཆེ། ਬਲਿਯੋ

ཞོར་ལ། **sho̲r-la [co.]** while *Ex.*: དས་ཐ་མ་ཐ་འགྲོབ་ཞོར་ལ་འཁྱུར་ནི་ཧུང་གུབ། nge̲ sa̲ma sa̲ dro̲p sho̲r-la khūr-ni hu̲ng-gup *'I will come to give (it to you) while I go to eat.'* ਜੋਰ ਨੁ ਸਾਥ-ਸਾਥੈ

ཞྭ་མུང་། **sha̲mung [n.]** hat, helmet ཞྭ་མོ། ਟੋਪੀ, ਟੋਪ (आ)

གཞིས་ཆའ་བ། **shi̲chaawa [n.]** resident person གཞིས་ཆགས་པ། ਸ੍ਥਾਨੀਯ ਵ੍ਯਕ੍ਤਿ

གཞུ། **ju̲ [n.]** bow གཞུ། ਧਨੁਸ਼

གཞུང་། **ju̲ng [n.]** floor ཞ་ལ། ས། ਤਲਕੋ ਸਮਥਰ ਭਾਗ, ਭੁਝੁੱ

གཞེའ། **je̲e [adv.]** three days after tomorrow གཞེས་ཀིན།

གཞོང་པ། **sho̲ngpa [n.]** wooden basin གཞོང་པ། ਕਾਠਕੋ ਆਰੀ

གཞེན་ཀ། **je̲nta, jo̲nta [n.]** young man གཞོན་པ། ਤਨ੍ਨੇਰੀ

གཞེར་མ། **je̲rma, jo̲rmu [n.]** young woman གཞོན་མ། ਤਰੁਨੀ

བཞི། **ji̲ [num.]** four བཞི། ਚਾਰ

བཞུའ། **ju̲u [v.vol.reg.]** to stay, to sit (H) བཞུགས། ਬਸ੍ਨੁ (आ)

བཞེའ། **she̲e [v.vol.reg.]** to eat (H) བཞེས། ਖਾਨੁ (आ)

བཞེའ་ཐུག **she̲tuk [n.]** noodle soup (H) བཞེས་ཐུག ਥੁਕ੍ਪਾ (आ)

བཞེའ་རུ། **she̲ru [n.]** deep fried bread or dough ཋ་ཟས། ਤੇਲਮਾ ਤਾਰੇਕੋ ਰੋਟੀ

ཟ་ sa

ཟ། **sa [v.vol.]** to eat ཟ། खानु

ཟ་མ། **sama [n.]** food ཁ་ལག། खाना

ཟ་མ་ཟ། **sama sa [v.vol.]** to eat a meal ཁ་ལག་ཟ། खाना खानु

ཟ་འུར། **saur [n.]** itch ཟ་ཐུག chilaउनु

ཟ་ཡི་གཅིག **say chīk [num.] (<Nep.)** one hundred བརྒྱ། सय

ཟ་ལ། **sala [adv.]** tomorrow སང་ཉིན། ནངས་པར། भोलि

ཟངས་སྟེར། **sangder [n.]** copper plate ཟངས་སྟེར། तामाको थाल

ཟད། **se(t) [v.vol.reg.]** to run out of ཟད། सकिनु

ཟན། **sen [n.]** cooked flour dough ཟན། ढिँडो

ཟན་ཆང་། **senjang [n.]** corn *chang* ཟན་ཆང་། मकै को जाँड

ཟམ་པ། **saampa [n.]** bridge ཟམ་པ། साँघु, पुल

ཟའ། **saa [n.]** copper ཟངས། तामा

ཟི། **si [v.vol.]** to say, to tell ཟེར། ལན། भन्नु

ཟི་ན། **sina [post.]** compared to, than མངར་ཐ་ཟི་ན་སྐྱ་ཇ་ཞིམ་པ། ngārja sina shrūja shimpa *'Compared to the sweet tea, butter tea is more tasty'.* ལས། भन्दा, तुलनामा

ཟིན། **sin [v.inv.reg.]** to finish ཟིན། ཚར། सक्नु

ཟེར། **sir [v.vol.]** will say (future of ཟི། 'to say, to tell')

ཟེལ་བ། **silwa [n.]** dew ཟེལ་པ། शीत

ཟེར་སྨུང་། **sermung [n.]** blood pheasant (a kind of bird) སྲིག་པ། གསོག་བགྱི། चिलिमे, (एक प्रकारको चरा)

སྡུག **suk [n.]** pain, ache སྡུག दुखाइ, पीडा

སྡུར། **sur [n.]** corner སྡུར། कुना

སྡུར་གསུམ། **sursum [n.]** triangle སྡུར་གསུམ། तिनकुने, त्रिकोण

སོ་མར། **somar [n.]** strong cheese ཕྱུར་བའི་རིགས་ཤིག कडा गन्ध भएको चिज

སོམ། **som [n.]** wooden water carrier, pail སོམ། काठको पानी बोक्ने भाँडो

སོར། **sôr [n.]** sickle སོར་བ། हँसिया

སྱ་ཡོག **sayok, saye [n.]** nettles སྱ་ཡོ། सिस्नु

ཟླ་བ། **dawa [pr.n.]** Dawa ཟླ་བ། दावा

ཟླ་བ་དགུ་བ། **dawa guwa [n.]** 9th lunar month ཟླ་བ་དགུ་པ། नवौं महिना (असोज-कार्तिक)

ཟླ་བ་བརྒྱད་པ། **dawa gyepa [n.]** 8th lunar month ཟླ་བ་བརྒྱད་པ། आठौं महिना (भदौ-असोज)

ཟླ་བ་ལྔ་བ། **dawa ngāwa [n.]** 5th lunar month ཟླ་བ་ལྔ་བ། पाँचौं महिना (जेठ-असार)

ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པ། **dawa chūchikpa [n.]** 11th lunar month ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པ། एघारौं महिना (मङ्सिर-पुस)

ཟླ་བ་བཅུ་པ། **dawa chūwa [n.]** 10th lunar month ཟླ་བ་བཅུ་པ། दसौं महिना (कार्तिक-मङसिर)

ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པ། **dawa chū-nyiwa [n.]** 12th lunar month ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པ། बाह्रौं महिना (पुस-माघ)

ཟླ་བ་གཉིས་པ། **dawa nyīwa [n.]** 2nd lunar month ཟླ་བ་གཉིས་པ། दोस्रो महिना (फागुन-चैत्र)

ཟླ་བ་དང་པུ། **dawa thangpu [n.]** 1st lunar month ཟླ་བ་དང་པོ། पहिलो महिना (माघ-फागुन)

ཟླ་བ་བདུན་པ། **dawa dinpa [n.]** 7th lunar month ཟླ་བ་བདུན་པ། सातौं महिना (साउन-भदौ)

ཟླ་བ་དྲུག་པ། **dawa thrukpa [n.]** 6th lunar month ཟླ་བ་དྲུག་པ། छैटौं महिना (असार-साउन)

ཟླ་བ་བཞི་པ། **dawa jiwa [n.]** 4th lunar month ཟླ་བ་བཞི་པ། चौथो महिना (वैशाख- जेठ)

ཟླ་བ་གསུམ་པ། **dawa sūmpa [n.]** 3rd lunar month ཟླ་བ་གསུམ་པ། तेस्रो महिना (चैत्र- वैशाख)

ཟླ་ཐོ། **dato [n.]** calendar ལེ་ཐོ། पात्रो

བླ་མཛའ། **dalza [n.]** friend རོགས་པ། साथी

བླ་མཛའ་བྱེད། **dalza khyi [v.vol.]** to help རོགས་པ་བྱེད། सहयोग गर्नु

གཟའ། **za [n.]** day of the week གཟའ། दिन

གཟའ་ཉི་མ། **za nyima [n.]** Sunday གཟའ་ཉི་མ། आइतबार

གཟའ་པ་སངས། **za pāsang [n.]** Friday གཟའ་པ་སངས། शुक्रबार

གཟའ་སྤེན་པ། **za pēnpa [n.]** Saturday གཟའ་སྤེན་པ། शनिबार

གཟའ་ཕུར་བུ། **za phūru [n.]** Thursday གཟའ་ཕུར་བུ། बिहिबार

གཟའ་མིག་དམར། **za mingmar [n.]** Tuesday གཟའ་མིག་དམར། मङ्लबार

གཟའ་ཟླ་བ། **za dawa [n.]** Monday གཟའ་ཟླ་བ། सोमबार

གཟའ་ལྷག་པ། **za lhākpa [n.]** Wednesday གཟའ་ལྷག་པ། बुधबार

གཟར་མུ། **sarmu [adj.]** steep གཟར་པོ། भिरालो

གཟི། **zi [n.]** a type of precious stone (a kind of onyx or agate stone) གཟི། मालामा प्रयोग गरिने रत्न (जी)

གཟིག **zik [n.]** leopard གཟིག चितुवा

གཟིམས། **zim [v.vol.reg.]** to sleep, to lie down (H) གཟིམས། सुत्नु, पल्टनु (आ)

གཟུག **zuu [n.]** body ལུས། གཟུགས་པོ། शरीर

ཟའང་། **s<u>a</u>ang [n.]** restaurant ཟ་ལང་། रेस्टुरेन्ट

བཟི། **z<u>i</u> [v.inv.]** to get drunk བཟི། पिएर मात्नु

བཟེད་པ། **z<u>e</u>pa [n.]** tolerance བཟོད་པ། सहनशीलता

བཟེན་དི། **z<u>e</u>ndi [n.] (<Nep.)** marriage party, wedding party ཚང་སྨ། जन्ती

བཟེན་དི་ཁྱི། **z<u>e</u>ndi khy<u>i</u> [v.vol.]** to marry ཚང་སྨ་རྒྱག बिहे गर्नु

བཟོ། **z<u>o</u> [v.vol.]** to make, to create; to repair (a car) བཟོ། ཉམས་བཟོ་བྱེད། बनाठनु, मर्मत गर्नु

བཟོ་སླུ་སུ། **z<u>o</u> lāmu [adj.]** easy ལས་སླ་པོ། सजिलो

བཟོ་ལྟ། **z<u>o</u>pta, z<u>o</u>pte [n.]** appearance, shape བཟོ་ལྟ། आकार, अनुहार

བཟོ་ལྟ་ལེའུ་སུ། **z<u>o</u>pta l<u>e</u>emu [adj.]** good-looking བཟོ་ལྟ་ལེགས་པ། आकर्षक, राम्रो

བཟོ་སྒྱུར་རྒྱག **z<u>o</u>pgyur gy<u>a</u>' [v.vol.]** to renovate, to repair (a house) ཉམས་བཟོ་བྱེད། བཟོ་བཅོས་བྱེད། मर्मत गर्नु

ཧ་ ha

ཧ་ནེ། **hane, hana [adv.]** a while ago དགོས། अघि

ཧ་མ། **hama [n.]** mother ཨ་མ། आमा

ཧ་མ་རྒ་རྒ། **hama gaga [n.]** grandmother *Etym.*: ཨ་མ་རྒད་མོ། "old mother" མོ་རོ། बज्यै

ཧ་བ། **hawa [n.]** father ཨ་པ། पिता, बुबा

ཧ་བ་ཧ་མ། **hawa hama [n.]** parents ཨ་ཕ་ཨ་མ། आमा-बुबा

ཧ་མ་ཧཌ་ལང་། **hama draplang [pr.n.]** Mt Amadablam གངས་རིའི་མིང་ཞིག आमाडब्लाम हिमाल

ཧ་མུ། **hamu [n.]** female (animal, plant) མོ། पोथी

ཧ་ཛར་གཅིག **hazar chīk [num.]** one thousand ཆིག་སྟོང་། हजार

ཧ་ཛར་བཅུ་ཐམ་པ། **hazar chū thāmpa [num.]** ten thousand, one myriad ཆིག་བྱི། दश हजार

ཧ་འུ། **hau [n.]** male (animal, plant) ཕོ། भाले

ཧ་རིང་། **haring [adv.]** today དེ་རིང་། आज

ཧམ་ཁྱི། **ham khyi [v.inv.]** to try harder ཤུགས་རྒྱག कोसिस गर्नु

ཧམ་བུམ། **hambum [n.]** woman བུད་མེད། आइमाई

ཧུ་ཐུག **hu thû' [v.inv.reg.]** to be desperate ཐུག बाध्य हुनु

ཧུ་ཐུང་། **hutung [adv.]** 1. really དངོས་གནས། साँच्चै 2. true བདེན་པ། सत्य

ཧུ་ལག **hulak [n.]** bonded labor ཧུ་ལག ज्यालाबिनाको काम

ཧུག་པ། **hukpa [n.]** owl ཧུག་པ། लाटोकोसेरो

ཧུང་། **hung [v.vol.]** to come (*present tense*; Syn.: འཕྱི། gyi) འོང་། ཡོང་། आठनु

ཧུང་ཁུངས། **hungkung [n.]** income ཡོང་འབབ། आम्दानी

ཧུང་འབབ། **hungpap [n.]** economy དཔལ་འབྱོར། आर्थिक, अर्थतन्त्र

ཧུར་། **hur [n.]** noise, sound ཧུར་སྒྲ། हल्ला

ཧུར་ཏུག **hûrtuk [n.]** storm, wind རླུང་། हावा, हुरी

ཧུར་དུག **hurduk [n.]** slingshot ཧུར་དོ། घुयँत्रो

ཧུར་རུ། **huru [n.]** noise, cacophony སྐད། སྒྲ། आवाज, ध्वनि

ཧུར་རུ་འདེན། **huru den [v.vol.]** to shout at somebody, to scold སྐད་རྒྱག་ གསེ་གཤེ་གཏོང་། गाली गर्नु, हपार्नु

ཧོ་མ། **homa [n.]** milk ཧོ་མ། दुध

ཧོ་མའི་ཤ་མུང་། **ho̲mi shāmung** a kind of boletus (mushroom) ଏକ ପ୍ରକାରର ଚ୍ୟାଙ୍ଗ

ཧོ་འི། **ho̲i [n.]** lower one, younger one ମୁନିକୋ, କାନ୍ଛୋ

ཧོ་རེ། **ho̲re [poss.pr.]** our (*inclusive*); your (H) ଆମ୍ଭର; ତୁମ୍ଭର

ཧོ་རོང་། **ho̲rong [pers.pr.]** 1. we (*inclusive*) *Etym.*: འུ་རང་། (arch.) "we" འུ་ཅག 'we' ང་ཚོ། ହାମି (ସମାବେଶୀ) 2. you (H) ཁྱེད་རང་། ତପାଇଁ (ଆ)

ཧོད། **ho̲' [n.]** light (from sun) ཧོད། ପ୍ରକାଶ

ཧོན་པ། **ho̲npa [adj.]** deaf man ཧོན་པ། ବହିରୋ

ཧོར་ཆེ། **ho̲rche [idiom.]** thank you སྐུགས་རྗེ་ཆེ། ଧନ୍ୟବାଦ

ཧོལ་མ། **ho̲lma [adj.]** deaf woman ཧོན་མ། ବହିରୀ

ཧོལ། **ho̲l [v.inv.reg.]** to get mixed འདྲེ། ମିସିନୁ

ཡ་ ya

ཡ་བ། **ya̲wa [n.]** butcher ཤན་པ། རིགས་དམན་པ། कसाही, मासु काटेर बेच्ने व्यक्ति

ཡ་མ། **ya̲ma [n.]** sinuses ཡ་མ། पिनास

ཡ་ལག **yâ̲lak [n.]** branch ཡལ་ག हाँगा

ཡའོ། **ya̲ayo [adv.]** upwards ཡར། ཡ་གྱི། ऊँभोतिर

ཡང་དང་ཡང་། **ya̲ng tang ya̲ng [adv.]** again and again, repeatedly ཡང་ཡང་། फेरिफेरि, लगातार

ཡང་ལོང་། **ya̲nglong [adv.]** again, once more ཡང་བསྐྱར། फेरि

ཡབ། **ya̲p [n.]** father (H) ཡབ། पिता (आ)

ཡམ་པ། **ya̲mpa [adj.]** other གཞན་པ། अरू

ཡམ་བུ། **ya̲mbu [pr.n.]** Kathmandu (sometimes used incorrectly to refer to Nepal) བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ས། काठमाण्डौं

ཡའུ་སྐུ། **ya̲aku [n.]** younger brother-in-law མནའ་མ་དང་མཉའ་པའི་སྤུན་འོག་མ། सालो

ཡར། **ya̲r [adv.]** up ཡར། माथि

ཡལ། **ya̲l [v.inv.reg.]** to vanish, to fade away ཡལ། लोप हुनु, हराउनु

ཡི་གི **yi̲gi [n.]** letter, script ཡི་ག अक्षर, लिपि

ཡི་དམ། **yi̲dam [n.]** tutelary deity ཡི་དམ། कुलदेवता

ཡིག་ཆ། **yi̲kcha [n.]** document ཡིག་ཆ། दस्ताबेज

ཡིག་ཚད། **yi̲ktse' [n.]** exam, examination ཡིག་ཚད། परीक्षा, जाँच

ཡིག་ཚད་གཏོང་། **yi̲ktse' tōng [v.vol.]** to take an examination ཡིག་ཚད་གཏོང་། परीक्षा दिनु

ཡིན། **yi̲n, hi̲n [aux.]** to be (*egophoric*) ཡིན། རེད། हुँ, हो

ཡིན་ནོ་བ། **yi̲nno', hi̲nno' [aux.]** to be (*inferential*) རེད་བཞག रहेछ

ཡིན་ཟ། **yi̲nza, hi̲nza [aux.]** to be (*factual*) རེད། हो

ཡིན་སི་ནའང་། **yi̲nsi-na̲ang [co.]** although ཡིན་ནའང་། तापनि, यद्यपि

ཡིན་རིང་པུ། **yi̲n ri̲ngpu [adv.]** long time ཡུན་རིང་པོ། धेरै समय

ཡུ་ཟིམ། **yu̲sim [n.]** widow ཡུག་ཟ་མ། विधवा

ཡིབ། **yi̲(p) [v.vol.reg.]** to hide ཡིབ། གབ། लुक्नु

ཡིལ་ལྷ། **yi̲lla, yu̲lla [n.]** village deity ཡུལ་ལྷ། गाउँको देउता

ཡུག **yu̲k [n.]** entire length of a textile roll ཡུག पूरा, सम्पूर्ण

ཡུམ། **yu̲m [n.]** 1. mother (H) ཡུམ། माता (आ) 2. Buddhist text, Prajña Paramita འཕགས། बौद्ध ग्रन्थ

ཡུའུ་བཤད། **yuu shē(t) [v.vol.reg.]** to seek respect ཡུས་ཞོད། मान खोज्नु

ཡུར་མ། **yurma [n.]** weed རྡ་སྐྱེགས། झारपात

ཡུལ། **yul [n.]** village ཡུལ། ས་ཆ། गाउँ

ཡུལ་ཀྱི་མི། **yulkyimi [n.]** villager ཡུལ་མི། गाउँले

ཡེའ། **yee [v.inv.reg.]** to be distracted གཡེང་། अल्मलिनु

ཡེའུ་ཏེ། **yeete [adj.]** easily distracted རྣམ་གཡེང་། सजिलै अलमलिने

ཡེ་སུ། **yemu [adj.]** spacious, wide ཀུ་ཡངས་པོ། फराकिलो

ཡེ་ཤེས་མཆོ་རྒྱལ། **yeshi tshōgyal [pr.n.]** YesheTshogyal, Padma Sambhava's consort ཡེ་ཤེས་མཆོ་རྒྱལ། पद्मसम्भवको शक्ति

ཡེང་གེ། **yengge [adj.]** light (weight) ཡང་པོ། हलुङ्गो

ཡེན་ཆབ། **yenchap [n.]** holy water ཡོན་ཆབ། देउतालाई चढाउने पानी

ཡེན་དྲན། **yenten [n.]** knowledge, education ཡོན་དྲན། ज्ञान, शिक्षा

ཡེར་མ། **yerma [n.]** milking animal ཡར་མ། दुहुनु

ཡོལ་མོ། **yolmo [pr.n.]** *Yolmo*, a Tibetan-speaking area in Nepal བལ་ཡུལ་གྱི་ས་ཁུལ་ཞིག हेलम्बु क्षेत्र

ཡོལ། **yol [n.]** curtain ཡོལ་བ། पर्दा

ཡོའོ་ལོ། **yolo [n.]** year of the hare ཡོས། खरायो वर्ष

གཡག **yāk [n.]** yak གཡག याक

གཡང་འགྲུག **yāngguk [n.]** *yangguk*, prosperity-securing ritual གཡང་འགྲུག། घरको मङ्गलको लागि गरिने पूजा

གཡབ། **yāp [n.]** sun room གཡབ། कौसी

གཡའ་བ། **yāawa [adj.]** right གཡས་པ། दाहिने

གཡུ། **yû [n.]** turquoise གཡུ། नीलो मुगा

གཡུག **yûk [adj.]** entire, all ཚང་མ། सबै

གཡེའ་དྲེད། **yētri', ētri' [n.]** yeti *Etym.*: གཡའ་དྲེད། གཡའ་རི་ལ་གནས་པའི་དྲེད་མོང་། 'a brown bear living in slate mountains' མི་ཞོད། यती

གཡོག་པུ། **yōkpu [n.]** male servant གཡོག་པོ། सेवक, सहयोगी

གཡོག་པུ་ཁྱི། **yōkpu khyi [v.vol.]** to serve གཡོག་པོ་ཁྱེད། सघाउनु, सेवा गर्नु

གཡོག་མུ། **yōkmu [n.]** female servant གཡོག་མོ། नोकर्नी

གཡོབ། **yō(p) [v.vol.]** to step གོམ་པ་སྤོ། बढाउनु, लम्काउनु

གཡོབ། **yō(p) [v.inv.]** to reach རྐོབ། लम्कनु (हात), सार्नु (पाइला)

གཡེན་པ། **yēnpa [adj.]** left གཡོན་པ། देब्रे

ར་ ra

ར། **ra [n.]** goat ར། बाख्रा

ར་མུ། **ramu [n.]** she-goat ར་མ། बाख्री

རང་། **râng [pr.]** self རང་། आफू

རང་། **rang [n.]** honey སྦྲང་རྩི། मह

རང་བྱུང་། **rangjung [n.]** nature, natural རང་བྱུང་། प्रकृति, प्राकृतिक

རན། **ren [v.vol.reg.]** to call for help སྒྲན། ब्रेर्नु बोलाउनु

རན། **ren [v.inv.reg.]** to be the time (to do something) རན། भेला हुनु

རབ་གནས། **rabne [n.]** consecration ritual རབ་གནས། पवित्रीकरण

རམ། **ram [v.inv.reg.]** to collapse འཇིག་རྟེན། भत्कनु

རམ་པུ། **rampu [adj.]** stable, strong བརྟན་པོ། मजबुत, बलियो

རའ། **raa [n.]** 1. cotton རས། सूती 2. embankment རགས། तटवन्ध, बाँध

རའ་ཏུག **raatuk [n.]** shirt, blouse རས་གོས། ब्लाउज

རའུ། **rau [n.]** he-goat རི་བོ། बोका

རལ་བ། **ralwa [n.]** dreadlocks, matted hair རལ་པ། जटा, लट्टा

རི། **rî [n.]** mountain རི། पहाड

རི། **ri [n.]** potato ཨོག་ཁོག། आलु

རི་ཀི **riki [n.]** potato *Etym.*: རིའི་ཀི་བ། “mountain yam” ཨོག་ཁོག། आलु

རི་ཀི་ཀུར། **riki kūr [n.]** potato pancake ཨོག་ཁོག་བག་ལེབ། आलुको रोटी

རི་ཁྲོད་པ། **ritropa [n.]** hermit རི་ཁྲོད་པ། तपस्वी, जोगी

རི་བ། **riwa [n.]** hurry ཞེལ་བ། हतार

རི་མུང་། **rimung, rimu [n.]** drawing, pattern, design རི་མོ། चित्र

རི་མུང་། **rimung [n.]** weasel སྤི་མོང་། न्याठरी मुसा

རི་ཝོང་། **riwong [n.]** rabbit རི་བོང་། खरायो

རིག་པ། **rikpa [n.]** intelligence རིག་པ། बुद्धि

རིག་པ་རྣོན་པུ། **rikpa nönpu [n.]** intelligent རིག་པ་རྣོ་བོ། बुद्धिमान, बिबेक

རིང་པུ། **ringpu [adj.]** long རིང་པོ། लामो

རུ་བསེལ། **rusel, ringsel [n.]** relics རིང་བསྲེལ། अस्तु

རིན། **rin [n.]** price རིན་པ། मूल्य, भाउ

རིན་པུ་ཆེ། **rinpuche [n.]** precious lama རིན་པོ་ཆེ། धर्म-गुरु

རིམ་པ། **rimpa [n.]** by turn, in order རིམ་པ། क्रमश:

རིལ། **ri̲l [v.vol.reg.]** to roll ཤ्रीལ। हातले माडेर बनाठनु

རིལ་ལུ། **ri̲lu [n.]** pill རིལ་བུ། औषधीको गोली

རུ། **ru̲ [n.]** clan རུས། गोत्र

རུ་ཁོག **ru̲kok [n.]** bone རུས་ཁོག हड्डी

རུ་དངར་མ། **ru̲-ngarma [adj.]** short-tempered, fiery-tempered རུ་དངར་པོ། जोशिलो

རུ་མང་། **ru̲mang [n.]** sheep and goat dropping རིལ་མ། बर्कौला, जुतो

རུ་མལ། **ru̲mal [n.] (<Nep.)** towel ཨ་རྩོར། तौलिया

རུག **ru̲’ [v.vol.reg.]** to collect སྡུག जम्मा गर्नु

རུད། **ru̲’ [n.]** avalanche གངས་རུད། हिमपहिरो

རུབ། **ru̲(p) [v.vol.reg.]** 1. to pack up བསྡུ་ཚུགས། झोला मिलाठनु 2. to gather མཉམ་རུབ། भारी मिलाठनु

རུལ། **rû̲l [v.inv.reg.]** to rot རུལ། सड्नु, कुहिनु

རུལ། **ru̲l [n.]** snake སྦྲུལ། सर्प

རུལ་བ། **ru̲lwa [adj.]** rotten རུལ་པ། कुहेको, सडेको

རེ་དིའོ། **re̲dio [n.] (<Eng.)** radio རྒྱུད་འཕྲིན། रेडियो

རེ་བ། **re̲wa [n.]** hope རེ་བ། आशा

རེ་བ། **re̲wa [idiom.]** never, don’t think about it ! སེམས་ཐག कदापि

རེ་རའུ། **rê̲rau [n.]** Himalayan tahr (a kind of animal) རེ་ར། झारल

རེ་རེ། **re̲re [adj.]** one each རེ་རེ། एकएक, हरेक

རེ་རེ་ཁྱའུ་ནི། **re̲re khya̲ani [adv.]** one at a time རེ་མོས་བྱས་ནས། क एक गरेर

རེ་ས། **rê̲sa [n.]** support base རེ་ས། सहारा, आधार

རེ་ས། **re̲sa [n.]** walled base for tent ཕྱུགས་ས། पाल टाङ्नको लागि उठाएको पर्खाल

རེག **re̲’ [v.vol.reg.]** to touch རེག छुनु

རེང་མ། **re̲ngma [n.]** fly (generic term) སྦྲང་མ། मौरी

རེལ། **re̲l [v.vol.reg.]** to join together ཤ्रीལ। जोड्नु

རེལ། **re̲l [n.] (<Eng.)** train མེ་འཁོར། रेल

རོ། **rô̲ [n.]** corpse རོ། शव, मुर्दा

རོ་ཏུག **ro̲tuk [n.]** upper back (of the body) རོ་སྟོད། ढाड

རོ་ལངས། **ro̲blang [n.]** zombie རོ་ལངས། वायु, प्रेतात्मा

རོག **ro̲’ [v.vol.]** to read ཀློག पढनु

རོང་། **ro̲ng [n.]** low elevation land རོང་། औल अथवा होचो भू-भाग

རོང་། **ro̲ng [v.vol.]** to count the beads of a rosary, to recite སྔོན་། जप्नु

རོང་པ། **rongpa [n.]** lowlander རོང་པ། औलमा बस्ने मानिस

ཟླའ་བ། **lāawa [n.]** steam ཟླངས་པ། बाफ

ལྕི་བ་པ། **līkpa [n.]** penis ལྕི་བ་པ། ඔඳ། लिङ्ग, पुरुष जाननेन्द्रिय

ལྕི་ཤུབས། **līkshup [n.] condom** ལྕི་ཤུབས། ढाल, कन्डोम

ལུང་། **lūng [n.]** air, wind ལུང་། हावा, बतास

ལུང་དར། **lūngdar [n.]** prayer flags ལུང་དར། ध्वजा

ལུང་ལང་། **lūng lang [v.inv.]** to get angry ཁོང་ཁྲོ་ལང་། रिस उठ्नु

ལེན་པ། **lēnpa [adj.]** wet, damp ལྷེན་པ། भिजेको

ལོམ། **lōm [v.vol.]** to fry རྩོ། རོད तार्नु, भुट्नु

ལ་ la

ལྷ། **lâ [n.]** mountain pass ལ། भन्ज्याङ

ལ་རྒྱ **largya [n.]** reciprocity *Etym.*: ལ་རྒྱ། "loyalty, patriotism" ཕན་ཚུན་རོགས་པ། एक अर्काबीच

ལ་དུག **laduk [n.]** high altitude sickness ལ་དུག उचाइको कारणले हुने विरामी

ལ་ཡི་ཇེ་རི། **layberi [n.] (<Eng.)** library དཔེ་མཛོད་ཁང་། पुस्तकालय

ལག་ཆ། **lakcha [n.]** tool, instrument, weapon ལག་ཆ། हतियार, औजार

ལག་པ། **lakpa [n.]** hand ལག་པ། हात

ལག་པ་རྒྱག **lakpa gya' [v.vol]** 1. to use one's hand (when eating) ལག་པས་ཁ་ལག་ཟ། हात प्रयोग गर्नु 2. to beat, to hit རྡེག་। पिट्नु

ལག་པ་གཏོང་། **lakpa tōng [v.vol.]** to give a hand, to help ལག་པ་གཡར་। हात दिनु, सहयोग गर्नु

ལག་པ་རིང་པུ། **lakpa ringpu [n.]** thief རྐུ་མ་ལག་པ་རིང་པོ། चोर

ལག་པའི་མཐིལ། **lakpi thīl [n.]** palm of hand ལག་མཐིལ། हत्केला

ལག་ཤེས། **lakshe [n.]** skill ལག་ཤེས། दक्षता, सिप

ལང་། **lang [v.vol.]** to get up, to stand up ལང་། उठ्नु, उभिनु

ལང་། **lang [v.inv.]** to be enough, to suffice ལྡང་། पुग्नु, पर्याप्त हुनु

ལན། **len [n.]** message ལན། खबर, सूचना, सन्देश

ལན་རྒྱག **len gya' [v.vol.]** to answer, to reply ལན་རྒྱག उत्तर दिनु, जवाफ दिनु

ལན་ལབ། **len lap(p) [v.vol.]** to pass on a message, to carry a message ལན་སྦྱོད། खबर पुऱ्याउनु

ལབ། **lap(p) [v.vol.]** to speak ལབ། बोल्नु

ལབ་ཏག་རྒྱག **laptak gya'[v.vol.]** to scold གཤེ་གཤེ་གཏོང་། हप्काउनु, गाली गर्नु

ལབ་ཤེའུ། **lapshe' [n.]** speech, talk སྐད་ཆ། गाफ्म। बातचित

ལབ་ཤེའུ་ཁྱི། **lapshe' khyi [v.vol.]** to talk, to say སྐད་ཆ་མོད། बातचित गर्नु, बोल्नु

ལབ་ཤེའུ་ལབ། **lapshe' lap(p) [v.vol.]** to talk, to say སྐད་ཆ་མོད། बातचित गर्नु, बोल्नु

ལམ། **lam [n.]** road ལམ་པ། ལམ། बाटो, सडक

ལམ་འདེན། **lam den [v.vol.]** to guide ལམ་སྟོན་སྟེད། बाटो देखाउनु

ལམ་པ། **lampa [n.]** leader of an animal caravan ལམ་པ། अगुवा जनावर

ལའ། **laa [n.]** month *Etym.*: སྒྲ། or ཟླ། "month" ཟླ་བ། महिना

ལའ་ཀ **laaka [n.]** work, task, job, activity ལས་ཀ། काम

ལའ་ཀ་ཁྱི། **laaka khyi [v.vol.]** to work ལས་ཀ་བྱེད། काम गर्नु

ལའ་ཀམ། **laakam [n.]** cane, walking stick ལག་རྟེན། ལགས་རྒྱུན། लठ्ठी, छडी

ལའ་བ། **laawa [n.]** organizer ལས་པ། आयोजक

ལའ་མུ་ནུ། **laa munu [adj.]** lazy ལེ་ལོ་ཅན། अल्छी

ལའ་སེ། **laase** yes, okay ལགས་སོ། हवस्, हुन्छ

ལའཁ་གཅིག **lak chīk [num.]** one hundred thousand ཆིག་ཁྲམ། लाख

ལའཁ་ཆུ་ཐམ་པ། **lak chū thāmpa [num.]** one million ས་ཡ་གཅིག दश लाख

ལའུག **lauk [n.]** radish ལ་ཕུག मुला

ལས། **lee [n.]** karma ལས། कर्म

ལས་སླ་མུ། **lee lāmu [n.]** easy ལས་སླ་པོ། सजिलो

ལི་མིག **limik [n.]** key ལྡེ་མིག साँचो

ལི་ཙི། **litsi [n.]** corn ཨ་ཇོན། मकै

ལིང་། **ling [v.vol.]** to take ལེན། लिनु

ལིང་ཤང་། **lingshang [n.]** round bells for horses ལིང་ཤང་། घण्टीको माला

ལུ་མུ་སེ་ད། **lumu sē(t) [v.vol.reg.]** to imitate, to copy ལང་རྒྱོས་བྱེད། ལང་མོ་བྱེད། नक्कल गर्नु

ལུག **luk [n.]** sheep ལུག भेडा

ལུ་ **lu' [v.vol.]** to pour, to put inside རྒྱག हाल्नु, खन्याउनु

ལུག་ལོ། **luklo [n.]** year of the sheep ལུག་ལོ། भेडा वर्ष

ལུགས་སོ། **lukso [n.]** custom ལུགས་སྲོལ། चालचलन

ལུང་པ། **lungpa [n.]** valley, country ལུང་པ། ठाउँ, देश

ལུམ་བྷི་ནི། **lumbini [pr.n.]** Lumbini, birthplace of the Buddha ལུམ་བྷི་ནི། लुम्बिनी, बुद्ध जन्मस्थान

ལེ། **le** *Exclamation suffix Ex.*: དགའ་ལེ། 'So happy!' སྐྱིད་དུ་ལེ། 'So pleasant! So nice!' ཆེན་པ་ལེ། 'Great!' ཆོག་ཤད་ལ་དཔེར་ན། དགའ་བ་ལ། སྐྱིད་པ་ལ། ཨཱ་པ་ལ། ओहो

ལེའ་བ་གཏོང་། **leewa tōng [v.vol.]** to improve ཡག་དུ་གཏོང་། सुधार्नु, सपार्नु

ལེའ་མུ། **leemu [adj.]** good ལེགས་པོ། ཡག་པོ། राम्रो, असल

ལེའ་ཤོག **leeshok [adj.]** the best *Etym.*: ལེགས་ཤོས། "the best" ཡག་ཤོས། सबभन्दा राम्रो

ལོ། **lo [n.]** year, age ལོ། वर्ष, उमेर

ལོ་རྒྱུ། **logyu [n.]** history ལོ་རྒྱུས། इतिहास

ལོ་ཏོག **lotok [n.]** harvest, crop ལོ་ཐོག बाली, अन्न

ལོ་མ། **loma [adj.]** leaf ལོ་མ། पात

ལོ་འམ། **loam [n.]** cupboard *Etym.*: ལོག་ས་སྒམ། "wall box" ཆ་སྒམ། दराज

ལོ་གསར། **losar [n.]** New Year ལོ་གསར། नयाँ वर्ष

ལོད་ལ། **loola [post.]** with *Etym.*: ལོག་ས་ལ། "on the surface, on the side" མཐའ་དུ། དོག་སུ། सँग, मा

ལོག་རྒྱག **lo' gya' [v.vol.]** to repeat ཡང་བསྐྱར་ཕོད། दोहोरिनु, दोहोऱ्याउनु

ལོག **lo' [v.vol.reg.]** to return, to come back ལོག फर्कनु

ལོར། **lor [n.]** a note ཨོག་དཔྱ་ལ། नोट

ཤ་ shā

ཤ **shâ [n.]** meat, flesh ཤ मासु

ཤ་རྒྱལ་མུ **shā gya̲amu [adj.]** fatty, good (animal meat) ཤ་རྒྱས་པ། मोटो

ཤ་མུང་ **shāmung [n.]** mushroom ཤ་མོ། च्याउ

ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ། **shākya thūpa [pr.n.]** Shakya Muni ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ། शाक्यमुनि

ཤག་པ། **shākpa [n.]** potato stew ཤག་ཐུག स्याक्पा

ཤངས། **shāng [n.]** balance, weight measure རྒྱ་མ། ठूलो खालको तुलो

ཤན་པ། **shēnpa [n.]** murderer, killer ཤན་པ། हत्यारा, खुनी

ཤར། **shār [n.]** east ཤར། पूर्व

ཤར། **shâr [v.inv.reg.]** to rise, to bloom ཤར། उदाउनु, फुल्नु

ཤར་ཀྱག **shārkyak [adv.]** immediately ཤར་རྒྱག तुरुन्त, तत्काल

ཤར་ཏུག **shārtuk [n.]** crystal, quartz དཀར་གོང་། चकमक पत्थर

ཤར་བ། **shārwa [n.]** Sherpa ཤར་པ། शेर्पा

ཤའུ། **shâu [n.] (<Nep.)** apple ཀུ་ཤུ། स्याठ

ཤའུ། **shāu [n.]** slaughter animal ཤ་མོ། मासुको निम्ति काटिने जनावर

ཤི། **shī [v.inv.]** 1. to die ཤི། मर्नु 2. to go out (light), to extinguish *Ex.*: ཟངས་ཏི་ཤི་རེ་ག batti shī-no' *'The light went out'* མེ་སྐྱོག་སོག་ཤི། निभ्नु

ཤིག **shīk [n.]** louse ཤིག जुम्रा

ཤིང་ **shīng [n.]** wood ཤིང་། काठ

ཤིང་རྟོག **shīngtok [n.]** fruit ཤིང་རྟོག फल

ཤུག་པ། **shūkpa [n.]** juniper ཤུག་པ། धुपीको रूख

ཤུགས། **shūk [n.]** strength, power ཤུགས། शक्ति, क्षमता

ཤུའུ། **shūu [n.]** paper ཤོག་བུ། कागज

ཤེ་ཚ་འདི། **shē tshāndi [adj.]** tender, kind, loving ཤ་ཚ་ཡོ། आत्मीया, घनिष्ट

ཤེའ། **shēe [v.vol.reg.]** to know, to learn ཤེས། जान्नु, सिक्नु

ཤེལ། **shēl [n.]** glass ཤེལ། सिसा, काँच

ཤེལ་སྒྲ། **shēltra [n.]** glass window ཤེལ་སྒྲ། सिसाको झ्याल

ཤེལ་རྡོ། **shēldo [n.]** crystal རྡོ་ཤེལ། पारदर्शक पत्थर, स्फटिक

ཤོ། **shô [n.]** dice game ཤོ། कौडा

ཤོ་མག **shōmak [n.]** large leaf ཤོ་མ། पात

ཤོག་བྱ། **shōkcha, shūicha [n.]** kite (toy) ङ་འཕེར། ཤོག་བྱ། चङ्गा

ཤོ་དུང་། **shōrung [n.]** *Solu*, the southern part of the Sherpa region ཤོ་རོང་། सोलु

ཤོར། **shōr [v.inv.reg.]** to break out, to escape ཤོར། ठम्कनु, फुत्किनु

ཤོར་ཏོག **shōrtok [n.]** wooden container ཤིང་གི་སྣོད་ཅིག काठको भाँडो

བཤགས་བཅོའ། **shākcho [n.]** operation བཤགས་བཅོས། चिरफार गर्नु

གཤིན་པུ། **shīnpu [n.]** dead person གཤིན་པོ། मृत व्यक्ति

གཤོག **shō' [v.inv.]** to tear དྲྭལ། च्यात्नु

གཤོག་པ། **shōkpa [n.]** wing གཤོག་པ། पखेटा

གཤོལ། **shōl [v.vol.]** to rinse སྐམ་ལ། पखाल्नु, माझ्नु, चुठ्नु

གཤོལ། **shōl [v.inv.]** to have diarrhea སྐྱོད་ཤོག་སྐམ་ལ། पखाला लाग्नु

བཤའ་བ། **shāawa [n.]** apology, confession བཤགས་པ། बकाइ

བཤད། **shē(t) [v.vol.reg.]** to say, to tell ཤོད། भन्नु, बताउनु

བཤུ **shū [v.vol.]** 1. to peel བཤུ། छोडाउनु 2. to copy བཤུ། प्रतिलिपि बनाउनु

ས་ sā

ས། **sā [n.]** 1. soil ས། माटो 2. tooth སོ། दाँत

ས་བཀྲ། **sāptra [n.]** map ས་བཀྲ། नक्सा

ས་ག་ཟླ་བ། **sāga d̲awa [n.]** 4th lunar month, anniversary of Shakya Muni's birth, enlightment and parinirvana ས་ག་ཟླ་བ། बुद्धको जन्म, मरण र ज्ञान प्राप्तिको महिना, बुद्ध पुर्णिमा

ས་ཆ། **sācha [n.]** place, land ས་ཆ། जग्गा, ठाउँ

ས་སྣུམ། **sānum [n.]** kerosene, petrol ས་སྣུམ། मट्टितेल

ས་ཕ་གཞི། **sāpashi [n.]** farmland ས་ཞིང་། जग्गा-जमिन

ས་ཕ་གཞི་ལ་ཨ་ག **sāpashi l̲aaka [n.]** farming ཞིང་ལས། खेती

ས་མཚམས། **sāntsam [n.]** border ས་མཚམས། सिमाना

ས་ཞིང་ལ་ཨ་ག **sāshing l̲aaka [n.]** agriculture སོ་ནམ་ཞིང་ལས། कृषि

ས་ཡ། **sāya [num.]** ten million *Etym.*: ས་ཡ། "one million" ཐེ་བ། एक करोड

ས་ཡི་ལག་རྟ། **sāyi l̲akta [n.]** signature ས་ཡིག ओँठा छाप, हस्ताक्षर

ས་ཧེབ། **sāhep [n.] (<Nep.)** master, sir སྐུ་ཞབས། गुरु, शिक्षक, मालिक

སཱག **sāk [post.]** up to, until བར། सम्म

སཱང་། **sāng [adv.]** also ཡང་། पनि

སཱང་ཕུད། **sāngpu' [adv.]** next year དུས་སང་། སང་ཕོད། आघौं

སཱང་སཱང་འཕྲིན་ལས། **sāng sāng trīnle [n.]** Sikkimese primula (a kind of flower) བསང་སས་ཀྱི་ཐེ་བྲག་ ཅིག सिक्किमी प्रिमरोज फूल

སཱང་རྒྱས། **sānggye [pr.n.]** Buddha སངས་རྒྱས། बुद्ध

སད། **sē' [n.]** frost kill སད། तुसारोले डढेको

སཱཏ་ཀ། **sāata [n.] (<Nep.)** week བདུན་ཕྲག हप्ता

སཱའི་ཀལ། **sāykal [n.] (< Eng.)** bicycle ཀོང་འཁོར། साइकल

སའི་ཨཱམ་ཆི **sē āmchi [n.]** dentist སོའི་ཨཱམ་ཆི། दाँतको डाक्टर

སཱར་ཀར། **sārkar [n.] (<Nep.)** government སྡེད་གཞུང་། सरकार

སཱར་དར། **sārdar [n.] (<Nep.)** guide ལམ་སྟོན་པ། सरदार, बाटो देखाउने व्यक्ति, अगुवा

སི་ནང་། **sī-naang [co.]** although, even though, but *Ex.*: ཟི་བྱ་སི་ནང་མ་ཉན། si̲ khya̲a sī-naang mā-nyēn '*I told (her) but (she) did not listen* ཀྱང་། तापनि

སིན་སྨིན་སིན། **sīn-mīnsin [co.]** except for, unless, otherwise *Ex.*: འོ་རེ་ལའ་ཀ་བྱིམ་པུ་བྱ་སིན་སྨིན་སིན་མི་ཟེན་པི། ho̲re la̲aka thri̲mpu khya̲a-sin mīnsin mi̲-si̲n-pi *'Unless we work fast, we won't finish (on time)'* མ་གཏོགས། नत्र भने, होइन भने

སིལ་མ། **sīlma [n.]** small change (money) སིལ་མ། चानचुन पैसा, खुद्रा

སུ། **sū [int.pr.]** who སུ། को

སུ་ན། **sūna [n.] (<Nep.)** zero ཟུང་ཀོར། शुन्य

སུ་སང་། **sūsang [ind.pr.]** 1. anybody སུ་ཡང་། जो पनि 2. nobody (+ NEG.) སུ་ཡང་། कोही पनि

སུང་མ། **sūngma [n.]** guardian, protective deity སུང་མ། संरक्षक देउता

སུང་ཏི། **sūngti [n.]** protective string སུང་སྐུད། रक्षा-बन्धन, धागो

སུམ་ཅུ། **sūmchu [num.]** thirty སུམ་ཅུ། तीस

སེང་གི **sēnggi [n.]** lion སེང་གེ། सिंह

སེན། **sēn [n.]** seed སོན། ས་བོན། बिउ

སེབ་རང་། **sēprang [n.]** horsefly རྟའི་སྦྲང་མ། डाँस

སེམས། **sēm [n.]** mind སེམས། मन

སེམས་བྲལ། **sēmtral [n.]** worry, anxiety སེམས་བྲལ། चिन्ता

སེམས་བྲལ་གྱི **sēmtral khyi̲ [v.inv.]** to be worried, to be anxious སེམས་བྲལ་བྱེད། चिन्तित हुनु

སེམས་ཅན། **sēmchen [n.]** animal སེམས་ཅན། जनावर

སེམས་ཤུགས། **sēmshuk [n.]** courage སེམས་ཤུགས། आँट, साहस

སེར། **sêr [n.]** hail སེར་བ། असिना

སེར་ཁ། **sērka [n.]** crack, crevasse སར་ཁ། चर्किएको बरफ, बरफको खाल्टो

སེར་ཀེན། **sērken [n.]** snow leopard གསེལ། हिमचितुवा

སེར་སྣ། **sērna [n.]** avarice, greed, covetousness སེར་སྣ། कन्जुस, लोभ, लालच

སེར་སྣ་ཆེ། **sērna chhē [adj.]** miserly, avaricious སེར་སྣ་ཅན། लोभी

སེར་སྨུང་། **sērmung [n.]** nail སེན་མོ། नङ

སེར་སྨུང་འདེབས། **sērmung de̲(p) [v.vol.]** to pinch སེན་མོ་འདེབས། चिमट्नु

སེར་རུ། **sēru [adj.]** yellow སེར་པོ། पहेँलो

སོང་མ། **sōngma [n.]** straw སོག་མ། पराल

སོ་ལི། **sokli [n.]** saw སོག་ལི། करौंती, आरो

སོ་ཀ། **sōoka [n.]** spring season སོས་ཀ། वसन्त ऋतु

སོར་ཏུབ། **sōrtup [n.]** ring for the finger སོར་གདུབ། औंठी

སོལ་ཏོག **sōltok [n.]** charcoal སོ་ལ། कोइला

ཤྲ། **shrā [n.]** hair ཤྲ། कपाल

ཤྲ་ཏྲི **shrādri [n.]** razor ཤྲ་ཏྲི पत्ती

ཤྲ་འདི། **shrāndi [adj.]** hard, solid ཤ་ཡོ། མཁྲེགས་པོ། कडा, साह्रो

ཤྲབ། **shrâp [n.]** horse's bit ཤབ། घोडाको मुखारी

ཤྲམ། **shrām [n.]** otter ཤམ། जल बिरालो

ཤྲཱི་ **shrîk [n.]** monkey ཤྲིཀ། बाँदर

ཤྲིང་ཀོང་ཀོང་། **shrīng-kongkong [n.]** spider སྡོམ། माकुरा

ཤྲིན། **shrîn [v.vol.reg.]** to guard, to protect (an area), to defend སྐྱང་། रेखदेख गर्नु

ཤྲིན། **shrīn [n.]** high cloud ཤྲིན། धेरै माथिको बादल

ཤྲིན་དུ་ལའ་ཀ **shrīndu laaka [n.]** guarding work, guard duty སྐྱང་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་ཀ་ संरक्षण कार्य

ཤྲིན་འདྲི། **shrīndri [n.]** ghost *Etym.*: ཤྲིན་ཡོ། "demon" + འདྲི། "demon" འདྲི། གདོན་ འདྲི། भूत

ཤྲིམ། **shrîm [n.]** milk cream ཁ་ཤྲི། ཤྲི་མ། दुधको तर

ཤྲུ་གུ **shrūgu [n.]** protective amulets སྐྱང་བ། जन्तर

ཤྲུང་སྐྱོབ་ཁྱི། **shrūngkyop khyi [v.vol.]** to protect སྐྱང་སྐྱོབ་བྱེད། संरक्षण गर्नु, रक्षा गर्नु

ཤྲུང་ང་། **shrūng-nga [n.]** protective amulets སྐྱང་བ། जन्तर

ཤྲུད་ཏོག **shrūtok [n.]** thread སྡད་བུའི་དོག་པ། སྐུད་པ། धागो

ཤྲུ་ **shrū' [v.vol.]** to shake ཤྲུ། टकटक्याउनु

ཤྲུ་ **shrū' [v.inv.]** to shiver, to quiver འདར། थर्कनु, काम्नु

ཤྲེ། **shrē [v.vol.]** to mix ཤེ། मिसाउनु

ཤྲེ་མེ་ **shrēme [n.]** thin (cloth) ཤྲབ་ཡོ་ पातलो

ཤྲེ་ **shrē' [v.vol.]** to burn, to grill ཤེ། पोल्नु

ཤྲེལ་མ། **shrēlma [n.]** pea ཤྲན་མ། केराउ

ཤྲོ་ **shrōk [n.]** life-force ཤོ། प्राण, ज्यान

ལྷ་འདི། **lāndi [adj.]** thin (liquid) ལྷ་པོ། पातलो

ལྷ་བ། **lā' [v.vol.]** to boil (milk) ཨོལ། उमाल्नु

ལྷེབས། **lē(p) [v.vol.reg.]** to arrive ལྷེབས། आइपुग्नु

ལྷོང་། **lōng [v.vol.]** 1. to put upright ལྷོང་། उठाउनु 2. to beg ལྷོང་། माग्नु 3. to wake somebody up *Ex.*: ཡར་ལྷོང་། yar lōng *'wake up !'* ལྷོང་། बिउँझाउनु

ལྷོང་མ་ཁན། **lōngken [n.]** beggar སྤྲང་པོ། मगन्ते

ལྷོབ། **lō(p) [v.vol.]** 1. to teach ལྷོབ། सिकाउनु 2. to learn སྦྱོང་། ལྷོབ། सिक्नु

ལྷོབ་དཔོན། **lōpön, lōwen [n.]** master, teacher ལྷོབ་དཔོན། शिक्षक, गुरु

ལྷོབ་མ། **lōoma [n.]** disciple, pupil ལྷོབ་མ། शिष्य, चेला

ལྷོབ་ཚན། **lōptsen [n.]** lesson ལྷོབ་ཚན། पाठ

གསང་། **sāng [adj.]** secret གསང་བ། गोप्य

གསང་གཏམ། **sāngtam [n.]** secret talk གསང་གཏམ། गोप्य कुरा

གསང་ནང་གསང་ནི། **sāng-nang sāng-ni [adv.]** secretly གསང་ཞིང་གསང་ནས། गोप्य रूपमा

གསན། **sēn [v.vol.reg.]** to listen, to hear (H) གསན། सुन्नु (आ)

གསམ་པ། **sāmpa [n.]** new གསར་པ། नयाँ

གསམ་པ་བཟོ། **sāmpa zo̲ [v.vol.]** to make new གསར་པ་བཟོ། नयाँ बनाउनु

གསང་འགྱུར། **sāngyur [n.]** information, news གནས་རྟོག་གསར་འགྱུར། सूचना

གསལ་སྨུ། **sālmu [adj.]** clear གསལ་པོ། स्पष्ट, सफा

གསིལ། **sīl [v.vol.reg.]** to split, to break into pieces གསིལ། टुक्रा पार्नु

གསུང་། **sūng [v.vol.reg.]** to say (H) གསུང་། भन्नु (आ)

གསུང་ལབ། **sūnglap [n.]** speech (H) གསུང་ཚོད། कुरा (आ)

གསུབ། **sūp [n.]** stomach གསུས་པ། भुँडी

གསུམ། **sūm [num.]** three གསུམ། तीन

གསེར། **sēr [adj.]** gold གསེར། सुन

གསོ་བ་རིག་པ། **sōwa ri̲kpa [n.]** Tibetan medical knowledge (H) གསོ་བ་རིག་པ། तिब्बती औषधी सम्बन्धी ज्ञान (आ)

གསོན་པུ། **sōnpu [adj.]** alive གསོན་པོ། जिउँदो

གསོལ། **sōl [n.]** meal (H) (Syn.: ཞལ་ཟས། sha̲lak) ཞལ་ཟས། भोजन

གསོལ། **sōl** *honorific prefix for food* གསོལ།

आदरार्थी उपसर्ग

གསོལ་ཇ། **sōlja [n.]** tea (H) གསོལ་ཇ། चिया (आ)

གསོལ་བ། **sōlwa [n.]** sauce (H) སྐྱགས་མ། तरकारी (आ)

གསོལ་མར། **sōlmar [n.]** butter (H) གསོལ་མར། घिउ

བསད། **sē(t) [v.vol.reg.]** to kill གསོད། मार्नु

བསའ། **sāa [n.]** 1. incense བསང་། धुप 2. incense smoke offering, fumigation བསང་། धुनि

བསིལ། **sīl [v.inv.reg.]** to be cold (H)

བསིལ། चिसो हुनु, ठण्डा लाग्नु

བསིལ་ལུ། **sīlu, sīlwu [adj.]** cool, chilly (H) བསིལ་པོ། चिसो, ठण्डा (आ)

བསུ་རུ་ཁ་འབུག **sūru khāmbuk, sūru [n.]** rhinoceros བས་རུ། गैँडा

བསོད་བདེ། **sōdi [n.]** luck, karma བསོད་བདེ། भाग्य, कर्म

ཧཱ hā

ཧཱ་ཁོ་ལ། **hā kho̲o [v.inv.reg.]** to understand ཧ་ཁོ་ बुझ्नु

ཧཱ་སུ། **hāsu [n.]** to blow warm breath (when it is cold or raining) ཁ་རླངས། निसासिनु, सासले रोक्नु, तातो सासले फुक्नु

ཧཱ་ཡང་། **hāyang [n.]** aluminium pot ཧ་ཡང་། आलुमिनियमको भाँडा

ཧཱ་ལེ། **hā le̲ [n.] (<Nep.)** rumor དགོག་གཏམ། हल्ला

ཧཱ་ར་མེ། **hārame [idiom.] (<Nep.)** devil ! འདྲེ་བཟ། हरामी

ཧཱར། **hār [n.] (<Nep.)** market ཚོང་། हाट बजार

ཧཱབ་ཏ། **hāpta [n.] (<Nep.)** week བདུན་ཕྲག हप्ता, साता

ཧཱམ་པ། **hāmpa [adj.]** aggressive, brutal ཧཱམ་པ། जबरजस्ती

ཧི་མ་ལ་ཡ། **hīmalaya [n.]** Himalaya ཧི་མ་ལ་ཡ། གངས་རྫིང། हिमालय

ཧཱུ་ལག **hūlak [n.] (<Nep.<Mong.)** post office *Etym.*: ཨུ་ལག "compulsory service" སྨན་ཁང་། हुलाक

ཧཱུབ་ཁང་། **hūp kha̲ng [n.]** one mouthful ཧཱུབ་ཁང་། एक घुट्को (पेय पदार्थ)

ཧཱུ་རུ། **hūru [adj.]** fast, energetic ཧཱུ་ཞོ། फुर्तिलो, छरितो

ཧེ་ལི་ཀཱབ་ཏར། **hēli kāptar [n.] (<Eng.)** helicopter ཐད་འཕུར་གནམ་གྲུ हेलिकप्टर

ཧོན་སྟོར། **hōn tōr [v.inv.reg.]** to become dazed, to be forgetful ཧོན་འཐོར། ཧོན་སྟོར། होस हराउनु

ཧྲཱི་མུ། **shrīlmu [n.]** performance, show, amusement ལྟད་མོ། तमासा, मरोरञ्जन

ཧྲཱི་ཀོག **shrēkok [n.]** scrap of dried food ཤ་རྡེག་སྐམ་པོ། कटकटिएको जुठो

ལྷ། **lhâ [n.]** deity, god ལྷ། देवी देवता

ལྷ། **lhâ [v.vol.]** to look at, to check, to watch ལྟ། हेर्नु, जाँच गर्नु

ལྷ་བ། **lhâwa [n.]** spiritual medium, shaman ལྷ་བ། धामी, झाँक्री

ལྷ་མུ། **lha̲mu [n.]** goddess ལྷ་མོ། देवी

ལྷ་ས། **lha̲sa [pr.n.]** Lhasa (capital of Tibet) ལྷ་ས། ल्हासा (तिब्तको राजधानी)

ལྷ་བསང་། **lha̲psang [n.]** ritual to appease deities ལྷ་བསང་། देवता रिझाउन गरिने पूजा

ལྷ་གསུ། **lhāpsu [n.]** 1. propitiation ritual ལྷ་གསོལ། देवता रिझाउने पूजा 2. cairn for the *lhapsu* ritual ལྷ་གསོལ་ས། देवस्थान, देवीस्थान

ལྷཱ **lhā' [v.inv.]** to be boiled འཐོལ། उम्लनु

ལྷཱཀ་པ། **lhākpa [pr.n.]** Lhakpa ལྷཱཀ་པ། ल्हाक्पा

ལྷཱཀ་པ། **lhākpa [n.]** Mercury ལྷཱཀ་པ། बुध ग्रह

ལྷཱངམ། **lhāngma [n.]** leftover, surplus ལྷཱངམ། उब्रेको बाँकी

ལྷེན་རྒྱས། **lhēngya, lhēngye [pers.pr]** you (*plural*, H) ཁྱེད་རྣམས་ཚོ། तपाइँहरु (आ)

ལྷེན་དྲ། **lhēnda [n.]** patch ལྷེན་པ། टालो

ལྷས་དན་པུ་ཤིད། **lhe̲-ngen pūshi' [n.]** common hoopoe (a kind of bird) པུ་པུ་ཏྲུ་ཤྲུད། हुपी चरा

ལྷཱ། **lhāa [n.]** cattle enclosure, corral, pen ལྷས་ར། खोर

ལྷཱ་བ། **lhāawa [n.]** wind, breeze ལྷགས་པ། हावा

ལྷཱ་མ། **lha̲ama [n.]** braid ལྷས་མ། चुल्ठो

ལྷཱ་མ་ལྷག **lha̲ama lha̲' [v.vol.]** to braid ལྷས་མ་སྐ། चुल्ठो बाट्नु

ལྷེ་ཡུལ། **lhēyul [n.]** paradise ལྷ་ཡུལ། स्वर्ग

ལྷེ་ཤིང་ཤུག་པ། **lhēshing shūkpa [n.]** Himalayan hemlock (a kind of tree) ठिङ्गे सल्ला ཤུག་པའི་རིགས།

ལྷཱང་། **lha̲ang [n.]** temple ལྷ་ཁང་། पूजाकोठा, गुम्बा

ལྷེ། **lhē [n.]** navel ལྷེ་བ། नाइटो

ལྷེར་མུ། **lhērmu [n.]** performance, show, amusement ལྷད་མོ། रमिता

ལྷོ། **lhô [n.]** south ལྷོ། दक्षिण

ལྷོ་བ། **lhōwa [n.]** hungry ལྷོགས། भोक

ལྷོ་བ་ལང་། **lhōwa la̲ng [v.inv.]** to be hungry བློད་པོག་ལྷོགས། भोक लाग्नु

ལྷོ་རེ་བརྒལ་ལུབ། **lhōre ga̲lup [idiom.]** may you suffer from hunger ! (curse) ཁྱོ་མནའ་སྐྱེལ་ལེ་ལྷོགས་རིད་ཐེབས་པར་ཤོག། अनिकाल परोस् (सराप)

ལྷུམ། **lhu̲m [v.inv.reg.]** to fall down ལྷུང་། खस्नु, झर्नु

ཨ་ ā

ཨ་ང་། **ā-nga [n.]** baby, child ཕྲུ་གུ་ཕྲུ་གུ་ बच्चा, शिशु

ཨ་མོ་ཆོ། **ā mō chhō [v.inv.reg.]** unable to do ཟྲིད་མི་ཐུབ། नसक्नु

ཨ་མོ་ཆོ། **ā mō chhō [v.vol.reg.]** to refuse to comply ཁས་མི་ལེན། नमान्नु

ཨ་མཆོག **āmchok [n.]** ear ཨ་མཆོག རྣ་བ། कान

ཨ་ཇང་། **ājang [n.]** maternal uncle ཨ་ཞང་། मामा

ཨ་རྗི། **āji [n.]** elder sister ཨ་ཅེ། दिदी

ཨ་རྗུ། **āju [n.]** elder brother རྗེ་ཨགས། दाइ

ཨ་ནི། **âni [n.]** aunt ཨ་ནེ། फुपू, माइज्यू

ཨ་ནི། **āni [n.]** nun ཨ་ནེ། आनी, भिक्षुणी

ཨ་པི་སི། **āpis, āfis [n.] (<Eng.)** office ལས་ཁུངས། कार्यालय

ཨ་མུང་། **āmung [n.]** camel ཇ་མོང་། ऊँट

ཨ་ཙོ། **ātsa [idiom.]** ouch! ཨ་ཙོ། अइय्या! आथा!

ཨ་ཡི། **āyi [n.]** elder sister ཨ་ཅེ། दिदी

ཨ་རག **ārak [n.]** distilled alcohol ཨ་རག रक्सी

ཨ་ལ། **āla [adv.]** very much, a lot, many ཧེ་དག མང་པོ། धेरै, थुप्रै

ཨ་ལ་ཅིག **ālachik [adv.]** quite a lot མང་ཙམ། निकै, धेरै

ཨ་ལུང་། **ālung [n.]** earring ཨ་ལོང་། कानमा लगाउने मुन्द्री

ཨ་ཤི་ཁ་བཀྲག **āshi khātak [n.]** high quality *khatak* ཨ་ཤི་ཁ་བཀྲག उच्च गुणस्तरको खादा

ཨ་གཤོག **āpshok [n.]** wing; feather, plume (Syn.: སྤུ། pû) *Etym.*: འདབ་གཤོག "wing" བ་སྐྲོ། प्वाँख

ཨ་གས་ར། **āsar [adj.]** fickle ཨ་གས་ར། अस्थिर, देखावटी

ཨག་ཆོ་བ། **ākchowa [n.]** rhubarb རྩ་ཙོ། पदमचाल

ཨང་། **āng [pref.]** prefix used to address junior people ཨང་ཆོ་རིང་། Ang Tsering, ཨང་ནོར་བུ། Ang Norbu, etc. གཅེས་མིང་། सानोलाई गरिने सम्बोधन

ཨང་གི **āngki [n.]** number ཨང་གངས། अङ्क

ཨམ། **ām [n.]** mango (fruit) ཨམ། आँप

ཨམ་ཁྲོག **āmtrok, āmtrung [n.]** pocket (formed by fold of traditional dress) ཨམ་ཁྲག बख्खुमा बनेको गादो

ཨམ་ཆི། **āmchi [n.]** doctor ཨེམ་ཆི། डाक्टर

ཨཱ་སུ། **āasu [n.] (<Nep.)** hope རེ་བ། आशा

ཨཱ་བུ། **āu [n.]** paternal uncle ཨ་ཕུ། काका

ཨཱའུ་ཁྱོ་བ། **āu khyōwa [n.]** adult male བྱ། ཕོ་གསར། लोग्ने मान्छे, पुरूष

ཨཱར་ཀྱོག **ārkyok [n.]** horn རྩྭ། सिङ

ཨཱི་ཇི། **īji [n.]** elder sister གཅེན་མོ། दिदी

ཨཱི་སི་ཀུལ། **īskul [n.] (<Eng.)** school སློབ་གྲྭ། विद्यालय

ཨཱི་ཝི། **īwi [n.]** mother-in-law མཁས་པ་དང་མནའ་མའི་ཨ་མ། सासू

ཨཱི་ཝི་ཤ་མུང་། **īwi shāmung [n.]** gomphus clavatus (a kind of mushroom) ཤ་མོའི་བྱེ་བྲག་ཅིག एक प्रकारको च्याठ

ཨཱུ་ཀུ། **ūku [n.]** chin མ་ཁེ། चिउँडो

ཨཱུ་ཇུ། **ūju [n.]** elder brother གཅེན་པོ། दाजु

ཨཱུ་རང་། **ūrang [n.]** cross between yak and cow (Syn.: འབྲི་མཛོ། dr̲imzo) མཛོ་རིགས་སྤུ་མེད། चौँरी र गाईबाट जन्मेको ठिमाहा बाच्छो

ཨཱུ་རུ། **ūru [n.]** maternal aunt *Etym.*: ཨ་སྤུ། "maternal aunt" སྤུ་མོ། काकी, सानिमा

ཨཱུ་ཁ་ལ། **ūkla [n.]** moon *Etym.*: ?ཨ་ཁུ་ཟླ། "uncle moon" ཟླ་བ། चन्द्रमा

ཨཱུང་ཀུ **ūngku [n.]** oil lamp ཆུ་མར། टुकी

ཨེ་བ། **ēwa [n.]** difference, distinction ཁྱད་པར་དབྱེ་བ། भिन्नता, फरक

ཨེང་ཀི **ēngki [n.]** woman's sleeveless dress ཨང་ཀི བख्खु

ཨེན་ཆོ(ད་) **ēn chē(t) [v.inv.reg.]** to be tired ཐང་ཆད། थकित हुनु

ཨེབ་རང་། **ēprang [n.]** blowfly སྦྲང་མ། झिंगा

ཨེམ་པག **ēmpak [n.]** slate, flagstone གཡམ་པ། खरी-ढुङ्गा

ཨེར་མང་། **ērmang [n.]** Sichuan pepper གཡེར་མ། टिम्बुर

ཨོལ་ཤིང་། **ōlshing [n.]** elongated wooden button, toggle ཆ་ཤུ། काठको लाम्चो टाँक

ཨོལ་ཏོག **ōltok [n.]** rope, collar for animal ཏིཀྟའི་སྐེ་ཐག जनावरको घाँटीमा लगाउने पट्टी

ཨོཾ། **ōm** initial syllable of many mantras with auspicious meaning ཨོཾ། ओम, मन्त्रहरूको पहिलो शुभ शब्द

English-Sherpa dictionary

A

a/ an ཞིག -jik

abbot མཁན་པོ། khēnpo

ability ཁ་ཐབས། khatap, འཇོན་ཐང་། jöntang

able, to be ཐུབ། thūp, ཁྱེ། khyē

about སྐོར་ལ། kōr-la

above (See: **on, upper)**

abscess (See: **boil)**

absorbed, to get ཐིམ། thîm

abundant འབོལ་སྨུ། bolmu

abusing བསྐྱལ་བཅོད། nyāpcho

account, to རྩིས་རྒྱག tsīi gya'

accountant རྩིས་པ། tsīwa

accumulate (water), to ཁྱིལ། khyil

accurate (divination) ཐིའུ་སྨུ། thīimu

ache (See: **pain)**

achieve, to སྒྲུབ། drup **(vol.),** གྲུབ། thrup **(inv.)**

acidic (See: **sour)**

active (See: **capable)**

activity (See: **work)**

add, to བསྣན་པ་རྒྱག nēnpa gya'

address ཁ་བྱང་། khājang

admire, to (See: **praise, to)**

adult male ཁྱོག་བེས་ཇ། khyōk pheza, ཨཱའུ་ཁྱོ་བ། āu khyōwa

advice བློན་མགུ thronggu

advise, to བློན་མགུ་གྱི thronggu khyi

affectionate (See: **loving)**

afraid, to be འཇིའུ་བ་ལང་། jiiwa lang

after ཏིང་ལ། tīng-la, མཇུག་ལ། juk-la

afternoon ཕི་ཏོག phītok

again ཡང་ལོང་། yanglong, བསྐྱར་མ། kyārma

again and again ཡང་དང་ཡང་། yang tang yang

age དགོང་ལོ། gonglo

age (in years) ནང་སུ། nangsu

age (See: **year)**

aggressive ང་རྒྱལ། ngargyal, ཧཾ་པ། hāmpa

agitate, to (See: **stir, to)**

agree, to ཁས་ལིང་། khē ling

agriculture ས་ཞིང་ལའ་ཀ sāshing laaka

ahead (See: **front)**

aimless (See: **meaningless)**

air ལུང་། lūng

airplane གནམ་གྲུ nāmdru

airport གནམ་གྲུ་བབས་ས། nāmdru bapsa

alcohol ཨ་རག ārak

alert, to become ཁམས་སངས། khāmsang

alike (See: **similar)**

alive གསོན་སྤུ། sōnpu

all (Syn.: **entire, everybody)**

all right (it's _) འགྱིའི་ཝིན། gyiwi'

all right, to be འགྱི། gyi

allotment (See: **share)**

allow in, to (See: **let in, to)**

allow, to ཆོག chhō'

allowed, to be (See: **allow, to)**

alone སྐུ་རྒྱང་། kūkyang (Syn.: **only one, single)**

alphabet ཀཱ་ཁ། kāka

already (done) བྱའ་ནིང་ཟིན། khyaa-ning sin

also སང་། sāng

altar མཆོད་གཤམ། chhōsham

alter, to འགྱུར། gyur

although ཡིན་སི་ནའང་། yinsi-naang, སི་ནའང་། sī-naang

always ནམ་ལང་| n<u>a</u>mlang, ནམ་སང་| n<u>a</u>msang (Syn.: **regularly)**

amazing (See: **unusual)**

amount (See: **quantity)**

amusement (See: **performance)**

and དང་| th<u>a</u>ng, -tang, ནི| n<u>i</u>

anger ཁོང་ཏྲུ| kh<u>o</u>ngtru, ཉེར་མང| ny<u>ê</u>rmang

angry, to be ཁོང་ཏྲུ་ཆི kh<u>o</u>ngtru khy<u>i</u>, ཉེར་མང་ཆི| ny<u>ê</u>rmang khy<u>i</u>

angry, to get ཁོང་ཏྲུ་ལང་| kh<u>o</u>ngtru lang, ཉེར་མང་ལང་| ny<u>ê</u>rmang l<u>a</u>ng, ལུང་ལང་| lūng l<u>a</u>ng

animal སེམས་ཅན| sēmchen

ankle-bone ཀྲི་ལུང་| trēlung

annoy, to སྙེ་འཚོལ| nyētsol

annoyed, to be ཞེ་ཁྲེལ| sh<u>e</u>trel

answer, to ལན་རྒྱག| l<u>e</u>n gy<u>a</u>'

ant ཁྲོག་མ| thr<u>o</u>ngma

anus སྐྱག་སང་| kyāksang

anxiety (See: **worry)**

anxious, to be (See: **worried, to be)**

anybody སུ་སང་| sūsang

anywhere (+ NEG.) ག་ནི་སང་| kh<u>a</u>nisang

apart (to fall _) འཐྲོལ| thrōl

apart from (See: **separately)**

apex (See: **top)**

apology བཤགས་བ| shāawa

appearance (facial _) ག་མདོག| kh<u>a</u>mdok, ཞལ་འདྲ| sh<u>a</u>ldra (Syn.: **shape)**

apple ཤཱའུ| shâu

application (See: **religious practice)**

apply, to དོག| th<u>o</u>'

appreciation ངོ་སུ| ng<u>o</u>su

appropriate (See: **suitable)**

area (bouldery) རྫའ་རོག| z<u>a</u>arok

argue, to ཁ་འཐབ་རྒྱག| khāndap gy<u>a</u>'

argument ཁ་འཐབ| khāndap

around this time དའ་སམ་ tha<u>a</u>sam

arrange, to སྒྲིག| dr<u>i</u>'

arrest, to (See: **catch, to)**

arrive, to སྒྲིབས| lēp

arrow མདའ| d<u>a</u>

as early as possible གང་སྔ་སྔ| kh<u>a</u>ng ngā-nga

as good as possible གང་དགའ་དག| kh<u>a</u>ng thr<u>a</u>trak

as much as one can གང་ཐུབ་ཐུབ| kh<u>a</u>ng thūtup

as ཅི་མདོག| chīndok

ascetic (See: **yogi)**

ash དལ་རྩམ| th<u>a</u>ltsam

ashamed, to be ངོ་ཚ་ལང་| ng<u>o</u>tsha l<u>a</u>ng

aside (See: **separately)**

ask, to དྲི| thr<u>i</u>

asleep (to fall _) གཉིད་ལ་ཞོར| nyīla shōr (Syn.: **go to sleep, to)**

asset (See: **principal)**

atmosphere (See: **space)**

attach, to (See: **stick, to, tie, to)**

audience མཇལ་ཁ| j<u>a</u>lka

aunt (maternal side) ཨུ་རུ| ūru

aunt ཨ་ནི| âni

authority (See: **power)**

autumn སྟེན| tēn, tŏn

available (See: **relaxed)**

avalanche རུའ| ru<u>'</u>

avarice སེར་སྣ| sērna

avaricious (See: **miserly)**

avoid, to འཛེམ| z<u>e</u>m

awakened, to be (See: **woken up, to be)**

axe སྟ་རི| tāri

B

baby ཨ་ང་། ā-nga

back (of human body) རྒྱ་གུང་། gyagung

back and forth (See: **here and there)**

backbiting དམོད། mō’

bad ཁོག་པུ། khokpu

badge (See: **medal)**

bakery པའུ་རོ་ཏི་བཟོ་སა། pāu roti zosa

balance ཤངས། shāng

ball གོ་ལི། goli

ball (of yarn/ thread) དྲུ་ལུ། thrulu

balloon གླང་པ། gangpa

bamboo ཉུང་མ། nyūngma

banana ཀེ་ར། kēra

bandit (See: **brigand)**

barefoot ཀཱ་རྗེན་པ། kāa jenpa

bargain hard, to མཉོ་དུང་། goo dung

barley flour རྩམ་པ། tsāmpa

barley ན་ཨ། naa

base (See: **foundation)**

basket ལྷི་སུ། lēmu

basket (for baby) ཚང་། tshāng

be, to (egophoric) ཡིན། yin, hin, **(factual)** ཡིན་ཨིན། yinza, hinza, **(inferential)** ཡིན་ནོ་ཝ། yinno’, hinno’

beak ཆུ་ཏོག chūptok

beam གདུང་མ། dungma

bear དོམ། thom

beard རྒྱའུ། gyau

beat, to དུང་། dung, ལག་པ་རྒྱག lakpa gya’

beautiful ཁ་མདོག་མཛེས་སུ། khamdok zeemu

beautiful མཛེས་སུ། zeemu

because གང་ལ་ཞི་སིན། khangla sisin, ཅི་ལ་ཞི་སིན། chīla sisin

bed མཱ་ས། maasa

bed, to make མཱ་ས་བཅའ། maasa chāa

bedding མལ་ཏུར། maltur

bedpan ཇབ་ཏོག chhaptok

bedroom ཉལ་ས། nyalsa

beer བེར། ber

before (See: **front)** ཨག་མ་ལ། goma-la

beg, to ལོང་། lōng

beggar ལོང་མ་ཁན། lōngken

begin, to ཨག་འཛུད། go zu(t)

beginning ཨག go

behind ཏིང་ལ། tīng-la, རྒྱབ་ལ། gyap-la

belief པ་ཏ། pāta

believe, to པ་ཏ་ཁྱི། pāta khyi

bell དྲིལ་ལུ། thrilu

bellows ཨབུད་ད། buta

belly (See: **stomach)**

belt ཀཱ་ར། kāra

beneath (See: **under)**

benefit (See: **profit)**

bent གུར་ཀྱོག gurkyok

bent, to get/be ཁུག khu’

beside (See: **near)**

best ལེ་ཤོག leeshok

better (to make something _) ལེའུ་བ་གཏོང་ | l<u>e</u>ewa tōng

Bhutan འབྲུག་ཡུལ། dr<u>u</u>kyul

Bhutanese འབྲུག་པ། dr<u>u</u>kpa

bicycle སཱའི་ཀལ། sāykal (< Eng.)

big རྒྱིར་པུ། gy<u>i</u>rpu **(**Syn.: **thick; bigger)**

bigger ཆེའོ། chhēe

biggest ཆེ་ཤོག chhēshok

bile མཁྲིས་བ། thrīiwa

bind, to (See: **tie, to)**

binoculars དུར་པིན། d<u>u</u>rpin

biography རྣམ་ཐར། nāmthar

birch (tree) སྟག་པ། tâkpa

bird བྱ། chh<u>a</u>

birth place སྐྱེས། kyēsa

bit ཏྲིག་པེ་ཅིག trīkpechik

bite, to ཕེད། phē(t)

black color ནག་པུ། n<u>a</u>kpu

bladder (See: **balloon)**

blade (See: **strand of hair)**

blameless ཁག་མེད། khākme’

blank (See: **empty)**

blanket (of a saddle) རྒན་སྟེན། g<u>a</u>pten

blaze, to (See: **burn, to)**

blender (See: **mixer)**

bless, to (See: **pray, to)**

blessing བྱིན་རླབས། chh<u>i</u>nlap

blind (female) ཞར་མ། sh<u>a</u>rma, **(male)** ཞར་བ། sh<u>a</u>rwa

blister ཆུ་ཕང་། chh<u>u</u>wang

block, to འགྲིབ། dr<u>i</u>p

blood ཁྲག thrāk

bloom, to (See: **rise, to)**

blouse (See: **shirt)**

blow, to བླུད། ph<u>u</u>(t)

blowfly ཨེབ་རང་། ēprang

blue སྔོན་པུ། ngūnpu, **(sky)** སྔོར་སྨུ། ngūrmu

boat གྲུ། thr<u>u</u>

body གཟུག་ zz<u>u</u>u, སྐུ་གཟུགས། kūsuk

body joints ཚིང་གུར། tshīnggur

boil (milk), to ལྷག lā’

boil ཀུར་སྨུ། kûrmu

boil, to སྐོལ། kōl

boiled water ཆུ་ལྷག chhūpla’

boiled, to be ལྷག lhā’, འཁོལ། khōl

bone རུའུ་ཁོག r<u>u</u>kok

Bonpo བོན་པུ། ph<u>e</u>npu

book (Tibetan-style) དཔེ་ཆ། pēcha, བྱག་དཔེ། chh<u>a</u>kpe

book ཀི་ཏབ། kîtap

boot (See: **shoe)**

border ས་མཚམས། sāntsam

bored, to get མཆེར་ར་ལང་། tshēra l<u>a</u>ng

born, to be སྐྱེ། kyē, འཁྲུང་། thrūng (H)

borrow, to སྙེ། nyē, སྐྱིན། kyīn

bottle སྦོ་ཏལ། b<u>o</u>tal, **(of water)** གཏུམ་པི། tūmpi

bottom རྩའ་རེ། tsāare, tsāara

bound, to འཕིར། phîr

bow གཞུ། j<u>u</u>

bowl (eating) ཞའ། sh<u>a</u>a

box སྒམ། g<u>a</u>m

boy བུ་ཆུང་། ph<u>u</u>chung

brag, to (See: **show off, to)**

bragging (See: **showing off)**

braid ལྷའ་མ། lh<u>a</u>ama

braid, to ལྷའ་མ་ལྷ་ lhaama lha’

brain ཤེ་དྲ། lēta

branch ཡ་ལག yâlak

bravery (See: **courage)**

brazier (charcoal) མེ་སྐྱེལ། melang

bread (See: **pancake)**

break out, to ཤོར། shōr

break, to གཅོག chô’

breakfast (See: **snack)**

breast ནུམ། num

breath དབུགས། ūu, ཧཱ་སུ། hāsu

breathe in, to དབུགས་འཐེན། ūu thēn

breathe, to དབུགས་གཏོང་། ūu tōng

breeze (See: **wind)**

bride མནའ་མ། nāma

bridegroom (See: **son-in-law)**

bridge ཟམ་པ། saampa

bridle ཁ་མདའ། khāmta

brigand ཇག་པ། chhakpa

brightness མདངས་ཀ། dangka

bring, to (See: **carry, to; deliver, to)**

broad རྒྱ་ཆེར་སུ་ gya chērmu

brocade གོང་ཆེན། khoochen

broken mouth ཁ་ཆག་པ། khā chākpa

broken ཆག་པ། chhākpa

broken, to be ཆོག chhō’

broom ཀོ་སུ། kōmu

brother (elder) ཨ་རྗུ། āju, ཨུ་རྗུ། ūju, **(younger)** ནུག nûk

brother-in-law ཚ་ག tsāk

brutal (See: **aggressive)**

buckwheat དཐྲུ། thrau

Buddha སངས་རྒྱས། sānggye

burn, to (vol.) མེ་ལ་སྲེག me-la shrē’, སྲེག shrē’, **(inv.)** འབར། bar

burned, to get འཚྲིག tshī’

burnt འཚྲིག་པ། tshīkpa

bury མིག་དུང་རྒྱག mīkdung gya’

business ཚོང་། tshong

busy ཟིལ་སུ། threlmu

but (See: **although)**

butcher ཡ་བ། yawa

butter གསོལ་མར། sōlmar (H)

butter མར། mar

butterfly བ་ལིད། phalip

buttermilk དར་ར། thara

buttock པད་ལང་། pēlang

button ཐེབས་ཆུ། thēpchu

buy, to ཉོ། nyo

by (See: **near)**

C

cab (See: **taxi)**
cabbage སྦྱན་དཀར་གོབི། b<u>a</u>ndakopi

calculate, to (See: **account, to)**
calendar ཟླ་ཐོ། d<u>a</u>to

calf ཕིག phi<u>k</u>

call for help, to རན། r<u>e</u>n

call, to (See: ***also*: summon, to)** སྐད་གཏོང་། kē' tōng

calm, to be (See: **quiet, to be)**
camel ཨ་སྨུང་། āmung

camera ཀེམ་ར། kēmra

can (See: **able, to be)**
cane (See: **stick)**
canon (Buddhist _) བཀའ་འགྱུར། kānggyur

capable འཇོན་པུ། j<u>ö</u>npu, ཁོ་ཆེད་དུ། kh<u>o</u>chetu

capital (city) རྒྱལ་ས། gy<u>a</u>lsa

car མོ་ཏར། m<u>o</u>trar, ཀ་རི། g<u>a</u>ri

care (to take _) ཆགས་སུ་གྱི། chākpu khyi

careful with money, to be (See: **frugal, to be)**
careful ཆགས་སུ། chākpu

careful, to be (See: **take care, to)**
carpet སྟེན། tē<u>n</u>

carry (a message), to, (See: **pass on a message, to)**
carry, to འཁུར། khūr (Syn.: **deliver, to)**

carve, to ཀོག kō'

case (in _of), (See: **if)**
cat སྤྱིར་མང་། b<u>e</u>rmang

catch on fire, to (See: **enflame, to)** མེ་ལ་ཤོར། m<u>e</u>-la shōr

catch, to འཛིམ། z<u>ī</u>m (Syn.: **hold on, to)**

cattle (cows and bulls) བ་གླང་། ph<u>a</u>lang

Caucasian (See: **westerners)**
cauliflower ཕུལ་གོབི། phūlkopi

causality རྒྱུ་འབྲས། gy<u>u</u>mdre

cave ཕུག phū<u>k</u>

ceiling (See: **roof)**
cemetery དུར་ས། th<u>u</u>rsa

center ཁུང་། kh<u>u</u>ng

certain ཏེན་ཏེན། tēnten

chain (metal _) ཁྱེའུ་ཐག chāatak

chair ཀུར་ཤི། kūrshi

change (money) སིལ་མ། sīlma

change, to (See: **alter, to; modify, to; exchange, to)**
character (See: **quality of cloth/food)**
charcoal སོལ་ཏོག sōltok

cheap ཁེ་སུ། khēmu

cheat, to (See: **distract, to)**
check, to (See: **look at, to)**
checkered ཐྲ་ཐྲ་པ་ཐྲ། thrātra pātra

cheek འབྲམ་པ། dr<u>a</u>mpa

cheese (dry) ཆུར་ཝི། chhūrwi, chhūrpi

cheese (powdered _) ཆུར་ཤིབ། chhūrship

cheque book དངུལ་འཇོན། ngūlzin

chest ཚེ་ཀོག tshēkok

chew, to (See: **ruminate, to)** སྨུར། m<u>u</u>r

chicken ཕྱ་ཤ chh<u>a</u>sha

chief (See: **leader)**
child བཟའ་ཇ། ph<u>e</u>za (Syn.: **baby)**

chili pepper དམར་རྩི། mārtsi

chilly བསིལ་ལུ། sīlu, sīlwu

chimney དུད་ཁུང་། thukung

chin ཨུ་ཁུ། ūku

China རྒྱ་ནག gyanak

Chinese (Han) རྒྱ་མི། gyami

chipped edge (See: **broken mouth)**

choose, to འདམས། dam

churn ཏྲོལུམ། trōlum, མདོང་སུ། dongmu

cigarette (See: **tobacco)**

circular ཀྱིར་ཏུམ་པ། kyîrtumpa

circumambulate , to (See: **go around, to)**

civet cat ནེའུ་ལེ། neule

civil war རྣང་འཁྲུག nangtruk

clan རུ་ཞ། ru

class ཀླ་ས། klās

claw, to སྤར་སང་འདེབ། barsang dep

clay འདམ་པག dampak

clean (a room), to (See: **sweep, to)**

clean བཙོང་གེ། tsēngge

cleanliness (See: **hygiene)**

clear གསལ་སུ། sālmu

clever མཁོའ་བདེ་སུ། goo dimu, སྦྱང་པུ། chāngpu

climate (See: **weather)**

climb, to འཛེག ze’

clinic (See: **hospital)**

clock (See: **watch)**

close the door, to སྒོ་བཅད། gô chē(t)

clothes མའོན་ཇ། manja, ན་བཟའ། namsa

cloud སྨུག་པ། mūkpa, ཤིན། shrīn

coarse (See: **rough)**

coffee ཀོ་ཕི། kōfi

coincide with, to (See: **fall on, to)**

cold གྲིང་གེ threngge **(**Syn.: **flu)**

cold, to be བསིལ། sīl

cold, to feel འཁྱེ་བ་ལང་། khyēwa lang

collapse, to རམ། ram

collar ཁོ་ང་། kho-nga

colleague མཆེད་གྲྭ། chhēdru

collect, to རུ། ru’

college ཀཱ་ལེ་ཇི། kālej

color ཚོག tshoo, མདོག dok

colt ཏཱིའུ། tīu

come, to ཧུང་། hung, འགྱི། gyi, ཕེབས། phēp (H)

come back, to (See: **return, to)**

come off, to ཕིད། phi(t)

come on heat or oestrus, to ཐྲོལ། throl, ཀྱི་རྩ་ལང་། kyīptsa lang

come out, to (See: **go out, to)**

comfortable དིམུ། dimu

command (See: **order)**

commentary (See: **explanation)**

committee ཀཱ་མི་ཏྲི། kāmitri

common (See: **joint)**

community social support network སྐྱིད་སྡུག kyīduk

companion (See: **colleague)**

compare, to སྡུར། dur

compared to ཟི་ན། sina

compassion སྙིང་རྗེ། nyīngje

compelled, to be (See: **obliged, to be)**

competition རྒྱག་གྲེ། gyaktre

complete, to (See: **achieve, to)**

compliment བསྟོད་རེ། tōre

compose, to རྩོམ། tsōm

computer ཀཱམ་པུ་ཏར། kāmputrar

concave (See: **hollow)**

conch (shell) དུང་། thu̲ng

condom ཟློག་འཕྲལ། līkshup

conference ཚོང་འདུ། tshōngdi

confession (See: **apology)**

confirm, to (See: **fix, to)**

confused, to be (See: **puzzled, to be)**

congested ཁུ་དོག་པ། khu̲ thoḵpu

connect, to (See: **join, to; establish relationship, to)**

consciousness དྲན་པ། thre̲npa

consequence (See: **causality)**

constricted (See: **narrow)**

consult a doctor/medium, to སྟེན། tēn

contact (See: **relation)**

container ཀྲིན་། trīn (Syn.: **tin)**

contaminated (dirty)

content (See: **happy)**

content, to be (See: **satiated, to be)**

control, to དབོང་ལ་སྐྱལ། ōngla du̲

conversation དཔེ་ལ། pēla

converse (See: **discuss)**

cook མ་རྗན། ma̲jen

cook, to བཙོད། tsō(t)

cool (See: **chilly)**

coolie (See: **porter)**

copper ཟངས། sa̲a

copy, to བཤུ། shū (Syn.: **imitate, to)**

coral ཆུ་རུག chhu̲ruk

corn ལི་ཙི། li̲tsi

corner རྩུར། su̲r

corpse རོ། rô̲

corral ལྷང་། lhāa

cost, to གནང་། nâa

costly (See: **valuable)**

cotton རའ། ra̲a

cough, to ལྷོ་རྒྱག lô gya̲’

count (the beads of a rosary), to རྩིས། ro̲ng

counterfeit (See: **fake)**

country (See: **valley)**

couple (husband and wife) སྔང་ཚང་། na̲ngtsang

courage སེམས་འཕྲུག། sēmshuk, ལྷོ་ཤེད། lōpshe’

court ཁྲིམས་ཁང་། thri̲mkang

cousins པིན། pīn

cover གབ་གཏུན། kha̲pchu’

cover, to འགེབ། ge̲p (Syn.: **block, to)**

covered, to be (by cloud; smoke) འཁྲུབ། tshūp

covetousness (See: **avarice)**

cow བ་སྤུང་། pha̲mung, pha̲mu

crack གཱའ་བ། kha̲awa, khalwa, ཐྲི། thri̲

crack (See: **crevasse)**

crazy (See: **madman/ woman)**

create, to (See: **make, to)**

cremation site (See: **cemetery)**

crevasse སེར་ཁ། sērka

criticize, to སྐྱེན་འདེན། kyēnden (Syn.: **scold, to)**

crooked (See: **bent)**

crop (See: **harvest)**

crow ཀཱ་ལ་ཁ kâlak

crowd མི་འཚོགས། mi̲mtsok

crude (See: **rough)**

crush, to དཀྲུམ། trūm

cry, to དུ། ngu̲

crystal clear སྐྱ་སངས་དེ་། kyāsang-ngi

crystal ཤཱ་དྷུག shārtuk, ཤེལ་རྡོ། shēldo

cup ཅིན་ནི། chīnni

cupboard ལོ་འམ། lo̲am

curse དམོད་དུ། mōta

curse, to དམོད་དུ་རྒྱག mōta gya’

curtain ཡོལ། yol

cushion འདོལ་སྟན། bolten

custom ཁྲོལ། trōl, ལུགས་སོ། lukso (Syn.: **system)**

cut off, to be རྐྱེད། chhe(t)

cut, to བྲེག thre’, བཆད། chē(t), བཀག kā’

D

dam up, to (See: **hold back, to)**

damage (See: **fault; harm)**

damaged (See: **broken)**

damp (See: **wet)**

dance ཞབས་རྩེ། shabru

dance, to ཞབས་རྩེ་རྒྱག shabru gya', ཆོམ། chhōm

dangerous (See: **troublesome)**

dare to do something, to ནུས། nuu

dark, to get ནམ་སྲོལ། nam shrōo

darkness མུན་ནག munnak

date ཚེས་བ། tshēwa, ཚེས་རངས། tshērang

daughter (See: **girl)**

daughter-in-law ཚམ། tshām

dawn སྐྱ་བཏང་། kyātang

day after tomorrow གནའ། nāa

day before yesterday ཁར་སྣུབ། khārnup

day ཉི་མ། nyima, གཟའ། za

days (old _) དང་པོ་དང་པོ། thangpo thangpo

days (three _ ago) ཕའ་ནུབ། phāanup

daytime ཉི་མའི་གུང་ལ། nyimi khungla

dazed, to become ཧོན་སྟོར། hōn tōr

dead body ཕུང་པུ། phūngpu

dead person གཤིན་པུ། shīnpu

deaf (man) ངོན་པ། honpa, **(woman)** ངོལ་མ། holma

death མི་ཤི། mishi

debt ཆའ་བ། chhaawa

decide, to ཐག་གཅད། thāk chē(t)

decline, to གྱུད། gü(t)

decrease, to ཉུང་ངའམ། nyung-nga dro, ཉུང་གཏོང་། nyung-nga tōng

deep གཏིང་ཇིང་པུ། tīng ringpu

defect (See: **fault)**

defend, to (See: **protect, to)**

degenerate, to (See: **diminish, to)**

deity ལྷ། lhâ

delayed, to be འགྱང་། gyang

delicious ཞིམ་པུ། shimpu

deliver, to སྐྱོལ། kyōl

delivered, to be འཁྲོལ། khyōl

demon (female) བདུད་སྨུ། durmu, **(male)** བདུད། dü', di'

dentist སཱའི་ཨམ་ཆི sē āmchi

descend, to བབས། phap

design (See: **drawing)**

desire འདོད་པ། dorpa

desperate, to be ཧུ་ཐུག hu thû'

destination འགྲོ་ས། drosa

deteriorate, to (See: **diminish, to; decline, to)**

dew ཟིལ་བ། silwa

dharma ཆོས། chhoo

dialect ནང་གཏམ། nangtam

diaper (See: **nappy)**

diarrhea, to have གཤོལ། shōl

dice game ཤོ། shô

die, to ཤི། shī, གྲོངས། throng (H)

difference ཁྱད་པར། khyēpar, ཨེ་བ། ēwa

difficulty དཀའ་ལས། kāle

dig, to (See: **carve, to)**

diligence (See: **persistence)**
diminish, to གཉམས། nyam

direct (See: **straight)**

direct, to (See: **order, to)**

dirt (See: **soot)**
dirty ཚོར་རུ། tshōru

disagree, to (See: **refuse, to)**
disband, to ཁྱེ། khyee

discard, to (See: **throw out, to)**
disciple སློབ་མ། lōoma

discipline སྒྲིག་ལམ། driklam

discuss, to དཔེ་ལ་ཁྱི། pēla khyi

discussion (See: **conversation)**
disease (communicable) གོ་ནད། khone'

disparaging སྨར་ལྷག mārchak

disperse, to (See: **disband, to; scatter, to)**

dispute (See: **competition)**

distant (See: **far)**

distinction (See: **difference)**
distract, to མགོད་སྐོར། goo kōr

distracted (easily) ཡེད་ཏེ། yeete

distracted, to be མགོད་འཁོར། goo khōr, ཡེད། yee

division (See: **group)**

divorce, to (See: **separated, to be)**
dizzy དམར་ཏུམ། mārtum

dizzy, to feel དམར་ཏུམ་ལང་། mārtum lang

do, to ཁྱི khyi, གནང་། nāng (H)

doctor ཨམ་ཆི། āmchi

document ཡིག་ཆ། yikcha

dog ཁྱི། kyî

Dolpo དོལ་པོ། tholpo

donkey བྱང་གུ phunggu

donor (See: **sponsor)**

door སྒོ། gô

double ལྡབ། dap, ཉིས་ལོག nyilok

doubt ཐེ་སུམ། thēsum

down grade, to (See: **insult, to)**

down slope (See: **downhill)**

down there མཱ་མོ། maamo

downhill དུལ། thul

downwards མར། mar

drag, to (See: **pull, to)**

dragon འབྲུག druk

drama ནཱ་ཏྲག naatrak

drawing རི་མུང་། rimung, rimu **(**Syn.: **photograph)**

dreadlocks རལ་བ། ralwa

dream རྨི་ལམ། mīlam, སྣལ་ལམ། nālam (H)

dream, to རྨི་ལམ་མཐོང་། mīlam thōng

dress, to གོན། khön

drink, to དུང་། thung

driver ཀ་རི་གཏོང་གུ་མི། gari tōnggu mi

drizzle སྨུའུ་སིལ། mūusil

drool (See: **saliva)**

drop (of a liquid) ཐིའུ་བ། thīiwa

droppings (of sheep and goat) རུ་མང་། rumang, **(of bird)** ཆྷ་རྐྱག chharkyak

drowsy ཉོག་པུ། nyokpu

drug (See: **medicine)**

drum ངཱ། ngâ

drumstick ང་གླིང་། ngālding

drunk, to get ཟི། zi

dry ཀཱམ་པུ། kāmpu

dry, to become ཁེམ། khem

dry, to འཇེམ། gem

duck ངང་པ། ngangpa

dumb གླེན་ཇོག lēnkyok

dung ལྕི་བ། chēe

durability ཐུབ། thūp

during (See: **when)**

dust དལ་ལ། thala, དུལ། dul

duty (See: **responsibility)**

dwarf མིན་ཆུང་ཀོ་ལེ། minchung tōle

E

each (one _) རེ་རེ། re̲re

eagle ཁྱུག lâk

ear ཨ་མཆོག āmchok

earlier སྔ་རོག ngātok, སྔ་ས། ngāse སྔ་ལ། ngāla

earliest (See: **earlier)**

early སྔ་སྐུ། ngāmu

earring ཨ་ལུང་། ālung

east ཤར། shâr

easy བཟོ་སླ་སྐུ། zo̲ lāmu, ལས་སླ་སྐུ། le̲e lāmu

easy to use སྟབས་བདེ་སྐུ། tāp di̲mu

eat (dry powdery food), to འགམ། ga̲m

eat, to ཟ། sa̲, ཟ་མ་ཟ། sa̲ma sa̲, བཞེས། she̲e (H)

echo བཀའ་ཆ། thra̲kcha

economy ཁྱད་འབབ། hu̲ngpap

edge མཐའ་མ། thāma

education (See: **knowledge)**

egg བྱའི་མེན་ཏོག chhe̲ me̲ntok

eight བརྒྱད། gye̲’

eighteen བཅོ་བརྒྱད། chōpgye’

eighty གཅལ་བཞི། kha̲l shi̲

elbow གྲི་སྐུད་། thri̲mung, thre̲mung

elder (See: **grandfather, old man, old woman)**

elderly (man) བཙས་བུ། dre̲wu, **(woman)** བཙས་སྐུ། dre̲mu

electric powerplant སྐྱོག་ཁང་། lōkkang

electricity རྡེ་འཇུ་ལི། bi̲juli

elephant གླང་སྤུ། lāngpu

eleven བཅུ་གཅིག chūchik

eloquent ཁ་མཁའ་སྐུ། khā khāamu

embankment རའ། ra̲a

embarrass, to (See: **tell off, to)**

embarrassed, to feel ཁ་ཁྱེ་བ་ལང་། khā khyēwa la̲ng **(**Syn.: **ashamed, to be)**

embarrassing (See: **telling off)**

embrace (See: **hug)**

embrace, to (See: **hug, to)**

empty སྟོང་པ། tōngpa

enclosure (See: **fence)**

enemy དགྲ། dra̲

energetic ཏུག་རུ། hūru **(**Syn.: **strong)**

enflame, to ཇེད། chhe̲(t)

enough, to be ལང་། la̲ng

entire འགའ་ཡི་རེ། ga̲ire, གཡུག yûk

entrails (See: **internal organs)**

envy ཕྲ་དོག thrātok

epileptic fit གྲིབ་སྐྱེན། thri̲pkyen

equal ཆ་སྙོམས་པ། chhā nyōmpu

erect, to (See: **plant, to)**

error (See: **mistake)**

escape from, to ཐར། thār

escape, to ཐོབ། thro̲o (Syn.: **break out, to)**

especially ཀང་རྟེན། kāngten

establish, to (See: **plant, to)**

estimate, to ཚོད་ཁྱི། tshē’ khyi̲

estimation ཚོད། tshē’

even (See: **equal)**

evening དགོ་སྐུ། go̲mu

even though (See: **although)**

ever (+NEG) ནམ་ལང་། n<u>a</u>mlang

everybody སྒང་པུ། g<u>a</u>ngpu, དེར་རི། tēri

everything གང་སང་། kh<u>a</u>ngsang

everywhere གནི་སང་། kh<u>a</u>nisang, གནི་ལང་། kh<u>a</u>nilang, གང་ཀྱ་ས། kh<u>a</u>ngkyasa

exactly (the same) གཅིག་པ་རང་། chīkparang

exam ཡིག་ཚད། yi<u>k</u>tse'

examination (to take an _) ཡིག་ཚད་གཏོང་། yi<u>k</u>tse' tōng

except for སིན་སྨིན་སིན། sīn-mīnsin

exchange, to རྗེ། j<u>ê</u>

excreta (of dog) ཀྱི་འཇ། kyîja (Syn.: **faeces)**

exercise, to (See: **train, to)**

exist, to (See: **have, to)**

expenditure (See: **expense)**

expense འགྲོ་སུང་། dr<u>o</u>sung

expensive ཁུར་སུ། kh<u>u</u>rmu

experience ཉམས་སྤྱང་། ny<u>a</u>mnyung **(**Syn.: **religious practice)**

experiment, to (See: **test, to)**

experimenting ཉམས་ཚོད། ny<u>a</u>mtsi'

expert མཁའ་སུ། khāamu

explanation འགྲེལ་བཤད། dr<u>e</u>l shē'

extend, to (See: **stretch, to)**

extensive (See: **broad)**

extremely ཚ་སི། tshāsi

eye mucus སིག་རྩར། mīktsar

eye སིག mīk, སྤྱན། chēn (H)

eyebrow སྨིན་སྤུར། mīnpur

eyeglasses སིག་ཤེལ། mīkshel, སྤྱན་ཤེལ། chēnshel

eyelash རྫི་མ། z<u>i</u>ma

F

face དོ་གདོང་། ngodong

face down གཞུང་མ། khaung-ma

fade away, to (See: **vanish, to)**

faeces སྐྱག་པ། kyākpa

fail (to do something), to ཕྱི་མ་ཕྱེ། khyi mā khyē

fair (See: **honest)**

faith དད་པ། thepa, མོས་བ། moowa

fake རྫུན་མ། zurma

fall (See: **autumn)**

fall down, to ལྷུམ། lhum (Syn.: **topple, to)**

fall on, to འཁེལ། khēl

fame སྐེད་གྲགས། kēdra

family བཁ་མ་མ། phaamama

far ཐག་རིང་ཐུ། thāringpu, རྒྱང་རིང་ཐུ། gyang ringpu

farmer ཞིང་པ། shingpa

farming ས་ཕ་གནི་ལའ་ཀ sāpashi laaka

farmland ས་ཕ་གནི། sāpashi

fart སྤེན། pēn

fart, to སྤེན་ཤོར། pēn shōr, སྤེན་གཏོང་། pēn tōng

fast ཐྲིམ་ཐུ། thrimpu

fasten, to (See: **tie, to)**

fat (on raw meat) ཚིལ་ལུ། tshīlu

father པ་པ། pāpa, ཧ་བ། hawa, ཡབ། yap (H)

father and son བཁ་བ། phaawa

father-in-law མེམ། mem

fatty (animal meat) ཤ་རྒྱ་མུ། shā gyaamu, **(person)** རྒྱ་མུ། gyaamu

fault སྐྱེན། kyēn

faultless (blameless)

fear (See: **terror)**

fear, to (See: **afraid, to be)**

feather (See: **fur; wing)**

feces སྐྱག་པ། kyākpa

feeling out (See: **experimenting)**

felt བིང་པ། phingpa

female (animal, plant) ཧ་མུ། hamu

fence ཕྱེ་རི། chāari

fertilizer (See: **manure)**

fever ཚའ། tshāa

few ཉུང་མེ། nyungme

fickle ཨ་གསར། āsar

field (agricultural) ཞིང་། shing

fiery-tempered (See: **short-tempered)**

fifteen བཅོ་ལྔ། chē-nga

fifty གལ་ཕེ་ར་གསུམ། khalpera sūm, ལྔ་བཅུ། ngāpchu

fight འཐབ་མུ། thāmu

fight, to འཐབ་མུ་རྒྱག thāmu gya'

fill up, to འགེང་། geng

filter, to (See: **strain, to)**

find, to རྙེད། nyē(t)

fine (See: **powdery)**

finger མཛུབ། zuu

finish ཟིན། sin

fire མེ། me

firebrand མེ་སྟག metak

first དང་ཐུ། thangpu

first, at དོང་ལ། thong-la (Syn.: **before)**

firstly (See: **first)**

fish meat ཉ་ཤ། nyasha

fish ཉ། nya

fit, to (See: **all right, to be)**

five ལྔ། ngâ

fix, to དྲན་དྲན་གྱི། tēnten khyi

flags (prayer _) རླུང་དར། lūngdar

flagstone (See: **slate)**

flatter, to ཁ་མ་ཁའ་སུ་གྱི khā khāamu khyi

flaunt, to (See: **show off, to)**

flaunting (See: **showing off)**

flavour (See: **taste)**

flea ཀྱི་ཤི། kyīshik

flee, to (See: **escape, to)**

flesh (See: **meat)**

flirt, to འཕྲུལ་བཤད། thrūl shē(t)

floor གཞུང་། jung

flour ཕེ། phē

flower མེན་ཏོག mentok

flu རྨ་པ། chhampa, མགུལ་ཆམ། gulcham

flute ཀླུའ་སུ། lūumu

fly རེང་མ། rengma

fly, to འཕུར། phūr

fold, to ཏཱཔ་རྒྱ། tāp gya’

follow, to རྗིང་ཉ། tīng nyā

food ཟ་མ། sama, ཞལ་ཡས shalak (H), གསོལ། sōl (H)

foot ཀང་པ། kāngpa, ཞབས། shap

forehead དཔྲལ་ལ། trāla

foreigner ཕྱི་རྒྱ། chhīgya

forest ནགས་ཚྭད། naatri’

forethought མངོན་ཤེས། ngōoshi

forget, to བརྗེད། je(t)

forgetful, to be (See: **dazed, to become)**

forty གཞལ་གཉིས། khal nyīi

foundation འགྲམ་གཞི། dramshi

four བཞི། ji

fourteen བཅུ་བཞི། chūpshi

fox ཝ་གཟིག wazik

frank ཁ་གསལ་སུ། khā sālmu

free (See: **relaxed)**

frequently ན་རི། nari

fresh air, to get ཁམས་སངས། khāmsang

Friday གཟའ་པ་སངས། za pāsang

friend རྡལ་མཛའ། dalza

frighten, to འཇིའ་བ་སྐྱེད། jiiwa kū(t)

frog སྦལ་བ། balwa

front (in _ of) གདུང་ལ། dung-la

frost kill སེད། sē’

frugal, to be ཕའ་བ་གྱི། phāawa khyi

frugality ཕའ་བ། phāawa

fruit འབྲས་ལུ། drelu, ཤིང་ཏོག shīngtok

fry, to ལྐོམ། lōm

fulfill, to (See: **achieve, to)**

full (with liquid) ལྡེམ་མི། demmi

full, to be གེང་། kheng, **(stomach)** འབྲལ། draa

fumigation བསའ། sāa

fund, to (See: **sponsor, to)**

fur སྤུ། pû

fussy eater ཁ་དོག་པུ། khā thokpu

G

gallop, to (See: **race a horse, to)**

game རྩིད་མི། tsīmi

garbage ཚའུ་བཅོག tshāa tsōk

garden (See: **park)**

garlic སྒོག་པ། gokpa

gas (See: **fart)**

gather, to རྒྱབ། rup

generation མི་ཐོག mitok

get up, to ལང་། lang

get, to (See: **obtain, to; win, to; receive, to)**

ghost ཤྲིན་འདྲི། shrīndri

giddy (See: **dizzy)**

giddy, to feel (See: **dizzy, to feel)**

gift (See: **present)** སྐྱེས་ཀ kyēka, **(to a lama)** འབྲེལ་བ། drelwa

ginger རྒྱི་ཤར། gyeshar

girder (See: **beam)**

girl བུམ། phûm

give up, to སྤོང་། pōng

give, to སྟེར། tēr, སྦྱིན། bin (past tense), གནང་། nāng (H) **(**See: **offer, to)**

glass ཤེལ། shēl, **(window)** ཤེལ་སྒྲོ། shēltra

gloomy གནག་ཚུབ་བི། nāktsubi

go, to འགྲོ། dro, ཕེབས། phēp (H)

go around, to སྐོར། kōr

go away, to བཏང་བཟླ་ལ། phaa gal

go out, to ཕི་ལ་ཐེན། phī la thēn; ཤི། shī, མནལ། nāl (H)

go to sleep, to གཉིད་བཟླ་ལ། nyī' gal **(**Syn.: **lie down, to)**

go wrong, to ཉེལ། nyee

goat ར། ra

god (See: **deity)**

goddess ལྷ་མོ། lhamu

goggles (See: **eyeglasses)**

gold གསེར། sēr

good ལེའུ་མུ། leemu

good bye ཁོ་ལེ་ཕེབས། kholе phēp

good health, in ཐང་པུ། thāngpu

good intentions ཕན་སེམས། phēnsem

goodies ཁ་ཟས། khāpse

good-looking བཟོ་ཕྲ་ལེའུ་མུ། zopta leemu

government སར་ཀར། sārkar

gradually (See: **slowly)**

grain འབྲུ། dru

grandchildren (See: **grandson)**

granddaughter ན་འུ་ཏི་ནི། naatini

grandfather པ་རྒ་རྒ། pâgaga, པ་ལ་གས་རྒ་རྒ། pāla gaga, ཀ་ཀ། gaga

grandmother མ་མ་ཀ་ཀ། māma gaga, འ་མ་ཀ་ཀ། hama gaga

grandson ན་འུ་ཏི། naati

grape རྒུན་འབྲུམ། gundrum

grass རྩྭ། tsā

grease སྣུམ་རྩི། nûmtsi, **(for hair oil)** མགོ་ཡག gooyap

greasy (food) ཞག་རྩི། shaktsi

greatest (See: **biggest)**

greed ངམ་སག ngāmsak **(**Syn.: **avarice, desire)**

green ལྗང་མུ། jangmu, **(for vegetation)** སྔུར་མུ། ngūrmu

grill, to (See: **burn, to)**

grind, to བཏགས tā', བསྣུལ། nūl,

ground floor བཅའ་ནང་། chāanang

group ཚོ། tshô

grow, to འཚར། tsh<u>â</u>r **(**Syn.: **born, to be)**

guard, to སྲིན། shrîn

guardian སྲུང་མ། sūngma

guarding (work) སྲིན་དུ་ལཱ་ཀ shrīndu l<u>a</u>aka

guest house མཁོན་ཁང་། dr<u>o</u>nkang

guest མཁོན་པུ། dr<u>o</u>npu

guide སར་དར། sārdar

guide, to ལམ་འདེན། l<u>a</u>m d<u>e</u>n (Syn.: **lead, to)**

guilt གནོང་། nōng

gun (See: **rifle)**

H

hail སེར། sêr

hair ཤྲ། shrā, དབུ་སྐྲ ūtra

half ཕེད་ཀ pheka

hammer དོད། thoo

hand ལག་པ། lakpa, ཕྱག chhāk (H)

hand blessing བྱག་དབང་། chhawang

handkerchief སྣབས་ཕྱིས། nāpchi

handle འཛིན་ལུང་། zilung

handsome གཟམ་དོག་ལེའུ་སུ། khamdok leemu

hang, to གནམ་ལ་འགེལ། nām-la gel (Syn.: **load on, to)**

happiness དགའ་སྐྱིད། gaasur

happy ཚོ་བདེ་སུ། lō dimu

happy, to be (See: **like, to)**

happy, to become དགའ་ལང་། gaa lang

harass, to (See: **knead, to)**

harassing སྡང་སྤུ། dangpu

hard ཤྲ་འདི། shrāndi

hard work (See: **difficulty)**

hardship སྡུག་པ། dukpa

hard-working གོར་སུ། gorpu (Syn.: **capable)**

harm གཉེན། nyēn, བར་ཆ། pharcha

harmonious དུར་སུ། thurmu

harvest ལོ་ཏོག lotok

harvest, to རྔ ngā'

hat ཞྭ་སྨུང་། shamung, དབུ་ཞྭ། ūsha (H)

have, to (egophoric) ཡོད། we', **(factual)** ཡོད་ཡོ། weza

hay field རྩི་ས། tsîsa

he ཁོ་རོང་། khorong

head མགོ་འ། goo, དབུ། û

hear, to ཁོ་འ། khoo, ཐོ་འ། thōo

heart སྙིང་། nyīng, ཐུབ་སེམས། thūusem (H)

heatstroke ཚད་དྲ། tshēta

heavy ཕྱི་འདི། chīndi

heel of the foot རྟིང་པ། tīngpa

he-goat རཱུ། rau

helicopter ཧེ་ལི་ཀཱབ་ཏར། hēli kāptar

hell དམྱལ་ལ། nyāla

helmet (See: **hat)**

help, to ལག་པ་གཏོང་། lakpa tōng, རྒྱལ་མཛོད་གྱི། dalza khyi

hen ཕྱ་སུ། chhamu

her མོ་རེ། more

herder (See: **shepherd)**

here and there བར་ཚུར། phar tshūr

here འདེ་འ། dee

hermit རི་ཁྲོད་པ། ritropa (Syn.: **yogi)**

hero དཔའ། pâu

heroine དཔའ་སུ། pāmu

hide (See: **skin)**

hide, to ཡིབ། yip

high མཐེན་སུ། thēnpu

Himalaya ཧི་མ་ལ་ཡ། hīmalaya

hindrance (See: **misfortune)**

his ཁོ་རེ། khore

history ལོ་རྒྱུད། logyu

hit, to (See: **beat, to)**

hit, to be ཕོ་འ། phō'

hither ཚུར། tshūr

hoarfrost བ་མཉ་ pha̲mak

hoe ཏོ་ག་རྩི། tōktsi

hold back, to གྱེལ། gyi̲l

hold, to (See: **catch, to)**

hole (in the ground); (See: **pit)**

holiday ཤུ་ཏྲི། tshūtri, དུ་ཆེན། thu̲uchen

hollow ཀྱོང་ཀྱོང་། kyōngkyong

holy (See: **sacred)**

honest དྲིན་པུ། thre̲ngpu

honey རང་། ra̲ng

honour, to (See: **respect, to)**

hope ཨཱ་སུ། āasu, རེ་བ། re̲wa

horizontal ཁྲེད། thrē’

horn ཨཱར་ཀྱོག āarkyok

horse རྟ། tā , ཆིབས་པ། chhīppa (H)

horsefly སེབ་རང་། sēprang

hospital སྨན་ཁང་། mēnkang

hot ཚ་འདི། tshāndi

hot, to feel གཙུ་ཚུ་བ་ལང་། gu̲tsuwa la̲ng

hour ཆུ་ཚོད། chhu̲tsi’

house ཁང་པ། kha̲ngpa

household ཁྱོང་པ། thro̲ngpa

how ཇོ་ཁྱ་ཨཱ། tsūk khya̲a

How are you? (greeting) ཐང་པུ་ཡེ། thāngpu ye̲

how many (See: **how much)**

how much ཚོ་ད། tshōo

hug པང་པ། pāngpa

hug, to པང་པ་འདེབས། pāngpa de̲p

human being (See: **man)**

humble ཉམ་ཆུང་། nyāmchung

humiliation (See: **insult)**

hundred (one _) ཁ་ལ་ང་། kha̲l ngâ, ཟ་ཡི་གཅིག sa̲y chīk

hundred thousand (one_) ལ་ཁ་གཅིག la̲k chīk

hungry ལྷོ་བ། lhōwa

hungry, to be ལྷོ་བ་ལང་། lhōwa la̲ng

hunter ཀྱི་རེ་བ། kyīrewa

hurry རི་བ། ri̲wa

hurt (feelings), to be; (See: **hit, to be)**

husband ཁྱོ་བ། khyōwa

hygiene ཚངས་སྒྲ། tsāngdra

I am fine! (greeting) ཐང་པུ་ཝེ། thāngpu we’

I ང་། nga

ice ཁ་རམ། chhaaram

idea དགོངས་པ། gongpa

identical (See: **identical)**

identify, to (See: **recognize, to)**

idiotic གྲུབ་བ། khuuwa

if གལ་སིད། khaasi’

ill (seriously _) ཐུ་དེ། thūndi

illegal ཁྲིམས་ལ་མི་འགྲོ། thrim la mondro

illness (See: **sickness)**

illusion, to have an འཁྲུལ། thrūl

imitate, to ལུ་སུ་སད། lumu sē(t)

immediately ཤར་ཀྱ། shārkyak

immoral (See: **unprincipled)**

important ཁཱག་ཆེར་སུ། khāk chhērmu

imprint རྗེ། jee

improve, to དྲེ། thre’

in between བར་ལ། phar-la, བར། phar

in ནང་ལ། nang-la

incarnate lama སྤྲུལ་སྐུ། trūlku

incense སྤོས། pōo, བསའ། sāa

income ཧུང་ཁུངས། hungkung

increase, to འཕེལ། phēl, འཕར། phār

indentation ཉག་པ། nyakpa

independent (person) མགོན་ཐེན་པུ། goo thēnpu

index finger མཛུབ་ཀྱི། zuptok

India རྒྱ་གར། gyagar

Indian རྒྱ་གར། gyagar

indispensable ཆབ་འཕྲུལ་ལི། chhāptruli

information གསང་འགྱུར། sāngyur

inhale, to (See: **breathe**

initiation (ritual) དབོང་། ōng

injury མི། mâ **(**Syn.: **harm)**

ink སྣག་ཚི། nāktsi

insert, to འཇིད། ji(t)

inside སྤུག་ལ། bukla **(**Syn.: **in)**

inside (to put _), (See: **pour, to)**

inside out ཕི་ལོག phīlok

insiders ནང་པ། nangpa

instead of ཁ་ནི་ཁ་ནི། khani khani

instrument (musical) རྫ་ཝ། baaza

insult སྨ་རེ། māare, māara

insult, to སྨ་ར་གཏོང་། māara tōng

intelligence རིག་པ། rikpa

intelligent རིག་པ་རྣོན་པུ། rikpa nōnpu **(**Syn.: **clever)**

intention མནའ་བསམ། nāasam

interest (money) སྐྱེ་ཀ། kyēa

interference ཆོབ་གཏོགས། chōptok

intestine རྒྱ་མ། gyema

introduce, to ངོ་ཤེས་གཏོང་། ngoshi tōng

iron (pressing _) དབུར་ཏི། ūrti

iron (See: **metal)**

irrigation canal ཀཱ། kâ

itch ཟ་འུར། saur

ivory (See: **tusk)**

J & K

jackal ཀྱི་སྤྱང་། kyīpchang

jacket སྟེ་དུང་། tētung

jail གང་པ་མར་རུ། khangpa maru, བཙོན་ཁང་། tsōngkang

jealousy ཆད་ནང་། chhaanang, མི་གཟིར། mizir

jewel ནུ་རུ། nuru

jewelry རྒྱན་ཅ། gyencha

job (See: **work)**

join together, to རེལ། rel

join, to མཐུད། thū(t)

joint པྱི་མ། pīma

joke, to དགོད་ཏོ་སྐྱོང་། gotro lōng

jump around, to འཆམ་དལ་རྒྱ། chhāmdral gya’

jump, to (See: **bound, to)** ཇོང་། chhong

jumping around འཆམ་དལ། chhāmdral

juniper ཤུག་པ། shūkpa

Jupiter ཕུ་རུ། phūru

just now མ་ལོག malok

just one (See: **only one)**

justice ཁྲིམས། thrim

karma ལས། lee

Kathmandu ཡམ་བུ། yambu

kerosene ས་སྣུམ། sānum

key ལི་མིག limik

Khumbu region ཁུམ་བུ། khumbu

kill, to བསད། sē(t)

killer (See: **murderer)**

kilogram ཀི་ལོ། kīlo

kind (very _) དྲིན་ཆེར་སུ། thrin chhērmu

kindness བཀའ་དྲིན། kādrin

king རྒྱལ་ལུ། gyalu, gyalwu

king’s palace རྒྱལ་ལུའི་ཕོ་བྲང་། gyalui phōdrang

kiss པུ་ཀ pūka, pūkok

kiss, to པུ་ཀ་གྱི། pūka khyi

kitchen དབ་སང་། thapsang

kite (toy) ཤོག་ཅ། shōkcha, shūicha

knead, to མཉེ། nyēe

knee པིམ་མུང་། pīmung

knife གྲི། thrik, **(Gurkha style)** ཁུ་ར། khurpa

knock at the door, to སྒོ་རྡུང་། gô dung

knot མདོད་པུར། dopur

know, to (something) ཤེ། shēe

knowledge ཡེན་ཏེན། yenten

L

labor (bonded) ཧུ་ལག hulak

labor pain སྐྱེ་སྡུག kyēsuk

labor reciprocity སྔ་ལོག ngālok

lake མཚོ tsô

lama (Buddhist priest) བླ་མ lāma

lamp (butter _) མཆོད་མིན chhōmin

land (See: **place)**

land, to (See: **descend, to)**

landslide གློག་པ throkpa

language གཏམ་སྐད tāmnye'

lap པང pāng

lapel (See: **collar)**

large (See: **big; thick)**

largest མང་ཤོག mangshok **(**Syn.: **biggest)**

lasso ཞབ་བ shaawa

last night མདང་ནེམ་པི dang nempi

last year ན་ནིང naning

late ཕི་སུ phīmu

later (See: **after** མཇུག་ལ juk-la

latest (See: **latish)**

latish ཕི་སེ phīse

latrine (See: **toilet)**

laugh (to make someone _); (See: **joke, to)** དགོད་ཏེ་སྐོང gotro lōng

laugh, to དགོད་ཁྱི khyi, དགོད་ཤོར shōr, དགོད་ལང lang

laughter དགོད་ཁ gotra

law (See: **justice)**

lay, to འདིང dîng

layman འཇིག་རྟེན་པ jiktenpa

lazy མཆེར་རྨ tshêra, ལག་སུ་སུ laa munu

lazy, to become མཆེར་རར་ལང tshēra lang

lead འགོ goo

lead, to ཀྲིད trī(t)

leader དཔོན་སྤུ pēnpu

leaf ལོ་མ loma

lean (See: **thin)**

learn སློབ lōp

learn, to (See: **know, to)**

leather ཀོབ kōo

leave, to (See: **put, to)**

ledge ངམ་པ ngampa

leech པ་ཏ pāta

left གཡེན་པ yēnpa

leftover ལྷག་མ lhāngma

leg (See: **foot)**

legal dispute ཁ་མཆུ khāmchu

legal ཁྲིམས་ལ་འཇུག thrim la dro

lend, to བཉེ nyā

leopard གཟིག zik

leprosy མཛེ་ནད zene', མཛེ zē

lesson སློབ་ཚན lōptsen

let in, to ཞུགས་འཇིད shuk ji(t)

letter ཡི་གི yigi, ཆག་རིས chhakri (H)

library ལ་ཡི་ཟེ་རི layberi

lid (See: **cover)**

lie རྫི་ནོག zinok

lie down, to ཉལ nyâl, གཟིམས zim

life ཚེ tshē, སྐུ་ཚེ kūtse

life-force སྲོག shrōk

life-span (of a human) མི་ཚེ། mitsi

light (lamp) ཟླཏ་ཏི། batti, **(sun)** ཉི། ho', **(weight)** ཡེངས་གེ yengge

light, to སྤོར། pōr, ཆེད། chē(t)

lightning ཙི་ལམ། tsīlam

like, to དགའ། gaa, མཉེའ། nyēe (H)

limb རྐང་ལག kānglak

limit, to (See: **estimate, to)**

line ཐྲལ། thral **(**Syn.: **lineage)**

lineage བརྒྱུད་པ། gyurpa

lion སེང་གེ sēnggi

lips ཙུ་ཏུ། chūtu

listen, to ཉན། nyen, གསན། sēn (H)

little (See: **bit, few, small)**

little bit ཙེའི་ཆིག tsēechik

little further away ཕེ་ཛ་ phēzak

little while (See: **little bit)**

live, to (See: **stay, to)**

liver མཆིན་པ། chhīnpa

livestock ཆུང་མ། chhungma

load (See: **luggage)**

load on, to འགེལ། gel

loan (See: **debt)**

loan, to སྙེན། nyēn

located, to be (See: **have, to -egophoric-)**

logo (See: **mark)**

loiter, to (See: **wander, to)**

long time ཡིན་རིང་པུ། yin ringpu

long རིང་པུ། ringpu

look at, to ལྷ། lhâ

look for (trouble), to: (See: **annoy, to)**

look for, to འཚོལ། tshōl

lose, to སྟོར། tōr, བཙམ། pham

loss ཁྱུན། khün, བཙམ་པུ། phampu

lot (a _ of) ཐག bâk, **lot (quite a _)** ཨ་ལ་ཅི་ཀ ālachik, མང་མུ། mangmu

lotus པད་མ། pēma

louse ཤིག shīk

love, to (See: **like, to)**

loving ཆམས་པུ། chhampu **(**Syn.: **tender)**

low དམའ་མུ། māmu

lower one ཧོ་ཞི། hoi

lowlander རོང་པ། rongpa, **(man)** འབྲོང་པུ། drongpu, **(woman)** འབྲོང་མུ། drongmu

lowlands རྒྱ། gya

luck བསོད་ནྡི། sōdi

luggage ཁུར་རུ། khuru

lungs ལྷོ་ཞ། lōo

lute གྲ་སྙན། dramnyang

M

mad (man) སྨྱོན་པ། nyēnpu, **(woman)** སྨྱོར་མ། nyērmu

magnificent རྒྱམ་གཟིག ngāmsik

majestic (See: **magnificent)**

majority མང་ཆེ། mang chē

make, to བཟོ། zo

making fun of (See: **disparaging)**

male (animal, plant) འཛུ། hau

man མི། mi, **(young)** བྱེན་ཀ། jenta, jonta

mango (fruit) ཨཱམ། ām

manner ཁྱི་སྟངས། khyitang

mantra སྔགས། ngāa (Syn.: **prayer)**

manure ཆྭ། chhaa

many (See: **lot, plenty, much)**

map ས་བཀྲ། sāptra

maple tree ཆྭ་མཆིན་པ། chhaa chhīnpa

mark (to make a _) རྟགས་རྒྱ། tāa gya'

market ཀྱར། hār, བ་ཛར་ bazar

marketable, to be ཐྲིན། thrin

marmot ཕེའུ། phēe

marriage བཟེན་དི། zendi

marry, to བཟེན་དི་ཁྱི། zendi khyi

Mars མིག་དམར། mingmar

mask འབག་པ། bakpa

master སློབ་དཔོན། lōpön, lōwen (Syn.: **sir)**

master copy མ་དཔེ། mape

matches ཙཱག་སྒྲ་ tsākdra

material (See: **wealth)**

matted (hair); (See: **dreadlocks)**

meadow སྤང་། pāng

meal (Syn.: **food)**

mean (person) སྔ་གྲེང་གི ngā threngge

meaning དེན་དོན། thentok

meaningful ཆོ་ཕྲེད་དུ། chhō wetu

meaningless ཆོ་མེད་དུ། chhō medu

means to do (something) ཁྱི་དབས། khyitap

means དབས། thaap

measure, to དབ། thap

meat ཤ shâ

medal རྟགས་མ། tāngma

meddling (See: **interference)**

medicine སྨན། mēn, **(headache _)** མགོ་ཟ་སྨན། goomen

meditate, to སྒོམ། gom

medium བར་འབྲིང་། phandring, **(quality)** འབྲིང་། dring

meet, to འཕྲད། thrē(t), གཅོར། chōr (h), མཇལ། jal (H)

meeting (See: **conference)**

melody (See: **tune)**

melt, to ཞིད། shi(t)

memory (Syn.**: recollection)**

menstruation མི་གཙང་གི mē-tsangge

mentally ill, to become སྨྱོ། nyē

merchant ཚོང་པ། tshongpa

Mercury ལྷག་པ། lhākpa

merit དགེ་བ། gewa

message ལན། len (Syn.: **reply)**

messy ཛཱ་རཱ་ཛཱི་རེ། ja<u>r</u>a ji<u>r</u>e

metal ཆཱ་ཨ། chāa

method (See: **manner)**

midday (See: **noon)**

middle བར་བ། pha<u>r</u>wa (Syn.: **in between, center)**

milk ཧོ་མ། h<u>o</u>ma

milk, to ཇོ། j<u>o</u>

millet (grain) གྱར། gya<u>r</u>

million (one _) ལཀ་ཆཱུ་ཐཱཾ་པ། la<u>k</u> chū thāmpa, ཆྷི་བ། chh<u>i</u>wa

mind སེམས། sēm, ཐུ་ཨ། thūu

mine ང་རེ། nga<u>r</u>e

minimum ཉུང་ཤོག nyu<u>n</u>gshok

mirror གྱ་ལུང་། gya<u>l</u>ung

miserly སེར་སྣ་ཆེ། sērna chhē

misfortune ཁོ་ད། kho’

miss, to ཏྲེན་ཏ་ལང་། thre<u>n</u>ta la<u>n</u>g

mist (See: **low cloud)**

mistake ནོར་འཁྲུལ། n<u>o</u>rtrul

mistake, to make a ནོར། n<u>ô</u>r (Syn.: **go wrong, to)**

mistreating (See: **abusing)**

mix, to དབེལ། ōl, ཤྲེ། shrē

mixed, to get ཧོལ། h<u>o</u>l

mixer ཕོ་ཏྲོག phōtrok

modify, to གྱུར། gyu<u>r</u>

molar teeth འདྲམ་ས། dra<u>m</u>sa

monastery དགོན་སྡེ། go<u>n</u>de

Monday ཟཱ་ཟླ་རྒྱ་བ། za dawa

money ཏྲེང་ཀ trēngka

monk ཐྲ་བ། thra<u>w</u>a

monkey ཤྲཱིཀ shrîk

month ལཱ་ཨ། la<u>a</u>, **1st lunar month** རྒྱ་བ་དང་པོ། da<u>w</u>a tha<u>n</u>gpu, **2nd lunar month** རྒྱ་བ་གཉིས་པ། da<u>w</u>a nyīwa, **3rd lunar month** རྒྱ་བ་གསུམ་པ། da<u>w</u>a sūmpa, **4th lunar month** རྒྱ་བ་བཞི་པ། da<u>w</u>a ji<u>w</u>a, **5th lunar month** རྒྱ་བ་ལྔ་པ། da<u>w</u>a ngāwa, **6th lunar month** རྒྱ་བ་དྲུག་པ། da<u>w</u>a thru<u>k</u>pa, **7th lunar month** རྒྱ་བ་དྲུན་པ། da<u>w</u>a di<u>n</u>pa, **8th lunar month** རྒྱ་བ་བརྒྱད་པ། da<u>w</u>a gye<u>p</u>a, **9th lunar month** རྒྱ་བ་དགུ་པ། da<u>w</u>a gu<u>w</u>a, **10th lunar month** རྒྱ་བ་ཆུ་པ། da<u>w</u>a chūwa, **11th lunar month** རྒྱ་བ་ཆུ་གཅིག་པ། da<u>w</u>a chūchikpa, **12th lunar month** རྒྱ་བ་ཆུ་གཉིས་པ། da<u>w</u>a chū-nyiwa

moon ཨུ་ག་ལ། ūkla

morning ཐྲོན་ལ། thro<u>p</u>la

mosquito ཅཱ་ཝི། chāawi

most (See: **largest)**

mother ཨ་མ། h<u>a</u>ma, ཡུམ། y<u>u</u>m (H)

mother-in-law ཨི་ཝི། īwi

motorbike སྦ་ག་སྦ་ག་རྐ་རི། ba<u>k</u>bak g<u>a</u>ri

mould ངོ་ཡཱམ། ngōyam

Mount Amadablam ཨ་མ་འདྲེབ་ལང་། h<u>a</u>ma dra<u>p</u>lang

Mount Everest ཇ་མོ་གླིང་མ། chha<u>m</u>o lāngma

mountain pass ལ། l<u>â</u>

mountain རི། r<u>î</u>

mouse (pika_) ཐྲེ་ཡོ་ག་པ། thre<u>y</u>okpa (See: **rat)**

mouth ཁ། khā, ཞལ། sha<u>l</u> (H)

mouthful (one _) ཧཱུཔ་ཁང་། hūp kha<u>n</u>g

move (to another place), to སྤོ་(t)། pō(t) **(**Syn.: **shake, to)**

moved, to be ཕོ་(t)། pho_(t)

movie ཕི་ལིམ། philim

much (very _) ཨ་ལ། āla

mule དྲེ། thre_

multiply, to (See: **increase, to)**

murderer ཤེན་པ། shēnpa

mushroomཤཱ་མུང་། shāmung

musk deer ཟླ། lāa

Muslim སུ་སལ་མན། musalman

must (See: **need)** དགོ། goo

mustache རྒྱེ་རོག gyerok

Mustang region སྨོན་སྡེ་ཐང་། lōmentang

mute (See: **idiotic)**

mute, to become ཁ་ཁུ་(t)། khā khu_(t)

my ངའི། nye_

N

nagging (See: **harassing)**
nail སེར་སྐུང་། sērmung

naked སྤེར་སྟང་མ། pērtangma

name མིང་། mi̲ng

nappy ཆུ་གདན། chhūden

narrow དོག་སྟུ། tho̲kpu, འགག་དོག་སྟུ། ga̲k tho̲kpu

nation (See: **state)**

natural (See: **nature)**

nature རང་བྱུང་། ra̲ngjung

naughty སྤྱོར་པ། chōrpa, དཀོག་དཀོག chōktrok

nausea སྐྱུག་མ། kyūngma

navel ལྷེ། lhē

near རྩ་ལ། tsāa-la

neck མཇིང་པ། ji̲ngpa

neckband (See: **collar)**

need དགོ་འོ། go̲o

needle ཁབ། khāp

neighbour ཉེམས་མཚེའ། khyi̲mtsi

Nepal ནེ་པལ། ne̲pal

nest (ant's) གྲོག་ཚང་། thro̲ktsang, **(bird's)** ཚང་། tshāng

nettles རྭ་ཡོག sa̲yok, sa̲ye

never (See: **ever)**

never ཀཱང་ནི། kāngni

new fashion དཔེ་གསར། pēsar

new moon གནམ་གང་། nāmgang

new year ལོ་གསར། lo̲sar

new གསམ་པ། sāmpa

new, to make གསམ་པ་བཟོ། sāmpa zo̲

news (See: **information)**

newspaper ཚགས་པར། tshākpar

next one (See: **: other side)**

next year སང་ཕུད། sāngpu'

nice (See: **proper)**

night ནེམ་པི། ne̲mpi, **(at _)** ནུབ། nû̲p, **(at _)** ནུབ་ལ། nû̲pla

nine དགུ gu̲

nineteen བཅུ་དགུ chūrgu

ninety གལ་ཕེ་ར་ཉི། kha̲lpera ngā, དགུ་བཅུ། gu̲pchu

nipple (See: **breast)**

nobody སུ་སང་། sūsang

noise སྐད་ལོག kēlok **,** འུར་རུ། hu̲ru, འུར hu̲r

noise (to make _); (See: **shout, to)**

noodle ཐུག་པ། thūkpa

noon ཉིན་ཀྱི། nyi̲rmu

North བྱང་། chha̲ng

nose ནཱ་འུང་། nāung

note ལོར། lo̲r

nothing (+NEG.) གང་སང་། kha̲ngsang

now ད་ལྟ། tha̲nta, **(until _, up _)** ད་སག tha̲sak

nowadays དིང་སང་། thi̲ngsang

Nubri ནུབ་རི། nu̲pri

nude (See: **naked)**

number གྲེངས་ཀ threngka, ཨང་ཀི āngki

nun ཨ་ནི། āni

nurse ནར་སོ། na̲rs

nutrient བཅུད། chū'

O

oak སིའིང་། phishing

oath དབུ་མནད། ūna

obedient ཁ་ལ་ཉེར་མུ། khā-la nyermu

object (See: **thing)**

obliged, to be ཀ་ཏག V+kātak, ཀ་མེད། V+kāme'

obtain, to ཆུང་། chhung

occasionally (See: **sometimes)**

ocean རྒྱ་མཚོ། gyamtsu

offer, to པུལ། pūl

offering (religious) མཆོད་པ། chhōpa

office ཨ་པི་སི། āpis

oil ནཱུམ། nûm

oil lamp ཨུང་ཀུ། ūngku

okay (See: **yes)**

old (for things) ཉིང་པ། nyīngpa, **(man)** ཀ་བ། gawa, **(woman)** ཀ་མ། gama

old, to become ཀའ། gaa

on སྟེང་ལ། tēng-la

once more (See: **again)**

one གཅིག chīk

oneself བདག་བདག་ཉིད། daadakpu

onion (See: **garlic)**

only one གཅིག་རང་། chīkrang

only ཁ་རྐྱང་། kharkyang **open, to** འབེད། be(t)**operation** ཤཱཀ་བཅོ་འདེབས། shākcho

opportunity མཉམ་ཀ mauka

order (in _); (See: **by turn)**

order བཀའ། kā

order, to བསྐོད་པ་རྒྱག kōpa gya'

ordinary ཀྱཱུ་མ། kyūma

organize, to (See: **prepare, to)**

organizer ལཱ་བ། laawa

organs (internal _) ནང་རྩ། nangtsa

original ངོ་མ། ngoma

orphan ཐ་རྒྱུག thapruk

other ཡམ་པ། yampa

otherwise (See: **except for)**

otter ཤཱམ། shrām

our ངྱེད་རེ། ngire, འོ་རེ། hore

outside ཕི་ལ། phī-la

outsiders (people) ཕིའི་མི། phīimi

over there ཕོའུ། phōo, བཱ་ཕོ། phaa phō

owl ཧུག་པ། hukpa

owner (See: **sponsor)** བདག་པུ། dâkpu

ox གླང་། lāng

P

pack up, to ཐུལ། thūl, རྒྱབ། rup

pack, to བཏུམ། tûm

padlock སྒོ་ལྕགས། golcha

pain སྡུག suk

paint ཙྷི། tsî

paint brush པིར། pīr

paint, to ཙྷི་གཏོང་། tsī tōng

painter (of thangka) ཁ་བ་པ། khaapa

painting (See: **photograph)**

pair ཆ། chhâ

palm (of hand) ལག་པའི་མཐིལ། lakpi thīl

pampering (See: **spoiling)**

pancake ཀུར། kûr

panic (See: **rush)**

paper ཤུབ། shūu

paradise ལྷའི་ཡུལ། lhēyul

parents བ་མ། pha̲ma, འབ་འམ། ha̲wa ha̲ma

park ལྷིང་ཀ līngka

partiality ཉེ་རིན་། nye̲rin

pass on (a message), to ལན་ལབ། le̲n la̲p

pasta (See: **noodle)**

paste, to (See: **stick, to)**

pastoralist འབྲོག་པ། dro̲kpa

pasture རྩྭ། tsāa

pasty (liquid) སྐ་འདི། kāndi, kēndi

patch ལྷེན་དྲ། lhēnda

paternal uncle ཨཱའུ། āu

patience ངང་ཆུང་། nga̲ng-gyi'

patient (See: **sick person)**

pattern (See: **drawing)**

pea ཤྲེལ་མ། shrēlma

peace ཞི་བདེ། shi̲de

peaceful (See: **quiet)**

peaceful སྣའ་བ་སྐྱིར་སུ། nāawa kyīrmu

peach ཁམ་བུ། kha̲mbu

peacock མཱ་བྱ། māpcha

pearl མུ་ཏིག mu̲tik

pebble རྡོ་རྐ། do̲prak

peel, to བཤུ shū

pen པེན། pēn, སྐྱུག nyūk

penalty (See: **punishment)**

penis ཟིག་པ། līkpa

penknife ཏཱ་སྤྲི tāpdri

people མི་དམངས། mi̲mang

pepper (Sichuan species) ཨེར་མང་། ērmang

performance ཤྲིལ་སུ། shrīlmu

periphery (See: **edge)**

perished, to be ནའ་སར་གཏོང་། na̲asa tōng

permission གནའ་བ། nāawa

permit པ་སི། pās

persistence སྙིང་འཐུག། nyīngdru

person of the same age ནའ་ལ། na̲ala

personal (See: **private)**

petrol (See: **kerosene)**

Pharak region བར་དབུག pha̲rak

phone ཕོན། phōn, fōn

phone, to ཕོན་གཏོང་། phōn tōng

photograph ནག་ས། na̲ksa, ཀཱུ་པར། kūpar (H)

picture (See: **photograph)**

picture frame པར་སྒྲོམ། pārdrom

piety རྫོང་སེམས། chhoosem

pig བག་པ། phakpa

pigeon པུའུ་རུམ། pūurum

pile up, to རྩེ་བ། tsē'

pile, to སྒོང་། gong

pilgrim གནས་སྐོར་རེ། nēkore

pill རི་ལུ། rilu

pillar ཀཱ། kāa

pillow སྔའ་གྲི། ngāatri

pilot (See: **lead)**

pincers སྐམ་སྟུང་། kâmtang

pinch, to སེར་སྨུད་འདེབས། sērmung dep

pine (blue pine tree) མེ་ཐང་། metang

pit མིག་དུད་། mīkdung

place ས་ཆ། sācha **(**Syn.: **seat)**

place for night halt ཞའ་ས། shaasa

plain (See: **ordinary)**

plains (See: **lowlands)**

plan འཆར་གཞི། chhārshi

plank སྒོ་སྨུང་། gomung, སྒོ་ཡངས། gopyang

plant, to འཛུག zu' **(**Syn.: **sow, to)**

plastic paper བཀྲག་ཤོག trākshok

plastic སྤོའ་དཀར། pōkar

plate སྡེར་མང་། dermang,

play, to རྩིད་མི་རྩེ། tsīmi tsē

pleasant (to hear) སྙེར་སྨུ། nyērmu

pleasant སྐྱིར་སྨུ། kyīrmu

please ! དབའ་བཀྲས། thraakur

pledge (See: **oath)**

plentiful (See: **abundant)**

plenty སྦང་ངི་། bang-ngi

ploughshare མོ་ལྕའ། mōlcha

plume (See: **wing)**

pocket ཨམ་ཁྲོག āmtrok, āmtrung

poison དུག thûk

police པུ་ལི་སི། pūlis

pond (See: **lake)**

poor (See: **weak)**

poor people པེ་རང་པུ། pērangpu

pork བག་ཤ phaksha

porridge ཀྱུ། kyū

porter ཁུར་མན། khurmen

portion (See: **share)**

possession (See: **wealth)**

post office ཧུ་ལག hūlak

postponed, to be (See: **delayed, to be)**

pot (clay _) ཛ་མ། zama

potato རི། ri , རི་ཀི riki

pour, to ལུག lu'

powdery ཞིམ་སུ། shimu

power དབོང་ཆ། ōngcha **(**Syn.: **strength)**

powerful དབོང་ཆེན་པུ། ōng chhēnbu

practice (religious _) ཉམས་ལེན། nyamlen

practice, to སྒྲུབ་། jong

praise, to བསྟོད་རེ་སྒོང་། tōre lōng

pray, to སྨོ་ལམ་རྒྱག mōlam gya'

prayer wheel (hand-held _) མ་ནི་ལའ་འཁྲུར། mani laakur

prayer མ་ནི། mani

prediction (See: **forethought)**

pregnant བི་འཇིམ། phijim

preparation བྱ་འགྲིག thrandrik

prepare, to བྱ་འགྲིག་ཁྱི thrandrik khyi **(**Syn.: **to get ready for a trip)**

presence (in the _ of a lama) སྐུ་མདུན། kūmdün

present སྐྱེས་ཀ། kyēka

press, to སྣེན། nēn

pretend to cry, to དྲུ་འཛིན་འདེབས། nguzin dep

pretty (See: **beautiful)**

price སྐོང་། gong, རིན། rin

principal མ་རྩ། martsa

printer པར་བ། pārwa

prison (See: **jail)**

private སྐེར་གྱི། gerki

profit ཁེ་བཟང་། khēpsang

program (See: **plan)** འཆར་གཞི། chhārshi

promise, to ཁས་ལེན་། khē ling **(**Syn.: **vow, to)**

proof ཁྲུངས། khūng

proper འདྲ་ཆའ་སུ། dra chāamu, བཀྲ་ཤིས་བ། trāshiwa

prostitute ཆེའ་སུ། chhēemu

protect, to སྐྱོབ། kyōp, སྲུང་སྐྱོབ་ཁྱི། shrūngkyop khyi

protest, to ངོ་ལོག ngolo’

prove, to ཁྲུངས་སྐྱོལ། khūngkyol

proverb ཁ་ལུ། khalu

provisions རྒྱ་ཨཱི། gyaawi

public (See: **people)**

pull out, to (See: **take off, to)**

pull, to འཐེན། thēn

punishment ཆེར་པ། chhērpa

pupil (See: **disciple, student)**

puppy ཀྱི་རྒྱག kyîpruk

put on, to (See: **wrap, to; dress, to)**

put, to འཇོག jo’

puzzled, to be མགོ་འཐོམ། goo thōm

Q & R

quality སྤུའུ་ཚད། pūutse', **རྒྱུ་དག** gyupdak

quantity མང་ཉུང་། mang-nyung

quarrel (See: **argument, fight)**

quarrel, to (See: **argue, to; fight, to)**

quartz (See: **crystal)**

queen རྒྱལ་སྨུ། gyalmu

question དྲི་བ། thriwa, བཀའ་འདྲི། kāndri (H)

quick (See: **fast)**

quiet ཁུ་སིམ་པུ། khūsimpu

quiet, to be (See: **relieved from, to be)**

quietly ཁ་རྒ་པ། khā rakpa

quiver, to (See: shiver, to; shake, to)

rabbit རི་ཝོང་། riwong

race (a horse), to རྟ་མདར་གཏོང་། tāmdar tōng

radio རེ་ཌིའོ། redio

radish ལའུག lauk

rain ཆར་བ། chharwa

rainbow འཇའ། ja

raincoat ཕི་ཡབ། phīyap

rainwear (See: **raincoat)**

rangeland

rapids བ་རླབས། balap

rare (See: **scarce)**

rat ཕེའ། phee

raven གོ་རག gorak

raw རྫབ་པ། janpa

razor ཤ་གྲི shrādri

reach, to གཡོབ། yōp (Syn.: **delivered, to be)**

read, to རོག ro'

ready (to get _for a trip) གཆོམ། chōm

real (See: **original, true)**

really ཧུ་ཐུང་། hutung

ream (of paper); (See: **stack)**

reason (See: **meaning)**

receive, to འཇོར། jor

reciprocity ལ་རྒྱ la rgya

recite (a prayer), to སྨོ་ལམ་སྐྱོར། mōlam kyōr, སྨོ་ལམ་འདེན། mōlam dēn

recite, to (See: **count, to)**

recognize, to ངོ་ཤེའ། ngo shēe

recollect, to (See: **remember, to)**

recollection དྲན་པ། thraasa

recover, to (See: **improve, to)**

red མར་རུ། maru

reduce (a pain), to འཇོམ། jom (Syn.: **break, to)**

reduced, to be ཆོག **chhō'**

refrain from, to (See: **avoid, to)**

refugee སྐྱབས་བཅོལ་བ། kyāpchölwa

refuse to comply, to ཨ་མོ་ཆོ། ā mō chhō

refuse, to ཁ་མེ་ཉན། khā me nyen

regarding (See: **about)**

regret འགྱེད་པ། gyepa

regularly རྟག་པ། tākpa

reinforcement རྒྱབ་རྩ། gyaptsa

relapse (illness) ནད་ལོག nelok

relation འབྲེལ་བ། drelwa

relationship (to establish _) སྟུན། tūn

relatives and in-laws གཉེན་སྨིན། nyēn sāmin

relatives ཚང་པ། tshāngka

relaxed དལ་སུ། thalmu

reliable ཁ་བཏེར་སུ། khā tērmu

relics རུ་བསེལ། rusel, ringsel

relieved from, to be འཇམ་ཐིང་ཁྱི། jam thīng khyi, འཇམ་ཐིང་ངི་གལ། jam thīng-ngi gal

relieved སྙིང་སངས། nyīngsang, འཇམ་ཐིང་ངི། jam

thīng-ngi

religiosity (See: **piety)**

religious (person) ཆོས་པ། chhoowa

remember, to དྲན། thren **(**Syn.: **miss, to)**

remorse (See: **regret)**

renovate, to བཟོ་སྐྲུར་བྱེད། zopgyur gya'

rent (of house) གང་ཟླ། khangla

repair, to (See: **renovate, to; make, to)**

repeat, to ལོག་བྱེད། lo' gya'

repeatedly (doing someting) བྱའ་ནང་བྱའ་ནི། khyaa-nang khyaa-ni

replacement སྐྱོན་པ། kyīnpa

reply ལྷའ་ལན། jaalen (H)

research, to (See: **study)**

resident (person) གཞིས་ཆའ་པ། shichaawa

respect བཙི་ཐབས། tsītap

respect, to ཆ་འཇོག chhā jo'

responsibility (to take _); འགན་འཁུར། gen khūr **(**Syn.: **agree, to)**

responsibility འགན། gen

rest, to ངའ་གསོ། ngaaso

restaurant ཟའང་། saang

return, to ལོག lo'

rhinoceros བསུ་རྟ་ཁའབུག sūru khāmbuk, sūru

rhubarb ཨག་ཆོ་པ། ākchowa

rib རྩིམ། tsīm

rice འབྲའ། draa

rich ཆུག་པུ། chukpu

ride, to ཞེན། shen, འཆིད། chhīp (H)

rifle མེ་ཞག mewak

right གཡའ་བ། yāawa

right way ནའ་ལོག་པ། naalokpa

ring (for the finger) སོར་ཏུབ། sōrtup

rinse, to གཤོལ། shōl

rise, to ཤར། shâr **(**Syn.: **increase, to)**

river གཙང་པུ། tsāngpu

road (main one) རྒྱ་ལམ། gyalam

road ལམ། lam

robust ངའ་དོན་པུ། ngā thronpu

rocky (mountain) བྲག thrak

roll, to རིལ། ril, དྲིལ། thril

roof ཐོག thôk

room ཀོ་ཏ། kōtra

rooster ཁྱེའུ། chhau

root (See: **bottom)**

rope ཐག་པ། thākpa

rosary ཕྲེང་ང་། thrēng-nga

rot, to རུལ། rûl

rotate, to འཁྱིར། khyīr

rotten རུལ་བ། rulwa

rough ཁྱོང་པུ། khyongpu

round སྐྱིར་མུ། kyîrmu **(**Syn.: **circular)**

row (See: **line)**

rub, to དོར། dor

rubbish (See: **garbage)**

rude ཁ་རྒྱའ་མུ། khā gyaamu

ruin (of a house) ཁྲེ་ཞག threwak

ruined, to be (See: **perished, to be)**

rule (See: **justice)**

ruminate, to ཟིད། lē(t)

rumor ཧཱ་ལེ། hā le

run away, to (See: **escape, to)**

run down (someone behind his/her back), to དམོད་ཁྱི mō' khyi

run out of, to ཟད། se(t)

rush དངངས་སྐྲག ngāngtrak

S

sacred རྩ་ཆེན་པུ། tsāa chhēnpu

sad, to be སྐྱོ་སྐྱེ་ལང་། kyōkye l<u>a</u>ng

saddle (horse _) རྟའི་སྒལ། tēgal

sadness སྐྱོ་སྣང་། kyōnang, སྐྱོ་སྐྱེ། kyōkye

safe (See: **careful, stable)**

salary ཟླ། lâ

saliva ཁ་ཆུ། khāchu

salt ཚྭ། tshā ,ཇ་ཚྭ། j<u>a</u>atsa

same གཅིག་པ། chīkpa **(**Syn.: **similar)**

sand འབ་མ། ph<u>e</u>ema

sandalwood ཙན་དན། tsēnden

sash (See: **belt)**

satiated, to be (See: **satiated, to be)**

satisfied, to be དོམ། ng<u>o</u>m

Saturday གཟའ་སྤེན་པ། z<u>a</u> pēnpa

Saturn སྤེན་པ། pēnpa

sauce གསོལ་བ། sōlwa

saucepan ཐབ་སྐྱོ། tāpkyo

saucer (See: **plate)**

saw སོག་ཡི། s<u>o</u>kli

say, to ཟི། s<u>i</u>, བཤད། shē(t), ཞུ། sh<u>u</u> (h), གསུང་། sūng (H) **(**Syn.: **talk, to)**

saying (See: **proverb)**

scabies ཀོང་། kōng

scarce དཀོར་མུ། kōrmu

scare, to (See: **frighten, to)**

scatter, to གཏོར། tōr

school ཨི་སི་ཀུལ། īskul

scientist ཚན་རིག་པ། tshēnrikpa

scissors འཛག་ཙི། z<u>a</u>ptsi

scold, to ལས་དྲག་རྒྱག l<u>a</u>ptak gy<u>a</u>', བཀའ་བཀྱོན། kāpkyin (H) **(**Syn.: **shout at, to)**

scorched (See: **burnt)**

scrap (of dried food) ཤྲེག་གོག shrēkok

scrape, to (See: **scratch, to)**

scratch (with claws) སྦར་སང་། b<u>a</u>rsang

scratch, to ཐྲེ། thr<u>e</u>(t)

script (See: **letter)**

sea (See: **ocean)**

seal (the opening of a bag by tying), to ཁ་བསྡམས། khā d<u>a</u>m

seal (See: **stamp)**

sealed (tightly _), (See: **securely tight)**

search, to (See: **look for, to)**

seat བསྡད་ས། d<u>a</u>asa

secret གསང་། sāng

secretary དྲུང་ཡིག thr<u>u</u>ng-yik

secretly གསང་ནང་གསང་ནི། sāng-nang sāng-ni, འཆགས་ལ། chhākla **(**Syn.: **quietly)**

sect ཆོས་ལུགས། chhōoluk

see, to མཐོང་། thōng

seed སོན། sēn

seek respect, to ཡུལ་བཞད། y<u>u</u>u shē(t)

self རང་། r<u>â</u>ng

sell, to བཙོང་། tsōng **(**Syn.: **marketable, to be)**

semi-liquid ལྡུར་རི། d<u>u</u>ri

send, to སྐུར། kûr, གཏོང་། tōng

senior རྒན་པ། g<u>e</u>npa, མི་ཆེ། m<u>i</u> chhē

sensible (See: **meaningful)**

sentence (See: **punishment)**

separate, to (See: **split, to)** ཁ་ཁྱེ། khā khy<u>e</u>e

separated, to be ཁ་བྲལ། khātral, བྲལ། thral

separately ཁུ་དུག khutuk

serow རྒྱ། gya

servant ཟླ་བ། lāwa, ཞབས་ཕྱི། shapchi, **(female)** གཡོག་མུ། yōkmu, **(male)** གཡོག་པུ། yōkpu

serve, to གཡོག་པུ་བྱེད། yōkpu khyi

set up, to (See: **arrange, to)**

seven བདུན། din

seventeen བཅུ་བདུན། chūpdin

seventy གལ་ཆེ་རབ་ཞི། khalpera shi, བདུན་བཅུ། dinchu

sew, to བཙེམ། tsēm

sewing ཚེམ་བུ། tshēmbu

sexual maniac (male) ཆེའུ། chēu

shade, to (See: **block, to)**

shake, to གཡུལ། gul, སྐྱག shrū' **(**Syn.: **shiver, to)**

shame ངོ་ཚ། ngotsa

shape བཟོ་ལྟ། zopta, zopte, ཆབ་གཞི། chhapshi

share food, to བགོད་ནི་བཟོ། goni so

share ཀཱལ་ལ། kāla, kālda, བྷ་འདྲ། bandra

share, to བགོད། goo **(**Syn.: **split, to)**

sharpen, to (See: **rub, to)**

sharp-tongued ཁ་བྱོང་པུ། khā khyongpu, ཁ་ཚ་འདི། khā tshāndi

she མོ་རོང་། morong

sheep ལུག luk

she-goat ར་མུ། ramu

shelf བའུ་ཏེ། phaate

shepherd རྫི་ཝུ། ziwu

Sherpa ཤར་བ། shārwa

shin-bone དར་གདོང་། ngardong

shine, to ཅེད། chē(t)

shirt ར་འཐུག raatuk

shit (See: **faeces, feces)**

shit, to སྐྱག་པ་ཤོར། kyākpa shōr, སྐྱག་པ་གཏོང་། kyākpa tōng

shiver, to འདར་གསེག་རྒྱག darsi' gya', འདར། dar

shoe འཇུ་ཏ། zuta, ཞབས་ལྗམ། shablam (H)

shop ཚོང་ཁང་། tshōngkang

shopping ཉོ་ཅ། nyopcha

short of, to be (See: **cut off, to be)**

short ཐུར་མེ། thūrme

short-tempered རུ་དར་མ། ru-ngarma

shoulder དཔུང་པ། pūngpa

shout, to ཨུར་རུ་འདེན། huru den, སྐད་རྒྱག kē' gya'

show (See: **performance)**

show appreciation, to དོ་སུ་གཏོང་། ngosu tōng

show off, to ངོ་མ་སུ་སྐྱད། ngomsu kū(t)

show, to བསྟན། den

showing off ངོ་མ་སུ། ngomsu

shred, to གཙེབ། tsēp

shut up ! ཙུམ་ཁྱེས། tsūm khyi

shy ཀྲེ་དན། trē-ngen

sick person ནད་པུ། nepu

sick, to be ན། na, སྙུང་། nyūng (H)

sickle ཟོར། sôr

sickness ན་ཚ། natsa, ནད། ne', སྙུང་གཞི། nyūngshi (H)

side (other _) ཕ་ལིམ། phālim, བར་ཁེན། phar khēn

side (this _) ཚུ་ལིམ། tshūlim, ཚུར་ཁེན། tshūr khēn

sideways (See: **horizontal)**

sift, to (See: **strain, to)**

sign རྟགས། tāa

signature སྐྱེ་ལས་རྟགས། sāyi lakta

silt (See: **dust)**

silver དངུལ། ngūl

similar ཆོག་འདྲ། chōkdra

similar མདོར། dore, མདོག་གི dokge, ནོར་རེ nore

sin སྡིག་པ། dikpa

sing, to གླུ་ལིང་། lû ling

single རྐྱང་མ། kyāngma

sink, to ནུབ། nup

sinuses ཡ་མ། yama

sir སཱ་ཧེབ། sāhep

sister (elder _) ཨ་ཇི། āji, ཨ་ཡི། āyi, ཨཱི་ཇི། īji,
(younger _) སྐུམ། num

sister-in-law (See: **daughter-in-law)**

sit downs in rows, to ཐལ་སྒྲིག thraldri'

situation གནའ་སྦྱངས། nāatang

six དྲུག thruk

sixteen བཅུ་དྲུག chūruk

sixty གཉ་གསུམ། khal sūm, དྲུག་ཅུ། thrukchu

size ཆེ་ཆུང་། chhēchung

skill ལག་ཤེའུ། lakshe

skin པཱའུ། pāu

skin ཕི་སྐོགས། phīkok

sky གནམ། nām

slander སྐྱོ་མ། kyōma

slap དལ་སྐྱག thalchak, འཐམ་སྐྱག dramchak

slap, to དལ་སྐྱག་རྒྱག thalchak gya'

slate ཨེམ་པག ēmpak

sleep (to put to _) སྙོལ། nyōl

sleep མནལ། nāl (H)

sleep, to གཟིམས། zim (H)

sleepy, to be/feel གཉིད་ཞོའུ། nyī' throo, གཉིད་རོག་རྒྱག nyītsok gya'

sleeve ཕུ་ལུམ། phulum

slingshot ཧུར་དུག hurduk

slip, to དྲིད། thre(t)

slow (See: **congested)**

slowly ཁོ་ལེ་ཁོ་ལེ། khole kole

small (male) ཏྲིག་པེ། trīkpe, **(female)** ཏྲིག་མེ། trīngme

smaller ཏྲུ་བ། trūwa

smart (See: **clever)**

smash into pieces, to (See: **crush, to)**

smell (urine _) ཚའ་རི། tshāari

smell དྲི་མ། thrima

smile ཁ་རོག khātsek

smoke དུད་ད། thuta

snack འཛ་ར། zara

snake རུལ། rul

snot སྣབས། nāp

snow leopard སེར་ཀེན། sērken

snow གཱ། khaa

snow, to གཱ་རྒྱག khaa gya'

snowy mountain གངས་རི། khangri

snuff སྣ་བག nātak

soak, to སྦང་། bang **(**Syn.: **absorbed, to get)**

soft འཇམ་པུ། jampu, འབོལ་སུ། bolmu

soften by rubbing, to (See: **knead, to)**

soft-spoken ཁ་འཇམ་པུ། khā jampu

soil ས། sā

soldier དམག་མི། mākmi

solely (See: **only)** ཁ་རྐྱང་། kharkyang

solid (See: **solid)**

Solu region ཤོ་རུང་། shōrung

solution (See: **means)**

sometimes བར་ཆིག pha<u>r</u> chīk

son (See: **boy)**

song ལུ། lû

son-in-law མགས་པ། ma<u>k</u>pa **(**Syn.: **brother-in-law)**

soot དྲེག་པ། thr<u>e</u>kpa

sorry ! མཐོལ་ལི་བཤོག་ས། thōli shōk

sort (See: **type)**

sound སྐད་རྒྱ kēdra, སྐད། kē'

sour སྐྱུར་རུ། kyūru

source (See: **proof, spring)**

south ལྷོ། lhô

sow, to འདེབས། d<u>e</u>p

space བར་སྣང་། pha<u>r</u>nang

spacious ཁུ་ཡེངས། khu <u>y</u>emu, ཡེ་སུ། <u>y</u>emu

spark (See: **firebrand)**

speak, to ལབ། l<u>a</u>p

speech ལབ་ཚལྡན། l<u>a</u>pshe', གསུང་ལབ། sūnglap (H)

spicy ཁ་ཚ་འདི། khā tshāndi

spider སྲིང་གོང་གོང་། shrīng-kongkong

spin wool, to བཀལ། kāl

spin, to (See: **rotate, to)**

spinach པད་རྩུ། pētsu

spiritual medium ལྷ་བ། lhâwa

spit ཅེ་མག chēmak

spittle (See: **spit)**

split, to གསིལ། sīl (Syn.: **separate, to; share, to, cut wood, to)**

spoiled སྐྱག་ལང་། kyāklang

spoiling གཅེས་ལང་། chēlang

spoken language ཁ་སྐད། khāke'

sponsor སྦྱིན་བདག jin<u>d</u>ak

sponsor, to འགྲོ་སུང་རྒྱ dr<u>o</u>sung gya'

spoon ཁྱིམ་པོག khyīmpok

spouse (See: **wife)**

spring ཆུ་མིག chhūmik, **(season)** སོ་ཀ། sōoka

square ཐྲུ་བཞི། thr<u>u</u>pshi

squeeze, to བཙིར། tsīr

squeezed, to be ཆུར། chūr

stable ཏེར་མུ་སྤུ། tērmu, རམ་པུ། r<u>a</u>mpu

stack up, to (See: **pile up, to)**

stack སྦུབ་ཆ། b<u>a</u>bcha

stairs ཀྲཱ་པ། trāapa

stamp ཐེ་སི། thēsi

stand up, to (See: **get up, to)**

star སྐར་མ། kārma

start, to (See: **begin, to)**

state རྒྱལ་ཁབ། gy<u>a</u>lkap

statue སྐུ། kū

status (economic) སྐྱིད་སྡུག kyīduk

stay, to བསྡད། d<u>e</u>(t), བཞུད། j<u>u</u> (H)

steady (See: **stable)**

steam ཨཱ་བ། lāawa

steep གཅར་སྤུ། s<u>a</u>rmu

step across, to (See: **step over, to)**

step over, to འགོམ། g<u>o</u>m

step ཁོམ་པ། kh<u>o</u>mpa

step, to གཡོབ། yōp

stew (potato _) ཤཱ་པ། shākpa

stiching (See: **sewing)**

stick (walking _) ལ་ཀམ། l<u>a</u>akam, ཕེར་ཀོག pher<u>k</u>ok, pha<u>r</u>ok

stick incense པོ་རང་། pōorang

stick, to སྦྱར། j<u>a</u>r

still ཏོ་གེ tōke, དཀྱོང་། tharung

still (position) ཙོ་གེ tsōkge

stir, to དཀྲུག trū’

stitch, to (See: **sew, to)**

stomach ཁོག་པ། khōkpa, གསུབ། sūp, ཐྲོད་དཀྲོ་ན། throta

stone རྡོ། do

storehouse གཉེར་ཚང་། nyērtsang

storm ཧུར་ཏུག hûrtuk

story དཔེ། pê

stove ཐབ། thāp

straight ཐེ་ཀ thēka

strain, to བཙོག tsē’

strained (nerve) ཙཱ་སྨྲིད། tsāmdri’

strand (of hair) ཉག་མ། nyangma

straw སོག་མ། sōngma

strength ཤུགས། shūk

stretch, to སྐྱོང་། kyōng

strict (See: **tight)**

string, to བརྒྱུ། gyuu

strong (healthy) ཞོ་ཆེ་སྨུ། shoo chhēmu, **(powerful)** དངར་མ། ngarma, **(taste)** ཁར་མ། kharma

struck, to be (See: **hit, to be)**

student དགེ་སྦྱོག getruk

study བཀྲག་དཔྱད། tākche’

stupa ཆོར་རྟེན། chōrten

stupid (See: **idiotic)**

subject མི་སེར། misir

substitute ཚབ། tshāp

suck, to འཇིབ། jip

suckle, to (See: **suck, to)**

suffice, to (See: **enough, to be)**

sugar ཅི་ནི། chīni

suitable སྤམ་སྨུ། pāmu

summer དབྱར་རུ། yāru

summon, to འགྱོག gu’

sun ཉི་མ། nyima

Sunday གཟའ་ཉི་མ། za nyima

superstition རྣམ་རྟོག nāmtok

support (See: **reinforcement)**

support base རེ་ས། rêsa

surface ཁ། khā

surplus (See: **leftover)**

suspended (by rope), to be དཔྱང་། chāng

swallow, to མིད་ད་གཏོང་། mita tōng

swear, to (See: **vow, to)**

sweat རྔུལ་ཆུ། ngūlchu

sweep, to ཕྱག chā’

sweet མངར་སྨུ། ngārmu

sweets (See: **goodies)**

system འགྲོ་སྒང་ས། drotang

T

table (Chinese style) རྒྱ་ཅོག gya̲chok

table ཅོག་སྟེ། chōktsi

taciturn ཁ་ཆིལ་འདི། khā chīndi, ཁ་དོག་པུ། khā thọ̲kpu

tail ང་མ། ngāma

take advantage of, to (See: **distract, to)**

take off, to འབིད། bi̲(t) (Syn.: **fly, to; unload, to)**

take out (thorn), to འདེན། de̲n

take, to ལིང་། li̲ng

talk (See: **speech)**

talk back, to ཁ་ལོག khā lo̲’, ཁ་ལོག་ཆོག་ལོག khālo’ tshīklo’

talk, to ལབ་ཤའོ་ལབ། la̲pshe’ la̲p, ལབ་ཤའོ་གྱི། la̲pshe’ khyi̲

talkative ཁ་བདེ་སྨུ། khā di̲mu

task (See: **work)**

taste སྤྲོ། thro̲o

tasting (See: **sour)**

tasty (See: **delicious)**

tax ཁྲལ། thra̲l

taxi ཏཱ་སི། trāksi

tea (Tibetan salt _) ཇེད་ཇ། phe̲ja

tea kettle ཏིབ་ལི། tīpli

tea strainer ཇ་ཚགས། chha̲tsak

tea ཇ། chha̲, གསོལ་ཇ། sōlja (H), **(black _)** ཇ་ཐང་། chha̲tang, **(sweet _)** ཇ་མངར་སྨུ། chha̲ ngārmu

teach, to སློབ། lōp

teacher དགེ་རྒན། ge̲rgen (Syn.: **master)**

teaching (Buddhist _) བཀའ་རྒྱུ། kāju

tear (from eye) མིག་ཆུ། mīkchu

tear, to གཤོག shō’

television ཏི་བི། trībi

tell lies, to རྫི་རྣོག་ལབ། zi̲nok la̲p, རྫི་རྣོག་བཟོ། zi̲nok zo̲

tell off, to ངོབ་ཤུར་རྒྱག ngo̲pshur gya̲’

tell, to (See: **say, to)**

temper དངའ་སྐྱེ། ngandra, དར། nga̲r

temperament མི་གཤིས། mi̲shi

temperamental ཕོ་ཁྲོག་པ། phōtrokpa

temple (for a deity) ལྷ་ཁང་། lha̲ang, **(of the head)** ནཱ་རྩ། nārtsa

ten བཅུ་ཐམ་པ། chū thāmpa

ten million ས་ཡ། sāya

ten thousand འ་ཟར་བཅུ་ཐམ་པ། ha̲zar chū thāmpa

tender ཤེ་ཚ་འདི། shē tshāndi

tent ཁྱུར། kha̲ur

Teraï (See: **lowlands)**

terror འཇིའ་བ། ji̲iwa

test, to ཚོ་ལྷ། tshō’ lhā

testicles སྒོ་ང་། go̲-nga

thangka དང་སྐུ། tha̲ngku

thank you ཐུའུ་ཆེ། thūuche, ཧོར་ཆེ། ho̲rche

that དེ། thi̲

that’s all འདི་རང་། di̲rang

that’s it (See: **that’s all)**

the (singular) ཀྱི། tī, **(plural)** ཀྱི་བ། tīwa

then ད་མ། tha̲ma

there is, there are (factual) ཡོད་ཪ། we̲za **(sensory)** ནོ་བ། no̲’

therefore ཁྱའ་སིན། khyaasin

thermos ཇ་དམ། chhadam

these འདི་ཝ། diwa

they ཁོ་ཝ། khōwa (H)

thick མཐུག་པུ། thūkpu, སྦོམ་པུ། bompu (Syn.: **pasty)**

thief ཀུ་མ། kūrma, ལག་པ་རིང་པུ། lakpa ringpu

thigh སྐལ་སྦྱག་པ། balnakpa

thin ཏྲེ་མེ། threme, **(meat)** ཉེ་མེ། nyerme, **(cloth)** ཤྲེ་མེ་ shrēme, **(liquid)** སྐྱ་འདི། lāndi

thing ཅ་ལག chāalak

think, to མནོ་འ། nōo

thirst ཀོམ་པ། kōmpa

thirsty, to be ཁ་ཀོམ། khā kōm

thirteen བཅུ་གསུམ། chūksum

thirty གལ་ཝེ་ར་གཉིས། khalpera nyīi, སུམ་ཅུ། sūmchu

this འདི། di

thither (See: **over there)**

thorn ཚེར་མང་། tshērmang

those དེ་ཝ། thiwa

thought (See: **idea, intention)**

thousand འ་ཧར་གཅིག hazar chīk

thrashed, to be བཏབ། dap

thread (needle), to (See: **string, to)**

thread ཤུད་ཏོག shrūtok

three གསུམ། sūm

throat མིད་ད། mita

throne ཁྲི། thrī

throw out, to སྐྱུར། kyūr

thumb མཐེབ་ཏོག thēptok

thunder, to འབྲུག་རྒྱག druk gya'

Thursday གཟའ་ཕུར་བུ། za phūru

Tibet ཕེ་ད། phe'

Tibetan ཕེད་པ། phepa

ticket ཀྲི་ཀཊ། trīkatr

tie, to ཀྱིག kyī', འདོ་འ། doo, བཅིང་། chīng

tiger སྟག tâk

tight (securely _) ཁ་དམ་པུ། khā thampu

tight དམ་པུ། thampu (Syn.: **narrow)**

time (ancient _); (See: **days)**

time (in ancient _) དང་པོ་སྐོན་ལ། thangpo ngōnla

time (one at a _) རེ་རེ་རྐྱེན། rere khyani

time (this _) ད་ལིང་། thaling

time (to be the _ to do something) རན། ren

time (to take _) འགོར། gor

times ཁྱེབ། khyēp, ཚར། tshār

tin (metal) ཀྲིན་། trīn

tired, to be ཨིན་ཆད། ēn chē(t)

tobacco ཐ་མ། thâma

today འ་རིང་། haring

together མུ་ལ། mula, མུ་ཚང་། mutsang

toggle ཨོལ་ཤིང་། ōlshing

toilet ཇའ་ཁང་། chhaakang

tolerance བཟེད་པ། zepa

tomorrow ཟ་ལ། sala

tongue ལྕེ་ལ། chēla

tool ལག་ཆ། lakcha

tooth ས། sā

top མགོ་འ། goo, **(on the _ of)** ཁ་ལ། khā-la

topple, to འགྲིལ། dril

torn, to get ཤའ། shaa

torture, to ཚར་བཅད། tshārche(t)

touch, to རེག rek

towel རུམལ། rumal

trace (See: **imprint)**

trade (illegal _) ནག་ཚོང་། naktsong

trade (See: **business)**

trader (See: **merchant)**

tradition (See: **custom)**

train རེལ། rel

train, to སྦྱོང་དར་གྱི jongdar khyi (Syn.: **practice, to)**

translate, to སྐད་སྒྱུར། kē' gyur (Syn.: **modify, to)**

translator སྐད་སྒྱུར་རུམི། kēgyurru mi

trap ཏོར་བ། tōrwa

trash (See: **garbage)**

travel, to བར་ཚུར་འགྲོ phar tshūr dro

traveler འབྲུལ་བ། drulwa

treatment (See: **means)**

tree སྡོང་པུ། dongpu

triangle རྩྭ་གསུམ། sursum

tribunal (See: **court)**

Tropke Gola region ཁྲོག་པའི་སྒོ་ལ། throkpi gola

troublesome ཆ་སིང་པུ། chāsingpu

trousers ཀཱའ་སྣམ། kāanam

true ངོ་མོག ngotok, འུ་ཐུང་། hutung

true, to be བདེན། den

trunk (metal _) ཕྱའ་སྒམ། chāagam

trust (See: **belief)**

trust, to (See: **trust, to)**

truth བདེན་པ། denpa

try harder, to འམ་གྱི། ham khyi

Tuesday གཟའ་མིག་དམར། za mingmar

tune གདའ། daa

turn (by _) རིམ་པ། rimpa

turn པའ་ལ། pāala (Syn.: **times)**

turn on (light), to བཏབ་ཏེ་ཐར། batti pār

turn, to སྐྱིར། kyîr

turnip དུ་ལུ། thulu

turquoise གཡུ། yû

tusk (of an elephant) གླང་པའི་སཱ། lāngpesa

twelve བཅུ་གཉིས། chūnyi

twenty གཱལ་གཅིག khal chīk, ཉི་ཤུ་ཐམ་པ། nyishu thāmpa

twice (See: **double)**

twins མཚེས་མ། tshēma, མཚེས་རེ། tshēre

two གཉིས། nyīi

type རྣམ་པ། nāmpa

U & V

unable to do, to be ཨ་མོ་ཆོ། ā mō chhō

uncle (maternal side) ཨ་ཇང་། ājang

under སྨོག་ལ། wo̲k-la

understand, to ཧཱ་ཁོ་བ། hā kho̲'

unimportant སྣང་ཆུང་། nāngchung

unless (See: **except for)**

unload, to འབོག bo̲'

unprincipled མ་རབས། ma̲rap

untidy (See: **messy)**

untie, to འགྲོལ། dro̲l

untied, to be ཐྲོལ། thro̲l

until སཱག sāk **(**Syn.: **up)**

unusual ཁྱེན་མཚར་རྟེ། khyēntsaru

up ཡར། ya̲r

uphill ཁྱེན། khye̲n

upper སྟེང་། tē'

uppity (See: **naughty)**

upright (position) ཙོག་པུ། tsōkpu

upright (to put _) ཙོག་པུ་སློང་། tsōkpu lōng

upright (to sit in an _ position) ཙོག་པུ་བསྡད། tsōkpu de̲(t)

upset ཞེ་སྡང་། she̲dang **(**Syn.: **anger)**

upset, to be འཁོན། khōn **(**Syn.: **angry, to be)**

upside down པི་ཙར་མ། pītsarma

upslope (See: **uphill)**

upwards ཡའོ་ཡོ། ya̲ayo

urgent (See: **important)**

urinate, to ཆིང་ཤོར། chīng shōr

urine ཆིང་། chīng, ཆབ་གསང་། chha̲psang (H)

use, to (See: **apply, to; put to work, to)**

useful (very _) སྨན་རྩུ། mārmu **(**Syn.: **capable)**

useful, to be ཕན། phēn

user-friendly (See: **easy to use)**

vacation (See: **holidays)**

vagina ཀུབ། kûp

vajra རྡོ་རྗེ། do̲rje

valley ལུང་པ། lu̲ngpa

valuable གནའ་གུང་ཆེན་རྩུ། nāagung chērmu

vanish, to ཡལ། ya̲l

variegated པལ་ཁྲམ། pāltram

variety སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས། nāmin nātsok

vegetables (green) ཚེར་མ། tshērma

vein རྩ། tsâ

Venus པ་སངས། pāsang

very (See: **extremely)**

vigorous (See: **strong)**

village ཡུལ། yu̲l

villager ཡུལ་གྱི་མི། yu̲lkyimi

virtue (See: **merit)**

visit, to (See: **meet, to)**

voice (See: **noise)**

void (See: **empty)**

vomit སྐྱུ་བ། kyūwa

vomit, to སྐྱུ། kyū'

vote, to བོད་ལྷག bo̲tr lu̲'

vow, to མནའ་སྐྱོལ། nāpkyol, མནའ་བསྐྱལ་གྱི། nāpkyal khyi̲

vulgar talk ཁ་བཅོའ་གཏམ། khā tsōotam

vulgar words བཅོའ་གཏམ། tsōotam

vulture ཕྱ་རྒུད། chha̲rgu'

W

wage སྐུ་ཡིན། kūyin (Syn.: **salary)**

waist ཀེལ་སྟངས། kēltang

wait, to སྒུག། gu̲(t)

wake, to (from sleep) ཙོག། tsē(t), **(somebody up)** སློང་། lōng

walkway ཕེབས་ལམ། phēplam (H)

wall རྩིགས་པ། tsīkpa (Syn.: **ledge)**

walnut ཀོ་ཏེ། kōtre

Walungchung Gola region ཝ་ལུང་། wa̲lung

wander, to འཁྱམ། khyām

war དམག māk

warm དྲོལ་སུ། thro̲lmu

wart མཛེར་བ། ze̲rwa

wash, to བྲུ། trū(t)

watch ཆུ་ཚིད་རྟ་རི། chhu̲tsi ga̲ri

water mill ཆུ་འཐབ། chhūta'

water ཆུ། chhū

wave ཆུའི་རིམ་པ། chhūurimpa

way (on the _ back) ཚུར་ཏི། tshūrti

we (*exclusive*) ངེད་བ། ngi̲wa, **(*exclusive*)** ངེད་རང་། ngi̲rang, **(*inclusive*)** བདག་སུ། da̲kpu, **(*inclusive*)** འོ་རོང་། ho̲rong

weak སྐྱོ་ཞུ། kyōu

wealth ནོར། no̲r

weapon མཚོན་ཆ། tshōncha

wear, to (See: **dress, to; tie, to)**

weasel རི་སྨུང་། ri̲mung

weather གནམ་གཤིས། nāmshi, གནམ། nām

weaver ཐའ་མ། thāama

wedding (See: **marriage)**

Wednesday གཟའ་ལྷག་པ། za̲ lhākpa

weed ཡུར་མ། yu̲rma

week སའ་ཀ། sāata, ཧཱ་ཀ། hāpta

weep, to (See: **cry, to)**

weight ཇྱིད་ཡང་། ji̲yang (Syn.: **balance)**

well (for water) གྲུན་སྤུ། trūnpu

well-endowed འཛོམ་སྤུ། zo̲mpu

well-equipped (See: **well-endowed, well-organized)**

well-organized ཐྲ་འགྲིག་སྤུ། thra̲ dri̲kpu

west ནུབ། nu̲p

westerners མིག་དཀར་རྡུ། mīk kāru

wet ཉེན་པ། lēnpa

wet, to (See: **soak, to)**

what ཁང་། kha̲ng

what for ? (See: **why)**

what happened ? ཁང་ཁྱའ་སྐྱང་། kha̲ng khya̲a sung

what kind ཁང་གང་། kha̲ngkang

what time ? སྔ་ལི། ngāli

wheat flour རྗེན་པི། je̲npi

wheat ཐྲ thra̲

wheel འཁོར་ལུ། khōrlu

when, while བེ་ལ། be̲la

when ? ནམ། na̲m

whenever ནམ། na̲m

where from ? ཁ་ནི་མ། kha̲nima

where ཁ་ནི། kha̲ni, **(enumeration)** ཁ་ནི་ཁ་ནི། kha̲ni kha̲ni

while ཤོར་ལ། sho̲r-la (Syn.: **when)**

while ago (a_) གཅིག་ཙམ་ kha<u>r</u>tse, འགའ་ hane, ha<u>n</u>a

white དཀར་རུ་ kāru

whitish སྐྱ་སྔོན་ངེ་ kyāding-ngi

who སུ་ sū

why གང་ལ་ kha<u>n</u>g-la, ཅི་ལ་ chīla

wide (See: **broad, spacious)**

widow ཡུ་ཟིམ་ yu<u>s</u>im

width ཞང་ sha<u>n</u>g

wife བཙུན་མོད་ phermi' **(**Syn.: **woman)**

willow species ལྕང་མ་ lângma

willow tree ལྕང་མ་ chāngma

win, to ཐོབ་ thōp, རྒྱལ་ gya<u>l</u>

wind (See: **air, storm)**

wind ལྷ་བ་ lhāawa

windfall ཐྲོག་ thr<u>o</u>k

window སྒོ་རྩུང་ kārung

wing ཤོག་པ་ shōkpa, ཨ་གཤེག་ āpshok

winter དགུན་པུ་ g<u>u</u>npu

wishes (best _) བཀྲ་ཤིས་བདེ་ལེགས་ trāshi d<u>e</u>le

with ལོག་ལ་ l<u>o</u>ola

witness དཔང་པུ་ pāngpu

woken up, to be ཚོད་ tshē(t), གཉིད་ཚད་ nyī' tshē(t)

wolf སྤྱང་ཀུ་ chāngku

woman འམ་བུམ་ ha<u>m</u>bum, བྱེ་སྨུ་ chhe<u>r</u>mu, **(young)** གཞེར་མ་ je<u>r</u>ma, jo<u>r</u>mu, **(young)** བུམ་བཟའ་ཕྲུ་ ph<u>u</u>m ph<u>e</u>za

wood ཤིང་ shīng

wool བལ་ pha<u>l</u>

woolen cloth སྣམ་བུ་ nāmbu

word (See: **language)**

work (to put to _) སྐྱོད་ kū(t)

work ལཱ་ཀ་ la<u>a</u>ka

work, to ལཱ་ཀ་ཁྱི་ la<u>a</u>ka khy<u>i</u>

world འཛམ་གླིང་ za<u>m</u>ling

worm འབུ་ b<u>u</u>

worried, to be བག་ཕྱི་ pha<u>p</u> khy<u>i</u>, བག་ལང་ pha<u>p</u> la<u>n</u>g, སེམས་བཙལ་ཁྱི་ sēmtral khy<u>i</u>

worry སེམས་བཙལ་ sēmtral

wound (See: **injury)**

wrap, to དཀྲིལ་ trīl, སྐོན་ kōn **(**Syn.: **roll, to, pack, to)**

wrapper (See: **skin)**

wrath ཁྲོ་བོ་ thrōwo

wrestle, to བཙན་རྒྱབ་ tsāa gy<u>a</u>'

wring, to (See: **squeeze, to)**

wrinkle གཉེར་མ་ nyērma

write, to ཐྲི་ thr<u>i</u>'

wrong (way) ཕི་ལོག་པ་ phīlokpa

Y, Z

yak གཡག yāk

yarn སྣའ་མ། nāama

year ལོ། lo, **year of the dog** ཀྱིལོ། kyīlo, **year of the dragon** འབྲུག་ལོ། druklo, **year of the hare** ཡོའ་ལོ། yolo, **year of the horse** རྟ་ལོ། tālo, **year of the monkey** སྤྲེལ་ལོ། trēllo, **year of the mouse** བྱི་བ་ལོ་ཀ། chhiwa lota, **year of the ox** གླང་ལོ། lānglo, **year of the pig** བག་ལོ། phaklo, **year of the rooster** བྱ་ལོ།chhalo, **year of the sheep** ལུག་ལོ། luklo, **year of the snake** སྦྲུལ་ལོ། drullo, **year of the tiger** སྟག་ལོ། tâklo.

yeast བབ། phap

yellow སེར་སྐྱ། sēru

yes ལགས་སོ། lase, lase lase, laa lase

yesterday སང་། dang

yet (See: **still)**

yeti གཡེའ་དྲེད། yētri', ētri'

yoghurt ཀ་ཀར་ཆུ། kārchu**,** ཞོ། sho

yogi སྒོམ་ཆེན། gomchen

Yolmo ཡོལ་མོ། yolmo

you (*plural*) ཁྱེད་རང་། khyirang, ལྷོན་རྒྱས། lhēngya, lhēngye; ཁྱོད་རོང་། khyorong (*singular*), ཧོ་རོང་། horong (H), བདག་པུ། dakpu (H)

young (person) ན་ང་ཆུང་། naachung

younger one (See: **lower one)**

your (plural) ཁྱེད་རེ། khyire, **(singular)** ཁྱོད་རེ། khyore, ཧོ་རེ། hore (H)

zero སྟོན། sūna

zombie རོ་ལངས། roblang

Nepali Sherpa dictionary

नेपाली-शेर्पा शब्दकोश

अ

अँगालो པང་པ། pāngpa
अँगालो हाल्नु པང་པ་འདེབས། pāngpa dep
अँध्यारो གནག་ཚུབ་བི། nāktsubi
अँध्यारोपना སྨུན་རྣག munnak
अंश (>भाग)
अक्षर ཡི་གི yigi, ཅུག་རིས། chhakri (H)
अगाडि གདུང་ལ། dung-la
अगुवा འགོ་འ། goo
अग्लो མཐེན་པུ། thēnpu
अघाउनु འབྲལ་བ། draa
अघि འ་ནེ། hane, hana, འགོ་མ་ལ། goma-la
अघिकांश (>वहुमत)
अङ्क ཨང་ཀི āngki
अङ्गुर རྒུན་འབྲུམ། gundrum
अझै དཀྱུང་། tharung
अटल (See: स्थिर)
अठार བཅོ་བརྒྱད། chōpgye'
अठ्याउनु (See: समाप्त)
अड्कल गनु ཚད་ཁྱི། tshē' khyi
अण्डकोष སྒོ་ང། go-nga
अण्डा ཅྷེ་མེན་ཏོག chhe mentok
अत्यास (See: त्रास)
अदालत ཁྲིམས་ཁང་། thrimkang
अदुवा རྒྱ་ཤར། gyeshar
अधिकार དབོང་ཆ། ōngcha
अध्ययन བཏག་དཔྱད། tākche'
अनि ཐ་མ། thama, ནི། ni
अनिदो (See: जागर नभएको)
अनुभव ཉམས་སྐྱུང་། nyamnyung (Syn.: प्रयोग)
अनुमति दिनु (See: घुसार्नु)
अनुमति प्राप्त (See: स्विकृत)
अनुमति གནའ་བ། nāawa, པ་སི། pās
अनुमान ཚོད། tshē'
अनुवाद गर्नु སྒྱུར་སྐྱུར། kē' gyur
अनुवादक སྒྱུར་སྐྱུར་རུ་མི། kēgyurru mi
अनुशासन སྒྲིག་ལམ། driklam
अनुसन्धान (See: अध्ययन)
अनुहार ངོ་གདོང་། ngodong
अनैतिक མ་རབས། marap
अन्तरिक्ष (See: वायुमण्डल)
अन्धविश्वास རྣམ་རྟོག nāmtok
अन्धी ཞར་མ། sharma
अन्धो ཞར་བ། sharwa
अन्न འབྲུ། dru (Syn.: बाली)
अन्यत्र लैजानु (See: सार्नु)
अन्योलमा पर्नु མགོ་འཐོམ། goo thōm
अपमान སྨའ་རེ། māare, māara
अपर्याप्त (See: नपाइने)
अपशकुन (See: अन्धविश्वास)
अप्ठ्यारो ཅ་སིང་སུ། chāsingpu
अबेर ཕི་སེ། phīse
अभिलेख (See: दश्तावेज)
अभ्यास गर्नु སྦྱོང་། jong (Syn.: तालिम दिनु)
अमिलो སྐྱུ་རུ། kyūru
अरू ཡམ་པ། yampa
अर्थ (See: कारण)
अर्थतन्त्र (See: आर्थिक)
अर्थपूर्ण ཆོ་ཝེད་དུ། chhō wetu
अलग्गिनु ཁ་ཕྱེའ། khā khyee

अलमलिनु མགོངས་འགོར། goo khōr
अलिक चाँडो སྔ་སེ། ngāse
अलिकति ཉུང་མེ། nyungme, དྲིག་པེ་ཅིག trīkpechik
अल्छी लाग्नु མཆེར་ར་ལང་། tshēra lang
अल्छी ལ་ལུ་མུ། laa munu, མཆེར་ར། tshêra
अल्मलिनु ཡེའ། yee
असफल हुनु (See: गर्न नसक्नु)
असल ལེའུ་མུ། leemu (Syn.: राम्रो)
असिना སེར། sêr
असी གལ་བཞི། khal shi
अस्ति ཁར་ནུབ། khārnup
अस्तु རུ་བསེལ། rusel, ringsel
अस्थिर ཨ་གསར། āsar
अस्पताल སྨན་ཁང་། mēnkang
अस्वाभाविक (See: आश्चर्यजनक)
अस्विकार जनाउने शब्द མི་དམངས། mimang
अ-हाउनु (See: आदेश दिनु)
अहिले ད་ལྟ། thanta
अह्राउनु བསྐོད་པ་རྒྱག kōpa gya’
आघौं སངས་ཕུད། sāngpu’

आ

आँखा མིག་ mīk, སྤྱན་ chēn (H)
आँखीभौं སྤིན་སྤྲུར་ mīnpur
आँट སེམས་ཤུགས་ sēmshuk
आँट्नु (See: साहस गर्नु)
आँप ཨམ་ ām
आँसु མིག་ཆུ་ mīkchu
आइतबार གཟའ་ཉི་མ་ za̲ nyi̲ma
आइपुग्नु སྲིད་ lēp
आइमाई འམ་བུམ་ ha̲mbum (Syn.: श्रीमती)
आठनु ཧུང་, འགྱི་ hu̲ng, gyi̲, ཕེབས་ phēp (H)
आकर्षक བཟོ་སྐ་ཨེའ་སུ་ zo̲pta le̲emu (Syn.: राम्रो)
आकार བཟོ་སྐ་ zo̲pta, zo̲pte (Syn.: नाप)
आकाश གནམ་ nām
आक्रामक ང་རྒྱལ་ nga̲rgyal
आगो མེ་ me̲
आगोको झिल्का མེ་སྐྱག་ me̲tak
आज ཉིན་ ha̲ring
आज भोली དཔའ་སམ་ tha̲asam
आजकाल དིང་སང་ thi̲ngsang
आज्ञाकारी ཁ་ལ་ཉེར་སུ་ khā-la nye̲rmu
आठ བརྒྱད་ gye̲'
आत्मकथा རྣམ་ཐར་ nāmthar
आत्मा ཐུ་ thūu
आत्मीया ཤེ་ཚ་ཏི་ shē tshāndi
आदत (See: लत)
आदर མོ་ཝ་ mo̲owa (Syn.: सम्मान)
आदर गर्नु ཆ་འཇོ་ chhā jo̲'
आदेश བཀའ་ kā
आधा (See: आधी)
आधार ཁུངས་ khūng (Syn.: सहारा)
आधी ཕེ་ཀ་ phe̲ka
आनन्ददायी (See: कर्णप्रिय)
आनन्दित སྐྱིར་སུ་ kyīrmu
आनिदो ཉོ་ཀུ་སུ་ nyo̲kpu
आनी ཨ་ནི་ āni
आन्तरिक झगडा (See: गृहयुद्ध)
आन्दोलित हुनु (See: उत्तेजित हुनु)
आन्द्रा རྒྱ་མ་ gye̲ma
आन्द्रा-भुँडी ནང་ཚ་ nangtsa
आफन्त ཚང་པ་ tshāngka
आफू རང་ rân̲g (Syn.: ङ)
आफै (Syn.: ङ) བདག་བདག་ཀུ་ da̲adakpu
आमा ཨ་མ་ ha̲ma
आमाडब्लाम हिमाल ཨ་མ་འདྲ་བ་ལང་ ha̲ma dra̲plang
आमा-बुबा ཨ་བ་ཨ་མ་ ha̲wa ha̲ma
आम्दानी ཧུང་ཁུངས་ hu̲ngkung
आयु མི་ཚེ་ mi̲tsi
आयोजक ལཱ་བ་ la̲awa
आरा (See: करौती)
आराम गर्नु ངལ་གསོ་ nga̲aso
आराम घर་སུ་ thāngpu
आरामदायी བདེ་སུ་ di̲mu
आरिस (See: ईर्ष्या)
आरु ཁམ་བུ་ kha̲mbu
आरो (See: करौंती)
आर्थिक ཧུང་འཕབ་ hu̲ngpap
आश्चर्यजनक ཁྱེན་མཚར་རུ་ khyēntsaru

आलु རི། ri̲, རི་ཀི riki

आलोचना गर्नु སྐྱེན་འདེན། kyēnden (Syn.: हप्काठनु)

आवश्यकता དགོད། go̲o

आवाज ཧུར་རུ། hu̲ru, སྐད། kē’

आशा ཨཱའ་སུ། āasu, རེ་བ། re̲wa

आशीर्वाद བྱག་དབང་། chha̲wang

आशीर्वाद दिनु སྨོན་ལམ་རྒྱག mōlam gya̲’

इ, उ

इतिहास ལོ་རྒྱུད། lo<u>g</u>yu
इनार གྲུན་པུ། trūnpu
इन्द्रेणी འཇའ། ja
इमान्दार དེང་པུ། thre<u>n</u>gpu
इस्त्री དགྱར་ཏི། ūrti
ईर्ष्या མི་གཟིར། mi<u>z</u>ir, ཅའ་ནང་། chha<u>a</u>nang
उँभोतिर ཡའ་ཡོ། ya<u>a</u>yo
उकालो ཁྱེན། khye<u>n</u>
उचित འདྲ་ཆའ་སུ། dra chāamu
उच्च स्थान སྟེ། tē’
उछाल् ཆུའི་རིམ་པ། chhūurimpa
उजुरी गर्नु (See: विरोध गर्नु)
उज्यालो (See: प्रकाश)
उठ्नु ལང་། la<u>n</u>g (Syn.: बढ्नु)
उड्नु འཕུར། phūr
उता जानु བའ་བརྒལ། pha<u>a</u> ga<u>l</u>
उता पट्टि ཕ་ལིམ། phālim
उतातिर ཕོའ། phōo, བའ་ཕོ། pha<u>a</u> phō
उत्तर ཆང་། chha<u>n</u>g
उत्तर दिनु ལན་རྒྱ། le<u>n</u> gya’
उत्तेजित हुनु དགྲོ། trū’
उदाउनु ཤར། shâr
उदाहरण དཔེ། pê
उद्याउनु (See: रगड्नु)
उनको མོ་རེ། mo<u>r</u>e
उनी མོ་རོང་། mo<u>r</u>ong
उन्लाइस བཅུ་དགུ chūrgu
उन्नु བརྒྱུ། gyu<u>u</u>
उपयोगी (धेरै _) སྨར་སུ། mārmu (Syn.: लायाक)
उपस्थितिमा (लामाको) སྐུ་མདུན། kūmdün
उपाय ཁྱི་ཐབས། khyi<u>t</u>ap (Syn.: साधन)
उपियाँ ཁྱི་ཤིག kyīshik
उफ्रिनु འཕིར། phîr
उभिनु (See: उठ्नु)
उमालेको पानी ཆུ་སྦྱ། chhūpla’
उमाल्नु སྐོལ། kōl, སྦྱ། lhā’, སྨ། lā’
उमेर དགོང་ལོ། go<u>n</u>glo (Syn.: वर्ष)
उम्कनु ཤོར། shōr
उम्रनु (See: जन्मनु)
उम्लनु འཁོལ། khōl
उल्टो ཕི་ལོག phīlok, པི་ཙར་མ། pītsarma, ཕི་ལོག་པ། phīlokpa
उल्था गर्नु (See: अनुवाद गर्नु)
उवा ན། na<u>a</u>
उसको ཁོ་རེ། kho<u>r</u>e
उसले (See: ऊ)
उस्तै ཆིཀ་པ། chīkpa
उहाँ ཁོང་པ། khōngpa
उहाँहरू ཁོ་བ། khōwa
उहिले उहिले དང་པོ་དང་པོ། tha<u>n</u>gpo tha<u>n</u>gpo
ऊँट ཨ་སྨུང་། āmung
ऊ ཁོ་རོང་། kho<u>r</u>ong
ऊन कात्नु བཀཱལ། kāl
ऊन བལ། pha<u>l</u>
ऊनी སྣམ་མ། nāama
ऊनी कपडा སྣམ་བུ། nāmbu

ऋ , ए, ओ

ऋण རྔན་བ། chha̲awa

एउटा ཞིག -ji̲k

एक གཅིག chīk

एक एक गरेर རེ་རེ་གྱི་ནི། re̲re khya̲ni

एक करोड སཱ་ཡ། sāya

एकएक རེ་རེ། re̲re

एकनासे ཆ་སྙོམས་པ། chhā nyōmpu

एकसरो སྐྱང་མ། kyāngma

एक्लै གཅིག་རང་། chīkrang

एक्लो སྐུ་སྐྱང་། kūkyang

एघार བཅུ་གཅིག chūchik

ऐना རྒྱ་ལུང་། gya̲lung

ओखर ཀོ་ཏྲེ། kōtre

ओच्छ्यान སྟེན། tēn

ओछ्यान མཱ་ས། ma̲asa

ओछ्यान लगाउनु མཱ་ས་བཅའ། ma̲asa chāa

ओठ ཇུ་ཏུ། chūtu

ओढार ཕུག phūk

ओराली དུལ། thu̲l

ओर्लिनु (See: झर्नु)

औंठा छାप ས་ཡི་ལག་རྟའ། sāyi la̲kta

औंठी སོར་ཏུབ། sōrtup

औंला ཟུའུ། zu̲u

औंसी གནམ་གང་། nāmgang

औजार (See: हतियार)

औतारी लामा སྤྲུལ་སྐུ། trūlku

औषधी སྨན། mēn

क, क्ष

कक्षा ཀ་ལ་སི། klās

कचेरा མིག་ཙར། mīktsar

कठिन དཀའ་ལས། kāle (Syn.: गाह्रो)

कडा གར་མ། kharma, དམ་སུ། thampu, ཤྲཱ་འདི། shrāndi

कडा प्लास्टिक སྤོའ་དཀར། pōkar

कति ཚོད། tshōo

कति वजे (See: कुन समय)

कथा དཔེ། pê

कदर गर्नु (See: प्रशंसा गर्नु)

कन्चट ནཱ་ཙ། nārtsa

कन्जुस སེར་སྣ། sērna

कन्डोम (See: ढाल)

कन्याठनु བཏད། thre(t)

कपडा མའན་ཇ། manja

कपाल ཤྲཱ། shrā, དབུ་སྙ། ūtra

कफी ཀོ་ཕི། kōfi

कम बोल्ने ཁ་སྐྱི་འདི། khā chīndi

कम हुनु (See: घट्नु)

कमजोर སྐྱོ་ཞུ། kyōu

कमल པད་མ། pēma

कमलो འབོལ་སྐུ། bolmu

कमिला ཐྲོག་མ། throngma

कम्प्युटर ཀཱམ་པུ་ཏར། kāmputrar

कम्मर ཀེལ་སྟང་ས། kēltang

कर ཐྲལ། thral

करङ ཙཱི་མ། tsīm

कराठनु སྐད་ཆུག kē' gya'

करुणा སྙིང་རྗེ། nyīngje

करौंती སོ་ག་ལི། sokli

कर्णप्रिय སྙེར་སྐུ། nyērmu

कर्म ལས། lee, རྒྱུ་འབྲས། gyumdre

कलम པེན། pēn, སྣྱུག nyūk

कलर ཁོ་ང་། kho-nga

कलेज ཀཱ་ལེ་ཇི། kālej

कलेजो མཆིན་པ། chhīnpa

कसम खानु མནའ་སྐྱོལ། nāpkyol, མནའ་བསྐྱལ་གྱི། nāpkyal khyi

कसरी ཙུག་ཁྱའ། tsūk khyaa

कसाही ཡ་བ། yawa

कस्तुरी ལཱ་ལ། lāa

कस्नु ཀྱཱ་ག kyī' (Syn.: बन्द गर्नु)

कहाँ ཁ་ནི། khani

कहाँ कहाँ ཁ་ནི་ཁ་ནི། khani khani

कहाँबाट ཁ་ནི་མ། khanima

कहिले ནམ། nam

कहिले पनि ཀང་ནི། kāngni

कहिलेकाहीँ བར་ཆིག phar chīk

कहीं पनि ཁ་ནི་སང་། khanisang

काँच (See: सिसा)

काँचो (See: नपाकेको)

काँडा ཚེར་མང་། tshērmang

काँध (See: कुम)

काका ཨཱའུ། āu

काकी ཨཱུ་རུ། ūru

काख པང་། pāng

काग ཀཱ་ལཱ་ཀ kâlak

कागज ཤཱུ་ལ། shūu

कागजात (See: दश्तावेज)

काट्नु བཆད། chē(t) སྲེག thre’ རྔ ngā’

काठ ཤིང་། shīng

काठको लाम्चो टाँक ཨོལ་ཤིང་། ōlshing

काठमाण्डौं ཡམ་བུ། ya̲mbu

काठी རྟེའུ་སྒལ། tēgal

कान ཨ་མཆོག āmchok

कानुन (See: नियम)

कानुनी གྲིམས་ལ་འགྲོ། thri̲m la dro̲

कान्छो (See: भन्दा _) སྲུ་བ། trūwa

कान्छो (See: मुनिको)

कान्लो ངམ་པ། nga̲mpa

काम सक्नु ཐུལ། thūl

काम ལའ་ཀ laaka

काम गर्नु ལའ་ཀ་ཁྱི། la̲aka khyi̲

काममा लागाठनु སྐུ། kū(t)

काम्नु འདར་གསོག་རྒྱག darsi’ gya̲’

काम्नु འདར། da̲r, སྲུག shrū’

कार མོ་ཏར། mo̲trar, རྒ་རི། ga̲ri

कारण དེན་དོག the̲ntok

कार्यालय ཨ་པི་སི། āpis

कालो बजारी ནག་ཚོང་། na̲ktsong

कालो नक्पु na̲kpu

काल्पनिक अजिङ्गर འབྲུག dru̲k

किताब ཀི་ཏབ། kîtap

किन གང་ལ། kha̲ng-la, ཅི་ལ། chīla

किनभने གང་ལ་ཅི་སིན། kha̲ngla si̲sin, ཅི་ལ་ཅི་སིན། chīla si̲sin

किनमेल ཉོ་ཅ། nyo̲pcha

किनारा (See: छेउ)

किन्नु ཉོ། nyo̲

किरा འབུ། bu̲

किर्ते (See: नक्कली)

किलो (तौल) ཀི་ལོ། kīlo

किसान ཞིང་པ། shi̲ngpa

कुकुर ཁྱི། kyî

कुखुरी བྱ་མུ། chha̲mu

कुचो ཀོ་མུ། kōmu

कुट्नु དུང་། du̲ng

कुन समय སྔ་ལི། ngāli

कुना སུར། su̲r

कुम དཔུང་པ། pūngpa

कुरा काट्नु (See: निन्दा गर्नु)

कुरा གསུང་ལབ། sūnglap (H)

कुराकानी དཔེ་ལ། pēla

कुराकानी गर्नु དཔེ་ལ་ཁྱི། pēla khyi̲

कुर्सी ཀུར་ཤི། kūrshi

कुलो (See: नहर)

कुस्ती ཁེལ་ཀྱག tsāa gya̲’

कुहिनु (See: सड्नु)

कुहिनो གྲི་སུང་། thri̲mung, thre̲mung

कुहेको རུལ་བ། ru̲lwa

कृपया! དབའ་བཀུར། thra̲akur

कृपा བཀའ་དྲིན། kātrin

कृषक (See: किसान)

कृषि ས་ཞིང་ལའ་ཀ sāshing la̲aka

के के གང་གང་། kha̲ngkang

के भयो? གང་ཁྱའ་སུང་། kha̲ng khya̲a sung

के གང་། kha̲ng

केको लागी (See: किन)

केटी ཕུམ phû̲m

केटो ཕུ་ཆུང་། phu̲chung

केरा ཀེ་ར། kēra

केराठ ཤྲེལ་མ། shrēlma

केहि पनि གང་སང་| khangsang

केही पहिले གར་རྩེ| khartse

केही मात्रामा ཙེའི་ཅིག tsēechik

कैंची འཇ་ཚི| zaptsi

को སུ| sū

कोइला སོལ་ཏོག sōltok

कोक्रो ཚང་| tshāng

कोट्याउनु (See: कन्याउनु)

कोठा ཁོ་ཏ| kōtra

कोदालो ཏོག་རྩེ| tōktsi

कोदो གྱུར| gyar

कोपरा ཆབ་ཏོག chhaptok

कोसिस गर्नु འམ་ཁྱི| ham khyi

कोसेली སྐྱེས་ཀ kyēka

कोही पनि སུ་སང་| sūsang

कौडा ཤོ| shô

क्यामरा ཀེམ་ར| kēmra

क्रमशः རིམ་པ| rimpa

क्रोध ཁྲོ་བོ| throwo

क्षति (See: हानि, हार)

क्षती (See: हार)

क्षमता ག་ཐབས| khatap འཇོན་ཐང་| jöntang (Syn.: शक्ति)

ख

खच्चर དེ། thre
खतरनाक (See: अप्ठ्यारो)
खन्नु (See: खोप्नु)
खन्याउनु (See: हाल्नु)
खबर पुऱ्याउनु ལན་ལབ། len lap
खम्बा ཀཱ། kāa
खरबारी (See: घाँसबारी)
खरानी དལ་རྩམ། thaltsam
खरायो རི་ཝོང་། riwong
खरी-ढुङ्गा ཨེམ་པཀ། ēmpak
खर्च व्यहोर्नु འགྲོས་སུང་རྒྱག drosung gya'
खर्च འགྲོས་སུང་། drosung
खलाँती འབུད་དབ། buta
खस्किनु (See: घट्नु)
खस्नु ལྷུམ། lhum
खसु ཕི་ཤིང་། phishing
खस्रो ཁྱོང་སྤུ། khyongpu
खाइलाग्दो སྐྱེན་སྤུ། ngā thronpu
खाजा འཛར་ར། zara
खात (See: चाङ)
खाना ཟ་མ། sama, ཤལ་ལག shalak (H), སོས་ལ། sōl (H)
खाना खानु ཟ་མ་ཟ། sama sa, ཟ། sa, བཞེས། shee (H)
खाने भाँडो ཤཱ། shaa
खाली སྟོང་པ། tōngpa
खाली खुट्टा ཀཱ་རྗེན་པ། kāa jenpa
खाल्टो (See: बरफ)
खाल्टो परेको ཁྱོང་ཁྱོང་། kyōngkyong
खाल्टोमा गाड्नु མིག་དུང་རྒྱག mīkdung gya'
खाल्डो མིག་དུང་། mīkdung
खास गरी ཀང་རྟེན། kāngten
खित्का छोड्नु དགོད་བ་ཤོར། gotra shōr
खिन्न हुनु ཞེ་སྡང་ལང། shedang lang
खिन्नता ཞེ་སྡང་། shedang
खिसी गर्नु སྨར་ལྕག mārchak
खुकुरी གུར་པ། khurpa
खुकुलो हुनु འཐྲོལ། thrōl
खुट्टा ཀང་པ། kāngpa, ཞབས། shap
खुद्रा སིལ་མ། sīlma
खुनी (See: हत्यारा)
खुम्बु གུམས་བུ། khumbu
खुर्सानी དམར་རྩི། mārtsi
खुला གུ་ཡེའུ། khu yemu
खुलापानाको ग्रन्थ དཔེ་ཅ། pēcha
खुशी ལྷོ་བདེ་སྤུ། lō dimu
खुशी हुनु དགའ་ལང། gaa lang (Syn.: मन पराउनु)
खुसीमा मग्न འཆམ་དལ། chhāmdral
खुसीले बुर्कुसी मार्नु འཆམ་དལ་རྒྱག chhāmdral gya'
खेतबारी ཞིང་། shing
खेताला (See: पर्म)
खेती ས་ཕ་གཞི་ལའ་ཀ sāpashi laaka
खेप པའ་ལ། pāala, ཁྱེབ། khyēp, རྩི་མི། tsīmi
खेल्नु རྩི་མི་རྩེ། tsīmi tsē
खोक्नु ལྷོ་རྒྱག lô gya'
खोज्नु འཚོལ། tshōl

खोप्नु ཀོ་ kō’

खोर ལྷ་ lhāa

खोला (See: नदी)

खोले སྐྱུ་ kyū

खोल्नु འབེད་ be̲(t) (Syn.: फुकाल्नु, रोप्नु)

ग घ

गद्दी ཐྲི། thrī

गधा བུང་གུ phunggu

गन्तव्य འགྲོས། drosa

गन्ध (See: बास्ना)

गरिब སྤེ་རང་སྦུ། pērangpu (Syn.: कमजोर)

गरिसक्नु ཁྱའ་ནིང་སིན། khyaa-ning sin

गरुङ् ལྕགས lâk

गर्धन མཇིང་པ། jingpa

गर्न मिल्नु ཆོག chhō'

गर्न नसक्नु ཁྱི་མ་ཕྱེ། khyi mā khyē

गर्नु ཁྱི khyi, གནང་། nāng (H)

गर्भवती ཕི་ཇིམ། phijim

गर्मी लाग्नु གུ་ཚུ་བ་ལང་། gutsuwa lang

गलैँचा (See: ओच्छ्यान)

गल्ती गर्नु ནོར, ཉེའ། nyee

गल्ती स्वीकार्नु (See: माफ माग्नु)

गल्ती नोर्त्रुल nortrul

गहना རྒྱན་ཅ། gyencha

गहिरो གཏིང་ཟིང་སྦུ། tīng ringpu

गहुँ ཐྲ thra

गहुँको पीठो རྗེན་པི། jenpi

गह्रौं ཆྱི་འདི། chīndi

गाँठो མདོད་སྦུར། dopur

गाई བ་སྨད་། phamung, phamu

गाईगोरु བ་ཕྱང་། phalang

गाईबस्तु བྷུག་ས་མ། chhungma

गाईबस्तु पाल्ने འབྲོག་པ། drokpa

गाउँ ཡུལ yul

गाउँले ཡུལ་ཀྱི་མི། yulkyimi

गाड्नु (See: रोप्नु)

गालपुक्त ཁག་མེད། khākme'

गाला འགྲམ་པ། drampa

गाली गर्नु རོབ་ཤུར་རྒྱག ngopshur gya', ཨུར་རྡུ་འདེན། huru den, ལག་ཏག་རྒྱག laptak gya', བཀའ་བཀྱིན། kāpkyin (H)

गाह्रो སྡུག་པ། dukpa

गाह्रो (See: कठिन)

गिद्ध བྱ་རྒུད། chhargu'

गिरफ्तार गर्नु (See: समात्नु)

गीत ལུ། lû

गीत गाउनु ལུ་ལིང་། lû ling

गुँण (See: गुणस्तर)

गुण རྒྱུ་དག gyupdak

गुणस्तर ཕྱུའ་ཚད། pūutse' (Syn.: गुण)

गुणा (See: पटक)

गुम्बा དགོན་སྡེ། gonde, ལྷ་ཨང་། lhaang

गुरु སཱ་ཧེབ། sāhep (Syn.: शिक्षक)

गुलियो མངར་སྦུ། ngārmu

गुलियो चिया ཇ་མངར་སྦུ། chha ngārmu

गृहयुद्ध ནང་འཁྲུག nangtruk

गैँडा བསྭ་རྭ་འདབུག sūru khāmbuk, sūru

गैरकानुनी ཐྲིམས་ལ་མོ་འགྲོ། thrim la mondro

गोठालो རྫི་བྱ། ziwu

गोत्र རུ་ rū

गोप्य रूपमा གསང་ནང་གསང་ནི། sāng-nang sāng-ni

गोप्य གསང་། sāng

गोप्यता साथ (See: सुटुक्क)

गोप्यतापूर्वक (See: चूपचाप)

गोबर ལྷེའུ། chēe
गोरु གླང་། lāng
गोरो མིག་དཀར་རུ། mīk kāru
गोलाकार (See: वृत्ताकार)
गोलीगाँठो ཀྲི་ལུང་། trēlung
गोलो སྐྱིར་མུ། kyîrmu
गोष्ठी (See: बैठक)
ग्रन्थ (वुद्ध _) བཀའ་འགྱུར། kānggyur
ग्रीष्म དབྱར་རུ། yāru
घटाउनु ཉུང་ང་གཏོང་། nyung-nga tōng
घट्नु ཉུང་ང་འགྲོ། nyung-nga dro, འཇོམ། jom, གྲུབ། gü(t)
घडी ཆུཚོད་ཀ་རི། chhutsi gari
घण्टा ཆུཚོད། chhutsi'
घण्टी དྲིལ་ལུ། thrilu
घन (See: हथौडा)
घनिष्ट (See: आत्मीया)
घर ཁང་པ། khangpa
घरको भग्नावशेष ཁྲེ་ཝཀ threwak
घरपरिवार ཁྲོང་པ། throngpa
घरभाडा ཁང་གླ། khangla
घाँटी མིད་དཏ། mita
घाँस ཙྷཱ། tsā
घाँसबारी ཙྷཱི་ས། tsîsa
घाउ མཱ། mâ (Syn.: चिहान)
घाटा ཁྲུན། khün
घाम ཉི་མ། nyima
घिउ མར། mar, གསོལ་མར། sōlmar (H)
घिउतेल (See: चिल्लो)
घुँडा པིམ་སྡུང་། pīmung
घुट्को (एक _) ཧཱུབ་གང་། hūp khang
घुमाउनु སྐྱིར། kyîr
घुमाउने (See: रिँगटा लाग्ने)
घुम्नु འཁྱིར། khyīr, སྐོར། kōr
घुर्यंत्रो ཧུར་དུག hurduk
घुसार्नु འཇིད། chi(t)
घोडा རྟ། tā, ཆིབས་པ། chhīppa (H)
घोडाको काठी རྡིང་པ། tīngpa
घोप्टो གཞུང་མ། khaung-ma
घोसे (See: कम बोल्ने)

च

चउर ཕྱང་། pāng
चकचके (See: बदमास)
चकमक पत्थर ཤར་ཏུག shārtuk
चक्का (See: चक्र)
चक्र འཁོར་ལུ། khōrlu
चङ्गा ཤོག་ཆ། shōkcha, shūicha
चढाउनु པུལ། pūl
चढ्नु ཞེན། shen, འཛེ་ zeˊ, འཆིབ། chhīp (H)
चन्दनकाठ (See: श्रीखण्ड)
चन्द्रमा ཨུག་ལ། ūkla
चपाउनु སྨར། mur, ཟླད། lē(t)
चम्चा ཁྱིམ་པོག khyīmpok
चरा ཆ། chha
चराउने ཚོང་སྐྱ། tsāa
चराको གྲུང་ ཚང་། tshāng
चर्केको གཱལ་བ། khaawa, khalwa, གྲི། thri (Syn.: फुटेको)
चर्पी ཇའ་ཁང་། chhaakang
चलचित्र ཕི་ལིམ། philm, filim
चलन ཀྲོལ། trōl
चलाख སྐྱང་སྤུ། chāngpu, མགོ་བ་བདེ་སྐུ། goo dimu
चल्नु (See: हल्लाउनु)
चस्मा མིག་ཤེལ། mīkshel, སྐྱེན་ཤེལ། chēnshel
चाँडै སྔ་སྐུ། ngāmu, སྔ་ཐོག ngātok, སྔ་ལ། ngāla
चाँडो (See: छिटो)
चाँदी དངུལ། ngūl
चाउरी གཉེར་མ། nyērma
चाक པད་ལང་། pēlang
चाङ སྦབ་ཚ། babcha
चामल འབྲས། draa
चार བཞི། ji
चारकुने གསུ་བཞི། thrupshi
चालक (See: ड्राइभर)
चालचलन ལུགས་སོ། lukso, འགྲོ་སྟངས། drotang
चालीस གལ་གཉིས། khal nyīi
चाहना (See: लोभ)
चिउँडो ཨུ་སྐུ། ūku
चिढाउनु (See: निहुँ खोज्नु)
चितुवा གཟིག zik
चित्र རི་སྨུང་། rimung, rimu, སྐུ་པར། kūpar (H)
चित्रकार གཱབ་པ། khaapa
चिनिया རྒྱ་མི། gyami
चिनी ཅི་ནི། chīni
चिन्ता སེམས་ཁྲལ། sēmtral
चिन्ता गर्नु བཏང་གྱི། phap khyi
चिन्तित हुनु སེམས་ཁྲལ་གྱི་ sēmtral khyi, བཏང་ལང་། phap lang
चिन्नु ངོ་ཤེས། ngo shēe
चिप्लनु དྲེ། thre(t)
चिप्लो འཇམ་སྤུ། jampu
चिमट्नु སེར་སྨུང་འདེབས། sērmung dep
चिम्टा སྐམ་སྟང་། kâmtang
चिम्नी དུད་ཁུང་། thukung
चिया ཇ། chha, སོལ་ཇ། sōlja (H), ཞེད་ཇ། phēja
चिया कितली ཏིབ་ལི། tīpli
चिया छान्ने ཇ་ཚགས། chhatsak
चिरफार गर्नु གཤག་བཅོད། shākcho
चिर्नु བཀག kā'

चिलाठनु ཟ་འུར། saur
चिल्लो སྐུམ་རྩི། nûmtsi, ཞག་རྩི། shaktsi
चिसो གྲིང་གེ། threngge, བསིལ་ལུ། sīlu, sīlwu
चिसो हुनु བསིལ། sīl
चिहान དུར་སཱ། thursa
चिह्न लगाठनु རྟགས་གྱག tāa gya’
चीन རྒྱ་ནག gyanak
चीरा (See: चर्केको)
चुकचुकाठनु ཕཱའ་བ་ཁྱི། phāawa khyi
चुकचुकी ཕཱའ་བ། phāawa
चुच्चो ཅུ་ཏོག chūptok
चुठ्नु (See: माझ्नु)
चुप लाग! རྩུམ་ཁྱིས། tsūm khyi
चुम्बन པུ་ཀ pūka, pūkok
चुम्बन गर्नु པུ་ཀ་ཁྱི། pūka khyi
चुरोट (See: सुर्ती)
चुलो ཐཱབ། thāp
चुल्ठो बाट्नु ལྷཱ་མ་ལྷག lhaama lha’
चुल्ठो ལྷཱ་མ། lhaama
चुसाठनु (See: चुस्नु)
चुस्नु འཇིབ། jip
चूपचाप ཁ་རཀ་པ། khā rakpa
चेकबुक དངུལ་འཛིན། ngūlzin
चेपारे ཁ་མ་ཁཱ་མུ། khā khāamu
चेला (See: शिष्य)
चोटी (See: खेप)
चोर ལཀ་པ་རིང་པུ། lakpa ringpu, ཀཱུ་མ། kūrma
चोर औला མཛུབ་ཏོག zuptok
चौडाइ ཤང་། shang
चौध བཅུ་བཞི། chūpshi
च्याठ ཤཱ་མུང་། shāmung
च्यातिएको ཞཱ་བ། shaawa
च्यातिनु ཞཱ། shaa
च्यात्नु གཤོག shō’
च्यापिनु གཅུར། chūr

छ

छ ཏྲུག thru̲k
छडी (See: लठ्ठी, लौरो)
छरितो (See: फुर्तिलो)
छरिनु ཁྱེའུ། khye̲
छर्नु གཏོར། tōr
छलफल (See: कुराकानी)
छलफल गर्नु (See: कुराकानी गर्नु)
छाउनु འགེབ། ge̲p
छाउरो ཀྱིའུ་ཏྲུག kyîpruk
छाती ཚེ་ཁོག tshēkok
छाद्नु སྐྱུ། kyū'
छाना ཐེག thôk
छान्नु བཙོག tsē', འདམ་ས། da̲m
छाप ཐེ་སི། thēsi
छाप्ने व्यक्ति པར་བ། pārwa
छाला ཀོའོ། kōo, པའུ། pāu
छिटो ཐྲིམ་པུ། thri̲mpu
छिन्नु ཆད། chhe̲(t)
छिमेकी ཁྱིམ་མཚེའི། khyi̲mtsi
छिरल्नु (See: छर्नु)
छिराउनु (See: उन्नु)
छिर्बिरे ཁྲ་ཏྲ་པ་ཁྲ། thrātra pātra
छुचो སྔ་གྲེང་གེ ngā thre̲ngge
छुट्टी ཚུ་གྲི། tshūtri
छुट्टै (See: बेग्लै)
छुट्याउनु (छान्नु)
छुन्नु རེག re̲k
छुरा གྲིག thri̲k
छुरी (सानो _) ཏཱཔ་གྲི། tāpdri
छुर्पी ཆུར་ཝི། chhūrwi, chhūrpi
छेउ མཐའ་མ། thāma
छेउमा (See: नजिक)
छेक्नु (See: पानी थुन्नु)
छोटपत्र गर्नु ཐྲལ། thra̲l
छोटो ཐུར་མེ། thūrme
छोडाउनु བཤུ shū
छोड्नु (See: पठाउनु, राख्नु, ढाक्नु)
छोरी (See: केटी)
छोरो (See: केटो)

ज झ

जँचाउनु ཚེན། tēn
जग འགྲམ་གཞི། dr<u>a</u>mshi
जग्गा ས་ཆ། sācha
जग्गा-जमिन ས་ཕ་གཞི། sāpashi
जङ्गली हाँस དངང་པ། ng<u>a</u>ngpa
जटा རལ་བ། r<u>a</u>lwa
जतातै གང་ཀྱ་སྐ། kh<u>a</u>ngkyasa
जति सक्दो राम्रो གང་དྲག་དྲག khang thr<u>a</u>trak
जतिसक्दो གང་ཐུབ་ཐུབ། kh<u>a</u>ng thūtup
जतिसक्दो चाँडो གང་སྔ་སྔ། kh<u>a</u>ng ngā-nga
जनता (See: प्रजा)
जनावर སེམས་ཅན། sēmchen
जन्ती བཟེན་དི། z<u>e</u>ndi
जन्म लिनु (See: जन्मनु)
जन्मनु སྐྱེ། kyē, འཐུང་། thrūng (H)
जन्मस्थान སྐྱེས། kyēsa
जपमाला ཕྲེང་ང་། thrēng-nga
जप्नु རོང་། r<u>o</u>ng
जबरजस्ती ཧཾ་པ། hāmpa
जम्मा (See: भेला)
जम्मा गर्नु རུ། r<u>u</u>'
जम्मा पार्नु སྒོང་། g<u>o</u>ng
जम्मा हुनु ཁྱིལ། khy<u>i</u>l
जरिवाना (See: दण्ड)
जरुरी (See: महत्वपूर्ण)
जल बिरालो ཤྲམ། shrām
जलाउनु མེ་ལ་ཤྲེག me<u>-</u>la shrē'
जल्नु འཚིག tshī'
जवान ནའ་ཆུང་། n<u>a</u>achung
जवाफ ལྷའ་ལན། j<u>a</u>alen (H)
जवाफ दिनु (See: उत्तर दिनु)
जस्तै ཅི་མཚོན chīndok (Syn.: मिल्दोजुल्दो)
जहाँतही གནི་སང་། kh<u>a</u>nisang, གནི་ལང་། kh<u>a</u>nilang
जहान (See: परिवार)
जहिले पनि ནམ་ལང་། n<u>a</u>mlang
जहिले ནམ། n<u>a</u>m
जाँच गर्नु (See: परिक्षण गर्नु)
जाँच गर्नु (See: परिक्षण गर्नु, हेर्नु)
जाँच (See: परीक्षा)
जाडो हुनु འཁྱེ་བ་ལང་། khyēwa l<u>a</u>ng
जानु འགྲོ། dr<u>o</u>
जान्नु ཤེའ། shēe
जायज हुनु བདེན། d<u>e</u>n
जिउँदो གསོན་པུ། sōnpu
जित्नु རྒྱལ། gy<u>a</u>l
जिन्दगानी (See: जीवन)
जिब्रो ཆེ་ལ། chēla
जिम्मा लिनु ཁས་ལེན་། khē l<u>i</u>ng
जिम्मेवारी འགན། g<u>e</u>n
जिम्मेवारी लिनु འགན་འཁུར། g<u>e</u>n khūr
जिस्कनु (See: मस्कनु)
जीवन ཚེ། tshē, སྐུ་ཚེ། kūtse
जुँगा རྒྱ་རོག gy<u>e</u>rok
जुका པ་ཏ། pāta
जुतो (See: बर्कौंला)
जुत्ता འཇུ་ཏ། z<u>u</u>ta, ཞབས་ལྗམ། sh<u>a</u>blam (H)
जुत्तो (See: बर्कौंलो)
जुम्रा ཤིག shīk

जुम्ल्याहा ཚེར་རེ། tshēre, ཚེར་མ། tshēma

जेल ཚོང་ཁང་། tsōngkang

जो पनि སུ་སང་། sūsang

जोगिनु ཟེམ། zem

जोडी ཆ། chhâ

जोड्नु རེལ། rel, ཐུད། thū(t)

जोर्नी ཚིང་གུར། tshīnggur

जोश དངན་སྐྱེ། ngandra

जोशिलो རུ་དངར་མ། ru-ngarma

ज्ञान ཡེན་ཏན། yenten

ज्याकेट ཏེ་ཐུང་། tētung

ज्यान (See: प्राण)

ज्याला ལྷ། lâ

ज्वरो ཚན། tshāa

ज्वाँइ (See: भेना)

ज्वाइँ མག་པ། makpa (Syn.: भिनाजु)

झगडा ཐབ་སུ། thāmu (Syn.: विवाद)

झगडा गर्नु ཁ་ཐབ་བྱེད། khāndap gya'

झर्को लाग्नु (See: अल्छी लाग्नु)

झर्नु བབས། phap (Syn.: खस्नु)

झाँक्री (See: धामी)

झापड हान्नु དལ་ལྷག་བྱེད། thalchak gya'

झापड དལ་ལྷག thalchak

झारपात ཡུར་མ། yurma

झार्नु (See: सामान उतार्नु)

झिंगा ཨེ་བ་རང་། ēprang

झिक्नु (See: फुकाल्नु)

झुटो बोली རྫི་ནོག zinok

झुटो बोल्नु རྫི་ནོག་ལབ། zinok lap, རྫི་ནོག་བཟོ། zinok zo

झुन्डिनु (डोरीमा _) དཔྱང་། châng

झुन्ड्याउनु གནམ་ལ་འགེལ། nām-la gel

झुन्ड्याउनु (See: बोकाउनु)

झोला मिलाउनु རུབ། rup

झ्याल སྒར་རྡོང་། kārung

झ्यालखाना གང་པ་མར་རུ། khangpa maru (Syn.: जेल)

ट ठ ड ढ

टकटक्याउनु ཤྲུ་ shrū’

टाँक ཐེབས་ཆུ། thēpchu

टाँस्नु ཇར། ja<u>r</u>

टाउको མགོ་, དབུ། g<u>o</u>o, û

टाटेपाटे པལ་ཏྲམ་ pāltram (Syn.: छिर्बिरे)

टाढा ཐག་རིང་པུ། thāringpu

टालो ལྷེན་ད། lhēnda

टिकट ཊི་ཀཊ། trīkatr

टिकाउपन ཐུབ། thūp

टिनको भाँडा ཊིན། trīn

टिप्पणी (See: व्याख्या)

टिम्बुर ཨེར་མང་། ērmang

टुकी ཨུང་ཀུ ūngku

टुक्रा पार्नु ཙེབ། tsēp, གསིལ། sīl (Syn.: फुटाउनु)

टुक्रिएको (See: फुटेको)

टुप्पो མགོ་, g<u>o</u>o

टुहुरा དཔུང་ thapruk

टेबल ཅོག་ཙེ། chōktsi

टेलिभिजन ཊི་བི། trībi

टोक्नु ཕེད། phē(t)

टोपी ཞྭ་སྨུང་། sha<u>m</u>ung, དབུ་ཞྭ། ūsha (H)

ट्याक्सी ཊག་སི། trāksi

ठण्डा (See: चिसो)

ठण्डा लाग्नु (See: चिसो हुनु)

ठाउँ བསྡད་སa<u>a</u>sa

ठाडो ཁ་རྒྱབ་སུ། khā gya<u>a</u>mu

ठिक हुनु (See: जायज हुनु)

ठिक छ (See: हुन्छ)

ठूलो སྦིར་པུ། gyi<u>r</u>pu, སྦོམ་པུ། b<u>o</u>mpu

ठूलो काग ཀོ་རག gorak

ठेगाना ཁ་བྱང་། khājang

ठोक्किनु (See: लाग्नु)

डढेको འཚིག་པ། tshīkpa

डर देखाउनु འཇིའ་བ་སྐུད། ji<u>i</u>wa kū(t)

डर འཇིའ་བ། ji<u>i</u>wa

डराउनु འཇིའ་བ་ལང་། ji<u>i</u>wa l<u>a</u>ng

डाँकू (See: लुटेरा)

डाँस སེབ་རང་། sēprang

डाक्टर ཨ་མ་ཆི། āmchi

डाहा ཕྲ་དོག thrātok

डुङ्गा གྲུ། thr<u>u</u>

डुब्नु n<u>u</u>p

डो-याउनु (See: बाटो देखाउनु)

डोरी ཐག་པ། thākpa

डोल्पो དོལ་པོ། th<u>o</u>lpo

ड्राइभर ཀ་རི་གཏོང་གུ་མི། g<u>a</u>ri tōnggu m<u>i</u>

ढकढकाउनु (ढोका _) གྷོ་དུང་། gô d<u>u</u>ng

ढकनी (See: बिर्को)

ढकिया (चोयाको सानो _) ལྷི་སྨུ། lēmu

ढल्कनु ཉལ། ny<u>â</u>l

ढाकिनु འཁུབ། tshūp

ढाक्नु འཛིབ། dr<u>i</u>p (Syn.: छाउनु)

ढाड རྒྱ་གུང་། gy<u>a</u>gung

ढाल ལྗིག་ཤུབས། līkshup

ढिलो हुनु འགྱང་། gy<u>a</u>ng

ढिलो ཕི་སྨུ། phīmu (Syn.: लोसे)

ढुक्क སྙིང་སངས། nyīngsang

ढुङ्गा རྡོ། d<u>o</u>

ཌུསི ངོ་ཡམ། ngōyam
ཌོཀ གྷོ། gô

ཌ་ཎྜཀྒོ ངཿ ngâ

त, त्रा

तक्मा (See: पदक)
तखता བདའ་ཀེ། phaate
तटवन्ध རའ། raa
तडकभडक गर्नु ངོམ་སུ་སྐྱུད། ngomsu kū(t)
तडकभडक (See: देखावटी)
तडकभडक गर्नु ངོམ་སུ་སྐྱུད། ngomsu kū(t)
तत्काल མ་ལོག malok(Syn.: तुरुन्त)
तन्नेरी གཞེན་ཀ། jenta, jonta
तपश्चि སྒོམ་ཆེན། gomchen
तपस्वी རི་ཏྲོད་པ། ritropa
तपाइँ ཧོ་རོང་། horong, བདག་པུ། dakpu
तपाइँहरु ལྷན་རྒྱས། lhēngya
तमासा ཤྲཱིལ་སུ། shrīlmu
तयार पार्नु (See: मिलाउनु)
तयार हुनु གཆོམ། chōm
तयारी गर्नु ཐ་འཕྲིག་གྱི thrandrik khyi
तयारी ཐ་འཕྲིག thrandrik
तरकारी གསོལ་བ། sōlwa
तराई རྒྱ། gya
तरुनी གཞེར་མ། jerma, jormu, བུམ་བེམ་ཪ། phum pheza
तर्साउनु (See: डर देखाउनु)
तर्सिनु (See: डराउनु)
तल མའ་མོ། maamo, ཝོག་ལ། wok-la
तलतिर མར། mar
तलब (See: ज्याला)
तस्बिर (See: फोटो)
तातो ཚ་འདི། tshāndi, དྲོལ་སུ། throlmu
ताम्नु འཐེན། thēn
तापनि སི་ནའང་། sī-naang, ཡིན་སི་ནའང་། yinsi-naang
ताप्के ལྟབ་རྒྱོད། tāpkyo
तामा ཟའ། saa
तारा སྐར་མ། kārma
तारिख (See: मिति)
तार्नु རྒྱོམ། lōm
ताल ཙོ། tsô
तालिम दिनु སྦྱོང་དར་གྱི jongdar khyi
ताल्चा རྒོལ་ལྕའ། golcha
तिघ्रा སྦལ་སྦྲག་པ། balnakpa
तिनकुने, त्रिकोण རྩྭ་གསུམ། sursum
तिब्बत བོད། phe’
तिब्बती བོད་པ། phepa
तिमी ཁྱོད་རོང་། khyorong
तिमीहरु ཁྱིད་རང་། khyirang
तिमीहरूको ཁྱིད་རེ། khyire
तिम्रो ཁྱོད་རེ། khyore
तिर्खा རྐོམ་པ། kōmpa
तिर्खा लाग्नु ཁ་རྐོམ། khā kōm
ती དེ་བ། thiwa
तीन གསུམ། sūm
तीन बर्षअघि དགུ་ནིང་། guning
तीनतारे सारङ्गी སྒྲ་སྙན། dramnyang
तीर्थयात्री གནས་སྐོར་རེ། nēkore
तीस གལ་ཕེ་ར་གཉིས། khalpera nyīi, སུམ་ཅུ། sūmchu
तुन्तुरो (See: लिङ्ग)
तुमलेट གཏུམ་པི། tūmpi
तुरुन्त ཤར་ཀྱཱ shārkyak
तुलना गर्नु དུར། dur

तुलनामा (See: भन्दा)
तुसारो བ་མག phamak
तेज ངར། ngar
तेर्सो འཕྱེད། thrē’
तेर्स्याउनु སྐྱོང་། kyōng
तेल སྣུམ། nûm
तेह्र བཅུ་གསུམ། chūksum
तोप्केगोला ཐོག་པའི་སྒོལ་ལ། throkpi gola
तौल ཇི་ཡང་། jiyang
तौलिया རུ་མལ། rumal
त्यसो भएमा ཁྱའོ་སིན། khyaasin
त्याग्नु སྤོང་། pōng
त्यान्द्रो ཉག་མ། nyangma
त्यो དེ། thi
त्रास ངངས་སྐྲག ngāngtrak (Syn.: डर)
त्रुटि (See: गल्ती)

थ द ध

थकथकी (See: चुकचुकी)
थकित हुनु ཨེན་ཆད། ēn chē(t)
थपक्क ཏོ་གེ tōke
थप्नु བསྣན་པ་རྒྱག nēnpa gya'
थप्पड द्रम्चक dr̲amchak
थर्कनु (See: काम्नु)
थर्मस ཆ་དམ། chh̲adam
थाक लगाउनु རྩེག tsē'
थाङ्का དང་སྐུ། th̲angku
थाल སྡེར་མང་། d̲ermang, ཀཱ་ཏིར། kātir
थिच्नु (See: दबाउनु)
थुक ཅེ་མག chēmak
थुक्पा ཐུག་པ། thūkpa
थुपार्नु (See:जम्मा पार्नु, थाकलगाउनु)
थुप्रै (See: धेरै)
थोपा ཐིའ་བ། thīiwa
थोरै (See: अलिकति, सानो)
दक्षता ལག་ཤེའ། l̲akshe
दक्षिण ལྷོ། lhô
दक्षिणा སྐུ་ཡིན། kūyin, འབྲེལ་བ། dr̲elwa (Syn.: लामालाई)
दण्ड ཆེར་པ། chhērpa
दबाउनु སྣན། nēn
दया (See: कृपा)
दयालु བྱམས་པ། chh̲ampu
दराज ལོ་ཨམ། l̲oam
दर्शन गर्नु མཇལ་བ། j̲alka
दलिन གདུང་མ། d̲ungma
दश བཅུ་ཐམ་པ། chū thāmpa
दश लाख ལའཁ་བཅུ་ཐམ་པ། l̲ak chū thāmpa, ཆྷི་བ། chh̲iwa
दश हजार ཧ་ཛར་བཅུ་ཐམ་པ། h̲azar chū thāmpa
दशा བར་ཆ། ph̲archa
दस्ताबेज ཡིག་ཆ། y̲ikcha
दही དཀར་ཆུ། kārchu , ཞོ། sh̲o
दाँत ས། sā
दाइ ཨ་ཇུ། āju
दाख (See: अङ्गुर)
दाजु ཨུ་ཇུ། ūju
दाता སྦྱིན་བདག j̲indak
दायित्व (See: जिम्मेवारी)
दाहिने གཡའ་བ། yāawa
दाह्री རྒྱའུ། gy̲au
दिउँसो ཕི་ཏོག phītok, ཉི་མའི་གྲུང་ཨ། ny̲imi khu̲ngla
दिक्क སྐྱོ་སྣང་། kyōnang
दिक्क गराउनु (See: पिरोल्नु)
दिक्क हुनु ཞེ་སྡེམ། sh̲etrel
दिक्दार हुनु སྐྱོ་སྐྱེ་ལང་། kyōkye l̲ang
दिक्दारी སྐྱོ་སྐྱེ། kyōkye
दिदी ཨི་ཇི། īji, ཨ་ཡི། āyi, ཨ་ཇི། āji
दिन ཉི་མ། ny̲ima, གཟའ། z̲a
दिनु སྡེར། tēr, སྦྱིན། b̲in (past tense), གནང་། nāng (H)
दिमाग སྤྱན་ད། lēta
दिसा ཅམ་ཀཱ་ཏུ་སྐྱབ་ཞོར། kyākpa shōr
दिसा गर्नु སྐྱབ་པ་གཏོང་། kyākpa tōng
दिसा སྐྱབ་པ། kyākpa
दीक्षा དབོང་། ōng

दुःख दिनु (See: सास्ती दिनु)
दुई གཉིས། nyīi
दुई पल्ट (See: दोहोरो)
दुईगुना སྡབ། dap
दुख दिनु (See: सास्ति दिनु)
दुखबिमार སྙུང་གཞི། nyūngshi (H)
दुखाइ སྡུག suk
दुख्नु (See: वेस्सरी लाग्नु)
दुध ཧོ་མ། homa
दुध दुहुनु འཇོ། jo
दुब्लो (See: पातलो) ཉེར་མེ། nyerme
दुरबिन རྡུར་ཕིན། durpin, རྒྱང་ཤེལ། gyangshel
दुरुस्तै (See: मिल्दोजुल्दो)
दुर्खा (See: छुर्पी)
दुर्भाग्य ཁོ་ན། kho'
दुर्लभ (See: नपाइने)
दुर्व्यवहार (See: हेपाइ)
दुर्व्यवहार गर्नु (See: हेप्नु)
दुलही མནའ་མ། nāma
दूषित (See: फोहर)
देखाउनु བསྟན། den (See: जँचाउनु)
देखावटी (See: अस्थिर)
देख्नु མཐོང་། thōng
देब्रे གཡེན་པ། yēnpa (Syn.: उल्टो)
देवी ལྷ་མུ། lhamu
देवी देवता ལྷ། lhâ
देश ལུང་པ། lungpa
दोकान (See: पसल)
दोधारमा गर्नु (See: अन्योलमा पर्नु)
दोष སྐྱོན། kyēn
दोहोरिनु ལོག་རྒྱ། lo' gya'
दोहोरो ཉིས་ལོག nyilok
दोहोऱ्याउनु (See: दोहोरिनु)
धन (See: सम्पत्ति)
धनी ཆུག་པུ། chukpu
धनुष གཞུ། ju
धनुष बाण མདའ། da
धन्य हुनु དཔལ་ཆེར་སུ། thrin chhērmu
धन्यवाद ཐུའུ་ཆེ། thūuche, ཧོར་ཆེ། horche
धर्म ཆོས། chhoo (Syn.: पुण्य)
धर्मशाला མཁོན་ཁང་། dronkang
धागो སྲུག་རྩི། shrūtok (Syn.: ऊनी)
धागोको डल्लो ཐྲུ་ལུ། thrulu
धातु ཁྲབ། chāa
धामी ལྷ་བ། lhâwa
धारिलो बनाउनु (See: रगडनु)
धार्मिक सम्प्रदाय ཆོས་ལུགས། chhōoluk
धार्मिक विचारधारा ཆོད་སེམས། chhoosem
धार्मिक व्यक्ति ཆོད་བ། chhoowa
धित मर्नु ངོམ། ngom
धुँवा དུད་བ། thuta
धुन (See: सुर)
धुनु གྲུ། trū(t)
धुप སྤོས། pōo, བསའ། sāa
धुलो དལ་ལ། thala, དུལ། dul, ཞིབ་སུ། shimu
धेरै མང་སུ། mangmu, ཨ་ལ། āla (Syn.: प्रशस्त, निकै)
धैर्य དང་རྒྱུད། ngang-gyi'
ध्यान गर्नु སྒོམ། gom
ध्वजा རླུང་དར། lūngdar
ध्वाँसो ཉེག་པ། threkpa

न

नक्कल गर्नु ལུ་སུ་སད། lumu sē(t)

नक्कली झुर्मा ཛུར་མ། zurma

नक्सा སཱ་བ་ཏྲ། sāptra (Syn.: फोटो)

नगन्य སྣང་ཆུང་། nāngchung

नङ सेर्मुङ་། sērmung

नङ्ग्राले चिथोर्नु སྦར་སང་འདེབ། barsang dep

नजिक རྩཱ་ལ། tsāa-la

नत्र भने སིན་སྨིན་སིན། sīn-mīnsin

नदी གཙང་སྤུ། tsāngpu

नपाइने དཀོར་སུ། kōrmu

नपाकेको རྗན་པ། janpa

नब्बे གཁ་ཕེ་ར་སྒྲ། khalpera ngā, དགུ་བཅུ། gupchu

नमान्नु ཁ་མེ་ཉན། khā me nyen, ཨ་མོ་ཆོ། ā mō chhō

नम्र སྙོམ་ཆུང་། nyāmchung

नयाँ གསམ་པ། sāmpa

नयाँ ढाँचा དཔེ་གསར། pēsar

नयाँ बनाउनु གསམ་པ་བཟོ། sāmpa zo

नयाँ वर्ष ལོ་གསར། losar

नरम ओछ्यान འཇོལ་སྐྱན། bolten

नरम འཇམ་སྤུ། jampu (See: चिप्लो, कमलो)

नरम प्लास्टिक བཀྲ་ཤོག trākshok

नरम वोलिवचन ཁ་འཇམ་སྤུ། khā jampu

नराम्रो ཁོག་སྤུ། khokpu

नर्क དམྱལ་ལ། nyāla

नर्स ནར་སི། nars

नली हाड ངར་གདོང་། ngardong

नष्ट (See: नासिएको)

नस སྣ་ཐག nātak

नसक्नु ཨ་མོ་ཆོ། ā mō chhō

नसा རྩ། tsâ

नहर ཀཱ། kâ

नाइटो ལྷེ། lhē

नाक སྣ་འུང་། nāung

नाघ्नु འགོམ། gom

नाङ्गो སྦེར་སྦྱངས་མ། pērtangma

नाच ཞབས་རྡུ། shabru

नाच्नु ཞབས་རྡུ་རྒྱ། shabru gya’, ཆོམ། chhōm

नाटक ནཱ་ཏྲཀ nāatrak

नाति ནཱ་ཏི། naati

नातिनी ནཱ་ཏི་ནི། naatini

नातेदार ཚང་པ། tshāngka (See: आफन्त)

नाप ཆེ་ཆུང་། chhēhung

नाप्नु ཐབ། thap

नाफा ཁེ་བཟང་། khēpsang

नाम མིང་། ming

नासिनु ཉམས། nyam

निकाल्नु འདེན། den (Syn.: फुकाल्नु)

निकै ཨ་ལ་ཅིག ālachik

निको (See: छुट्कारा)

निगालो སྨྱུག་མ། nyūngma

निचोर्नु བཙིར། tsīr

निजी སྒེར་གཞི gerki

निदाउनु གཉིད་ལ་ཤོར། nyīla shōr, གཉིད་བརྒལ། nyī’ gal

निद्रा लाग्नु གཉིད་ཐྲོལ། nyī’ throo, གཉིད་ངོག་རྒྱ། nyītsok gya’

निद्रा མནལ། nāl (H)

निधार དཔལ་ལ། trāla
निन्दा गर्नु དམོད་གྱི mō' khyi
निन्दा दमोद། mō'
निभ्नु ཤི། shī, མནལ། nāl (H)
नियन्त्रण गर्नु དབོང་ལ་སྡུད། ōngla du
नियम (See: न्याय)
निरर्थक ཆོ་མེད་དུ། chhō medu
निर्णय गर्नु ཐག་གཅད། thāk chē(t)
निर्दोष (See: गालमुक्त)
निर्मल སྐྱ་སང་ངི། kyāsang-ngi
निलो སྔོན་པུ། ngūnpu
निल्नु མིད་དགོང་། mita tōng
निश्चित (See: पक्का)
निश्चित गर्नु (See: पक्का गर्नु)
निश्चिन्त (See: ढुक्क)
निसासिनु ཧཱ་སུ། hāsu
निस्कनु (See: फुस्कनु)
निहुँ खोज्नु སྙེད་འཚོལ། nyētsol
नीलो मुगा གཡུ། yû
नुन ཚྭ། tshā
नुन ཛཱ་ཚྭ། jaatsa
नुप्री (ठाँठ) ནུབ་རི། nupri
नेता དཔོན་སུ། pēnpu
नेपाल ནེ་པལ། nepal
नोकर्नी གཡོག་མ། yōkmu
नोट ལོར། lor
नौ དགུ gu
न्याठरी मुसा རི་སྨུང་། rimung
न्याय ཁྲིམས། thrim

प

पकाउनु བཙོ་དྲ། tsō(t)
पक्का ཏེན་ཏེན། tēnten
पक्का गर्नु ཏེན་ཏེན་གཡི། tēnten khyi
पक्षपात ཉེ་རིན། nyerin
पखाला लाग्नु གཤོལ། shōl
पखाल्नु (See: माझ्नु)
पखेटा གཤོག་པ། shōkpa
पगाल्नु ཞིད། shi(t)
पङ्क्ति (See: लहर)
पचास གཅལ་ཕེ་ར་གསུམ། khalpera sūm, ལྔ་བཅུ། ngāpchu
पछाडि सार्नु (See: ढिलो हुनु)
पछाडि རྒྱབ་ལ། gyap-la, མཇུག་ལ། juk-lam, རྗིང་ལ། tīng-la
पछारिनु བརྡབ། dap
पछि (See: अनि)
पछुताउनु (See: चुकचुकाउनु)
पछुतो (See: चुकचुकी)
पछ्याउनु རྗིང་སྐྱ། tīng nyā
पटक ཚར། tshār
पटुका (See: पेटी)
पट्याउनु ལྟབ་རྒྱབ། tāp gya'
पठाउनु སྐུར། kûr, གཏོང་། tōng
पढनु རོག ro'
पत्नी (See: श्रीमती)
पत्यार गर्नु པ་ཏ་གཡི། pāta khyi
पत्यार པ་ཏ། pāta
पत्रिका ཚགས་པར། tshākpar
पदक ཏཱགས་མ། tāngma
पदमचाल ཨཁ་ཆོ་བ། ākchowa
पनि སང་། sāng
पन्ध्र བཅུ་ལྔ། chē-nga
परम्परा (See: चलन)
पराल སོག་མ། sōngma
परिक्रमा गर्नु སྐོར། kōr
परिक्षण गर्नु ཚོད་ལྟ། tshō' lhā
परिक्षा दिनु ཡིག་ཚད་གཏོང་། yiktse' tōng
परिचय गर्नु ངོ་ཤེས་གཏོང་། ngoshi tōng
परिवार ཕ་ཨ་མ། phaamama
परिश्रम ཉིན་འགྲུལ། nyīngdru
परिस्थिति གནའ་སྟངས། nāatang
परीक्षा दिनु ཡིག་ཚད་གཏོང་། yiktse' tōng
परीक्षा ཡིག་ཚད། yiktse'
परेला རྗེ་མ། zima
परेवा པུའུ་རུམ། pūurum
पर्खनु སྒུད། gu(t)
पर्खाल རྩིག་པ། tsīkpa
पर्दा ཡོལ། yol
पर्म སྔ་ལོག ngālok
पर्याप्त हुनु (See: पुग्नु)
पर्सि གནའ། nāa
पल्ट (See: खेप)
पल्टनु (See: सुत्नु)
पवित्र རྩའ་ཆེན་པུ། tsāa chhēnpu
पश्चात्ताप འགྱེད་པ། gyepa
पश्चिम ནུབ། nup
पश्चिमेली (See: गोरो)
पसल ཚོང་ཁང་། tshōngkang (Syn.: व्यापारी)
पसले (See: ब्यापरी)

पसिना ངུལ་ཆུ། ngūlchu
पस्न दिनु ཤུག་ཇིད། shuk ji(t)
पहरो ཐག thrak
पहाड རི། rî
पहिरनु གོན། khön
पहिरनु དཀྲིལ། trīl
पहिरो ཐོག་པ། throkpa
पहिऱ्याठनु སྐོན། kōn
पहिले དོང་ལ། thong-la
पहिलो དང་པུ། thangpu
पहँलो སེར་རུ། sēru
पाँच ལྔ། ngâ
पाइला གོམ་པ། khompa
पाठ (See: खुट्टा) ཀང་པ། kāngpa
पाठनु ཐོབ། thōp, འཇོར། jor, ཆུང་། chhung, ཉེད། nyē(t)
पागल (See: बौलाहा)
पाठ སྐྱོབ་ཚན། lōptsen
पात ལོ་མ། loma
पातलो ཤེ་མེ། shrēme, སྐྱ་འདི། lāndi, ཉེར་མེ། nyerme
पात्रो ཟླ་ཐོ། dato
पाद སྤེན། pēn
पाद्नु སྤེན་ཤོར། pēn shōr, སྤེན་གཏོང་། pēn tōng
पानी (सिमसिमे_) སྨུག་སིལ། mūusil
पानी ཆུ། chhū
पानी थुन्नु སྐྱིལ། gyil
पानी फोका ཆུ་ཁང་། chhuwang
पानीको मुहान ཆུ་མིག chhūmik
पानीघट्ट ཆུ་འཐག chhūta'
पाप སྡིག་པ། dikpa
पारी (खोला _) བར་ཁེན། phar khēn
पाल གུར། khur
पासो ཏོར་བ། tōrwa
पाहुना མཇོན་པུ། dronpu
पिँध्नु (See: पिस्नु)
पिठनु དུང་། thung
पिएर མཱཏྲུ བཟི། zi
पिट्नु ལག་པ་རྒྱག lakpa gya' (Syn.: कुट्नु)
पिठो ཕེ། phē
पिता ཧ་བ། hawa, ཡབ། yap (H) (Syn.: बुबा)
पित्त མཁྲིས་བ། thrīiwa
पिनास ཡ་མ། yama
पिप ནཱག nâk
पिरो (खाना) ཁ་ཚ་འདི། khā tshāndi
पिरोल्ने སྡང་པུ། dangpu
पिले खटिरो (See: पिलो)
पिलो གུར་སྨུ། kûrmu
पिसाब ཆིང་། chīng, ཧབ་གསང་། chhapsang (H)
पिसाब थैली (See: बेलुन)
पिसाब फुस्किनु ཆིང་ཤོར། chīng shōr
पिस्नु བཏབ tā'
पीडा (See: दुखाइ)
पुग्नु ལང་། lang, འཁྱོལ། khyōl
पुच्छर ཇ་མ། ngāma
पुण्य དགེ་བ། gewa
पुतली བ་ལིབ། phalip
पुरानो ཉིང་པ། nyīngpa
पुऱ्याठनु སྐྱོལ། kyōl
पुल (See: साँघु)
पुस्तक ཟུག་དཔེ། chhakpe
पुस्तकालय ལ་ཡི་ཏེ་རི། layberi
पुस्ता མི་ཐོག mitok
पूँजी མ་རྩ། martsa

पूजाको स्थान (See: मण्डप)

पूजाकोठा (See: गुम्बा)

पूरा हुनु ཐྲུབ། thrup

पूर्व ཤར། shār

पूल (See: साँघु)

पेट (See: भूँडी)

पेटी ཀཱ་ར། kāra

पैंचो दिनु (See: सापटी दिनु)

पैचो लिनु (See: सापटी लिनु)

पैचो སྐྱིན་པ། kyīnpa

पैसा ཏྲེང་ཀ། trēngka

पोको पार्नु བཏུམ། tûm

पोखरी (See: ताल)

पोथी ཧ་མུ། hamu

पोलिनु མེ་ལ་ཤོར། me-la shōr

पोल्नु ཤྲེ། shrē' (Syn.: जलाउनु)

पोशाक ན་བཟའ། namsa

पोषण བསྡུད། chū'

पोहोर साल ན་ནིང་། naning

प्रकार རྣམ་པ། nāmpa

प्रकाश འོད། ho', ཟངས་ཀ། dangka

प्रकृति རང་བྱུང་། rangjung (Syn.: स्वभाव)

प्रजा མི་སེར། misir

प्रतिज्ञा गर्नु (See: कसम खानु)

प्रतिध्वनि ཐྲག་ཆ། thrakcha

प्रतिलिपि बनाउनु ཤུ། shū

प्रतिस्पर्धा རྒྱག་ཀྱི། gyaktre

प्रमुख (See: नेता)

प्रयोग ཉམས་ཚོད། nyamtsi'

प्रयोग गर्नु ཏོ། tho' (Syn.: काममा लगाऊनु)

प्रवेश दिनु (See: पस्न दिनु)

प्रशंसा ངོ་སུ། ngosu, བསྟོད་རེ། tōre

प्रशंसा गर्नु བསྟོད་རེ་སྐྱོང་། tōre lōng, ངོ་སུ་གཏོང་། ngosu tōng

प्रशस्त སྦྱག bâk, སྦང་ངི། bang-ngi, འབོལ་སུ། bolmu

प्रश्न དྲི་བ། thriwa, བཀའ་འདྲི། kāndri (H)

प्रसाद བྱིན་རླབས། chhinlap

प्रहरी (See: सिपाही)

प्राकृतिक (See: प्रकृति)

प्राचीन कालमा དང་པོ་སྐོན་ལ། thangpo ngōnla

प्राण སྲོག shrōk

प्राप्त गर्नु སྒྲུབ། drup (Syn.: पाठनु)

प्रार्थना (See: मन्त्र)

प्रेतात्मा (See: वायु)

प्वाँख ཨ་གཤོག āpshok (See: भुत्ला)

फ

फरक ཁྱད་པར། khyēpar (Syn.: भिन्नता)
फराक བར་དབྱས། pharak
फराकिलो ཡེ་སུ། yemu, རྒྱ་ཆེར་སུ། gya chērmu (Syn.: खुला)
फरासिलो ཁ་གསལ་ལ་སུ། khā sālmu
फर्कनु ལོག lo’
फर्किदा ཁེརि ཚུར་ཏི། tshūrti
फर्किनु (See: वाङगिनु)
फल ཤིང་རྟོག shīngtok, འབྲས་ལུ། drelu
फलाम (See: धातु)
फल्याक སྒོ་སུང་། gomung, སྒོ་ཡངས། gopyang
फाइदा (See: नाफा)
फापर བཏའུ། thrau
फाली མོ་ལྕེ། mōlcha
फिड्की ཕོ་ཀྲོག phōtrok
फुकाल्नु འབིད། bi(t)
फुक्कै खानु འགམ། gam
फुक्नु བྱད། phu(t)
फुटाउनु དཀྲུམ། trūm
फुटेको ཁ་ཆག་པ། khā chākpa, ཆག་པ། chhākpa
फुत्किनु (See: उम्कनु)
फुपू ཨ་ནི། âni
फुरु (काठको _) ཅིན་ནི། chīnni
फुर्तिलो ངར་མ། ngarma
फुर्तिलो हुनु (See: विउझिनु)
फुर्तिलो ཧཱུ་རུ། hūru
फुर्सदिलो དལ་སུ། thalmu
फुल्नु (See: उदाउनु)
फुस्कनु བིད། phi(t) (Syn.: खुकुलो हुनु)
फुस्किनु ཐྲོལ། throl
फूल མེན་ཏོག mentok
फूलकोबी ཕུལ་ཀོ་པི། phūlkopi
फेद ཙཱ་རེ། tsāare, tsāara
फेरबदल गर्नु སྒྱུར། gyur
फेरि ཡང་ལོང་། yanglong, བསྐྱར་མ། kyārma
फेरिनु འགྱུར། gyur
फेरिफेरि ཡང་དང་ཡང་། yang tang yang
फेर्नु བོད། pho(t)
फैलिनु (See: बढ्नु)
फोक्सो ལྷོད། lōo
फोटो ནག་ས། naksa, སྐུ་པར། kūpar (H)
फोन गर्नु ཕོན་གཏོང་། phōn tōng
फोन ཕོན། phōn, fōn
फोहर ཚོར་རུ། tshōru
फोहोर ཚའ་བཙོག tshāa tsōk
फ्याँक्नु སྐྱུར། kyūr
फ्याठरो ཝ་གཟིག wazik

ब

बगैचा ཕྱིང་ཀ། līngka
बङगारा འབྲམ་སཱ། dr<u>a</u>msa
बचाउनु སྐྱོབ། kyōp
बच्चा ཨ་ང་། ā-nga (Syn.: शिशु)
बछेडा ཏཱིའུ། tīu
बजार ཟ་འཛོངས། b<u>a</u>zar, ཧཱར། hār
बज्यै འམ་ཀ་ཀཱ། h<u>a</u>ma g<u>a</u>ga, མཱ་མཱ་ཀ་ཀཱ། māma g<u>a</u>ga
बज्र དོ་རྗེ། d<u>o</u>rje
बढाउनु ཡོབ། yōp (Syn.: बढ्नु)
बढार्नु ཙཱ། chā'
बढ्नु འཚར། tsh<u>â</u>r, འཕེལ། phēl, འཕར། phār
बताउनु (See: भन्नु)
बतास (See: हावा)
बत्ती बाल्नु རྭད་ཏི་སྤར། b<u>a</u>tti pār
बत्ती རྭད་ཏི། b<u>a</u>tti
बदमास སྒྲོར་པ། chōrpa, དགོག་དགོག trōktrok
बनाउनु བཟོ། z<u>o</u>
बन्चरो སྟ་རི། tāri
बन्द गर्नु ཁ་བསྡམས། khā d<u>a</u>m
बन्द गर्नु (ढोका _) སྒོ་བཅད། g<u>ô</u> chē(t)
बन्दाकोबी སྦཱན་དཀོ་པི། b<u>a</u>ndakopi
बन्दुक མེ་སྣག mew<u>a</u>k
बरफ སེར་ཀ sērka, ཇབ་རམ། chh<u>a</u>aram
बर्कौला རུ་མང་། r<u>u</u>mang
बर्सादी ཕི་ཡབ། phīyap
बलियो ཤོ་ཆེ་སུ། sh<u>oo</u> chhēmu (Syn.: मजबुत, फुर्तिलो)
बल्नु འབར། b<u>a</u>r, ཇེད། chh<u>e</u>(t)
बस्नु བསྡད། d<u>e</u>(t), བཞུད། j<u>u</u> (H)
बहिनी སྐུམ། n<u>u</u>m
बहिरी འོལ་མ། h<u>o</u>lma
बहिरो འོན་པ། h<u>o</u>npa
बहुमत མང་ཆེ། m<u>a</u>ng chē
बहुमूल्य གནའ་གུང་ཆེར་སུ། nāagung chērmu
बहुलाही (See: बौलाही)
बाँकी ལྷག་མ། lhāngma
बाँच्नु (See: बस्नु)
बाँच्नु ཐར། thār
बाँडिचुँडी खानु བགོའ་ནི་བཟོ། g<u>o</u>ni s<u>o</u>
बाँदर སྤྲིག shrîk
बाँध (See: तटवन्ध)
बाँधिएको (राम्रोसंग _) ཁ་དམ་སུ། khā th<u>a</u>mpu
बाँध्नु བཅིང་། chīng (Syn.: कस्नु, लगाउनु)
बाठ छोरा བའ་བ། ph<u>a</u>awa
बाउन्ने (See: बामपुडके)
बाकस སྒམ། g<u>a</u>m
बाक्लो སྐ་འདི། kāndi, kēndi, མཐུག་སུ། thūkpu
बारघ्रा ར། r<u>a</u>
बारघ्री ར་སུ། r<u>a</u>mu
बाघ སྟག tâk
बाङगिनु ཁུག khu'
बाङ्गो སྒུར་ཀྱོག g<u>u</u>rkyok
बाच्छा ཕིག ph<u>i</u>k
बाच्छी (बाच्छा)
बाजा ཟ་འཛ། b<u>a</u>aza
बाजे ཕ་ལ་གས་ཀ་ཀཱ། pāla g<u>a</u>ga, ཕ་ག་ཀཱ། pâgaga, ཀཱ་ཀཱ། g<u>a</u>ga

बाटो ལམ། lam, ཕེབས་ལམ། phēplam (H)
बाटो देखाउनु གྲིད། trī(t), ལམ་འདེན། lam den
बाठो (See: चलाख)
बातचित गर्नु (See: बोल्नु)
बातचित ལབ་སྐད། lapshe'
बादल སྨུག་པ། mūkpa, སྲིན། shrīn
बाधा (See: दुर्भाग्य)
बाध्य हुनु ཧུ་ཐུ་ཞེ། hu thû', ཁ་ཏག kātak, ཁ་མེད། kāme'
बान्ता སྐྱུ་བ། kyūwa
बाफ ཚྭ་བ། lāawa
बामपुडके མིན་ཆུང་ཏོ་ལེ། minchung tōle
बार ལྷུ་རི། chāari
बारम्बार ན་རི། nari
बारेमा སྐོར་ལ། kōr-la
बाली ལོ་ཏོག lotok
बालुवा བེ་མ། pheema
बाल्नु ཆེད། chē(t), སྤོར། pōr
बास्ना དྲི་མ། thrima
बाहिर ཕི་ལ། phī-la
बाहिर निस्कनु ཕི་ལ་ཐོན། phī la thēn
बाहिरी रुप ཆ་ཚྭ་གཟི། chhapshi
बाहुला བུ་ལུམ། phulum
बाह्र བཅུ་གཉིས། chūnyi
बिउँझनु གཉིད་ཚད། nyī' tsē(t), ཚད། tsē(t)
बिउँझाउनु གཉིད་ཚོད། nyī' tshē(t), ཚོད། tshē(t)
बिउँझाउनु སྤོང་། lōng
बिउँझिनु ཁམས་སངས། khāmsang
बिउ སེན། sēn
बिक्री हुनु དྲིན། thrin
बिग्रनु (See: नासिनु)
बिछोडिनु ཁ་བྱལ། khātral
बिछ्याउनु འདིང་། dîng
बिजुली རྡེ་འཇུ་ལི། bijuli, རྩི་ལམ། tsīlam
बिदा (See: छुट्टी)
बिन्ती गर्नु (See: सोध्नु)
बिबेक (See: बुद्धि)
बिमार ན་ཚ། natsa, ནད། ne', སྨུང་གཞི། nyūngshi (H)
बियर སྦེར། ber
बिरामी ནད་པུ། nepu
बिरामी हुनु ན། na, སྨུང་། nyūng (H)
बिरालो སྦེར་མང་། bermang
बिरुवा (बैँस प्रजातिका _) ལྕང་མ། lângma
बिर्को གཱབ་གཅུད། khapchu'
बिर्सनु བརྗེད། je(t)
बिष्टा (See: सुली)
बिस्तारै ཁོ་ལེ་ཁོ་ལེ། khole kole
बिस्तारै जानुहोस् ཁོ་ལེ་ཕེབས། khole phēp
बिहान དྲོ་ལ། thropla
बिहिबार གཟའ་ཕུར་རུ། za phūru
बिहे गर्नु བཟེན་དེ་ཁྱི། zendi khyi
बीच ཁུང་། khung
बीच བར། phar
बीचको བར་བ། pharwa (Syn.: मध्यम)
बीचमा नपर्नु (See: जोगिनु)
बीचमा བར་ལ། phar-la
बीस གལ་གཅིག khal chīk, ཉི་ཤུ་ཐམ་པ། nyishu thāmpa
बुझ्नु ཧ་ཁོ་འ། hā kho'
बुढापाका གེན་པ། genpa
बुढी औँला མཐེབ་ཏོག thēptok
बुढी मान्छे གཞ་མ། gama
बुद्ध སངས་རྒྱས། sānggye
बुद्धि རིག་པ། rikpa

बुद्धिमान རིག་པ་རྣོན་པུ། rikpa nōnpu
बुध ग्रह ལྷཱ་པ། lhākpa
बुधबार ཟ་ལྷཱ་པ། za lhākpa
बुनकर ཐཱ་མ། thāama
बुबा པ་པ། pāpa (Syn.: पिता)
बूढो मान्छे ཀ་བ། gawa
बूढो हुनु ཀཱ་ཨ། gaa
बृद्धा དགྲེས་མུ། dremu
बेइज्जत (See: अपमान)
बेग्लै ཁུ་དུག khutuk
बेच्नु ཚོང་། tsōng
बेर्नु དྲིལ། thril
बेला (See: समय)
बेलुन གླང་པ། gangpa
बेहुलो (See: ज्वाइँ)
बैँस ཕྱང་མ། chāngma
बैठक ཚོང་འདི། tshōngdi
बोका རའུ། rau
बोकाठनु འགེལ། gel
बोक्नु འཁུར། khūr
बोक्रा ཕི་སྐོག་ས། phīkok
बोक्सी སྤེམ། pēm
बोतल བོ་ཏ་ལ། botal
बोन्पो བོན་པུ། phenpu
बोलाठनु སྐད་གཏོང་། kē' tōng, འགུ་, རན། ren
बोली (See: भाषा)
बोली गुम्नु ཁ་གུད། khā khu(t)
बोल्नु ལབ། lap, ལབ་ཨཕྱི། lapshe' khyi, ལབ་ཨཕད་ལབ། lapshe' la(p)
बोल्ने (धेरै _) ཁ་བདེ་མུ། khā dimu
बोसो ཚིལ་ལུ། tshīlu
बौलाहा སྙེན་པུ། nyēnpu
बौलाही སྙེར་མུ། nyērmu
ब्यक्तिगत (See: निजी)
ब्याज སྐྱེ་ཨ། kyēa
ब्यापक (See: फराकिलो)
ब्यापार ཚོང་། tshong
ब्रस པིར། pīr
ब्लाउज རའ་ཏུག raatuk
ब्वाँसो གླང་ཀུ chāngku

भ

भकुण्डो ཀོ་ལི། goli
भण्डार གཉེར་ཚང་། nyērtsang
भत्कनु རམ། ram
भनाइ ཁ་ལུ། khalu
भन्ज्याङ ལ། lâ
भन्दा ཟི་ན། sina
भन्नु ཟི། si, ཤོད། shē(t), གསུང་། sūng
भरिएको ལྡེམ་མི། demmi
भरिनु ཁེང་། kheng
भरिया གུར་མན། khurmen
भर्नु འགེང་། geng
भज्याङ ཀྲཱ་པ། trāapa
भविष्यवाणी མངོ་ཤེས། ngōoshi
भाँचिनु ཆོ་ཝ། chhō'
भाँच्नु གཅོག chô'
भाँडो (माटोको _) ཛ་མ། zama
भाइ ནུ་ཀ nûk
भाठ (See: मूल्य)
भाठ (See: मुल्य)
भाठजु (See: वुहारी)
भाग ཀཱ་ལ་ལ། kāla, kālda, བན་ད། bandra
(Syn.: समूह)
भाग्नु ཐྲོ་ལ། throo
भाग्य བསོད་ནམས། sōdi
भात (See: चामल)
भान्साकोठा ཐབ་ཚང་། thapsang
भान्से མ་ཇན། majen
भारत རྒྱ་གར། gyagar
भारतीय རྒྱ་གར། gyagar
भारी मिलाउनु རུབ། rup
भारी གུར་རུ། khuru
भारी हाल्नु རུབ། rup
भालु དོམ། thom
भाले ཆྷཽ། chhau, འཽ། hau
भाषा གཏམ་སྐད། tāmnye'
भाषा (स्थानीय _) ནང་གཏམ། nangtam (See: आवाज)
भिक्षुणी (See: आनी)
भिजेको ལྷེན་པ། lēnpa
भिज्नु སྦང་། bang
भित्र སྦུག་ལ། bukla, ནང་ལ། nang-la
भिनाजु ཚཱ tsāk
भिन्नता ཨེ་བ། ēwa
भिरालो གཟར་སུ། sarmu
भीड མི་འཚོགས། mimtsok
भुँडी ཁོག་པ། khōkpa, གསུབ། sūp, ཐྲོད་ད། throta
भुइँ གཞུང་། jung
भुइँ བཅའ་ནང་། chāanang
भुटान འབྲུག་ཡུལ། drukyul
भुटानका बासिन्दा འབྲུག་པ། drukpa
भुट्नु (See: तार्नु)
भुत्ला སྤུ། pû
भुलाउनु མགོ་སྐོར། goo kōr
भूत སྲིན་འདྲི། shrīndri
भूल गर्नु (See: गल्ती गर्नु)
भेट्नु འཕྲད། thrē(t), གཅོར། chōr (h), མཇལ། jal
(H)
भेडा ལུག luk
भेला འཛོམ་སུ། zompu
भोक ལྷོ་བ། lhōwa

भोक लाग्नु ལྷོ་བ་ལང་། lhōwa l<u>a</u>ng

भोजन (See: खाना)

भोजपत्र སྟག་པ། tâkpa

भोलि ཟ་ལ། s<u>a</u>la

भौंतारिनु འཁྲམ། khyām

भ्यागुता སྦལ་བ། b<u>a</u>lwa

भ्रमभा पर्नु འཁྲུལ། thrūl

म

म ང་| ng<u>a</u>

मकल མེ་སྣང་| m<u>e</u>lang

मकै ལི་ཙི་| l<u>i</u>tsi

मगन्ते སྐོང་མཁན་| lōngken

मङ्गल ग्रह མིག་དམར་| m<u>i</u>ngmar

मङ्लबार གཟའ་མིག་དམར་| z<u>a</u> m<u>i</u>ngmar

मजबुत རམ་པུ་| r<u>a</u>mpu

मट्टितेल ས་སྣུམ་| sānum

मण्डप མཆོད་གཤམ་| chhōsham

मत हाल्नु བོད་ལུག་| b<u>o</u>tr l<u>u</u>'

मधेस (See: तराई)

मध्यम བར་འབྲིང་| ph<u>a</u>ndring

मध्यम स्तरको འབྲིང་| dr<u>i</u>ng

मध्यान्ह ཉིར་སྐྱ་| ny<u>i</u>rmu

मन སེམས་| sēm

मन पराउनु དགའ་| g<u>a</u>a, མཉེས་| nyēe (H)

मनसाय (See: विचार)

मन्त्र སྔགས་| ngāa, མ་ནི་| m<u>a</u>ni

मन्त्र जप्नु སྐོལ་མ་སྐྱོར་| mōlam kyōr, སྐོལ་མ་འདེན་| mōlam dēn

मयुर མཱ་ཅྭ་| māpcha

मरोरञ्जन (See: तमासा)

मर्चा བབ་| ph<u>a</u>p

मर्नु ཤི་| shī

मर्मत गर्नु བཟོ་སྒྲུང་རྒྱག་| z<u>o</u>pgyur gy<u>a</u>' (Syn.: बनाउनु)

मल ཁ་| chh<u>a</u>a

मलद्वार སྐྱག་སང་| kyāksang

मसिनो (See: सानो, धुलो)

मसिनो छुर्पी ཕྱུར་ཞིབ་| chhūrship

मसिनो ढुङ्गा རྡོ་རབ་| d<u>o</u>prak

मसी སྣག་ཙི་| nāktsi

मस्कनु འཕྱུལ་བཤད་| thrūl shē(t)

महँगो གྲུ་རྨུ་| kh<u>u</u>rmu

मह རང་| r<u>a</u>ng

महत्वहीन (See: नगन्य)

महत्वपूर्ण ཁག་ཆེར་སུ་| khāk chhērmu

महत्वहीन (See: नगण्य)

महिना ལ་ཟ་| l<u>a</u>a, पहिलो महिना (माघ-फागुन) ཟླ་བ་དང་པུ་| d<u>a</u>wa th<u>a</u>ngpu ; दोस्रो महिना (फागुन-चैत्र) ཟླ་བ་གཉིས་བ་| d<u>a</u>wa nyīwa ; तेस्रो महिना (चैत्र- वैशाख) ཟླ་བ་གསུམ་པ་| d<u>a</u>wa sūmpa ; चौथो महिना (वैशाख- जेठ) ཟླ་བ་བཞི་བ་| d<u>a</u>wa j<u>i</u>wa ; पाँचौं महिना (जेठ-असार) ཟླ་བ་ལྔ་བ་| d<u>a</u>wa ngāwa ; छैटौं महिना (असार-साउन) ཟླ་བ་དྲུག་པ་| d<u>a</u>wa thr<u>u</u>kpa ; सातौं महिना (साउन-भदौ) ཟླ་བ་བདུན་པ་| d<u>a</u>wa d<u>i</u>npa ; आठौं महिना (भदौ-असोज) ཟླ་བ་བརྒྱད་པ་| d<u>a</u>wa gy<u>e</u>pa ; नवौं महिना (असोज-कार्तिक) ཟླ་བ་དགུ་བ་| d<u>a</u>wa g<u>u</u>wa ; दसौं महिना (कार्तिक- मङसिर) ཟླ་བ་བཅུ་བ་| d<u>a</u>wa chūwa ; एघारौं महिना (मङ्सिर-पुस) ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པ་| d<u>a</u>wa chūchikpa ; बाह्रौं महिना (पुस-माघ) ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་བ་| d<u>a</u>wa chū-nyiwa

महिनावारी (See: रजस्वला)

मही དར་ར་| th<u>a</u>ra

मा (See: सँग)
माइज्यू (See: फुपू)
माकुरा ཤྲིང་ཀོང་ཀོང་། shrīng-kongkong
माग्नु ལོང་། lōng
माछा ཉ། nya
माझ्नु ཤོལ་ལ། shōl
माटो ས། sā
माता ཡུམ། yum (H)
मातापिता ཕ་མ། pha_ma
मात्र ཁ་རྐྱང་། kha_rkyang
मात्रा མང་ཉུང་། ma_ng-nyung
मात्रै (See: एक्लै)
माथि ཁ་ལ། khā-la, སྟེང་ལ། tēng-la
मान खोज्नु ཡུའུ་བཤད། yu_u shē(t)
मानसिक बिरामी हुनु ཉེ། nyē
मानी (हातले घुमाउने _) མ་ཉི་ལའུ་ལ་ལུ་ར། ma_ni la_akur
मान्छे མི། mi_
मान्नु (See: आदर गर्नु)
माफ गर्नुस् མཐོལ་ལི་བཤོག་སཽ། thōli shōk
मामा ཨཱ་ཇང་། ājang
माया गर्नु (See: मन पराउनु)
मायालु (See: दयालु)
मार्नु བསད། sē(t)
मालिक བདག་པུ། dâ_kpu (Syn.: गुरु, दाता)
मालिङ्गो (See: निगालो)
मासु ཤ། shâ
मिठाई ཁ་ཟས། khāpse
मिति ཚེས་རངས། tshērang, ཚེས་བ། tshēwa
मिर्मिरे སྐྱ་བཀྱང་། kyātang
मिलनसार དུར་སུ། thu_rmu
मिलाउनु སྒྲིག dri_'
मिल्दो (See: सुहाउँदो)
मिल्दोजुल्दो གཅིག་པ་རང་། chīkparang
मिल्दोजुल्दो ཅོག་འདྲ། chōkdra, མདོག་གི do_kge, མདོ་རེ། do_re, ནོ་རེ། no_re
मिल्नु འཕེལ། khēl
मिसाउनु དབོལ། ōl, སྲེ། shrē
मिसिनु འོལ། ho_l
मुख छुचो ཁ་སྐྱོང་སྤུ། khā khyo_ngpu
मुख ཁ། khā, ཞལ། sha_l (H)
मुख फर्काउनु ཁ་ལོག khā lo_', ཁ་ལོག་ཆོག་ལོག khālo' tshīklo'
मुखाकृति གཟུགས། kha_mdok
मुखाले ཁ་ཚ་འདི། khā tshāndi
मुखिया (See: नेता)
मुखुन्डो འབག་པ། ba_kpa
मुगा ཆུ་རུག chhu_ruk
मुटु (See: हृदय)
मुद्दा ཁ་མཆུ། khāmchu
मुनि (See: तल)
मुनिको འོ་འི། ho_i
मुरली ཐུ་མུ་སུ། lūumu
मुर्दा (See: शव)
मुला ལའུ་ག la_uk
मुसलमान སུ་སལ་མན། mu_salman
मुसा ཕེ་འ phe_e
मुस्कान ཁ་རྩེག khātsek
मुस्ताङ སྨོ་སྦྲན་ཐང་། lōmentang
मुहार ཞལ་འདྲ། sha_ldra
मूर्ख གཤུ་བ། khu_uwa
मूर्ति སྐུ། kū
मूल प्रति མ་དཔེ། ma_pe
मूल बाटो རྒྱ་ལམ། gya_lam
मूला ལའུ་ག la_uk

मूल्य घट्नु ཆོག chhō’
मूल्य रिन, གོང gong
मृत व्यक्ति གཤིན་པུ shīnpu
मृत्यु མི་ཤི mishi
मेघ गर्जिनु འབྲུག་རྒྱ druk gya’
मेरो ང་རེ ngare, ངཱེ nye
मेहनति (See: सक्षम)
मैला (See: फोहोर)
मोटरसाइकल སྦག་སྦག་རི་རེ bakbak gari
मोटो རྒྱ་མུ gyaamu
मोती མུ་ཏིག mutik
मोलतोल गर्नु མགོ་འདུང goo dung
मोहित हुनु (See: भ्रममा पर्नु)
मौका མཉམ་ཀ mauka
मौरी རེང་མ rengma
मौसम གནམ nām
म्वाइँ (See: चुम्बन)

य र

यता उता (See: साटोपाटो)
यताउता བར་ཚུར། phar tshūr
यताउता जानु བར་ཚུར་འགྲོ phar tshūr dro
यतातिर ཚུར། tshūr
यतिमात्र འདི་རང་། dirang
यती གཡེའྲིད། yētri', ētri'
यदि གཞ་སིད། khaasi'
यद्यपि (See: तापनि)
यसपालि དཔལིང་། thaling
यहाँ འདེའ། dee
याक གཡག yāk
यात्री འགྲུལ་བ། drulwa
याद गर्नु དྲན། thren
याद दउ་ས། thraasa
यी འདི་བ། diwa
युद्ध དམག māk
युवा ཁྱོག་ཕེས་ཛ། khyōk phēza
यो འདི། di
योग्यता (See: क्षमता)
योजना འཆར་གཞི། chhārshi
योनी ཀུབ། kûp
यौन उत्तेजनामा आउनु ཐྲོལ། throl
यौन उत्तेजनामा आउनु (कुकुर) ཀྱི་རྩ་ལང་། kyīptsa lang
र དང་། thang, -tang
रक्षा गर्नु (See: बचाउनु, संरक्षण गर्नु) སྐྱོབ། kyōp
रक्सी ཨ་རག ārak
रगड्नु རོར། dor
रगत ཁྲག thrāk
रङ लगाउनु རྩི་གཏོང་། tsī tōng
रङ मदेग dok, ཚོའ། tshoo, རྩི། tsî
रच्चु རྩོམ། tsōm
रजस्वला མེ་གཙང་གེ mē-tsangge
रत्न ནུ་རུ། nuru
रन्डो ཆེའུ། chēu
रमाइलो (See: आनन्द)
रमिता ལྷེར་སུ། lhērmu
रसिद (See: चेकबुक)
राक्षस དཱུད། dü', di'
राक्षसनी དཱུད་སུ། durmu
राख्नु འཇོག jo'
राजदरबार རྒྱལ་ལུའི་ཕོ་བྲང་། gyalui phōdrang
राजधानी རྒྱལ་ས། gyalsa
राजा རྒྱལ་པུ། gyalu, gyalwu
राज्य རྒྱལ་ཁབ། gyalkap
रात ནེམ་པི། nempi
रात पर्नु ནམ་ཤྲོའ། nam shrōo
रातमा ནུབ་ལ། nûpla
राती ནུབ། nûp
रातो མར་རུ། maru
रानी རྒྱལ་སུ། gyalmu
राम्री གཡག་དེག་མཛེས་སུ། khamdok zeemu, མཛེས་སུ། zeemu (Syn.: सुन्दर)
राम्रो གཡག་དེག་ལེའ་སུ། khamdok leemu (Syn.: सुन्दर)
राम्रो हुनु དེག threʼ
रायोको साग པད་ཚུ། pētsu
राष्ट्र (See: राज्य)

रिँगटा लाग्नु དམར་ཏུམ་ལང་། mārtum lang

रिँगटा लाग्ने དམར་ཏུམ། mārtum

रित्तो (See: खाली)

रिस ཁོང་ཏྲུ། khongtru, ཉེར་མང་། nyêrmang (Syn.: क्रोध)

रिस उठ्नु ཉེར་མང་ལང་། nyêrmang lang, ཁོང་ཏྲུ་ལང་། khongtru lang, རླུང་ལང་། lūng lang

रिस दिक्क (See: खिन्न)

रिसाउनु ཁོང་ཏྲུ་གྱི khongtru khyi, ཉེར་མང་གྱི། nyêrmang khyi

रिसाहा ཕོ་ཀྲོག་པ། phōtrokpa

रीतिरिवाज (See: चालचलन)

रुँदै बोल्नु དུ་ལབ་འཆོར། ngulap chhōr

रुखो (See: खस्रो)

रुघा खोकी ཇམ་པ། chhampa

रुघाखोकी མགུལ་ཆམ། gulcham

रुझ्नु (See: भिज्नु)

रुनु དུ། ngu

रुन्चे बोली དུ་ལབ། ngulap

रुपवान (See: राम्रो)

रुपैया (See: पैसा)

रुमाल སྣབས་ཕྱེས། nāpchi

रूख སྡོང་པུ། dongpu

रेखदेख गर्नु སྲིན། shrîn

रेडियो རེ་ཏིའོ། redio

रेल རེལ། rel

रेस्टुरेन्ट ཟའང་། saang

रोएजस्तो गर्नु དུ་འཛིན་འདེབས། nguzin dep

रोग (See: बिमार), कुष्ट रोग མཛེ། ze, མཛེ་ནད། zene', छारे रोग གཙིན་སྐྱེན། thripkyen, सरुवा रोग ཁོ་ནད། khone', स्त्री रोग མོ་ནད། mone'

रोगन (See: रङ)

रोगी (See: बिरामी)

रोज्नु (See: छान्नु)

रोटी ཀུར། kûr

रोप्नु འདེབས། dep, འཛུག zu'

ज्याल ཁ་ཆུ། khāchu (Syn.: थुक)

ल

लक्ष्यहीन (See: निरर्थक)
लगनशीलता (See: परिश्रम)
लगाउनु འདོད། doo (Syn.: पहिरनु)
लगातार (See: फेरिफेरि)
लगाम ཁ་མདའ། khāmta
लज (See: धर्मशाला)
लज्जालु ཏྲེ་དན། trē-ngen
लज्जित हुनु དོ་ཚ་ལང་། ngotsha lang
लट्टा (See: जटा)
लठ्ठी ལ་ཀམ། laakam
लडाइँ (See: युद्ध)
लड्नु འགྲིལ། dril
लथालिङ्ग ཛ་རཱ་ཇི་རེ། jara jire
लपेट्नु (See: पोको पार्नु)
लम्कनु གཡོབ། yōp
लम्काउनु (See: बढाउनु)
लसुन སྒོག་པ། gokpa
लहर ཐྲལ། thral
लहरै बस्नु ཐྲལ་སྒྲིག thraldri'
लाख ལའཁ་གཅིག lak chīk
लाग्नु ཕོ་བ། phō'
लाचार (See: दिक्क, दिग्दार)
लाचार हुनु (See: दिग्दार हुनु)
लाज དོ་ཚ། ngotsa
लाजमर्दो हुनु ཁ་ཁྱེ་བ་ལང་། khā khyēwa lang
लाटो གླེན་སྐྱོག lēnkyok, ཁུ་བ། khuuwa (Syn.: मुर्ख)
लाटोकोसेरो ཧུག་པ། hukpa
लामा བླ་མ། lāma, ཐྲ་བ། thrawa
लामो རིང་པུ། ringpu
लायाक གོ་ཆེད་དུ། khochetu
लालच (See: कन्जुस)
लिङ्ग ཟླིག་པ། līkpa
लिनु ལིང་། ling
लिपि (See: अक्षर)
लिप्ने माटो འདམ་པག dampak
लुक्नु ཡིབ། yip
लुटेरा ཆག་པ། chhakpa
लुतो ཀོང་། kōng
लेखापाल ཚེས་པ། tsīwa
लेख्नु ཐྲི་བ་ thri' (Syn.: रच्नु)
लेदो ཌུ་རི། duri
लोग्ने ཁྱོ་བ། khyōwa
लोग्ने-स्वास्नी ནང་ཚང་། nangtsang
लोप हुनु ཡལ། yal
लोभ (See: कन्जुस)
लोभ འདོད་པ། dorpa, ངམ་སག ngāmsak
लोभी སེར་སྣ་ཆེ། sērna chhē
लोसे ཁུ་ཐོག་པུ། khu thokpu
लौरो ཕེར་ཀོག pherkok, pharok
ल्याउनु (See: बोक्नु)

व

वताउनु (See: भन्नु)
वन जङ्गल ནང་ཚིན། naatri'
वयस्क (See: युवा)
वर्गाकार (See: चारकुने)
वर्ष ལོ། lo, कुकुर वर्ष ཀྱི་ལོ། kyīlo,
अजिङ्गर वर्ष འབྲུག་ལོ། druklo,
खरायो वर्ष ཡོད་ལོ། yolo, घोडा वर्ष རྟ་ལོ། tālo, बाँदर वर्ष སྤྲེལ་ལོ། trēllo, मुसा वर्ष བྱི་བ་ལོ་ཏོ། chhiwa lota, गोरु वर्ष གླང་ལོ། lānglo, सुँगुर वर्ष བག་ལོ། phaklo, चरा वर्ष ཕྱ་ལོ། chhalo, भेडा वर्ष ལུག་ལོ། luklo, सर्प वर्ष སྦྲུལ་ལོ། drullo, बाघ वर्ष སྟག་ལོ། tâklo
वर्ष ནང་སུ། nangsu
वर्षा ཆར་བ། chharwa
वल्लो རྩ་ཚིམ། tshūlim
वसन्त ऋतु སོད་ཀ། sōoka
वस्तु ཅའ་ལག chāalak
वहादुरी (See: साहास)
वाँडचुड गर्नु བགོད། goo
वाकवाक སྐྱུག་མ། kyūngma
वाचा गर्नु ཁས་ལིང་། khē ling
वायु རླུང་བསྐྱེད། roblang
वायुमण्डल བར་སྣང་། pharnang
वारि (खोला _) རྩུར་ཁན། tshūr khēn
वालाङचुङगोला ཝ་ལུང་། walung
विकल्प (See: सट्टा)
विचार མནའ་བསམ། nāasam, དགོངས་པ། gongpa
विचार गर्नु མནོའ། nōo
विदेशी ཕྱི་རྒྱ། chhīgya
विद्यार्थी དགེ་སྦྱོང། getruk
विद्यालय ཨི་སི་ཏུལ། īskul
विद्युत उत्पादन केन्द्र སྐོགས་ཁང་། lōkkang
विधवा ཡུ་ཟིམ། yusim
विधि ཀྲིམ་སྟངས། khyitang
विभिन्न प्रकारको སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས། nāmin nātsok
विमान (See: हवाईजहाज)
विमानस्थल གནམ་གྲུ་བབས་སས། nāmdru bapsa
विरोध गर्नु ངོ་ལོག ngolo'
विवश हुनु (See: बाध्य हुनु)
विवाद ཁ་འཐབ། khāndap
विवाद (See: प्रतिस्पर्धा) རྒྱག་ཀྱི། gyaktre
विवाद गर्नु (See: झगडा गर्नु)
विवेकी (See: बुद्धिमान)
विशेष अदालत (See: अदालत, खास गरी)
विशेषज्ञ (See: सिपालु)
विश्वास དད་པ། thepa (Syn.: पत्यार)
विश्वास गर्नु (See: पत्यार गर्नु)
विश्वासिलो ཁ་བརྡེར་སུ། khā tērmu
विष དུག thûk
वीर पुरुष དཔའ། pâu
वीर महिला དཔའ་སུ། pāmu
वुहारी ཚམ། tshām
वृत्ताकार ཀྱིར་ཏུམ་པ། kyîrtumpa
वृद्ध བསྲེས་བུ། drewu
वृहस्पति ग्रह ཕུར་རུ། phūru
वेश्या ཆེའ་སུ། chhēemu
वैज्ञानिक ཚན་རིག་པ། tshēnrikpa

वोलाउनु རན། ren

वोली (See: कुरा)

वौलाहा (See: पागल आइमाई, पागल मान्छे)

व्यवस्था गर्नु (See: तयारी गर्नु)

व्यवस्थित གྲ་འགྲིག་པ། thra drikpu

व्यस्त ཟེལ་མུ། threlmu

व्याख्या འགྲེལ་བཤད། drel shē'

व्यापारी ཚོང་པ། tshongpa

श, श्रा

शक्ति ཤུགས། shūk (Syn.: अधिकार)
शक्तिशाली དབོང་ཆེན་པུ། ōng chhēnbu
शङ्का ཐེ་སུམ། thēsum (Syn.: ईर्ष्या)
शङ्ख དུང་། thung
शतर्क हुनु (See: होसियारी गर्नु)
शत्रु དགྲ། drâ
शनि ग्रह སྤེན་པ། pēnpa
शनिबार གཟའ་སྤེན་པ། za pēnpa
शपथ དབུ་མནའ། ūna
शपथलिनु (See: कसम खानु)
शरणार्थी སྐྱབས་བཅོལ་བ། kyāpchölwa
शरद ऋतु སྟེན། tēn, tŏn
शरीर སྐུ་གཟུགས། kūsuk
शरीर གཟུ། zuu
शव ཕུང་པུ། phūngpu, རོ། rô
शान्त ཁུ་སིམ་པུ། khūsimpu
शान्ति ཞི་བདེ། shide
शान्तिपूर्ण སྣའ་བསྐྱེར་སུ། nāawa kyīrmu
शिक्षक སློབ་དཔོན། lōpön, lōwen (Syn.: गुरु)
शिक्षक དགེ་རྒན། gergen
शिक्षा (See: ज्ञान)
शिर (See: टुप्पा)
शिशु བེས་ཙ། pheza (Syn.: बच्चा)
शिष्य སློབ་མ། lōoma
शीत ཟིལ་བ། silwa
शुक्र ग्रह པ་སངས། pāsang
शुक्रबार གཟའ་པ་སངས། za pāsang
शुन्य སུ་ན། sūna
शुभ दिन དུའ་ཆེན། thuuchen
शुभकामना བཀྲ་ཤིས་བདེ་ལེའ། trāshi dele
शेर्पा ཤར་བ། shārwa
श्राप དམོད་དུ། mōta
श्रीखण्ड ཙན་དན། tsēnden
श्रीमती བེར་མིད། phermi', ཆྷེར་སུ། chhermu

स

सँग ལོན་ལ། l<u>oo</u>la
सँगसँगै སུ་ཚང་། m<u>u</u>tsang
सँगै སུ་ལ། m<u>u</u>la
संझना (See: याद)
संयोग पर्नु (See: मिल्नु)
संरक्षक देउता སུང་མ། sūngma
संरक्षण कार्य སྲིན་དུ་ལའ་ཀ shrīndu l<u>aa</u>ka
संरक्षण गर्नु སྲུང་སྐྱོབ་ཁྱི། shrūngkyop khy<u>i</u>
संसार འཛམ་གླིང་། z<u>a</u>mling
सकिनु ཟད། s<u>e</u>(t) (Syn.: पूरा हुनु)
सक्कली ངོ་མ། ng<u>o</u>ma
सक्नु ཐུབ། thūp, ཁྱེ། khyē, ཟིན། s<u>i</u>n
सक्षम མཐོང་ཐེན་པུ། g<u>oo</u> thēnpu, འཇོན་པུ། j<u>ō</u>npu
सक्षम གོར་པུ། g<u>o</u>rpu
सगरमाथा ཇོ་མོ་གླང་མ། chh<u>a</u>mo lāngma
सघाउनु གཡོག་སྤྱི། y<u>ō</u>kpu khy<u>i</u>
सङ्ख्या གྲེངས་ཀ threngka
सचिव དྲུང་ཡིག thr<u>u</u>ng-yik
सजिलै अलमलिने ཡེའུ། y<u>ee</u>te
सजिलो སྟབས་བདེ་སླ། tāp d<u>i</u>mu, ལས་སླ་སླ། l<u>ee</u> lāmu, བཟོ་སླ་སླ། z<u>o</u> lāmu
सट्टा ཚབ། tshāp
सडक (See: बाटो)
सडेको (See: कुहेको)
सङ्नु རུལ། r<u>û</u>l
सतह ཁ། khā (Syn.: माथि)
सत्तरी གལ་ཆེ་རབ་ཞི། kh<u>a</u>lpera sh<u>i</u>, བདིན་བཅུ། d<u>i</u>nchu
सत्य འཁྲུང་། h<u>u</u>tung, བདེན་པ། d<u>e</u>npa (Syn.: साँचो)
सत्र བཅུ་བདེན། chūpdin
सदाशय ཕན་སེམས། phēnsem
सदैव ནམ་སང་། n<u>a</u>msang
सधैँ ནམ་ལང་། n<u>a</u>mlang, རྟག་པ། tākpa
सन्चै छ ཐང་པུ་ཝེད། thāngpu w<u>e</u>'
सन्चै? ཐང་པུ་ཡེ། thāngpu y<u>e</u>
सन्चो हुनु (See: रामो हुनु)
सन्तान པིན། pīn
सन्तोष (See: खुशी)
सन्देश ལན། l<u>e</u>n
सपना देखु མི་ལམ་མཐོང་། mīlam thōng
सपना མི་ལམ། mīlam, མནལ་ལམ། nālam (H)
सपार्नु (See: सुधार्नु)
सफा གསལ་སྐུ། sālmu, གཙེང་གེ tsēngge
सफाइ གཙང་སྦྲ། tsāngdra
सबभन्दा ཤོག -shok
सबै འབའ་ཡི་རེ། g<u>a</u>ire, གཡུག yûk, སྒང་པུ། g<u>a</u>ngpu, ཏེ་རི། tēri
समकालीन ནའ་ལ། n<u>a</u>ala
समय (धेरै _) ཡིན་རིང་པུ། y<u>i</u>n r<u>i</u>ngpu
समय དེ་ལ། b<u>e</u>la
समय लाग्नु འགོར། g<u>o</u>r
समर्थन (See: सहयोग)
समात्नु འཛིམ། z<u>î</u>m
समात्रे भाग འཛི་ལུང་། z<u>i</u>lung
समाधान (See: उपाय, साधन)
समाप्त हुनु (See: पूरा हुनु)
समिति ཀ་མི་ཏི། kāmitri
समुद्र རྒྱ་མཚོ། gy<u>a</u>mtsu

समूह ཚོ། tshô
समूहमा (See: सँगसँगै)
सम्झना आउनु དྲན་ཏ་ལང་། threnta lang
सम्झना गर्नु (See: याद गर्नु)
सम्पत्ति ནོར། nor
सम्पर्क འབྲེལ་བ། drelwa
सम्पर्क राख्नु སྟུན། tūn
सम्पूर्ण (See: पूरा)
सम्म སཱ། sāk
सम्मान བཙི་ཐབས། tsītap
सय གཞལ་ངྒ། khal ngâ, ཟ་ཡི་གཅིག say chīk
सरकार སར་ཀར། sārkar
सरदार སར་དར། sārdar
सराप (See: श्राप)
सराप्नु དམོད་དགྱུག mōta gya'
सर्प རུལ། rul
सलगम དུ་ལུ། thulu
सलाई ཙཱ་སྒྲ། tsākdra
सल्कनु (See: बल्नु)
सल्ला མེ་ཐང་། metang
सल्लाह दिनु གློད་མགྱ་གྱི thronggu khyi
सवारी (See: कार)
ससुरा མེམ། mem
सस्तो ཁེ་སྨུ། khēmu
सहनशीलता བཟེད་པ། zepa
सहयात्री མཆེད་གྲྭ། chhēdru
सहयोग गर्नु (See: हात दिनु)
सहयोग རྒྱབ་རྩ། gyaptsa
सहयोग गर्नु རྒྱལ་མཛད་གྱི། dalza khyi (Syn.: हात दिनु)
सहयोगी (See: सेवक)
सहारा རེ་སཱ། rêsa
साँगुरो ठाउँ འཐག་དོག་ས། gak thokpu
साँगुरो དོག་ས། thokpu
साँघु ཟཱམ་པ། saampa
साँचो ངོ་སྟོག; ལི་མི་ཀ limik
साँच्चै ཧུ་ཐུང་། hutung
साँझ དགོ་སྨུ། gomu
साइकल སཱའི་ཀཱལ། sāykal
साक्षी དཔང་ས། pāngpu
सागपात ཚེར་མ། tshērma
साङ्लो ཁྱུད་ཐག chāatak
साझा པྱི་མ། pīma
साटिनु (See: फेरिनु)
साट्नु རྗེ། jê
साठी གཞ་གསུམ། khal sūm
साठी དྲུག་ཆུ། thrukchu
सात བདུན། din
साता (See: हप्ता)
सातु (भुटेको ठवाको _) རྩམ་པ། tsāmpa
सातो དྲན་པ། threnpa
साथ (See: सँगै)
साथ-साथै ཤོར་ལ། shor-la
साथी རྒྱལ་མཛོད། dalza
सादा (See: साधारण)
साधन དབས། thaap
साधारण དཀྱུ་མ། kyūma
सानिमा (See: काकी)
सानी ཕྱིག་མེ། trīngme
सानो ཕྱིག་པེ། trīkpe
सानो गाडी (See: कार)
सापटी दिनु བཉཱ། nyā
सापटी लिनु སྙེན། nyēn, སྐྱིན། kyīn
सापटी (See: ऋण)

साबित गर्नु ཁུངས་སྐྱོལ། khūngkyol
सामल ཇྭ་ཡི། gyaawi
सामाग्री (See: वस्तु)
सामान ठतार्नु འབོ་བ། bo’
सामान्य मानिस འཇིག་རྟེན་པ། jiktenpa
सारै ཚ་སི། tshāsi
सार्नु པོད། pō(t) (Syn.: लम्कनु)
सास དབུ་ཨ། ūu
सास तान्नु དབུ་འཐེན། ūu thēn
सास फेर्नु དབུ་གཏོང་། ūu tōng
सासू ཨི་ཡི། īwi
सास्ती दिनु ཚར་བཅད། tshārche(t)
साहस (See: आँट)
साहस गर्नु ནུ་ཨ། nuu
साहास ལོ་ཤེད། lōpshe’
साह्रो (See: कडा)
सिँगान སྣབས། nāp
सिंह སེང་གི sēnggi
सिकाठनु སློབ། lōp
सिकारी ཀྱི་རེ་བ། kyīrewa
सिकिस्त ཐུ་འདི། thūndi
सिक्नु སློབ། lōp (Syn.: जान्नु)
सिङ ཨར་ཀྱོག ārkyok
सिधा आसन ཅོག་སྡུ། tsōkpu
सिधा ཐེག thēka
सिधै (See: तुरुन्त)
सिनेमा (See: चलचित्र)
सिन्के ཕུ་པོ་རང་སྐ། pōorang
सिपालु མཁའ་སུ། khāamu
सिपाही པུ་ལི་སི། pūlis, དམག་མི། mākmi
सिमाना ས་མཚམས། sāntsam
सियो ཁབ། khāp
सिरक-डसना མལ་ཆུར། maltur
सिरानी སྔའ་ཀྲི། ngāatri
सिलाई ཚེམ་བུ། tshēmbu
सिलाठनु བཙེམ། tsēm
सिसा ཤེལ། shēl
सिस्नु ཟླ་ཡོག sayok, saye
सीधा आसनमा रहनु ཅོག་པུ་བསྡད། tsōkpu de(t)
सीधा राख्नु ཅོག་པུ་སྐྱོང་། tsōkpu lōng
सीप (See: दक्षता)
सुँगुर བཀ་པ། phakpa
सुकाठनु འགེམ། gem
सुक्नु གེམ། khem
सुख (See: आनन्द)
सुख्खा སྐམ་པུ། kāmpu
सुझाब (See: सल्लाह)
सुझाव བློ་མངུ། thronggu
सुझाव दिनु (See: सल्लाह दिनु)
सुटुक्क འཆག་ལ། chhākla
सुताठनु ཉོལ། nyōl
सुत्केरी व्यथा སྐྱེ་ཟུག kyēsuk
सुत्नु གཟིམས། zim (Syn.: ढल्कनु)
सुधार्नु ལེའ་བ་གཏོང་། leewa tōng
सुन གསེར། sēr
सुन्दर (See: रामो, रामी)
सुन्नु གོའོ། khoo, ཐོའོ thōo ཉན། nyen, གསན། sēn (H)
सुर བདའ། daa
सुरक्षित བཙེར་སུ། tērmu (Syn.: होसीयार)
सुरु गर्नु འགོ་འཛུགས། go zu(t)
सुरु འགོ go
सुरुवाल ཀཱ་བ་སྣམ། kāanam
सुर्ताठनु (See: चिन्तित हुनु)
सुर्ती ཐ་མ། thâma

सुली ཆུ་སྐྱག chharkyak
सुल्टो ནའ་ལོག་པ། naalokpa
सुसज्जित (See: व्यवस्थित)
सुस्त मनस्थिति (See: लाटो)
सु-स्वास्थ (See: आराम)
सुहाउँदो སྤྱམ་སུ། pāmu, རངམ་གཟིག ngāmsik
सूचना གསར་འགྱུར། sāngyur
सूती རའ། raa
सूर्य (See: घाम)
सेताम्मे སྐྱ་ལྗོང་དི། kyāding-ngi
सेतो དཀར་རུ། kāru
सेवक གཡོག་པུ། ཟླ་བ། lāwa, ཞབས་ཕྱི། shapchi
सेवा गर्नु (See: सघाउनु)
सोच्नु (See: विचार गर्नु)
सोझो (See: सिधा)
सोध्नु དྲི། thri, ཞུ། shu (h)
सोमबार གཟའ་ཟླ་བ། za dawa
सोलु ཤོད་རུང། shōrung
सोस्नु ཐིམ། thîm
सोह्र བཅུ་དྲུག chūruk
स्तुप ཅོར་རྟེན། chōrten
स्थानीय व्यक्ति གཞིས་ཆའ་བ། shichaawa
स्थिर ཙོག་གེ tsōkge
स्फटिक ཤེལ་རྡོ། shēldo
स्याठ ཤའུ། shâu
स्याक्पा ཤག་པ། shākpa
स्याल ཀྱི་སྤུང་། kyīpchang
स्वच्छता (See: सफाइ)
स्वभाव མི་གཞི། mishi
स्वर्ग ལྷའི་ཡུལ། lhēyul
स्वर्गवास हुनु གྲོངས། throng (H)
स्वस्थ (See: आराम)
स्वाद རྩོད། throo
स्वादिलो ཞིམ་པུ། shimpu
स्वास्थ्य चौकी (See: अस्पताल)
स्वीकृति (See: अनुमति)

ह

हँसाठनु དགོད་རྩོལ་སྐྱོང་། gotro lōng
हँसिया རེར་། sôr
हजार འཛར་གཅིག hazar chīk
हजुरबा (See: बाजे)
हड्डी རུའུ་སོག rukok
हतार རི་བ། riwa
हतियार ལག་ཆ། lakcha
हतियार མཆོན་ཆ། tshŏncha
हत्केला ལག་པའི་མཐིལ། lakpi thīl
हत्यारा ཤན་པ། shēnpa
हथौडा ཐོའུ། thoo
हपार्नु (See: गाली गर्नु)
हप्काठनु (See: गाली गर्नु)
हसा སྤའུ་ཏ། sāatal, ཧཱ་པ་ཏ། hāpta
हरियो སྔུར་སྨུ། ngūrmu, ཇང་སྨུ། jangmu
हरेक གང་སང་། khangsang (Syn.: एकएक)
हरेक (See: एक एकवटा)
हलुङ्गो ཡེང་གེ yengge
हल्ला སྐད་ལོག kēlok, སྐད་སྲ kēdra, ཧུར་ hur, ཧཱ་ལེ། hā le
हल्लाठनु སྒུལ། gul
हवस् ལགས་སེ། lase, lase lase, laa lase (Syn.: हुन्छ)
हवाईजहाज གནམ་གྲུ nāmdru
हस्ताक्षर (See: औंठा छाप)
हस्तिहाड (See: हात्तीको दाँत)
हाँगा ཡ་ལག yâlak
हाँसो ठठ्नु དགོད་པ་ལང་། gotra lang
हाँस्नु དགོད་པ་ཁྱི gotra khyi
हात प्रयोग गर्नु ལག་པ་རྒྱག lakpa gya'
हात दिनु ལག་པ་གཏོང་། lakpa tōng
हात ལག་པ། lakpa, ཕྱག chhāk (H) (Syn.: बाहुली)
हातखुट्टा ཀང་ལག kānglak
हात्ती གླང་པུ། lāngpu
हात्तीको दाँत གླང་པའེ་སྣ། lāngpesa
हानि གཉེན། nyēn
हाम फाल्नु ཇོང་། chhong
हामी ངེད་བ། ngiwa, ངེད་རང་། ngirang, བདག་པུ། dakpu, འོ་རོང་། horong
हाम्रो ངེད་རེ། ngire, འོ་རེ། hore
हार བམ་པུ། phampu
हार्नु བམ། pham
हाल्नु ལུག lu'
हावा ལྷའ་བ། lhāawa, ཧུར་ཏུག hûrtuk, རླུང་། lūng
हावापानी གནམ་གཤིས། nāmshi
हासिल गर्नु (See: पाठनु)
हिउँ ཁཱ་ lkhaa
हिउँ पर्नु ཁཱ་རྒྱག khaa gya'
हिउँद དགུན་པུ། gunpu
हिजो राती མདང་ནེམ་པི། dang nempi
हिजो མདང་། dang
हिम शिखर ཁངས་རི། khangri
हिमचितुवा སེར་ཀེན། sērken
हिमपहिरो རུད། ru'
हिमालय ཧི་མ་ལ་ཡ། hīmalaya
हिसाब गर्नु རྩིས་རྒྱག tsīi gya'
हुनु འགྱི། gyi

हुन्छ འགྱིའི་ཨིད། gyi̲wi’ (Syn.: हवस्)
हुरी (See: हावा)
हुलाक ཧུ་ལག hūlak
हुस्सु (See: बादल)
हृदय ཉིང་། nyīng, ཐུའུ་སེམས། thūusem (H)
हेपाइ བརྡའ་བཅོའ། nyāpcho
हेर्नु ལྷ། lhâ
हेलम्बु क्षेत्र ཡོལ་མོ། yo̲lmo
हेलिकप्टर ཧེ་ལི་ཀཱབ་ཏར། hēli kāptar
होइन भने (See: नत्र भने)
होचो དམའ་སུ། māmu
होच्याएर बोल्नु སྨའ་ར་གཏོང་། māara tōng
होस (See: सात)
होस हराउनु ཧོན་སྒྲོར། hōn tōr
होसीयार ཅཱག་པུ། chākpu
होसीयार गर्नु ཅཱག་པུ་ཁྱི། chākpu khyi̲

Appendices

Appendix 1 Transliteration

The principle of transliteration is that each letter of the Sambhota script (the Tibetan script developed by Thonmi Sambhota) is represented by a letter (or sometimes by two or three letters) of the Latin alphabet. The simplest and most commonly used transliteration system is that developed by Turrell Wylie (Wylie 1957). An advantage of this system is that it has been adopted for use in "Wylie Word", a Tibetan font-converter created by the Tibetan and Himalayan Digital Library (THDL[7]), hosted by the University of Virginia. With this tool, a user can highlight a span of text transliterated using the Wylie system and the Latin alphabet, and immediately convert it to the Sambhota script (or vice versa). [8]

While transliteration enables the reader to recognize the spelling of a word, it gives no straightforward indication of how the word is pronounced in any particular Tibetic language. For that, we use a romanization system, with diacritic symbols added to indicate the tones.

In the table below, the romanized pronunciation is shown in plain text, while the Wylie transliteration is shown in italics.

Table 11: Sambhota alphabet, romanized pronunciation, and Wylie transliteration

ཀ kā *ka*	ཁ khā *kha*	ག kha̲ *ga*	ང nga̲ *nga*
ཅ chā *cha*	ཆ chhā *cha*	ཇ chha̲ *ja*	ཉ nya̲ *nya*
ཏ tā *ta*	ཐ thā *tha*	ད ta̲ *da*	ན na̲ *na*
པ pā *pa*	ཕ phā *pha*	བ pha̲ *ba*	མ ma̲ *ma*
ཙ tsā *tsa*	ཚ tshā *tsha*	ཛ za̲ *dza*	ཝ wa̲ *wa*
ཞ sha̲ *zha*	ཟ sa̲ *za*	འ ha̲ *'a*	ཡ ya̲ *ya*
ར ra̲ *ra*	ལ la̲ *la*	ཤ shā *sha*	ས sā *sa*
ཧ hā *ha*	ཨ ā *a*		

As an example, the Sherpa word གླད་ད་ 'brain' is transliterated in the Wylie system as *klad da*. Here, each letter of the Sambhota script directly corresponds to a letter in the Latin script: the first letter ཀ corresponds to *k*, beneath it is the letter ལ transliterated as *l*, the vowel *a* is marked by default,

[7] www.thdl.org

[8] Wylie Word is available for free download from the THDL website, www.thdl.org. It is a Microsoft Word template with a Visual Basic macro which can be used in the Windows operating system. The Tibetan fonts required for use can also be downloaded from the THDL site. Wylie Word uses a slightly modified form of the Wylie system, which is referred to as the "Extended Wylie Transliteration Scheme", or EWTS.

then comes the suffixed letter ད་ transliterated as *d*. This is followed by a space, which corresponds to the dot used in the Sambhota script to show syllable boundaries. The next syllable consists of the letter *d* again, with the default vowel *a*. Writing *klad da* is exactly equivalent to གླད་ད་; indeed, using Wylie Word, one can convert automatically back and forth between Sambhota script and the Wylie system in the Latin alphabet.

As mentioned above, it is important to remember that the Wylie transliteration does not indicate the pronunciation of a word. For the pronunciation a *romanization* system is required. The romanized pronunciation is shown between slanted lines. So, for example, the word གླད་ད་ *klad da* is pronounced /lēta/ in Sherpa. The transliteration *klad da* indicates the spelling, while the romanization /lēta/ indicates the modern pronunciation.

Appendix 2 Choosing a script for Sherpa

Over the years, there has been considerable debate about the choice of script best suited for the transcription of Tibeto-Burman languages spoken in Nepal, which of course includes Sherpa. Some of these languages have come to be written using the Devanagari script. These include Magar, Yolmo, Jirel, Gurung, Lhomi, and Tamang [9]. According to Chamberlain (2004: 97), "far fewer [languages] have been developed using the Tibetan script[10], but include work in Mugom and Sherpa".

Noonan (2005) notes that "Until recently, Sherpa was written mostly in the Tibetan[11] script, usually with Classical Tibetan spellings. Recent publications though are likely to be in the Devanagari script. There is a weekly newspaper, numerous teach-yourself Sherpa texts using Devanagari in varying degrees, and an online dictionary, along with some literary publications. An informal standard has been emerging using more-or-less standard Nepali orthographic conventions and thus failing to fully accommodate the phonological structure of the language."

Some Sherpa glossaries and proverbs have indeed been published in the Devanagari script. The main reason for this is that the authors are mostly young Sherpa speakers who mastered written Nepali in school, but relatively few of them have had the opportunity to learn the Sambhota script.

The Sherpa elite, however, generally support the use of the Sambhota script. Gyurme Chodrak (2008), under the guidance of Tengpoche Rinpoche, the abbot of Tengpoche monastery, has compiled the *Sherpa Dictionary, Shar pa'i tshig mdzod chen mo kun gsal me long* in Sambhota script, which is thus far the most complete Sherpa language resource.

Chamberlain (2004) mentions a cooperative effort between the Sherpa Association (a Sherpa social organization in Kathmandu) and the Korea Research Institute for Languages and Culture. The Korean team proposed the use of both Tibetan and Devanagari to write Sherpa. Speaking generally about Tibeto-Burman languages spoken in Nepal, Turin (2004: 7) wrote "The advantage of Tibetan [...] is that the script at least derives from a language in the same language family (Tibeto-Burman) as many of Nepal's indigenous and unwritten languages." In the case of Sherpa and even Mugom, though, we are not only dealing with Tibeto-Burman languages, or even with Bodic languages, but

[9] See B.L. Chamberlain's M.A. thesis (2004) : "The Khenkha orthography: developing a language in Tibetan scriptal environment". The Graduate Institute of Applied Linguistics. Dallas, Texas. (Khenkha is a Bodic language spoken in Bhutan.)

[10] It refers to Sambhota script in the present dictionary.

[11] See note previous note.

with languages belonging specifically to the *Tibetic family* [12], i.e., languages directly derived from Old Tibetan and closely related to Classical Literary Tibetan.

Thus, there is a huge difference between Sherpa and, for example, Tamang or even Manangi, which are Bodic (and even Bodish) but not Tibetic languages. Sherpa, being directly derived from Old Tibetan, has in its vocabulary and its grammar regular correspondences with Classical Literary Tibetan. Thus it is possible, in more than 95% of cases, to find the Literary reflex of a Sherpa word, or, conversely, to derive the Sherpa word from a given Literary form. This is generally impossible in Tamang and Manangi, which are not Tibetic languages; in these cases, even when correspondences can be identified, they are often highly irregular.

Another obvious advantage to the use of the Sambhota script to transcribe the Tibetic languages of Nepal is that it better suits their phonology than does Devanagari.

Nepali phonology does not oppose palatal and dental-alveolar affricates and fricatives. Thus the Devanagari letter च *cha* may be freely pronounced like either the 'ch' in *cheese* or the 'ts' in *cats* (in both cases without aspiration). The same is true of the letter छ *chh*, which may be freely pronounced like either the 'ch' in *cheese* or the 'ts' in *cats* (in both cases with a strong aspiration). Similarly, the letter ज *ja* may be freely pronounced like either the 'j' in *jug* or the 'dz' in *adze*. These variations are trivial, and do not signify any difference in meaning in Nepali.

In Tibetic languages, on the other hand, the opposition between /cha/ and /tsa/ (as well as /chha/ *vs.* /tsha/, and /ja/ *vs.* /dza/ [13]) is contrastive. They cannot be freely varied, because a difference in sound makes a difference in meaning. In the Sambhota alphabet, these different sounds are represented by different graphemes: ཅ /chā/ *vs.* ཙ /tsā/; ཆ /chhā/ *vs.* ཚ /tshā/; ཇ/chha̲/ *vs.* ཛ /tsha̲/. For example, chha̲ 'tea' versus tshā 'salt'.

Another source of confusion is the absence of an opposition between the sibilants स /sa/ and श /sha/[14] since these two letters sound the same in colloquial Nepali. The corresponding Tibetan letters

[12] The classification of Sherpa is: Tibeto-Burman: Bodic: Bodish: Tibetic : Sherpa. The term Tibeto-Burman refers to a macro-family of more than 350 languages, while the terms Bodic and Bodish refer respectively to groups and subgroups of the TB macrofamily. Tibetic languages, which are also commonly referred to as "Tibetan dialects" or sometimes "Central Bodish", constitute again a subgroup of the Bodish group and are very closely related because they all derive from Old Tibetan. To take a comparison, although it is true that English belongs to the Indo-European macrofamily, it is much more informative to say that it belongs to the West group of the Germanic family.

[13] In the International Phonetic Alphabet (IPA), these sounds correspond to the symbols written in brackets: ch [tɕ], chh [tɕh], j [dʑ], ts [ts], tsh [tsh], dz [dz].

[14] In IPA: s [s], sh [ɕ]. Written Nepali distinguishes these sounds but colloquial Nepali does not.

ས་/sā/ and ཤཱ/shā/ are always distinguished. In Tibetan ས་ /sā/ means 'land, place', while ཤཱ /shā/ means 'meat'.

Thus the Sambhota alphabet is better suited for the transcription of Tibetic languages spoken in Nepal (and elsewhere) because it uses different letters for different sounds in cases where Devanagari may use the same letter for different sounds. The Sambhota alphabet makes the distinctions which are relevant to the spoken Tibetic languages.

Finally, the Sambhota alphabet has a long tradition of use for the transcription of tone languages. Based on established conventions, a reader will know immediately, from the letters at the beginning of a syllable, whether the syllable should be pronounced with a high or low tone. This is not the case for Devanagari; since Devanagari has not traditionally been used to write tone languages, there are no established and widely accepted conventions, and each author may make his or her own decisions. For example, Jirel, a tone language closely related to Sherpa, has been recently transcribed using the Devanagari script by Esther Strahm and Anita Maibaum (2005). The authors have decided not to mark the tones for Jirel, except when they are contrastive (They indicate the tones only in the romanization). Tones that are not contrastive are not marked at all. The consequence is that when a native speaker of Jirel reads a text in Devanagari, s/he can produce the right tones only if s/he already knows the words.[15]

In conclusion, the use of the Devanagari script for Sherpa (and for other closely related languages such as Jirel) – unless adapted according to a general consensus – would produce a great deal of confusion between the palatal and dental affricate series (ts *vs.* ch), as well as between high and low tones.

Apart from the above linguistic arguments, the choice of the Sambhota script over the Devanagari script for the transcription of Sherpa is also motivated by historical, cultural, and religious factors. Sherpas share Vajrayana Buddhism – the dominant religion of the region – with Tibetans and other ethnic groups in Ladakh, Bhutan, and Sikkim. The core texts of this religion are written using the Sambhota script. The Sherpa also share with Tibetans other fundamental aspects of culture such as food, traditional architecture, medicine, way of life, etc. While the Sherpa people have developed their own unique and robust identity, they also share considerable cultural and linguistic affinity with other Himalayan communities such as Yolmo, Nubri, Dolpo, Mugum, Lopas, etc.[16]. The choice of the Sambhota script as a common writing system will not only preserve the Sherpa language but also strengthens ties with the other Himalayan groups.

[15] There is no rule that the Jirel reader can use to infer the tones from the Devanagari spelling.
[16] All these communities speak Tibetic languages.

Appendix 3 The main phonological and morphological characteristics of the Sherpa language

In this Appendix we describe some of the main phonological and morphological characteristics of Sherpa, primarily by contrasting them with Classical Literary Tibetan and Modern Standard Tibetan. For Sherpa speakers, this section will facilitate the learning of Literary Tibetan, the language in which the Vajrayana Buddhist canon is written. Conversely, for Tibetan speakers, it will facilitate the learning of Sherpa, or will simply give a better understanding of the relationship between Sherpa and Tibetan. The basic vocabulary is common to the two languages, and in most cases, when a Sherpa word has a different origin from its equivalent in Standard Spoken Tibetan or modern Ü-Tsang dialects, it nevertheless still has a cognate in Classical Literary Tibetan. The only exceptions are a few borrowings from Nepali, English, or neighbouring Tibeto-Burman languages.

The phonological and morphological differences between Sherpa and Standard Spoken Tibetan are quite limited. They are most significant in the area of verbal morphology, which is discussed in section 3 below.

1. The phonemic system

The chart below shows the correspondences between the romanization used to indicate Sherpa pronunciation in this dictionary, and the pronunciation as indicated by the International Phonetic Alphabet (the IPA). When the romanization symbol is different from the IPA, the IPA symbol is shown in square brackets. When there are two IPA symbols in square brackets (as for **z**, **j** and **h**), it means that the letter corresponding to romanization may freely be pronounced in two different ways.

Table 12: Sherpa Consonants

		Labial	Dental alveolar	Retroflex	Palatal	Velar	Glottal
Plosive	*voiceless*	**p**	**t**	**tr** [ʈ]	**ky** [c]	**k**	**’** [ʔ]
	aspirated	**ph**	**th**	**thr** [ʈh]	**khy** [ch]	**kh**	
	Voiced	**b**	**d**	**dr** [ɖ]	**gy** [ɟ]	**g**	
Affricate	*voiceless*		**ts**		**ch** [tɕ]		
	aspirated		**tsh**		**chh** [tɕh]		
Fricative	*voiceless*		**s**	**shr** [ʂ]	**sh** [ɕ]		**h** [h/ɦ]
	voiced		**z** [z/dz]	**r**	**j** [ʑ/dʑ]		
Lateral	*voiceless*		**lh** [ɬ]				
	voiced		**l**				
Nasal	*voiced*	**m**	**n**		**ny** [ɲ]	**ng** [ŋ]	
Glide	*voiced*	**w**			**y** [j]		

The Sherpa consonants distinguish the following places of articulation: bilabial, dental alveolar, retroflex, palatal, velar, and glottal. Concerning the manner of articulation, the plosives (excepted for the glottal) exhibit a systematic opposition between voiceless unaspirated, voiceless aspirated, and voiced unaspirated sounds. For the affricates there is an opposition between voiceless unaspirated and voiceless aspirated. For the fricatives (except for the glottal) and the laterals, there is an opposition between voiceless and voiced. There are four places of articulation for nasals: labial, dental, palatal, and velar. There are two glides: labial and palatal.

The romanization indicating the pronunciation of Sherpa vowels is shown in the chart below. Where appropriate, the IPA symbols are also indicated.

Table 13: Sherpa Vowels

	front		**central**	**back**
	unrounded	rounded		rounded
closed	i	ü [y]		u
medium	e [e/ɛ]	ö [ø]		o [o/ɔ]
open			a [a/ʌ]	

2. Phonological correspondences of Literary Tibetan in Sherpa

As mentioned in the Introduction, the Sherpa language is derived from Old Tibetan, a language spoken at the time of the Tibetan Empire[17], more than one thousand years ago. Since Old Tibetan is very closely related to Classical Literary Tibetan[18], it is very convenient to compare Sherpa and Literary Tibetan to understand the evolution of the Sherpa language. We find regular phonological correspondences or 'reflexes' of Literary Tibetan in modern Sherpa. Some of the correspondences are common to other modern dialects particularly those of Tsang and To dialects but some are specific to Sherpa.

In the following section, we will give an overview of the specific phonological innovations of the Sherpa language.

It is important to note that spellings in the modern Tibetic languages such as Standard Tibetan (or 'Lhasa Tibetan'), Ladakhi, Dzongkha, Lhoke (Sikkimese) try to preserve the traditional spelling used in Literary Tibetan. Gyurme Chodrak (2008), our co-author, has followed the same principle in his Sherpa dictionary of the Sherpa language.

The advantage of preserving as much as possible the traditional spelling used in Literary Tibetan is that it shows how Sherpa is not only derived from Old Tibetan but is still very closely related to Literary Tibetan and to modern Tibetic languages or dialects.

In the section below, the examples are presented in the following way: first, comes the Literary word, followed by its Wylie transliteration; then the adapted Sherpa spelling is shown, followed by its romanization, indicating the pronunciation.

2.1 Suffixed letters

In Literary Tibetan, the suffixed letters གྱ *ga*, ང *nga*, ན *na*, བ *ba*, མ *ma,* ར *ra*, ལ *la*, ད *da,* and ས *sa*,[19] correspond to sounds that were still pronounced at the end of a syllable in Old Tibetan as /**-k/, /-ng/, /-n/, /-p/, /-m/, /-r/, /-l/, /-t/,** and /**-s**/, respectively. With the exception of /**-s**/ and /**-t**/ (in most cases), Sherpa has preserved all of the suffixed consonants. གྱ *ga*, ང *nga*, ན *na*, བ *ba*, མ *ma*, ར *ra*, and ལ *la* are still pronounced, respectively/**-k/, /-ng/, /-n/, /-p/, /-m/, /-r/,** and **/-l/.** This is in contrast with

[17] The Tibetan Empire (7th-9th centuries) encompassed a large portion of Central Asia, extending from the border of Afghanistan to Mongolia. It controlled for some decades the Silk Road and the Tarim Basin. It even conquered for a short while Chang'an, the capital of China at that time (nowadays Xi'an).

[18] Hence we simply use the term 'Literary Tibetan' to refer to the Classical Literary language.

[19] The italics does not refer to the pronunciation of the letter but to a transliteration that reflects the way Classical Tibetan was pronounced..

Modern Standard Spoken Tibetan (or 'Lhasa Tibetan'), though, where the suffixed consonants ག་ *ga*, ར་ *ra*, ལ་ *la*, ས་ *sa*, and ད་ *da* have basically disappeared and are no longer pronounced.

The Literary Tibetan suffixed letter ང་ *nga* (sometimes followed by the second suffixed letter ས་ *sa*) is often pronounced /-ng/ in Sherpa, but in many cases it is simply dropped.

Ex.: ཟངས་ *za**ng**s* > ཟའ་ /sa̲a/ 'copper', རླངས་པ་ *rla**ng**s pa* > རླ་བ་/lāawa/ 'steam', བཙོང་ *btso**ng*** > བཙོའ་ /tsōo/ 'to sell' (past), དགོང་མོ་ *dgo**ng** mo* > དགོ་མུ་ /go̲mu/ 'evening'

The combination གས་ *gs* in the final position of a word in Literary Tibetan often disappears in Sherpa, but triggers lengthening of the preceding vowel.

Ex.: ལྕགས་ *lca**gs*** > ལྕཱ་ /chāa/ 'metal, iron', རྟགས་ *rta**gs*** > རྟཱ་ tāa 'sign, brand', སྔགས་ *snga**gs*** > སྔཱ་ /ngāa/ 'mantra'

When the suffixed letter ག་ *ga* (or the combination –གས་ *–gs*) at the end of one syllable of a word is followed by a nasal མ་ *ma* at the beginning of the next syllable of the word, ག་ *ga* (or གས་ *gs*) is usually nasalized. Since this phonological rule – nasal assimilation, in which the velar plosive /k/ changes to a velar nasal /ng/ – is quite general and natural, we note it in the romanization but not in the spelling, and preserve the traditional orthography.

Ex.: ལྷག་མ་ *lhag ma* > /lhāngma/ 'leftover', རྟགས་མ་ *rtags ma* > /tāngma/ 'medal', སྐྱུག་མ་ *skyug ma* > /kyūngma/ 'nausea', ཉག་མ་ *nyag ma* > /nya̲ngma/ 'strand (of hair)', སོག་མ་ *sog ma* > /sōngma/ 'straw', མིག་དམར་ *mig mar* > /mi̲ngmar/ 'Mars', 'Tuesday', as well as a person's name

The suffixed letter ས་ *sa* has entirely disappeared in Sherpa – that is, it is never pronounced; this is also the case in most other Tibetic languages. It has been replaced by lengthening of the preceding vowel. In some rare cases the disappearance of ས་ *sa* may also trigger a change (umlaut) in the preceding vowel. In our spelling, we use the འ *'a* to indicate the vowel length which has replaced ས་ *sa*.

Ex.: ནས་ *nas* > ན་ /na̲a/ 'barley', རས་ *ras* > ར་ /ra̲a/ 'cotton', སྤོས་ *spos* > སྤོ་ /pōo/ 'incense'

The suffixed letter ད་ *da* has also generally disappeared in final position, but has left in its place a glottal stop; sometimes it also modifies the preceding vowel : *a, o* →/e/. The other vowels *u, i,* and *e*

do not change when they are followed by ད་ *da*. The shift from o > e in Sherpa is a specific and unusual innovation, though it is also found in some Kham dialects[20]:

Ex.: བོད་ *bod* > ཞེད་ /phe̲/ 'Tibet', སྟོད་ *stod* > སྟེ་ /tē'/ 'upper place', སྟོད་ཐུང་ *stod thung* > སྟེ་ཐུང་ /tētung/ 'jacket', ཡོད་ *yod* > ཡེ་we̲' 'have', བཟོད་པ་ *bzod pa* > ཟེ་པ་ /ze̲pa/

In Sherpa verbal morphology, however, the final ད་ *da* is preserved with some of the verb suffixes which indicate various tenses :

Ex.: བཅད་པ་ཡིན་ *bcad pa yin* > ཆེད་དིན་ /chēt-tin/ 'I have cut', ཕྱད་པ་ཡིན་ *phud pa yin* > ཕེད་དིན་ /pīt-tin/ 'I have taken off'

When the dental alveolar suffixed letter ད་ *da* is followed by a second syllable beginning with the labial consonant མ་ *ma* or པ་ *pa*, the reflex of *da* usually becomes /r/.[21]

Ex.: སྐྱིད་མོ་ *skyi**d** mo* > ཀྱི་རྨུ་ /kyī**r**mu/ 'pleasant', འདོད་པ་ '*do**d** pa* > འདོ་རྦ་ /do̲**r**pa/ 'desire', བུད་མེད་ *bu**d** med* > ཕེ་རྨི་ /phe̲**r**mi'/ 'wife', བདུད་མོ་ *bdu**d** mo* > དུ་རྨུ་ /du̲**r**mu/ 'female demon'

The change (umlaut) *a, o* →/e/ triggered by the suffix ད་ *da* is also triggered by the suffix ན་ *na*[22].

Ex. : དཔོན་པོ་ *dpon po* > དཔེན་པུ་ /pēnpu/ 'chief', བོན་པོ་ *bon po* > ཕེན་པུ་ /phe̲npu/ 'Bon religion, adept of Bon ཞེན་ *zhon* > ཞེ་ /je̲n/ 'to ride', སྟོན་ *ston* > སྟེན་ /tēn/ 'autumn', གཡོན་པ་ *g.yon pa* > གཡེན་པ་ yēnpa 'left', ཕྱི་ལ་ཐོན་ *phyi la thon* > ཕི་ལ་ཐེན་ /phī la thēn/ 'go out', སོན་ *son* > སེན་ /sēn/ 'seed', སྨྱོན་པ་ *smyon pa* > སྙེན་པུ་ /nyēnpu/ 'crazy', མཐོན་པོ་ *mthon po* > མཐེན་པུ་ /thēnpu/ 'high', མགོ་ཐོན་པོ་ *mgo thon po* > མགོ་ཐེན་པུ /go̲o thēnpu/ 'independent (person)'[23]

When the dental-alveolar suffix ན་ *na* is followed by a second syllable beginning with a labial མ་ *ma*, the reflex also yields /r/. The nasal ན་ *na* undergoes dissimilation[24] from the following nasal མ་ *ma*, and as a result loses its nasalization and becomes /r/.

[20] We give here only examples of the *o* →/e/ reflex since the other reflex a > /e/ is also found in most Ü-Tsang dialects and is not specific to Sherpa.

[21] It seems to be the case with all the vowels (open or closed); however, we do not have examples with the open vowel /a/.

[22] We only mention here the case of the reflex o > e, since it is specific. The reflex a > e is found in many other modern Tibetic languages. For examples of this latter reflex see the dictionary.

[23] For the two last words, the pronunciations /nyonpu/ and thonpu/ are also heard.

[24] A phenomenon also found in Balti language (Northern Pakistan), which is also derived from Old Tibetan.

Ex.: རྐུན་མ་ *rku**n** ma* > རྐུ་མ་ /kū**r**ma/ ‘thief’, དཀོན་མོ་ *dko**n** mo* [25] > དཀོ་རྨུ་ /kō**r**mu/ ‘scarce’, བརྟན་མོ་ *brta**n** mo* > བཏེ་རྨུ་ /tē**r**mu/ ‘stable, steady’, སྙན་མོ་ *snya**n** mo* > སྙེ་རྨུ་/nyē**r**mu/ ‘interesting’, ཉིན་མོ་ *nyi**n** mo* > ཉི་རྨུ་ /ny<u>i</u>**r**mu / ‘noon, midday’

2.2 Initial consonant clusters

We now consider initial consonant clusters. As discussed in the Introduction, the prefixed and superscribed letters of Literary Tibetan are silent in Sherpa, as they are in Standard Tibetan and the Kham languages. However, in some cases the initial clusters of Literary Tibetan have produced a transformation of the radical consonant in Sherpa.

Among the initial clusters, we find an innovation not reported in other Tibetic languages and thus apparently unique to Sherpa. This concerns the combination ལྟ་ *lta*, which is produced as ལྷ་ lhā in Sherpa.

Ex.: ལྟ་ ***lt**a* > ལྷ་ **lh**â ‘to look at, to watch’, ལྟོགས་ ***lt**ogs* > ལྷོ་ད་ **lh**ōwa ‘hungry’

Other innovative reflexes include the combinations སྦྲ་ *sbra* and སྒྲ་ *sgra*, which in Sherpa are both reduced simply to ར་ /r<u>a</u>/.

Ex. : སྦྲུལ་ ***sbr**ul* > རུལ་ /r<u>u</u>l/ ‘snake’, སྦྲང་རྩི་ ***sbr**ang-(rtsi)* > རང་ /r<u>a</u>ng/ ‘honey’, སྦྲང་མ་ ***sbr**ang ma* > རེང་མ་ /r<u>e</u>ngma/ ‘fly’ (insect), སྦྲེལ་ ***sbr**el* > རེལ་ /r<u>e</u>l/ ‘to tie’, སྦྲན་ ***sbr**an* > རན་ /r<u>e</u>n/ ‘to call for help’, སྒྲུག་ ***sgr**ug* > རུག་ /r<u>u</u>’/ ‘to collect’, སྒྲོགས་ ***sgr**ogs* > རོག་ /r<u>o</u>’/ ‘to read’

The combinations པྱ་ *py*, ཕྱ་ *phy*, and བྱ་ *by* yield two different kinds of reflexes. When followed by a front vowel (i or e), the reflexes yield bilabial plosives: /pē/, /phē/, /ph<u>e</u>/, /b<u>e</u>/ or /pī/, /phī/, /ph<u>i</u>/, /b<u>i</u>/. Such correspondences are also found north of the Nepal-Tibet border, among the Tö dialects. When followed by a central or back vowel (u, o, a), the combinations པྱ་ *py*, ཕྱ་ *phy*, and བྱ་ *by* yield affricate reflexes /chā/, /chhā/, /chh<u>a</u>/, and /j<u>a</u>/.[26]

Examples with the vowels i and e : བྱེ་མ་ ***bye** ma* > བཞ་མ་ /ph<u>ee</u>ma/ ‘sand’, བྱི་བ་ ***byi** ba* > བཞ་ /ph<u>ee</u>/ ‘rat’, ཕྱེ་ *phye* > ཕེ་ /phēe/ ‘flour’, བྱིས་པ་ ***byis** (pa)* > བཟ་ཇ་ /ph<u>ee</u>za/ ‘child’, ཕྱིང་བ་ ***phyi**ng ba* > བིང་པ་ /ph<u>i</u>ngpa/ ‘felt’, ཕྱིན་ ***phyi**n* > བིན་ /ph<u>i</u>n/ ‘to go’ (past), སྦྱིན་ ***sbyi**n* > སྦིན་ /b<u>i</u>n/ ‘to give’ (past).

[25] The nominal and adjectival suffixes are also sometimes different in Sherpa than in Literary Tibetan as discussed elsewhere.
[26] The same pattern pertains with the vowels u and o.

Examples with the vowels a, o and u: ཕྱུག་པོ་ ***phy****ug po* > ཆུག་པུ་ /chh<u>u</u>kpu/ ‘rich’, བྱ་ཕོ་ ***bya*** *pho* > ཆཱུ་ /chh<u>a</u>u/ ‘rooster’, བྱམས་པོ་ ***by****ams po* > ཆམས་པུ་ /chh<u>a</u>mpu/ ‘loving, kind’; སྦྱོང་ ***sby****ong* > སྐྱོང་ /j<u>o</u>ng/ ‘to practice, to train’.

2.3 Loss of aspiration

As in all the other Tibetic languages, aspiration is contrastive in many syllable-initial consonants. For example: ཀཱ་ /kāa/ ‘pillar’ *vs.* ཁཱ་ /khā/ ‘mouth’. In most cases, the aspiration in Sherpa corresponds to the aspiration observed in Literary Tibetan. However, there are a few cases in which the syllable-initial consonant is *not* aspirated in Sherpa, even though it *is* aspirated in Classical Literary Tibetan[27].

Ex.: ཁྱི་ *k****hy****i* > ཀྱཱི་ /kyî/ ‘dog’, ཕྱད་ *phud* > པཱད་ /pī’/ ‘took off (clothes, etc.)’, ཕུལ་ *ph****u****l* > པཱུལ་ /pūl/ ‘to offer, to give (h)’, འཐག་ *’th****a****g* > བཱཏཀ་ /tāk/ ‘to grind’, མཚོ་ *mts****h****o* > ཙོ་/tsô/ ‘lake’

2.4 Tone shifts

Old Tibetan did not make contrastive use of tone, and for that reason the Sambhota alphabet developed in the 7th century does not include a means of marking tone. Some modern Tibetic languages such as Amdo, Ladakhi, Balti and Purik still have no tone distinctions. However, many others – such as Kham, Ü-Tsang, Dzongkha, Drenjong (Sikkimese), and Sherpa – have developed contrastive tones.

Khumbu Sherpa generally follows the regular correspondences between Literary Tibetan and the tones which are observed in other Tibetic languages.

Voiceless consonants of Literary Tibetan such as ཀ་, ཅ་, ཏ་, པ་, and ཙ་ *ka*, *cha*, *ta*, *pa*, *tsa* and their aspirated counterparts ཁ་, ཆ་, ཐ་, ཕ་, ཚ་ *kha*, *cha*, *tha*, *pha*, *tsha*, etc., correspond with **high tones,** while **voiced** consonants such as ག་, ཇ་, ན་, བ་, and ཛ་ *ga*, *ja*, *da*, *ba*, *dza* correspond with **low tones**. The nasals ང་, ཉ་, ན་, and མ་ *nga*, *nya*, *na*, *ma* are pronounced with a low tone unless they are preceded by a preradical. In that case, they are produced with a high tone.

[27] In the examples below where verb forms are compared, the same tense-aspect is considered in both Literary Tibetan and in Sherpa.

One interesting characteristic of Khumba Sherpa is that, in some words, tones which are expected to be high – based on what occurs in other Tibetic languages – are actually produced as low tones; the opposite also occurs, though even less frequently. This tone shift is also found in Dzongkha and in some Khams dialects.

Here are some examples of words in which the tone is high in Standard Spoken Tibetan and in most modern Tibetic languages, but low in Sherpa.

Ex.: ལྐུགས་པ་ *lkugs pa* > ཁྭའ་བ་ /khuuwa/ 'idiotic, mute, stupid', བསྟན་ *bstan* > བསྡེན་/den/ 'to show', ཕྱིང་བ་*phying ba* > ཕིང་པ་ /phingpa/ 'felt', དམར་པོ་ *dmar po* > མར་རུ་ /maru/ 'red', ཤུགས་ཆེ་ *shugs che* > ཤོ་ཆེ་མུ་ /shoo chhēmu/ 'strong', ཨ་མ་ *a ma* > ཨ་མ་ /hama/ mother', ཨ་པ་ *a pa* > ཨ་བ་ /hawa/ 'father', ཁལ་ *khal* > ཁཱལ་ /khal/ 'unit of measure'

Further research will be needed to determine whether the tone shift of the Khumbu dialect is also systematic in the Solu and Parak dialects and to determine the reasons for such a shift.

3. Main morphological characteristics

Sherpa nominal and adjectival suffixes are often different from those in Standard Tibetan, but they show some similarities with the Tö and Tsang dialects. The verbal morphology has developed in its own patterns compared to other dialects.

3.1 Nominal suffixes

The main nominal suffixes are : /-(w)a/, /-pa/, /-ma/, /-mu/, /-m/, /-pu/, /-(w)u/, /-ung/, and /-ang/. The shortening of the Literary Tibetan suffixes -*ma* and -*mo* to /-m/, and the complete loss of the suffix -*ba* are frequently observed in Sherpa; these patterns are also found in Dzongkha, the national language of Bhutan.

Ex.: མཛོ་མོ་ *mdzo mo* > མཛོམ་ /zom/ 'female hybrid of yak and cow', བུ་མོ་ *bu mo* > བུམ་ /phûm/ 'girl', ནུ་མོ་ *nu mo* > ནུམ་ /num/ younger sister', ནུ་མ་ *nu ma* > ནུམ་ /num/ 'breast, nipple', རྩིབ་མ་ *rtsib ma* > ཙིམ་ /tsīm/ 'rib', ཟོར་བ་ *zor ba* > ཟོར་ /sôr/ 'sickle', སེར་བ་ *ser ba* > སེར་ /sêr/ 'hail'

The nominal suffixes /-ung/ and /-ang/ are also peculiar to Sherpa:

Ex.: དཀར་ཡོལ་ *dkar yol* > ཀ་ཡུང་ /kāyung/ ‘porcelain cup or bowl’, ཞྭ་མོ་ *zhwa mo* > ཞ་སུང་ /sha̲mung/ ‘hat’, སེར་མོ་ *ser mo* > སེར་སུང་ /sērmung/ ‘nail’, རིལ་མ་ *ril ma* > རུ་མང་ /ru̲mang/ ‘sheep and goat droppings’, གཡེར་མ་ *g.yer ma* > ཨེར་མང་ /ērmang/ ‘Sichuan pepper’, ཚེར་མ་ *tsher ma* >ཚེར་མང་ /tshērmang/ ‘thorn’, སྒྱེད་བུ་ *sgyed bu* > སྒྱི་པུང་ /gyi̲pung/ ‘three-stone fireplace’

3.2 Adjectival suffixes

The main adjectival suffixes in Sherpa are /-pu/, /-mu/, /-ndi/, /-ge/, and /-u/. Among the similarities between Sherpa and both Tö and Tsang, we find the adjectival suffixes /-ndi/ and /-ge/. The suffix /-ndi/ is also found in other western dialects such as Ladakhi.

As we can see from the list below, the adjectival suffixes found in Sherpa are often different than those found in Literary Tibetan:

Ex.: ལྕི་པོ་ *lci **po*** > ཅི་ཎ་དི་ /chī**ndi**/ ‘heavy’, ཚ་པོ་ *tsha **po*** > ཚ་ཎ་དི་ /tshā**ndi**/ ‘hot’, སྐ་བ་ *ska ba* > སྐ་ཎ་དི་ /kā**ndi**/ ‘thick (liquid), pasty’, གྲང་མོ་ *grang **mo*** > ཐྲེ་ཀེ་ /thre̲ng-**ge**/ ‘cold’, གཙང་མ་ *gtsang **ma*** > ཙེ་ཀེ་ /tsēng-**ge**/ ‘clean’, དཀར་པོ་ *dkar **po*** > དཀཱ་རུ་ /kār**u**/ ‘white’, སྐྱུར་མོ་ *skyur mo* > སྐྱུ་རུ་ /kyūr**u**/ ‘sour’, གསལ་པོ་ *gsal po* > གསཱ་ལ་སུ་ /sāl**mu**/ ‘clear’, མཁས་པ་ *mkhas **pa*** > མཁཱ་ཅ་སུ་ /khāa**mu**/ ‘expert’, སྐྱིད་པོ་ *skyid po* > སྐྱི་ར་སུ་ /kyīr**mu**/ ‘pleasant’, རིང་པོ་ *ring **po*** > རི་ང་པུ་ /ri̲ng**pu**/ ‘long’, བྱམས་པོ་ *byam **po*** > ཆྷཾ་པུ་ /chha̲m**pu**/ ‘loving’

3.3 Linking verbs

The essential linking verbs or copulas in Sherpa are ཡི་ན་ /hi̲n/ [28] ‘to be’ (egophoric or personal information), ཡི་ན་ཨ་ /hi̲nza/ (factual), and ཡི་ན་ནོ་ /hi̲nno’/ (inferential). The form /hi̲n/ usually corresponds to ‘(I) am’ or ‘(we) are’ while the other forms /hi̲nza/ and /hi̲nno’/ generally correspond to ‘(you/they) are’ and ‘(s/he) is’.

The negations of ཡི་ན་ /hi̲n/ and ཡི་ན་ཨ་ /hi̲nza/ are མི་ན་ /mi̲n/ and མི་ན་ཨ་ /mi̲nza/. The existential copulas are ཝེ་ /we̲’/ ‘to have, to exist’ (egophoric), and ཝེ་ཨ་ /we̲za/ ‘to have, to exist’ (factual). The negations of ཝེ་ /we̲’/ and ཝེ་ཨ་ /we̲za/ are མེ་ /me̲’/ and མེ་ཨ་ /me̲za/ ‘is/are not’. The testimonial existential copula is ནོ་ /no̲’/ ‘is / are, there is / there are’; its negation is མི་ཎ་དུ་ /mi̲ndu’/.

[28] The spelling ཧིན་ *hin* is closest to the Sherpa pronunciation /hi̲n/, but the Sherpa authors of this work prefer to retain the Literary Tibetan spelling ཡིན་ *yin*.

3.4 Verb suffixes

As in other modern Tibetic languages, tense in Sherpa is mainly indicated by verb suffixes.[29] The chart below shows the main suffixes used for past, perfect, present, progressive, and future tenses, as well as the imperative, prohibitive (negative imperative "don't do"), and cohortative ("let's do") moods.

The various tenses – past, perfect, present, progressive, and future – may be represented by different suffixes depending on evidential modality, which indicates the speaker's source and access to information. In Sherpa, as in other Tibetic languages, there are three main types of evidentials: *factual* i.e., general or factual information, *sensory* i.e., testimonial information (whereby the speaker is a witness), and *egophoric* i.e., based on the speaker's personal information. The egophoric evidential markers are normally used only with the first person (which does not always need to be the subject of the verb).

Past (simple)

- V (past) + ཝིན་ /win/ : *egophoric past*
- V (past) + ཨུ་ཇ་ /uza/ : *factual past*
- V (past) + སུང་ /sung/ : *sensory past*

Perfect[30]

- V (past) + ནི་ཝེད་ /niwe'/ : *egophoric perfect*
- V (past) + ནི་ཝེད་ཇ་ /niweza/ : *factual perfect*
- V (past) + ནོ་ག་ /no'/ : *sensory perfect*

Present (general)

- V (pres.) + གི་ཝིད་ /giwi'/ : *egophoric present*
- V (pres.) + ཨུ་ཇ་ /uza/ : *factual present*

[29] Technically, it is more accurate to say that verb suffixes convey not only tense, but also aspect and mood.

[30] The perfect is used to describe action that began in the past and has just been completed at the moment of utterance or whose result is still present at the moment of utterance. In many cases the perfect implies inferential operations (sensory inference, factual inference, personal knowledge inference). For example, in the case of the sensory perfect evidential marker, the speaker is not claiming to have seen the event, but only the result or trace of the event; the statement is thus based on inference.

- V (pres.) + གི་ནོ་ /gino'/ : *sensory present*

Present (progressive)

- V (pres.) + ཡིན་ཝེ་ /inwe'/ : *egophoric progressive*
- V (pres.) + ཡིན་ཝེ་ཛ་ /inweza/ : *factual progressive*
- V (pres.) + ཡིན་ནོ་ /inno'/ : *sensory progressive*

Future

- V (fut.) + ཨུ་ /up/ : *egophoric near future*
- V (fut.) + ཡིན་ /in/ : *egophoric future*
- V (fut.) + ཨུ་ཛ་ /uza/ : *factual future*
- V (fut.) + གི་ཝི་ /giwi'/: *prospective (future)*

Imperative

- V (imp.): no suffix

Prohibitive ('don't')

- Negation + V (pres.) : no suffix

Cohortative ('let's')

- V (pres.) + གི་ /gi/

Some of the above suffixes vary depending on the final sound (consonant or vowel) of the preceding verb stem. These are ཝིན་ /win/ (egophoric past), ཡིན་ /yin/ (egophoric future), ཨུ་ཛ་ /uza/ (factual present, future, and past), ཨུ་ /up/ (egophoric future), གི་ཝི་ /giwi'/ (egophoric present and prospective future), གི་ནོ་ /gino'/ (sensory present), and གི་ /gi/ (cohortative). The variations observed in these suffixes are summarized in the Table below.

Table 13: Variation of the verbal suffixes depending on the verb-final consonant or vowel

verbal suffixes	**ng** ང་	**t / n** ད་/ ན་	**m** མ་	**r** ར་	**l** ལ་	**p/long vowels** བ་/ འ	**k (')** ག་	**short vowels**
past ཐིན་ win	gin གིན་	tin དིན་	pin བིན་	rin རིན་	lin ལིན་	win ཐིན་		
future ཡིན་ in	gin གིན་	tin དིན་	pin བིན་	rin རིན་	lin ལིན་	in ཡིན་		
past/ future ཟུ་ uza	guza གུ་	tuza དུ་	puza བུ་	ruza རུ་	luza ལུ་	uza ཟུ་		pza བཟ་
future ཟུབ་ up	gup གུབ་	tup དུབ་	pup བུབ་	rup རུབ་	lup ལུབ་	up ཟུབ་		p བ་
present(ego) གི་ཡིད་ giwi’	ggiwi’ གྱི་ཡིད་						iwi’ ཡི་ཡིད་	(i)wi’ འི་ཡིད་
present གི་ནོ་ gino’	ggino’ གྱི་ནོ་						ino’ ཡི་ནོ་	(i)no’ འི་ནོ་
cohortative གི gi	ggi གྱི						i ཡི	(i) འི་

Ex.: རི་ཀི་ཟཱམ་བུ་ཇི། /ri̲ki lām-**puza**/ ‘(S/he) fried potatoes.’

ང་ཤྲཱིལ་སུ་ལྷ་ཐ། /nga̲ shrīlmu lhâ-**p**/ ‘I will watch the show.’

ཤྲཱིལ་སུ་ལྷ་བ་ཇི། /shrīlmu lhâ-**pza**/ ‘(S/he) will watch the show.’

ཀཱི་ཏབ་སྦིན་དུ་ཇི། /kītap bi̲n-**tuza**/ ‘(S/he) gave (someone) the book’

ང་ཡམ་བུ་ལ་བཀལ་ལིན། /nga̲ ya̲mbu-la ga̲l-**lin**/ ‘I went to Kathmandu.’[31]

ང་ལྷ་ས་ལ་ཕིན་དིན། /nga̲ lhāsa-la phi̲n-**tin**/ ‘I went to Lhasa.’

ངས་ཕེས་ཇ་ལ་སྦིན་དིན། /nge̲ phe̲za bi̲n-**tin**/ ‘I gave (something) to the child.’

The suffixes གི་ཡིད་ /-giwi’/, གི་ནོ་ /-gino’/ and གི་ /-gi/ are transformed after a final ག་/k/; they become, respectively ཡི་ཡིད་ /-iwi’/, ཡི་ནོ་ /-ino’/, and ཡི་ /-yi/. After verb stems ending in a vowel, they become, respectively, ཡིད་ /-wi’/, ནོ་ /-no’/, and འི་ /-i/. In the chart above, the /i/ is shown in parenthesis because it is fused with the verb stem and, as we will see below, generates a change in the verb vowel. The other suffixes are invariable: སུང་ /-sung/, ནི་ཡིད་ /-niwe’/, ནི་ཡིད་ཇ་ /-niweza/, ནོ་ /-no’/, ཡིན་ཡིད་ /-inwe’/, ཡིན་ཡིད་ཇ་ /-inweza/, and ཡིན་ནོ་ /-inno’/.

[31] The verbal suffix /lin/ is used for both the present and the future as shown in the table, but here the verb stem is a past tense form.

3.5 Verb stems

As we have seen above, tense is indicated by verb suffixes. However, many verb stems exhibit morphological variation according to tense, aspect, and mood. This verbal morphology has been inherited from the verbal morphology of Old and Classical Tibetan, which, for some verbs, distinguished up to four stems. For example, the verb གཏོང་ *gtong* 'send' has four stem forms : གཏོང་ *gtong* (present), གཏང་ *gtang* (future), བཏང་ *btang* (past), and ཐོངས་ *thongs* (imperative). Compared to Literary Tibetan, the number of stems has been drastically reduced in Sherpa.

Sherpa verbs are either invariable or have two or three, and in some exceptional cases, four verb stems. Only a few controllable verbs have three different forms for past, present-future, and imperative. Non-controllable[32] verbs not only lack an imperative stem, but they are also often invariable[33]. In Sherpa, as in other modern Tibetic languages, the present and future forms are identical, with only rare exceptions.

Finally, some verb stems consist of **suppletive forms**, i.e. forms that derive historically from different synonymous verbs which are now used to indicate different tenses.

a. Invariable verbs

In verbs of this type, all the tenses and the imperative have the same form.

Ex.: འཛིམ་ /zī̲m/ 'to catch, to hold', དཀྲུམ་ /trūm/ 'to crush', ལྷུམ་ /lhu̲m/ 'to fall', ཤིན་ /shrîn/ 'to guard, to protect', ཐེན་ /thēn/ 'to go out, to come out', འཕུར་ /phūr/ 'to fly, to take off'

b. Verbs with two stems

Many verbs have two distinct stems which – together with verbal suffixes – are used to mark the different tenses and the imperative. Among the verbs having two stems, we find two different groupings of the tenses and, in some cases, the imperative:

[32] Non controllable verbs are equivalent to involuntary or non volitional in the present dictionary
[33] Invariable verbs are equivalent to regular verbs in the present dictionary

Table 14: Stem alternations for the different verb groups

	STEM 1	STEM 2
Group 1	present, future	past, imperative
Group 2	present, future, past	imperative
Group 3	present, future, imperative	past

Group 1, which comprises a significant number of Sherpa verbs, distinguishes between the present-future stem and the past stem. If a verb in this group is controllable – and thus has an imperative – then the imperative will be similar to either the present-future stem or to the past stem.

- In the examples below, the imperative form is similar to the past stem:

Ex.: 'to untie': འགྲོལ་ /dr<u>o</u>l/ (pres-fut) *vs.* ཁྲོལ་ /thrōl/ (past, imp); 'to insert': འཇུག་ /j<u>u</u>t/ (pres-fut) *vs.* བཅུག་ /chūt/ (past, imp)

- The following examples illustrate a non-controllable verb (without imperative):

Ex.: 'to melt': ཞིག་ /sh<u>i</u>t/ (pres-fut) *vs.* བཞིག་ /j<u>i</u>t/ (past).

- The verbs of Group 2 do not distinguish the tenses with the stem, but *do* have a specific stem for the imperative :

Ex.: 'to meet': མཇལ་ /j<u>a</u>l/ (pres-fut, past) *vs.* མཇོལ་ /j<u>o</u>l/ (imp); ˙ 'to measure': དབ /th<u>a</u>p /(pres-fut, past) *vs.* དོབ་ th<u>o</u>p (imp)

- In Group 3 verbs, the imperative form is similar to the present-future stem:

Ex.: 'to send': གཏོང་ /tōng/ (pres-fut, imp) *vs.* བཏང་ /tāng/ (past); 'to deliver' སྐྱོལ་ /kyōl/ (pres-fut, imp) *vs.* བསྐྱལ་ /kyāl/ (past)

c. Verbs with three stems

A number of controllable verbs distinguish a present-future stem and a past stem, and also have a specific stem for the imperative.

Ex.: 'to load on': འགེལ་ /g<u>e</u>l/ (pres-fut), བཀཱལ་/kāl/ (past), ཀོལ་/kōl/ (imp); 'to take': ལིང་ /l<u>i</u>ng (pres-fut), བླཱ་ /lāa/ (past), བློ་ /lōo/ (imp); 'to sow': འདེབས་ /d<u>e</u>p/ (pres-fut), བཏབ་ /tāp/ (past), རྟོབས་ /tōp/ (imp

d. Verbs with four stems

As mentioned above, in Sherpa the present and future tenses are usually both indicated by a single stem form. However, there are a few rare exceptions. Among them we find the common verb ཕྱི་ /khyi/ 'to do' which has the following stems: ཕྱི་ /khyi̲/ (pres), ཕྱིར་ /khyi̲r/[34] (fut), བྱས་ /khya̲a/ (past), and ཕྱིའ་ /khyi̲i/ (imp).

e. Suppletive verbs

For the vast majority of Sherpa verbs, the verb stem forms – whether there are two, three, or four of them – are derived from a single lexical root, as was the case in the examples above. For a few verbs, one also finds suppletive forms, i.e., forms that originated from completely distinct lexical verbs. The occurrence of suppletive verb forms is found in many other Tibetic languages, including Standard Tibetan, Amdo, and Dzongkha.

Ex.: 'to go': འགྲོ་ /dro̲/ (pres-fut), བཏང་ /ga̲l/ (past) or བིན་ /phi̲n/ (past), རྒྱུག་/gyu̲'/ (imp.) or སོང་ /do̲ng/ (imp); 'to give': སྟེར་ /tēr/ (pres-fut), སྦིན་ /bi̲n/ (past, imp); 'to come': འུང་ or འཕྱི་ /hu̲ng/ or /gyi̲/ (pres-fut), ཧོ་ /hō/ (past), /shō'/ ཤོག་ (imp)

3.6 Variation of the stem according to the verbal suffix

Another interesting feature of Sherpa verb morphology is that some verbal suffixes have an effect on the pronunciation of the stem (whether present-future or past), and may slightly change its final consonant (in closed syllables) or final vowel (in open syllables).

Verb stems ending in /p/, /k (')/ or /t/

The verbal suffixes ཕྱིན་ /win/, ཡིན་ /yin/, ཟུང་ /uza/, and ཟུབ་ /up/ have an effect on verb stems which end in the sounds in /p/, /k/ or /t/. The final consonants /p/ and /k/ are simply dropped when followed by one of these four verbal suffixes, though they are preserved before all other suffixes. In the case of a final /t/, the situation is exactly the opposite: /t/ is preserved with these four suffixes but dropped with all other verbal suffixes. (སུང་ /sung/, མེད་ /no'/, etc.).

Examples of verbs ending in /p/:

[34] The /-r/ sound at the end of /khyir/ is probably derived from the final letter *d* found in the Classical Tibetan cognate *'bgyid* 'to do'. The Classical forms of the verb are *bgyid* (pres), *bgyi* (fut), *bgyis* (past), and *gyis* (imp). The Sherpa verb stems show that modern Sherpa has partly reshaped its verbal system.

/la**p**/ ‘to talk’, /gya**p**/ ‘to make’ (past), /phē**p**/ ‘to come, go (H)’, /lē**p**/ ‘arrive’, /lō**p**/ ‘to teach’, /ge**p**/ ‘to cover’ (pres.), /pha**p**/ ‘to go down’, /de**p**/ ‘to plant’ (pres.), /thō**p**/ ‘to get’, /thū**p**/ ‘to be able’, /kyō**p**/ ‘to defend’

Examples of verbs ending in /k/ [35]:

/kū**k**/ ‘to call, to send for’ (past), /chā**k**/ ‘to break’ (past), /chhā**k**/ ‘to be broken, to break (past, unvol.)’, /jā**k**/ ‘to put’ (past), /lū**k**/ ‘to pour’ (past), /pho**k**/ ‘to unload, to take something off’ (past), /gu**k**/ ‘to bend’ (past)

Examples of verbs ending in /t/:

/chī**t**/ ‘to allow’, /trī**t**/ ‘to lead’, /chē**t**/ ‘to cut’, /trū**t**/ to wash’, /chhē**t**/ ‘to catch on fire’, /nyē**t**/ ‘to find’, /gu**t**/ ‘to wait’, /goo zu**t**/ ‘to start’, /phu**t**/ ‘to blow’, /pho**t**/ ‘to be moved’, /bi**t**/ ‘to take off’, /be**t**/ ‘to open’, /shi**t**/ ‘to melt, /kū**t**/ ‘to put on to work’, /je**t**/ ‘to forget’, /nyī’ tshē**t**/ ‘to wake up’, /thre**t**/ ‘to slip’, /de**t**/ ‘to stay’, /phē**t**/ ‘to bite (insect)’, /thrē**t**/ ‘to meet’, /shē**t**/ ‘to say’, /thre**t**/ ‘to scratch’, /lē**t**/ ‘to chew’, /tsō**t**/ ‘to cook’, /se**t**/ ‘to run out of’, /sē**t**/ ‘to kill’

Examples showing the combination of the verb stems ending in /t/, /p/ *or* /k/ *and the verb suffixes*:

- ‘to allow’: བཅིད་དིན་ /chī**t**-tin/, བཅིད་དུ་ཚ་ /chīt-tuza/, བཅིད་སུང་ /chī-sung/, བཅིད་ནོ་ /chī-no’/; ‘to cut’: བཅད་དིན་ /chē**t**-tin/, བཅད་དུ་ཚ་ /chē**t**-tuza/, བཅད་སུང་ /chē-sung/, བཅད་ནོ་ /chē-no’/; ‘to lead’: ཀྲིད་དིན་ /trī**t**-tin/, ཀྲིད་དུ་ཚ་ /trī**t**-tuza/, ཀྲིད་སུང་ /trī-sung/, ཀྲིད་ནོ་ /trī-no’/. (The pronunciations */trīt-sung/ and */trīt-no’/ are not correct.)

[35] In the dictionary, the verbal ending in /k/ is noted as an apostrophe /’/ for pedagogical purposes. The reason for this is that /k/ as a final consonant of the verb stem is usually pronounced in a very weak way (as a glottal stop or simply dropped.). The clearly pronounced /k/ is limited (at least in the Khumbu dialect of Sherpa) to the past stem of a few verbs (see the list in Appendix 4), when occurring with the suffixes /sung/ and /no’/. With most verbs, the final /k/ of the past stem is replaced by a lengthening of the vowel. Even when the /k/ is not heard, it is important to note a /k/ or its weaker variant [’] because verb stems ending in a vowel have a different behaviour (for details see next page): the final vowel is modified by some suffixes. This never occurs with verbs ending in /k/ (or [’]). Compare e.g.: /sa+iwi’/ > sewi’ ‘(s/he) will eat’ *vs.* /kā’+yiwi’/ > kāyiwi’ ‘(s/he) will split’; /dro+yiwi’/ > driwi’ ‘(s/he) will go’ *vs.* /chō**’**-yiwi’/ > chōyiwi’ ‘(s/he) will break’. In the Solu dialect, according to Grave’s transcription (2007), the final /k/ seems to be better preserved.

- ‘to hit’: བརྒྱབ་སྟེང་ /gya**p**-sung/, but བརྒྱའ་ཧྱེ་ /gya-uza/; ‘to speak’: ལབ་སྟེང་ /la**p**-sung/, ལབ་ནོ་ /la**p**-no’/ (The forms */la-sung/ and */la-no’/ are incorrect.), ལའ་ཧྱེ་ /la-uza/,ལབ་པིན་ /la-win/ (The pronunciations */la-sung/ and */la-no’/ are not correct).
- ‘to call’: བཀུག་སྟེང་ /kūk-sung/; བཀུ་ཧྱེ་ /kū-uza/; ‘to break’: ཆག་སྟེང་ /chhāk-sung/, ཆཱ་ཧྱེ་ /chā-uza/; ‘to put’: བཞག་སྟེང་ /jak-sung/, བཞ་ཧྱེ་ /ja-uza/

These slight modifications of the stem are not recorded in the orthography of the stem but are instead reflected on the suffix spelling. For example, the suffix is written དུ་ /-tuza/ after a final /t/ and ཧུ་ /-uza/ after a final /p/.

Additionally the two suffixes ཧུ་ /uza/ and ཧུབ་ /up/ influence the final vowel: i > e, and u >o.

Ex.: ‘to die’: ཤི་+ཧུབ་ /shī+up/ > ཤེབ་ /shēp/; ‘to cry’: ངུ་+ཧུབ་ /ngu+up/ > ངོབ་ /ngop/

The suffixes འི་པིན་ /iwi’/ and འི་ནོ་ /ino’/ and the cohortative འི་ /i/ (these are the reduced forms of གི་པིན་ giwi’ གི་ནོ་ gino’ and གི་ gi, respectively) have an influence on the final vowels /a/, /o/, and /u/. The vowel /a/ becomes /e/, and the vowels /o/ and /u/ become /i/.

Ex.: དིང་སང་ངས་ཤཱ་ཟེའི་པིན། /thingsang ngē shā se-wi’/ ‘These days I eat meat.’

ཟ་ /sa/ > ཟེ་ /se/

Ex.: དིང་སང་ང་གན་ཁུ་ལ་ཡང་སེ་འགྲོའི་པིན། /thingsang nga khumbu la yangse dri-wi’/ ‘These days I often go to Khumbu.’

འགྲོ། /dro/ > འགྲི། /dri/

Ex.: བེས་ཇ་ཏི་ཡང་སེ་ཡང་སེ་དུའི་པིན། /pheza ti yangse yangse ngi-wi’/ ‘This child always cries.’

ངུ་ /ngu/ > ངུའི་ /ngi/

In the example below, where the verb འབེད་ /be(t)/ ends in a silent final ད་ (tha), and is followed by the suffix གི་པིན་ /giwi’/, the vowel of the stem is not modified :

Ex.: ངས་སྒོ་འབེད་གི་པིན། /ngē go be(t)-giwi’/ ‘I open the door.’

The suffix འི་ནོ་ /ino’/ behaves the same way as འི་པིན་ /iwi’/:

Ex.: ཤཱ་ཟའི་ནོ་shā se-no’ ‘(s/he) eats meat.’

ཟ་ sa > ཟེ་ se;

In the example below, the verb ends in a final /p/ and the suffix is གི་རེ་ག་ /gino'/; the vowel of the stem is not modified:

Ex.: ཨ་ལ་ལབ་གི་རེ་ག་ /āla lap-gino'/ '(s/he) talks a lot.'[36]

This is also the case with the cohortative suffix གི་ /gi/ and its variant འི་ /i/.

Compare : འོ་རོང་འགྲོའི། /orong dri/ 'Let's go!' and འོ་རོང་ཕེབས་གི། /orong phēp-gi/ 'Let's go (H).'

3.7 Negative affixes

Negation is marked by the morpheme མ་ /ma/ which is usually prefixed or, in some cases, suffixed to the verb. In the present and future tenses, when /ma/ occurs before the verb as a prefix, the vowel and tone of the negative morpheme harmonize with those of the verb. So if the verb has a low tone /u/ vowel, the negative morpheme will also have a low tone /u/ vowel; if the verb has a high tone /ē/ vowel, the negative morpheme will also have a high tone /ē/ vowel.

The prefixed negative marker used with the present and future tenses may thus become མོ་ /mo/, མེ་/me/, མི་ /mi/ or མུ་ /mu/. For the sake of simplicity, tone is not indicated in the spelling; it can be directly derived from the tone of the verb.

Ex.: མོ་འགྲོ་ /**mo**-ndro/ '(I) won't go'; མོ་ཤོང་ /**mō**-shōng/ '(it) won't fit'; མོ་རོག /**mo**-ro'/ '(I) won't read'; མེ་སྒྲིབས། /**mē**-lēp/ '(s/he) won't arrive'; མི་ཁྱི་ /**mi**-khyi/ '(s/he) won't do'; མི་སྡེ་ /**mi**-si/ '(s/he) won't say.'; མི་གཤུ་བ་ཏི་ལབ་ཨཕྱད་མེ་ཤེས་ཕྱིད། /mi khuuwa-ti lapshe **mē**-shē'-wi'/ 'This deaf-mute person does not know how to speak.' ཡི་གི་མི་བྲིག་རེ་ག་ /yigi **mi**-thri**'**-no'/ '(S/he) does not write.' ཇང་མུ་དུང་། /chhang **mu**-thung/ 'I don't drink chang'. ཤི་ལ་མུ་མ་ལྷ་རེ་ག་ /shrīlmu **mā**-lhâ-no'/ '(S/he) does not watch the show'.

Here is an example of suffixed negation : ཤི་ལ་མུ་ལྷ་ཡིན་མི་འདུག /shrīlmu lhâ-in**mi**ndu'/. '(S/he) is not watching the show.'

In the past and imperative forms, the negative marker always remains མ་ /ma/.

Ex.: མ་བྲི་ /**ma**-thri/ '(he/she) did not write'; མ་ཕིན་ /**ma**-phin/ '(he/she) did not go'; མ་རྒྱམ་ /**mā**-lām/ '(he/she) did not fry'; མ་ལབ། /**ma**-lap/ 'don't speak!'; མ་ཟོ་ /**ma**-so/ '(He) did not eat'; མ་ལྷ་ /**ma**-laa/ '(he/she) did not rise'; མ་འགྲལ་ /**ma**-gal '(I) did not go.'

[36] The Sherpa spelling of the genitive /gi/ does not follow the rules of alternation observed in Literary Tibetan spelling; such alternations are irrelevant in Sherpa, soto show them in the spelling would be artificial.

3.8 Interrogative particles

Polar questions are marked by a particle – a small independent word – at the end of the sentence. The interrogative particles are ནཱ /na/, དེ /te/ and ཏ/ta/. Additionally, an interrogative particle ཨི /i/ is used in rhetorical questions and conveys the meaning ‘isn’t it?’.

These particles are used only in polar questions, i.e., those requiring “yes” or “no” answers; they are not used if an interrogative pronoun occurs in the sentence.

Ex.: དིང་སང་ཁྱོད་རོང་ཆང་ཐུང་གི་ཀ། /thingsang khyorong chhang thunggi **ta**/ ‘Do you drink chang these days?’

འདི་དཔེ་ཆ་ཡིན་ཏེ། /di pēcha hin-**te**/ ‘Is this a religious book?’

འགྱུར་མེད་ཡིན་ན། /gyurme hin-**na**/ ‘Is (he) Gyurme?’

ཁྱོད་རོང་ལ་པེན་ཝེད་ཏ། /khyorong-la pēn we-**ta**/ ‘Do you have a pen?’

མོ་འགྲོ་ན། /mo-ndro-**na**/ ‘(They) don’t leave?’

མ་བརྒལ་ན། /ma-gal-**na**/ ‘(S/he) has not gone?’

མ་ཟིན་ན། /ma-sin-**na**/ **‘**It is not finished?’

མོ་འགྲོ་ཏེ། /mo-ndro-**te**/ ‘(They) don’t leave?’

སུ་དུང་ཏེ། /**mu**-thung-te/ ‘(S/he) does not drink?’

མི་ཟྲིག་ཏ། ‘mi-dri’-**ta’** ‘Won’t (S/he) write (the letter)?’

Appendix 4 Irregular verbs

As mentioned in Appendix 3, Sherpa verbs may have 2, 3 or even 4 stems corresponding to the various tenses and the imperative mood. In the chart, one finds the translation of the verb as well as three columns, respectively for the present-future, past and imperative verb stems.

In the exceptional case of distinct verb stems for the present and the future, we indicate the tense [fut] or [pres] in brackets (e.g., 'to do').

The morphological differences between the various stems are of 5 main types. Variations of several types may be combined together.

1) differences in the **vowels** mainly involving a and o variations: a / o (e.g., 'to split', 'to spin', 'to meet'), e/ a/ o ('to cover', 'to load', etc.), i/ a /o (e.g., 'to take')

2) differences in **voicing of the initial consonant**: g/k (e.g., geng/ kēng 'to fill up', gep/ kāp 'to cover', gel/ kāl 'to load'), d/t (e.g.,. den /tēn 'to show', 'to attach' doo/tāa), dr/thr (e.g.,. drol/ thrōl 'to untie'), j/ ch, (e.g.,. jit/chīt 'to insert, to allow'), z/tsh (e.g.,: zu'/tsūu 'to plant'), etc.

3) loss of the **final consonants** /ng/, /t/, /k/ in the past stem (e.g., chīng/ chīi 'to bind', jong/ jaa 'to train', bang/ baa 'to soak')

4) differences **in vowel length** (e.g., ngu/nguu 'to cry')

5) differences **in tone** (e.g., chhe(t)/ chhē(t) 'to enflame', chhe(t)/ chhē(t) 'to be cut off')

Nota bene: As explained in Appendix 3, when verb stems ending in /p/, /t/ or /k/ are used in combination with certain suffixes, these final consonants are simply dropped. Since the rule is not dependant on the stem form, but rather, on the verbal suffix, we only provide the long form in the chart below. Also, note that the verb stems given in the chart below correspond to the forms found in the Khumbu dialect. There are some differences in the Solu dialect, but we find the same fundamental characteristics of the verbal morphology: alternation of stem vowels (between the present, past and imperative), loss of the final consonant /ng/ and /t/ in the past stem, loss of the final consonants /k, p, t/ with some verbal suffixes, alternation in voicing of the initial consonant, and tone shifts.

Verbs are listed in the table below in alphabetical order according to the Sambhota script.

Table 15: Stem alternations for the different verb groups

English	**Present- Future** དུས་དཀྲ་ཚུ་བ་དང་མ་འོངས་པ་		**Past** དུས་འདས་པ་		**Imperative** སྐུལ་ཚིག	
to lead	ཀྲིད་	trīt	ཀྲིད་	trīi	ཀྲིད་	trīi
to wash	ཀྲུད་	trūt	ཀྲུད་	trūu	ཀྲུད་	trūu
to agitate	དཀྲུག་	trū’	དཀྲུད་	trūu	དཀྲུད་	trūu
to split	བཀག་	kā’	བཀའ་	kāa	སྐོད་	kōo
to spin	བཀའ་	kāl	བཀའ་	kāl	སྐོལ་	kōl
to tie	སྐྱི་	kyī’	སྐྱིད་	kyīi	སྐྱིད་	kyīi
to stretch	སྐྱོང་	kyōng	བསྐྱངས་	kyāng	སྐྱོངས་	kyōng
to vomit	སྐྱུག་	kyū’	སྐྱུད་	kyūu	སྐྱུད་	kyūu
to be born, to grow	སྐྱེ་	kyē	སྐྱེའོ་	kyēe		
to deliver, to carry	སྐྱོལ་	kyōl	བསྐྱལ་	kyāl	སྐྱོལ་	kyōl
to fall apart	འཐྲོལ་	thrōl	ཐྲོལ་	throl		
to do	ཁྱི་	khyi [pres.]	བྱའ་	khyaa	བྱིད་	khyii
	ཁྱིར་	khyir [fut.]				

to eat dry powdery food	འགམ་	gam	འགམ་	gam	འགོམ་	gom
to summon, to call	འགུག་	gu’	དཀུག་	kūk	ཀུག་	kû’
to fill up	འགེང་	geng	དཀེང་	kēng	ཀེང་	kēng
to cover	འགེབ་	gep	དཀེབ་	kāp	སྐོབ་	kōp
to dry	འགེམ་	gem	བསྐམས་	kām	སྐོམས་	kōm
to load on, to hang	འགེལ་	gel	དཀེལ་	kāl	ཀོལ་	kōl
to wait	གུད་	gut	གུའུ་	guu	གུའུ་	guu
to start, to begin	འགོ་ འཛུད་	go zut	འགོ་ཚུའུ་	go tshūu		
to go	འགྲོ་	dro	བཀའ་	ga(l)	གྱུག་	gyu’
			བཤིན་	phin	ལྡོང་	dong
to untie	འཐྲོལ་	drol	འཐྲོལ་	thrōl	འཐྲོལ་	thrōl
to make, to build	རྒྱག་	gya’	བརྒྱབ་	gyap	རྒྱོབ་	gyop
to hold back, to dam up	གྱིལ་	gyil	བརྒྱིལ་	kyīl	གྱིལ་	kyīl

to gather, to pile	བསྡོང་	gong	བསྡོའོ་	goo	སྡོའོ་	goo
to arrange, to set up	ཕྲིག་	dri’	ཕྲིའི་	drii	ཕྲིའི་	drii
to cry, to weep	དུ་	ngu	དུའུ་	nguu	དུའུ་	nguu
to harvest	རྔག་	ngā’	བརྔའོ་	ngāa	རྔོའོ་	ngōo
to break	གཅོག་	chô’	བཅག་	châk	ཅོག་	chô’
to get ready	གཅོམ་	chōm	བཅམས་	chām	གཅོམ་	chōm
to meet (h)	གཅོར་	chōr	བཅར་	chār	གཅོར་	chōr
to bind, to tie	བཅིང་	chīng	བཅིའི་	chīi	བཅིའི་	chīi
to make (bed)	བཅོའོ་	chōo	བཅཱའོ་	chāa	བཅོའོ་	chōo
to be broken	ཆོག་	chhō’	ཆག་	chhāk		
to dance	ཆོམ་	chhōm	འཆམས་	chhām	ཆོམས་	chhōm
to be cut off	ཇད་	chhet	ཆད་	chhēt		
to enflame, to catch on fire	ཇེད་	chhet	མཆེད་	chhēt		
to jump	ཇོང་	chhong	འཆོའོ་	chhōo	འཆོའོ་	chhōo
to insert; to allow	འཇིད་	jit	བཅིད་	chīt	བཅིད་	chî’

to put, to leave	འཇོག་	jo’	བཞག་	jak	འཇོག་	jo’
to meet	མཇལ་	jal	མཇལ་	jal	མཇོལ་	jol
to change	རྗེ་	je	རྗེད་	jee	རྗེད་	jee
to lie down, to go to sleep	ཉལ་	nyal	ཉལ་	nyal	ཉོལ་	nyol
to buy	ཉོ་	nyo	ཉོད་	nyoo	ཉོད་	nyoo
to borrow	གླེ་	nyē	གླས་	nyāa	གློད་	nyōo
to loan	གླེན་	nyēn	གླེན་	nyēn	གླེན་	nyên
to put to sleep	གློལ་	nyōl	གླལ་	nyāl	གློལ་	nyōl
to follow	བཟླ་	nyā	གློད་	nyōo	གློད་	nyōo
to send	གཏོང་	tōng	བཏང་	tāng	གཏོང་	tōng
to grind	བཏག་	tā’	བཏའ་	tāa	བཏོའ་	tōo
to give	སྟེར་	tēr	སྦྱིན་	bin	སྦྱིན་	bin
to measure	དབ་	thap	དབ་	thap	དོབ་	thop
to drink	དུང་	thung	དུའ་	thuu	འཐུང་	thūng
to apply, to use	དོག་	tho’	དོའ་	thoo	དོའ་	thoo
to lay	འདྲིང་	dîng	བཏིང་	tīng	བཏིང་	tīng

to choose	འདམས་	dam	འདམས་	dam	འདོམས་	dom
to take out	འདེན་	den	བཏེན་	tēn	བཏེན་	tên
to sow, plant	འདེབས་	dep	བཏབ་	tāp	ཏོབས་	tōp
to tie, to attach	འདོད་	doo	བཏའ་	tāa	བཏོའ་	tōo
to rub, to sharpen	རྡོར་	dor	རར་	dar	རྡོར་	dor
to beat	དུང་	dung	བདུའ་	duu	དུའ་	duu
to show	བསྟན་	den	སྟན་	tēn	སྟན་	tēn
to press	སྣེན་	nēn	སྣེན་	nēn	སྣེན་	nên
to sweep	ཕྱག་	chā’	ཕྱའ་	chāa	ཕྱོའ་	chōo
to give up	ཕྱོང་	pōng	ཕྱང་	pāng	ཕྱོང་	pōng
to light	ཕྱོར་	pōr	ཕྱར་	pār	ཕྱོར་	pōr
to descend	བབས་	phap	བབས་	phap	ཕོབས་	phop
to blow	བྱུང་	phut	བྱུའ་	phuu	བྱུའ་	phuu
to move	ཕོད་	phot	ཕོའ་	phoo		
to write	ཐྲི་	thri’	ཐྲིའ་	thrii	ཐྲིའ་	thrii
to take off	འབིད་	bit	པིད་	pīt	པིད་	pî’
to open	འབེད་	bet	པེད་	pēt	པེད་	pê’

to unload, to take off	འབོག་	bo’	བོག་	phok	བོག་	phô’
to soak, to wet	སྦང་	bang	སྦའ་	baa	སྦོའ་	boo
to stick, to paste	ཇྦར་	jar	ཇྦར་	jar	ཇྦོར་	jor
to practice, to train	ཇོང་	jong	ཇཱ་	jaa	ཇོའ་	joo
to strain, to filter	བཙེག་	tsē’	བཙེའ་	tsēe	བཙེའ་	tsēe
to sell	བཙོང་	tsōng	བཙོའ་	tsōo	བཙོའ་	tsōo
to cook	བཙོད་	tsōt	བཙོའ་	tsōo	བཙོའ་	tsōo
to play	ཙེ་	tsē	ཙེའ་	tsēe	ཙེའ་	tsēe
to pile up, to stack up	ཙེག་	tsē’	ཙེའ་	tsēe	ཙེའ་	tsēe
to compose, to write	ཚོམ་	tsōm	བཙཱམ་	tsām	ཚོམ་	tsōm
to look for, to search	འཚོལ་	tshōl	འཚལ་	tshāl	འཚོལ་	tshōl

to plant, to erect	འཛུག་	zu’	བཙུའོ་	tsūu	ཚུའོ་	tsūu
to climb	འཛེག་	ze’	འཛེའོ་	zee	འཛེའོ་	zee
to melt	ཞིད་	shit	བཞིད་	jit		
to say	ཞུ་	shu	ཞུའོ་	shuu	ཞུའོ་	shuu
to eat	ཟ་	sa	ཟོའོ་	soo	ཟོའོ་	soo
to say, to tell	སི	si [pres.]	སི་གྱ་	sikya	སིའོ་	sii
	སིར་	sir [fut.]				
to get drunk	བཟི	zi	བཟིའོ་	zii		
to make, to build	བཟོ	zo	བཟོའོ་	zoo	བཟོའོ་	zoo
to step	གཡོབ་	yōp	གཡབས་	yāp	གཡོབས་	yōp
to collect	རུག་	ru’	རུའོ་	ruu	རུའོ་	ruu
to read	རོག་	ro’	རའོ་	raa	རོའོ་	roo
to recite	རོང་	rong	རའོ་	raa	རོའོ་	roo
to fry	ལྒོམ་	lōm	ལྒམ་	lām	ལྒོམས་	lōm
to get up, to stand up	ལང་	lang	ལའོ་	laa	ལོའོ་	loo
to speak	ལབ་	lap	ལའོ་	lap	ལོབ་	lop

to pour, to put inside	ལུག་	l̲u’	རྒྱུགས་	lūk	རྒྱུགས་	lû’
to take	ལིང་	l̲ing	བླང་	lāa	བློའུ་	lōo
to die	ཤི་	shī	ཤིའི་	shīi		
to tear	གཤོག་	shō’	བཤགས་	shāa	ཤོའུ་	shōo
to rinse	གཤོལ་	shōl	བཤལ་	shāl	གཤོལ་	shōl
to have diarrhea	གཤོལ་	shōl	བཤལ་	shāl		
to peel; to copy	བཤུ་	shū	བཤུའུ་	shūu	ཤུའུ་	shūu
to shake	སྤྱག་	shrū’	སྤྱའུ་	shrūu	སྤྱའུ་	shrūu
to quiver	སྤྱག་	shrū’	སྤྱའུ་	shrūu		
to mix	སྲེ་	shrē	བསྲིའུ་	shrēe	སྲེའུ་	shrēe
to burn, to grill	སྲེག་	shrē’	སྲེའུ་	shrēe	སྲེའུ་	shrēe
to get dark	སྨྲོའུ་	shrōo	སྨྲོའུ་	shrōo		
to boil (milk)	ལྷག་	lā’	བལྷའུ་	lāa	ལྷོའུ་	lōo
to put upright; to beg	ལྷོང་	lōng	བལྷངས་	lāng	ལྷོངས་	lōng
to teach	ལྷོབ་	lōp	བལྷབས་	lāp	ལྷོབས་	lōp

to come	འུང་	hu̲ng	ཧོ་	hō	ཤོག་	shô’
	འགྱི་	gyi̲				
to look at	ལྷ་	lhâ	ལྷཱ་	lhāa	ལྷོ་	lhōo
to be boiled	ལྷཱ་	lhā’	ལྷཱ་	lhāa		
to braid	ལྷཱ་	lha̲’	ལྷཱ་	lha̲a	ལྷོ་	lho̲o

Bibliography

Sherpa language

Chamberlain, Bradford Lynn. 2004. *The Khengkha orthography: developing a language in the Tibetan scriptal environment*. Unpublished MA thesis. Dallas: The Graduate Institute of Applied Linguistics.

Givon, Talmy. 1980. “The drift away from ergativity: diachronic potentials in Sherpa.” *Folia Linguistica Historica* 1: 41-60.

Gordon, Kent. 1969. *Sherpa phonemic summary*. [Solu dialect]. Tibeto-Burman Phonemic Summaries, 2. Kathmandu: Tribhuvan University and Summer Institute of Linguistics.

Gordon, Kent, and Burkhard Schöttelndreyer. 1970. *Sherpa segmental synopsis*. Kirtipur: Summer Institute of Linguistics, Tribhuvan University.

Gordon, Kent and Sandra Gordon. 1970. “Sherpa texts.” In Austin Hale and Kenneth L. Pike (eds.), *Tone systems of Tibeto-Burman languages of Nepal 4*: Texts 2, 293-304. Occasional Papers of the Wolfenden Society on Tibeto-Burman Linguistics, 3:4. Urbana: University of Illinois Press.

Gordon, Kent. 1970. “Sherpa tone and higher levels.” In Austin Hale and Kenneth L. Pike (eds.), *Tone systems of Tibeto-Burman languages of Nepal 1: Studies on tone and phonological segments*, 186-206. Occasional Papers of the Wolfenden Society on Tibeto-Burman Linguistics, 3:1. Urbana: University of Illinois Press.

Graves, Thomas Eugene. 2007. *A Grammar of Hile Sherpa*. PhD dissertation. Graduate School of the State University of New York, Buffalo.

Gyurme Chodrak. 2008. *Shar pa’i tshig mdzod chen mo kun gsal me long*.[The great Sherpa dictionary: a clear mirror.] Kathmandu: The Mountain Institute.

Hale Austin. 1973. *Clause, sentence and discourse patterns in selected languages of Nepal*. Norman: University of Oklahoma and the Summer Institute of linguistics.

Hale, Austin. (ed.). 1975. *Collected papers on Sherpa, Jirel. Nepal Studies in Linguistics*, 2. Kirtipur: Summer Institute of Linguistics, Institute of Nepal and Asian Studies. xii, 176 p.

Hale, Austin. 1970. “Some dimensions of Contrast in Sherpa Phonology”. In *Journal of Tribhuvan University*, Special linguistic number, p.89-103.

Kelly, Barbara. 2004. “Grammar and glossary of Sherpa”. In Carol Genetti (ed.), *Tibeto-Burman languages of Nepal*: Manange and Sherpa. Canberra: Pacific Linguistics 557.

Lee, Sang Yong 2004. “Challenges of Sherpa Dictionary Project.” Korea Research Institute for Languages and Cultures. A paper presented at The Asia Lexicography Conference, Chiangmai, Thailand. http://crcl.th.net/sealex/Lee_SherpaDict.pdf

Schottelndreyer, Burkhard and Austin Hale. 1970. “A note on Sherpa vowels.” In Austin Hale and Kenneth L. Pike (eds.), *Tone systems of Tibeto-Burman languages of Nepal 1*: Studies on tone and phonological segments, 368-80. Occasional Papers of the Wolfenden Society on Tibeto-Burman Linguistics, 3:1. Urbana: University of Illinois Press.

Schottelndreyer, Burkhard and Heiderose Schottelndreyer. 1973. “Sherpa texts.” In Austin Hale (ed.), *Clause, sentence, and discourse patterns in selected languages of Nepal, Part 3*, 53-176. Summer Institute of Linguistics Publications in Linguistics and Related Fields, 40(3). Norman: University of Oklahoma and the Summer Institute of linguistics.

Schottelndreyer, Burkhard and Heiderose. 1971. *A vocabulary of the Sherpa language*. , , Kirtipur: Tribhuvan University, Institute of Nepalese Studies, and the Summer Institute of Linguistics.

Schottelndreyer, Burkhard. 1975. “Clause patterns in Sherpa.” *Nepal Studies in Linguistics 2*: 1-57.

Schottelndreyer, Burkhard. 1975. “Vowels and tone in the Sherpa verb.” *Nepal Studies in Linguistics 2*: 59-70.

Schottelndreyer, Burkhard. 1978. “Narrative discourse in Sherpa.” In Joseph E. Grimes (ed.), *Papers on discourse*, 248-66. Summer Institute of Linguistics Publications in Linguistics and Related Fields, 51. Dallas: Summer Institute of Linguistics.

Schottelndreyer, Burkhard. 1980. “Glides in Sherpa verbs”. In R.L. Trail (ed.), *Papers in Southeast Asian linguistics*. N°7, p.107-112. Canberra: Department of Linguistics, Research School of Pacific Studies, Australian National University.

Schottelndreyer, Burkhard. 1980. “Person markers in Sherpa”. In R.L. Trail (ed.) *Papers in Southeast Asian linguistics*. N°7, p. 125-130 Canberra : Department of Linguistics, Research School of Pacific Studies, Australian National University.

Schottelndreyer, Burkhard. 1980. “Vowel and tone patterns in the Sherpa verb”. In R.L. Trail (ed.), *Papers in Southeast Asian linguistics*. N°7, p.113-123. Canberra: Department of Linguistics, Research School of Pacific Studies, Australian National University.

Schottelndreyer, Heiderose. 1971. *A guide to Sherpa tone*. Kathmandu: Tribhuvan University; Summer Institute of Linguistics, 17 p. Watters, Stephen A. 1999. “Tonal contrasts in Sherpa." In Yogendra P. Yadava and Warren W. Glover (eds.), Topics in Nepalese linguistics, 54-77. Kamaladi, Kathmandu: Royal Nepal Academy.

Sherpa, Ang Phinjo. 1999. *Sherpa, Nepali, English: A language guide for beginners*. Kathmandu: Eco Himal.

Sherpa, Lhakpa Doma Salaka-Binasa and Sherpa, Chhiri Tendi Salaka, in cooperation with Karl-Heinz Kramer. 2006. *Dictionary of the Sherpa language*. Kathmandu: Ratna Books.

Sherpa, Ngawang Jigdrel. 2006. *Sherpa language dictionary*. Kathmandu: New Nepal Press.

Watters, Stephen A. 1999. *Tonal contrasts in Sherpa*. In Yogendra P. Yadava and Warren W. Glover (eds.), Topics in Nepalese linguistics, 54-77. Kamaladi, Kathmandu: Royal Nepal Academy

Woodbury, Anthony. 1986. Interactions of tense and evidentiality: a study of Sherpa and English. p.288-302. In W. Chafe and J. Nichols (eds.), *Evidentiality: the linguistic coding of epistemology*. Norwood NJ: ABLEX.

Wylie, Turrell V. 1957. A standard system of Tibetan transcription. Harvard Journal of Asiatic Studies 22: 261-267.

Sherpa culture

Sherpa, Lhakpa Norbu. 2008. *Through a Sherpa Window: Illustrated Guide to Traditional Sherpa Culture*. Kathmandu: Vajra Publications.

Sherpa, Lhakpa Sonam. 2006. *syarpii lu ṇso* [Sherpa customs]. Kathmandu: The Mountain Institute.

Stevens, Stanley. 1993. *Claiming the High Ground: Sherpas, Subsistence and Environmental Change in the Highest Himalaya*. University of California Press.

Zangbu, Ngawang Tenzin (Abbot of Tengboche monastery). 2000. *Stories and Customs of the Sherpas*. Frances Klatzel (ed.). Kathmandu: Mera Publications.

Additional references

Bradley, David. 1997. Tibeto-Burman languages and classification. In D. Bradley (ed.), *Papers in South East Asian linguistics: Tibeto-Burman languages of the Himalayas* (No. 14, pp. 1-71). Canberra: Pacific Linguistics.

Driem, George van. 1998. *Dzongkha*. Languages of the greater Himalayan Region, Vol 1. Driem; (ed.) Leiden: Research School CNWS.

Gautam, Choodamani. 2062 B.S. *Nepali-english dictionary*. Biratnagar: Gautam Prakashan.

Glover W.W. 1974. Sememic and Grammatical Structures in Gurung (Nepal). Summer Institute of linguistics, University of Oklahoma.

Goldstein, Melvyn. 2001. The new Tibetan-English dictionary of modern Tibetan, University of California Press.

Gyurme Dorje W.W. 1996. *Tibet handbook with Bhutan: the travel guide*. (reprinted 1998). Footprints Handbook.

Haller, Felix. 2000. *Dialekt und Erzählungen von Shigatse*. Bonn: VGH Wissenschfttsverlag GmbH.

Hari, Anna Maria and Chhegu Lama. 2004. *Dictionary Yolhmo-Nepali-English*. Kathmandu: Central Department of Linguistics, Tribhuvan University.

Lee, Sang Yong. 2003. "A sociolinguistic survey of Sherpa". In T.R. Kansakar, M. Turin (eds.) *Themes in Himalayan languages and linguistics*, p.81-95. Heidelberg : South Asia Institute, and Kathmandu : Tribhuvan University.

Lee, Sang Yong. 2004. "Challenges of Sherpa Dictionary Project". Korea Research Institute for Languages and cultures, Paper presented at *The Asia Lexicography Conference*, Chiangmai, Thailand. http://seasrc.th.net/sealex/Lee_SherpaDict.pdf.

Maibaum, Anita and Esther Strahm. 2005. Jirel-Nepali-English. Kathmandu: Central Department of Linguistics. Tribhuvan University.

Michailovsky, Boyd. 1989, "Notes on Dzongkha orthography". In Bradley, D. et al. (eds.) *Prosodic analysis and Asian Linguistics* : to Honour R. K Sprigg. p. 297-301. Canberra: Pacific Linguistics.

Noonan Michael. 2005. "Recent adaptations of the Devanagari script for the Tibeto-Burman languages of Nepal". In Bhaskararao, Peri (ed.), Indic scripts: Past and future. Tokyo: Tokyo University of Foreign Studies.

Pathak, S. 2007. *English-Nepali Comprehensive Dictionary*. Kathmandu: Padmaraj Pathak Smriti Pratisthan.

Pittman, Richard S. 1970. "Gurung, Tamang, Thakali, Sherpa, and Chepang prosodies." In Austin Hale and Kenneth L. Pike (eds.), *Tone systems of Tibeto-Burman languages of Nepal 2: Lexical lists and comparative studies*, 1-8. Occasional Papers of the Wolfenden Society on Tibeto-Burman Linguistics, 3:2. Urbana: University of Illinois Press.

Samuel, Geoffrey. 1993. Civilized Shamans, Buddhism in Tibetan societies. (First edition.) Washington: Smithsonian Institution Press.

Sharma, B. 2063 B.S. *Nepali Sabdasagar (soppttik kosh).* Kathmandu: Bhabha Pustak Bhandar.

Spoon, Jeremy. 2008. Tourism in a sacred landscape: political economy and Sherpa ecological knowledge in Beyul Khumbu/Sagarmatha National Park, Nepal. PhD dissertation. Anthropology Dept. University of Hawai'i, Manoa.

Tournadre, Nicolas and Francoise Robin. 2006. *Le grand livre des proverbes tibétains*. Presses du Chatelet.

Tournadre, Nicolas and Sangda Dorje. 2001. *Manual of Standard Tibetan*. (with two CDs and maps of Tibet). Ithaca: Snow Lion.

Tournadre, Nicolas. 2008. “Arguments against the Concept of ‘Conjunct’/‘Disjunct’ in Tibetan”. In B. Huber, M. Volkart, P. Widmer, and P. Schwieger, (eds) *Chomolangma, Demawend und Kasbek: Festschrift für Roland Bielmeier zu seinem 65. Geburtstag*.Vol 1. p 281–308.

Turin, Mark. 2004. “Minority language politics in Nepal and the Himalayas.” Position paper for SCALLA working conference: Crossing the digital divide: Shaping technologies to meet human needs. Kathmandu, Nepal.

Zhang, Yisun 1985. *Bod rgya tshig mdzod chen mo / Zang Han Da Cidian*. Beijing: Mi rigs dpe skrun khang/Minzu Chubanshe.

Useful websites on Tibet and the Himalayas

www.digitalhimalaya.com “Digital Himalaya”

www.thdl.com “Tibetan and Himalayan Digital Library”

http://dallith.vjf.cnrs.fr/index.htm “Documentation and archiving of Tibetan and Himalayan Languages and Linguistics.”

www.linguistics.ucsb.edu/HimalayanLinguistics/ “Himalayan linguistics”

http://stedt.berkeley.edu/ “Sino-Tibetan Etymological Dictionary and Thesaurus”.

www.mountain.org/work/himalayas/index.cfm “The Mountain Institute (Himalayan Program).”

www.isw-old.unibe.ch/tibet/CDTD.htm “The Comparative Dictionary of Tibetan Dialects”.

http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/turner/index.html “Turner, R. L. (Ralph Lilley), Sir. *A comparative and etymological dictionary of the Nepali language*. London: K. Paul, Trench, Trubner, 1931.”

http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/schmidt/ “Schmidt, Ruth Laila. *A Practical dictionary of modern Nepali*. [S.l.]: Ratna Sagar, 1993. 1994.”

http://www.thdl.org/reference/dictionary/nepali/index.php “Banu Oja, Shambhu Oja, Mark Turin, and Elisabeth Uphoff. *Cornell’s Nepali–English & English–Nepali Glossary*. Cornell University, 2004”